

ศัพท์สิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศัพท์สิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ISBN	978-616-7213-07-1
พิมพ์ครั้งที่ 4	กรกฎาคม 2558
จำนวน	2,000 เล่ม
ผู้เขียนและเรียบเรียง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลาวินัย ถนัดศิลปกุล อาจารย์ทศพล ทรรคนกุลพันธ์
คณะกรรมการ	ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์ ศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรรยางกูร รองศาสตราจารย์ไฉ่ ณ บ่อมเพชร บุญแทน ตันสุเทพวิรวงศ์ สุพัฒตรา ลิ้มปะพันธ์
ประสานงานต้นฉบับ	กฤษฎา ศรีสุวรรณ
ออกแบบปก	จินตนา นาคประเสริฐ
จัดพิมพ์โดย	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 02-141-3800, 02-141-3900 โทรสาร 02-143-9564 สายด่วน 1377 E-mail : promotenetwork@nhrc.or.th Website : http://www.nhrc.or.th
ดำเนินการพิมพ์	บริษัท สร้างสื่อ จำกัด 17/118 ถ.ประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร. 0-2271-4339 แฟกซ์ 0-2618-7838

คำนำ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีการกิจหลักประการหนึ่งคือการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและตระหนักในเรื่องของสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นในสังคมโดยอาศัยโครงการต่างๆ ของคณะกรรมการฯ โดยที่สิทธิมนุษยชนเป็นพหุสาขา มีเนื้อหากว้าง ตลอดจนแนวคิด วิทยาการ กระบวนการ และสถาบันทางด้านสิทธิมนุษยชนมีพลวัตสูง ทำให้มีคำศัพท์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา หรือแปรเปลี่ยนไปตามพลวัตของแนวคิด นอกจากนั้นศัพท์ทางด้านสิทธิมนุษยชนยังเป็นคำเฉพาะ (jargon) ที่ใช้กันเฉพาะกลุ่มอยู่มากส่งผลให้ “ภาษาสิทธิมนุษยชน” เป็นที่เข้าใจยากสำหรับคนทั่วไป

การเข้าใจความหมายของคำที่ไม่ตรงกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร ในการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ และในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน

นอกจากนี้ประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจคลุมเครือหรือสับสนเกี่ยวกับสาระของสิทธิของตนเองได้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงได้จัดทำประมวลคำศัพท์ด้านสิทธิมนุษยชนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยอธิบายคำศัพท์ให้ชัดเจน โดยการประมวลคำศัพท์ที่สำคัญ และอธิบายความคิดรวบยอดที่สำคัญ

คณะกรรมการฯ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชัย ศรีรัตน์ แห่งศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนฯ และสันติศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และคณะ ที่ได้รับดำเนินการจัดทำ และขอขอบคุณ “คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจการจัดทำประมวลคำศัพท์และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน” ที่ได้ใช้เวลาอันมีค่าพิจารณาคำศัพท์ ด้วยความเสียสละและความตั้งใจอย่างดียิ่ง

คณะกรรมการฯ คาดว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิทธิมนุษยชนฯ โดยจะช่วยให้กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถปฏิบัติงานและมีส่วนร่วมในงานสิทธิมนุษยชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจด้วย

ศาสตราจารย์ อมรา พงศาพิชญ์
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กุมภาพันธ์ 2555

คำแนะนำในการใช้

หนังสือประมวลศัพท์และความรู้สิทธิมนุษยชนฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายศัพท์ในการใช้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน ศัพท์บางคำอาจมีหลายความหมายตามแต่บริบทที่ใช้ หนังสือเล่มนี้ได้หยิบยกเฉพาะในบริบทของสิทธิมนุษยชนมาพิจารณาเท่านั้น

ในการจัดทำใช้หลักดังนี้

1. การบัญญัติศัพท์ผู้จัดทำได้พยายามรักษาความหมายจากภาษาเดิมไว้มากที่สุดและได้อธิบายความหมายประกอบเพิ่มเติมพอสังเขปเพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่าย
2. คำที่มาจากภาษาต่างประเทศอื่นจะใช้ตัวเอนในคำนั้น พร้อมทั้งบอกที่มาของภาษานั้น และแม้ว่าภาษาเดิมจะไม่ใช้ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ แต่เพื่อประโยชน์ในการจัดทำผู้จัดทำใช้คำตั้งเป็นอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด เช่น *LEX LATA (Latin)* หมายความว่าคำนั้นมาจากภาษาละติน
3. ถ้ามีคำที่มีความหมายใกล้เคียงหรือเชื่อมโยงก็จะแสดงความเชื่อมโยงคำนั้นโดยระบุไว้ที่ส่วนท้ายของคำ
4. การอ้างปี พ.ศ. และปี ค.ศ. ผู้จัดทำถือเอาความสำคัญของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยเป็นสำคัญ ถ้าเหตุการณ์นั้นเกี่ยวข้องกับประเทศไทย จะใช้ปี พ.ศ. ขึ้นก่อนแล้วตามด้วยปี ค.ศ. ในวงเล็บ แต่ถ้าเหตุการณ์นั้นไม่สำคัญต่อประเทศไทยจะใช้ปี ค.ศ. ขึ้นก่อนแล้วตามด้วยปี พ.ศ. ในวงเล็บ

ในการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนมีการใช้คำย่ออย่างแพร่หลาย ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงได้รวบรวมคำย่อสำคัญไว้ในหน้า 1-3

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำแนะนำในการใช้	ข
คำย่อ	1-3
คำศัพท์	4-198
ภาคผนวก	199
รายชื่อสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี	200
แผนภูมิกระบวนการรับเรื่องราวร้องทุกข์ เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน	201-204
บรรณานุกรม	205-207
ดรรชนีคำ	208-215
คำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจจัดทำประมวลคำศัพท์ และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนฯ	216-217

EGALITARIANISM
INTERNAL DISPLACEMENT
UNILATERAL MEASURES
RIGHTS TO PRIVATE PROPERTY
ACADEMIC FREEDOM
VERTICAL DIRECT EFFECT
XENOPHOBIA
NON-DISCRIMINATION
POLLUTER PAYS PRINCIPLE
การเลือกปฏิบัติ
ของบุคคลต่างชาติ
ขอสิทธิตามแนวทางวิชาการ
การเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษ
การมีส่วนร่วม
ความเท่าเทียมกันทุกด้าน
การปฏิบัติในทางวิชาการ
การห้ามการเหยียดเชื้อชาติ
การห้ามการเลือกปฏิบัติ

คำย่อ

AI	Amnesty International
AICHR	ASEAN Inter-governmental Commission on Human Rights
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome
ASEAN	Association of South East Asian Nations
AU	African Union
CAT	Committee against Torture / Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment
CBD	Convention on Biological Diversity
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
CERD	Committee for the Elimination of Racial Discrimination / International Convention on Elimination of Racial Discrimination
CESCR	Committee on Economic, Social, and Cultural Rights
CHR	Commission on Human Rights
COE	Council of Europe
CRC	Committee on the Rights of the Child / Convention on the Rights of the Child
CRPD	Convention on the Rights of Person with Disabilities
DHRD	Declaration on the Rights of Human Rights Defenders

ECHR	European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms / European Court of Human Rights / European Commission on Human Rights
ECOSOC	Economic and Social Council
ESC	European Social Charter
EU	European Union
GA	General Assembly
HRC	Human Rights Committee (of the ICCPR) / Human Rights Council
HRW	Human Rights Watch
IACHR	Inter-American Convention on Human Rights
ICC	International Criminal Court / International Coordinating Committee
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICESCR	International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights
ICJ	International Court of Justice
ICRC	International Committee of the Red Cross
ICTR	International Criminal Tribunal for Rwanda
ICTY	International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia
ILO	International Labour Organization
LDCs	Least Developed Countries

MDGs	Millennium Development Goals
NGOs	Non-governmental Organizations
OAS	Organization of American States
OAU	Organization of African Unity
OHCHR	Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights
OSCE	Organization for Security and Cooperation in Europe
PCIJ	Permanent Court of International Justice
SC	Security Council
SG	Secretary-General
TRCs	Truth and Reconciliation Commissions
UDHR	Universal Declaration of Human Rights
UNESCO	United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization
UNHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo (also United Nations Interim Administration Mission in Kosovo)
UNTAC	United Nations Transitional Authority in Cambodia
UPR	Universal Periodic Review
WHO	World Health Organization
WTO	World Trade Organization

คำศัพท์

ABSOLUTE (HUMAN) RIGHTS

สิทธิสัมบูรณ์

สิทธิมนุษยชนที่มีความสำคัญยิ่งต่อความเป็นมนุษย์ สิทธิประเภทนี้ รัฐไม่อาจลดทอน หรือระงับได้แม้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ สถานการณ์พิเศษ บางครั้งเรียกสิทธินี้ว่า “สิทธิที่ไม่อาจลดทอน” หรือ “สิทธิที่ไม่อาจระงับชั่วคราวได้ (Non-Derogable Rights)” เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม สิทธิในความเชื่อและนับถือศาสนา สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน (ดู ICCPR ข้อ 4(2), European Convention on Human Rights ข้อ 15(2), Inter-American Convention on Human Rights ข้อ 27(2))

ACADEMIC FREEDOM

เสรีภาพทางวิชาการ

เสรีภาพทางวิชาการได้รับการคุ้มครองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในความเห็นหรือความเชื่อ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR ข้อ 18) และเสรีภาพในความคิดเห็นและแสดงออก (UDHR ข้อ 19 และ กติการะหว่างประเทศ ICCPR ข้อ 19)

ปฏิญญาสากลฯ (UDHR) และอนุสัญญาหลักของสิทธิมนุษยชน ไม่ได้รับรองเสรีภาพทางวิชาการไว้โดยตรงเนื่องจากแนวคิดในการจัดทำนั้นมุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลทั่วไป ไม่ได้มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ ต่อมาองค์การบริการมหาวิทยาลัยโลก (World University Service) ซึ่งเป็นองค์การเอกชนระหว่างประเทศที่มีฐานะเป็นที่ปรึกษาขององค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้มีมติรับรองปฏิญญากรุงลิมา (Lima Declaration) ว่าด้วยเสรีภาพทางวิชาการใน พ.ศ.2531 (ค.ศ. 1988) ทำให้สิทธินี้มีความชัดเจนขึ้น

ตามปฏิญญากรุงลิม่าฯ เสรีภาพทางวิชาการเป็นเสรีภาพของบุคคลในสถาบันการศึกษาซึ่งประกอบด้วยครู อาจารย์ นักวิจัยรวมทั้งนักเรียน นักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในอันที่จะแสวงหาความรู้และทำการค้นคว้าวิจัยโดยปราศจากการแทรกแซงหรือการจำกัดอย่างไม่มีเหตุผลจากกฎหมาย นโยบายรัฐ หรือการกดดันอื่นใดทางสังคม องค์ประกอบพื้นฐานที่ประกอบขึ้นเป็นเสรีภาพทางวิชาการมีสองด้านด้วยกันคือ เสรีภาพของผู้สอน และเสรีภาพของผู้เรียน

เสรีภาพของผู้สอนหมายถึงเสรีภาพในการค้นคว้าในเรื่องต่างๆ ที่ท้าทายความคิดของตน เสรีภาพในการนำเสนอสิ่งที่ตนเองค้นพบต่อผู้เรียน หรือต่อสาธารณะรวมถึงเสรีภาพในการเขียน พิมพ์เผยแพร่หรือถ่ายทอดความเห็นข้อมูลหรือสิ่งที่ตนค้นพบโดยปราศจากการแทรกแซง หรือการตรวจกรอง (Censor) เสรีภาพในการสอนที่ต้องสอดคล้องกับความเหมาะสมกับวิชาชีพทางวิชาการ ส่วนเสรีภาพของผู้เรียนหมายถึงเสรีภาพในการศึกษาวิชาต่างๆ ที่ตนเองสนใจและเสรีภาพที่จะมีความคิดเห็นของตนซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนด้วย

เสรีภาพทางวิชาการมีขอบเขตและการจำกัดเช่นเดียวกับเสรีภาพด้านอื่นๆ เช่น ในข้อ 20 ของ ICCPR นอกจากนั้น UDHR ยังได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาไว้ว่า

"การศึกษาจักต้องมุ่งสู่การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มเปี่ยม และเพื่อเสริมสร้างการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้แข็งแกร่ง ทั้งจะต้องมุ่งเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ ขันติธรรมและมิตรภาพระหว่างประชาชาติ"

ACCESSIBILITY

การเข้าถึงได้

การเข้าถึงได้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิมนุษยชน การเข้าถึงได้เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลสามารถบรรลุถึงการมีสิทธิ และการใช้สิทธิ

ใน “ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญ (General Comment)” คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้เน้นว่ารัฐต้องใช้มาตรการทั้งปวงเพื่อให้บุคคลได้เข้าถึงทรัพยากรและการบริการต่างๆ ของรัฐโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ นอกจากนั้นต้องใช้มาตรการเชิงยืนยันสิทธิแก่กลุ่มด้อยโอกาสเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเข้าถึงบริการต่างๆ ได้จริง

ในด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง การเข้าถึงได้หมายความว่าบุคคลสามารถเข้าถึงกลไกการคุ้มครองจากรัฐ และสามารถเข้าถึงกระบวนการแก้ไขเยียวยาเมื่อถูกละเมิดสิทธิ ดังนั้นกลไกการคุ้มครองและการเยียวยาแก้ไขนอกจากรัฐจัดให้มีขึ้นแล้ว จะต้องทำให้มั่นใจว่าบุคคลสามารถมีโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการใช้กลไกเหล่านั้น

ACTOR IN INTERNATIONAL LAW

บุคคล / ผู้กระทำในกฎหมายระหว่างประเทศ

บุคคลหรือผู้กระทำในกฎหมายระหว่างประเทศ คือบุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีสองประเภท คือ รัฐ และองค์ระหว่างประเทศ เดิมกฎหมายสิทธิมนุษยชนถือเคร่งครัดว่ารัฐเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ในปัจจุบันเรายอมรับว่ากลุ่มบุคคลอื่นที่มีใช้รัฐ (Non-state Actors) เช่น กลุ่มกองกำลังติดอาวุธ กลุ่มกบฏ หรือบริษัทข้ามชาติสามารถเป็นผู้กระทำในกฎหมายระหว่างประเทศได้ ดังนั้นกลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะต้องมีความรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีผู้กระทำอื่นที่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ถือว่ารัฐเป็นผู้ต้องรับผิดชอบในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพันธะหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครอง

คำที่เกี่ยวข้องคือ OBLIGATION TO PROTECT

AD HOC (Latin)

เฉพาะกิจ / เฉพาะการ / ชั่วคราว

ad hoc ตามรูปศัพท์มีความหมายว่า “เฉพาะการนี้” หรือ “to this thing” โดยทั่วไปใช้ประกอบกับคำอื่นที่มีความหมายว่า เป็นการเฉพาะ หรือ ชั่วคราว

ในระบบคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีการใช้คำนี้ในหลายๆ องค์กร เช่น

ad hoc Working Group คณะทำงานเฉพาะกิจ / ชั่วคราว เป็นคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นในองค์กรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะซึ่งอาจกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ได้ เช่น “*Ad hoc* Working Group on the Implementation of Existing Human Rights Norms and Standards in the Context of the Fight against Extreme Poverty”

ad hoc Committee คณะกรรมการเฉพาะกิจ / ชั่วคราว เช่น *Ad hoc* Committee on the Elaboration of Complementary Standards ซึ่งตั้งโดยคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติด้านเชื้อชาติทุกรูปแบบ (CERD)

ad hoc Tribunal ศาลชั่วคราว เป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีอำนาจพิจารณาคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ศาลนูเรมเบิร์ก ซึ่งมีอำนาจพิจารณาเฉพาะคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง หรือศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศสำหรับอดีตยูโกสลาเวีย (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia) และศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดา (International Criminal Tribunal for Rwanda) ถือว่าเป็นศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศชั่วคราว

ad hoc Judge ผู้พิพากษาเฉพาะคดี หมายถึง ผู้พิพากษาที่ได้รับการแต่งตั้งให้พิจารณาคดีใดคดีหนึ่งเป็นการเฉพาะไม่ว่าจะพิจารณาคนเดียวหรือเข้าร่วมกับผู้พิพากษาคณะอื่น

ADJUDICATION

การใช้กระบวนการทางศาล

การใช้กระบวนการทางศาล คือ การใช้อำนาจบังคับตามสิทธิ โดยอาศัยอำนาจของศาลในการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อให้สิทธิมนุษยชนทั้งหลายที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายปรากฏเป็นจริง ประชาชนอาจนำคดีสู่ศาลเพื่อการเยียวยาเสมอ ศาลจึงเป็นหลักประกันสุดท้าย ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน อำนาจของศาลในการวินิจฉัย จึงต้องยึดกรอบกฎหมาย

การใช้กระบวนการทางศาล เป็นการตัดสินโดยบุคคลที่สามซึ่งปกติจะเป็นศาล แต่อาจจะเป็นองค์กรอื่น เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

ADMISSIBILITY

เกณฑ์การรับเรื่องร้องเรียน / เกณฑ์การรับคำฟ้อง

เกณฑ์การรับเรื่องร้องเรียน หรือเกณฑ์การรับคำฟ้อง เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพิจารณาการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือ การดำเนินการพิจารณาคดีทั่วไป โดยองค์กรตุลาการ หรือ องค์กรกึ่งตุลาการ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ฯลฯ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่า คำร้อง หรือคำฟ้องนั้นเข้าเงื่อนไขตามที่ได้กำหนดหรือไม่ โดยไม่พิจารณาเนื้อหาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ หรือ ใครจะต้องรับผิดชอบอย่างไร

เงื่อนไขในการรับเรื่องแต่ละองค์กรอาจแตกต่างกัน แต่มีลักษณะคล้ายกันในเรื่องเหล่านี้

- ผู้มีสิทธิยื่นเรื่อง หรือยื่นคำฟ้อง
- มีข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่พอถือได้ว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น

- อายุความ (คือกำหนดระยะเวลาในการยื่นนับตั้งแต่มูลเหตุการละเมิดเกิดขึ้น)
- เป็นเรื่องที่ไม่เคยพิจารณามาก่อน
- อำนาจอศาล หรือ อำนาจในการพิจารณาเรื่องนั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเวลา (เช่น ไม่ใช่กฎหมายย้อนหลัง) สถานที่ (เช่น เรื่องเกิดขึ้นนอกดินแดนที่มีอำนาจ) บุคคล (เช่น บุคคลนั้นไม่ได้มีสัญชาติที่จะได้รับการคุ้มครอง หรือเป็นบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์)
- ในกรณีที่ปัจเจกชนร้องเรียนองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หรือฟ้องศาลระหว่างประเทศ มักจะกำหนดให้มีเงื่อนไขเรื่องการหมดหนทางเยียวยาภายในประเทศ (Exhaustion of Local Remedy)

ในกรณีที่คำร้อง หรือคำฟ้องนั้นเข้าเงื่อนไขที่จะรับเรื่องไว้พิจารณาได้จะใช้คำว่า “รับไว้ได้ (Admissible)” ถ้าไม่เข้าเงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใด จะไม่รับคำร้อง หรือ จำหน่ายคดี ก็จะใช้คำว่า “รับไว้ไม่ได้ (Inadmissible)”

ADVISORY OPINION

ความเห็นเชิงแนะนำ

ความเห็นเชิงแนะนำเป็นความเห็นที่ศาลหรือองค์กรตุลาการจัดทำขึ้นเพื่ออธิบายเกี่ยวกับการตีความ (Interpretation) ข้อบทของสนธิสัญญา หรืออธิบายการปรับใช้ (Application) กฎหมายระหว่างประเทศตามคำร้องขอของรัฐ หรือองค์กรระหว่างประเทศที่ขอความเห็นไป

โดยทั่วไปธรรมนูญศาลระหว่างประเทศต่างๆ เช่น ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) และศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา (Inter-American Court of Human Rights) จะกำหนดภาระหน้าที่ในการให้ความเห็นเชิงแนะนำแก่องค์กรย่อยภายในองค์กรนั้นๆ ได้ แต่ในกรณีรัฐภาคีขององค์การระหว่างประเทศนั้นเป็นผู้ขอ การขอความเห็น

เชิงแนะนำจะต้องกระทำผ่านองค์กรภายในเพื่อให้สอดคล้องกับ
ธรรมนูญศาลฯ นั้นๆ เช่น กรณีสหประชาชาติต้องเสนอประเด็นปัญหาข้อ
กฎหมายต่อสมัชชาใหญ่ เพื่อให้สมัชชาใหญ่ร้องขอต่อศาลยุติธรรม
ระหว่างประเทศ

เมื่อองค์กรหรือรัฐจะขอความเห็นเชิงแนะนำจากศาล จะต้อง
ขอความเห็นประเด็นกฎหมายที่ตนเองเกี่ยวข้อง หรือ เป็นภาระหน้าที่ใน
การดำเนินงานของตนเอง นอกจากนั้นจะขอความเห็นเชิงแนะนำใน
ประเด็นข้อกฎหมายที่เป็นคดีพิพาทอยู่ไม่ได้

ความเห็นเชิงแนะนำไม่มีผลบังคับอย่างเช่นผลตามคำพิพากษา
แต่มีผลในด้านความเห็นทางกฎหมายซึ่งเป็นแนวทางให้ศาลที่จะพิจารณา
คดีดำเนินตาม นอกจากนั้นความเห็นเชิงแนะนำยังใช้ในการอ้างอิง
การอธิบายความหมายของสนธิสัญญาหรือข้อกฎหมายในประเด็นนั้น

AFRICAN COMMISSION ON HUMAN AND PEOPLE'S RIGHTS

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกาเป็น
สถาบันหลักสถาบันเดียวที่มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครอง
สิทธิมนุษยชนในภูมิภาคแอฟริกาที่ก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529)
ภายใต้กฎบัตรแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชน ก่อนที่
ศาลสิทธิมนุษยชนแอฟริกา (African Court on Human and People's
Rights) จะเริ่มดำเนินการใน ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547)

คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ
สูงจำนวนสิบเอ็ดคนที่มาจากการเลือกตั้งโดยสมัชชาประมุขแห่งรัฐและ
หัวหน้ารัฐบาล (ปัจจุบันคือ สมัชชาสหภาพแอฟริกา) คณะกรรมการฯ
ปฏิบัติหน้าที่เป็นอิสระในนามตนเอง ไม่อยู่ภายใต้อาณัติของรัฐใด ดำรง
ตำแหน่งคราวละหกปี

ในการดำเนินงานส่งเสริมสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการฯ จะประชุมกันปีละสองครั้ง คณะกรรมการฯ มีอำนาจในการทำการศึกษาปัญหาสิทธิมนุษยชน รับเรื่องราวร้องเรียนจากรัฐหรือบุคคล ว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการไต่สวน แสวงหาข้อเท็จจริง

เนื่องจากปัจจัยทางด้านการเงิน ความจริงใจของรัฐบาลสมาชิก ในการส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน และบุคลิกภาพเฉพาะของ กรรมการฯ ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาประสบปัญหาและไม่สามารถ ให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้ตามที่ได้คาดหวัง เมื่อมีการจัดตั้งศาล สิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกาขึ้น คณะกรรมการฯ ได้ทำงานคู่กันไปกับศาลฯ โดยมีหน้าที่ในการฟ้องร้องการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อศาลฯ

AFRICAN CONVENTION ON HUMAN AND PEOPLE'S RIGHTS

อนุสัญญาแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชน

อนุสัญญาแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนนี้เป็น สนธิสัญญาที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นหลักประกันการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน ในภูมิภาคแอฟริกา กฎบัตรฯ ได้รับรองโดยองค์การเอกภาพแอฟริกา (Organisation of African Unity ปัจจุบันคือ สหภาพแอฟริกา) ใน ค.ศ. 1981 (พ.ศ. 2524) และมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529)

กฎบัตรแอฟริกาฯ ได้รับรองสิทธิมนุษยชนในรูปแบบที่เป็น เอกสิทธิ์ของตนเอง โดยนอกจากจะได้รับรองสิทธิทางด้านพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น ปฏิญาณสากลฯ แล้วยังได้รับรองสิทธิประชาชนซึ่งถือว่าเป็นสิทธิของกลุ่ม (Collective Rights) ให้มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกับสิทธิประเภทแรก ในการรับรองสิทธิเสรีภาพด้านต่างๆ มักจะมีข้อจำกัดสิทธิ จึงมีคำกล่าวว่า กฎบัตรฯ เป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิมากที่สุด ในบรรดาตราสารระหว่าง ประเทศ

นอกจากนั้นกฎบัตรฯ ยังได้กำหนดหน้าที่ต่างๆ ของบุคคลคู่ไปกับสิทธิที่ได้รับรอง เช่น หน้าที่ต่อครอบครัว หน้าที่ต่อสังคมในการป้องกันประเทศ และหน้าที่ในการจ่ายภาษี

กฎบัตรฯ ได้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกาให้มีหน้าที่ส่งเสริม และปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ได้รับรอง แต่ไม่มีอำนาจฟ้องร้องคดี และต่อมาใน ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) ได้มีพิธีสารจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกาขึ้น เพื่อให้มีอำนาจรับคำฟ้องว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใต้กฎบัตรได้ โดยศาลเริ่มต้นปฏิบัติงานใน ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547)

AFRICAN COURT ON HUMAN RIGHTS AND PEOPLE'S RIGHTS

ศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกา

ศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกา ตั้งอยู่ที่นครอรุชา (Arusha) ประเทศแทนซาเนีย ก่อตั้งขึ้นโดยพิธีสาร พ.ศ. 2541 (Protocol to the Charter on the Establishment of the African Court on Human and People's Rights 1998) ตามกฎบัตรแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชน ขององค์การสหภาพแอฟริกา (African Union) ซึ่งพัฒนามาจากองค์การเอกภาพแอฟริกา (Organisation of African Unity) และมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ศาลสิทธิมนุษยชนฯ แอฟริกา เกิดขึ้นหลังจากที่สหภาพแอฟริกาได้ตระหนักความจริงว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกา (African Commission on Human and People's Rights) ไม่สามารถดำเนินงานในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้บรรลุผลตามที่คาดหวังได้

ศาลประกอบด้วยผู้พิพากษาจำนวนสิบเอ็ดคน ซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยสมัชชาสหภาพแอฟริกาซึ่งเป็นที่ประชุมระดับประมุขของรัฐและหัวหน้ารัฐบาล ศาลมีอำนาจในการรับคำฟ้องจากรัฐภาคี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหรือ องค์การพัฒนาเอกชนกล่าวหาว่ารัฐใดรัฐหนึ่งละเมิดสิทธิมนุษยชน

ที่ได้รับรองตามกฎหมายแอฟริกา และมีอำนาจในการให้ความเห็นแนะนำ (Advisory Opinion) แก่รัฐภาคีหรือองค์กรต่างๆ ของสหภาพแอฟริกา ในปัญหาข้อกฎหมายที่ร้องขอความเห็น

พิธีสารกำหนดให้คณะมนตรีบริหาร (Executive Council) สหภาพแอฟริกา เป็นองค์กรที่มีหน้าที่บังคับสอดคล้องให้เป็นไปตามคำพิพากษา

AGREEMENT

ความตกลง

ความตกลง ที่เป็นเอกสารซึ่งมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาหรืออนุสัญญา แต่วิธีการทำมีลักษณะเป็นทางการน้อยกว่า โดยทั่วไปมิได้กระทำโดยประมุขของรัฐ ตามปกติใช้สำหรับความตกลงที่มีขอบเขตจำกัด และบางครั้งมิได้มีลักษณะถาวรนัก มีภาคน้อยกว่าอนุสัญญา มักใช้สำหรับความตกลงที่มีลักษณะทางเทคนิค หรือการบริหาร ซึ่งลงนามโดยตัวแทนของหน่วยงานของรัฐ และไม่จำเป็นต้องมีการให้สัตยาบัน แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศด้วย

AMENDMENT

การแก้ไขเพิ่มเติม

การแก้ไขเพิ่มเติม หมายถึงการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาอย่างเป็นทางการเพื่อให้ผลต่อรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญานั้นทุกรัฐ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในสนธิสัญญาพหุภาคีที่มีภาคีสมาชิกจำนวนมาก การจะได้รับมติเอกฉันท์จากทุกภาคีในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก สนธิสัญญาอาจแก้ไขเพิ่มเติมด้วยการตกลงด้วยวาจา หรือโดยการทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้งสิ่งที่จะต้องพิจารณาคือการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญานั้นแตกต่างจากการแก้ไขข้อบกพร่องของสนธิสัญญาที่ผิดพลาดให้ถูกต้อง (Correction of errors) การแก้ไขเพิ่มเติมมีผลเฉพาะรัฐที่เห็นด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐอื่นๆ คงผูกพันตามสัญญาฉบับเดิม

AMERICAN DECLARATION ON THE RIGHTS AND DUTIES OF MAN ปฏิญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์

ปฏิญญาอเมริกาฯ เป็นตราสารสิทธิมนุษยชนสำหรับภูมิภาคอเมริกา ซึ่งได้รับรองโดยองค์การรัฐอเมริกา (OAS) ใน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) ก่อนที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) จะได้รับการรับรองโดยสหประชาชาติในปีเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหลักการทางการเมืองในการส่งเสริมให้เกิดการเคารพลสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกา โดยไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย เนื่องจากปฏิญญาอเมริกาฯ ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกฎบัตรองค์การรัฐอเมริกา

แนวคิด และปรัชญา ในการจัดทำปฏิญญาอเมริกาฯ มีความคล้ายคลึงกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอยู่มาก เนื่องจากจัดทำในยุคเดียวกัน แต่ปฏิญญาอเมริกาฯ ได้แจกแจงหน้าที่ของบุคคลไว้ละเอียดถึงสิบข้อ เช่น หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อเด็กและครอบครัว หน้าที่ที่จะต้องเข้ารับการศึกษ และหน้าที่ในการบริการสังคม เป็นต้น ในขณะที่ปฏิญญาสากลฯ ได้กำหนดหน้าที่บุคคลไว้เพียงข้อเดียว

แม้ว่าปฏิญญาอเมริกาฯ ไม่ได้มีผลผูกพันอย่างสนธิสัญญา (Treaty) แต่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนรัฐอเมริกาได้ใช้เป็นพื้นฐานทางด้านกฎหมายในการดำเนินการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนตลอดมาโดยถือว่ารัฐสมาชิกมีพันธกรณีตามกฎหมายตามกฎบัตรองค์การรัฐอเมริกาในการส่งเสริมการเคารพลสิทธิมนุษยชน และคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ในกฎบัตรคือสิทธิต่างๆ ที่ได้รับรองอยู่ในปฏิญญาอเมริกาฯ

AMICUS CURIAE (Latin)

ที่ปรึกษาศาล

ที่ปรึกษาศาล (*amicus curiae* แปลตามตัวอักษร คือ “เพื่อนศาล friend of the court”) หมายถึงบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใดที่ไม่มีสิทธิจะปรากฏตัวในการพิจารณาในฐานะคู่ความ หรือพยานในศาล

แต่ศาลอาจอนุญาตให้เสนอความเห็นโดยทำเป็นบันทึกเกี่ยวกับข้อกฎหมายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนคดีเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยคดีของศาลได้ในบางกรณีโดยเฉพาะในศาลระหว่างประเทศ ศาลอาจอนุญาตให้ที่ปรึกษาศาลเข้าร่วมในกระบวนการในชั้นพิจารณาไต่สวนหรือในชั้นอุทธรณ์ได้

AMNESTY INTERNATIONAL (AI)

องค์กรนิรโทษกรรมสากล / แอมเนสตีอินเตอร์เนชันแนล

องค์กรนิรโทษกรรมสากล เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ก่อตั้งใน ค.ศ.1961 (พ.ศ. 2504) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีสมาชิกที่เป็นอาสาสมัครจำนวนกว่าสองล้านแปดแสนคนอยู่ใน 150 กว่าประเทศ AI มีอุดมการณ์ในการทำงานที่เป็นกลาง ไม่ต่อต้านหรือสนับสนุนรัฐบาลใดๆ หรือการปกครองระบอบใดๆ AI ยึดหลักการสิทธิมนุษยชนดังที่ประกาศไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) การดำเนินงานของ AI ในยุคแรกมุ่งไปที่การเรียกร้องสิทธิของนักโทษทางความคิด ต่อมาอำนาจหน้าที่และภารกิจได้ขยายขอบเขตครอบคลุมการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมากขึ้น AI ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนที่โดดเด่นใน ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) และได้รับรางวัลสิทธิมนุษยชนจากสหประชาชาติใน ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521)

AMNESTY

นิรโทษกรรม

นิรโทษกรรม คือ การที่รัฐประกาศยกโทษให้แก่บุคคลที่กระทำความผิดหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนในช่วงเวลาหนึ่งเป็นการทั่วไปที่มีใช้การยกโทษให้โดยพิจารณาเป็นรายบุคคล เช่นในการกระทำผิดกฎหมายในช่วงมีความขัดแย้งทางการเมือง การกบฏ หรือการก่อการกำเริบ การนิรโทษกรรม

อาจกระทำโดยฝ่ายบริหารหรือรัฐสภาก็ได้โดยการออกเป็นกฎหมาย ผลของการนิรโทษกรรมถือว่าไม่ได้มีการกระทำความผิดนั้นเลย

นิรโทษกรรมต่างกับการอภัยโทษ (Pardon) ในข้อที่ว่าการอภัยโทษ ถือว่าบุคคลนั้นมีการกระทำความผิดและต้องรับโทษตามคำพิพากษาตามกฎหมาย แต่บุคคลนั้นมีเหตุที่เป็นคุณบางประการที่สมควรได้รับการยกโทษให้ หรือ ให้อภัยโทษที่ได้รับมาแล้ว การอภัยโทษจึงอาศัยคุณความดีรายบุคคล ในการพิจารณาให้อภัยโทษ

APARTHEID

ระบบแบ่งแยกสีผิว / การเหยียดสีผิว

ระบบแบ่งแยกสีผิว / การเหยียดสีผิว คือ การเลือกปฏิบัติต่อบุคคล ด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติและการกำเนิดนับเป็นรูปแบบหนึ่งของการเหยียดหยาม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง การแบ่งแยกสีผิวอาจกระทำโดย นโยบายของรัฐ หรือโดยการออกกฎหมายให้สิทธิแก่คนสีผิวหนึ่งเหนือกว่า คนสีผิวอื่น หรือออกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนสีผิวหนึ่งให้ด้อย กว่าคนกลุ่มอื่นๆ อย่างไม่เป็นธรรม ในอดีตการแบ่งแยกสีผิวปรากฏชัด ในหลายประเทศที่เป็นอาณานิคมหรือถูกครอบครองโดยคนผิวขาว เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายห้ามคนผิวดำนั่งรถโดยสารสาธารณะหรือ เข้ารับบริการจากร้านค้า หรือในประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ก็มีการจับกุมผู้นำของกลุ่มคนผิวดำและดำเนินคดีกับคนผิวดำอย่างไม่เป็นธรรม

คำที่เกี่ยวข้องคือ RACISM

ARBITRARY DETENTION

การคุมขังตามอำเภอใจ

การคุมขังตามอำเภอใจ หมายถึง การควบคุมตัวบุคคลไว้ในที่จำกัด การทำให้บุคคลนั้นเสียเสรีภาพ (Liberty) โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ โดยไม่มีอำนาจที่จะกระทำ การคุมขังตามอำเภอใจจึงขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง

ว่าผู้กระทำมีอำนาจโดยชอบธรรมในการกระทำหรือไม่ การคุมขังมีความหมายกว้างกว่าการจำคุก (Imprisonment) ที่ใช้กับการคุมขังตามกฎหมายในคดีอาญาตามคำพิพากษา และกระทำโดยรัฐ

โดยทั่วไปการควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาผู้ต้องหาในคดีอาญา (Pre-trial) ถ้ากระทำโดยชอบด้วยกฎหมายไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ถ้าเลยระยะเวลาตามสมควร ก็ถือว่าเป็นการคุมขังตามอำเภอใจได้

การคุมขังตามอำเภอใจมักจะเกิดขึ้นกับสถานการณ์พิเศษ เช่น การคุมขังบุคคลที่หลบหนีเข้าเมือง การคุมขังทหารตามวินัยทหาร การกักขังเด็กหรือเยาวชนกรณีที่มีความประพฤติไม่ดีแต่ไม่ถึงกับเป็นความผิดอาญา หรือ การคุมขังบุคคลในสถานพยาบาลจิตเวช มีปัญหาว่าการคุมขังเหล่านี้ถือว่าเป็นการคุมขังตามอำเภอใจหรือไม่

ตราสารที่เกี่ยวข้อง UDHR ข้อ 9, ICCPR ข้อ 9 ข้อ 10 และ Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Forms of Detention or Imprisonment

ARMED CONFLICT

การพิพาทกันโดยใช้อาวุธ

การพิพาทกันโดยใช้อาวุธ คือ สภาพการณ์ที่มีการสู้รบระหว่างกองกำลังตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป ไม่ว่าการสู้รบนั้นจะมีลักษณะเป็นการสู้รบกันระหว่างรัฐ (International Armed Conflict) หรือเป็นการสู้รบระหว่างกลุ่มติดอาวุธภายในประเทศ (Internal Armed Conflict หรือ Non-international Armed Conflict) เช่น กลุ่มกบฏ กับทหารฝ่ายรัฐบาล หรือ ระหว่างกลุ่มติดอาวุธด้วยกันเอง

ARMED FORCES

กองกำลังรบ

กองกำลังรบใช้ในกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพิพาทกัน โดยใช้อาวุธที่มีความหมายแตกต่างกันแล้วแต่สถานการณ์ แต่ความหมายที่ยอมรับกันมากที่สุดคือความหมายที่ได้ให้ไว้ใน อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ทั้งสี่ฉบับและพิธีสารเพิ่มเติม ซึ่งได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึงบุคลากรทางทหารของรัฐที่ได้มอบหมายให้ทำหน้าที่ในการสู้รบ ในนามของรัฐ และจะได้รับการปฏิบัติในฐานะเชลยศึกในกรณีที่ถูกจับ โดยฝ่ายตรงกันข้าม กองกำลังรบจึงเป็นตัวแทนของรัฐในการเข้าทำสงคราม และต้องยึดถือ หรือ ปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการทำสงคราม

ARREST WARRANT

หมายจับ

หมายจับ เป็นหนังสือคำสั่งศาลที่ออกโดยอำนาจกฎหมายสั่งให้พนักงานฝ่ายปกครองจับบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายอาญา เพื่อนำบุคคลนั้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาไต่สวนคดีอาญา โดยหลักการแล้ว การออกหมายจับจะต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะให้ศาลเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้น การจับกุมบุคคลโดยไม่มีหมายจับถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของบุคคล (ICCPR ข้อ 9) เว้นแต่ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดซึ่งหน้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 วรรคสาม บัญญัติว่า “การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้วางข้อกำหนดในการออกหมายจับไว้ว่า การออกหมายจับจะกระทำได้อต่อเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่า

บุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกสูงสุดเกินสามปี หรือเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ASEAN CHARTER

กฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียนเป็นสนธิสัญญาระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียน (ASEAN) หรือ “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) จัดทำขึ้นใน พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) อันเป็นกรอบความตกลงที่กำหนดเป้าหมาย หลักการ โครงสร้างองค์กร และกลไกที่สำคัญต่างๆ ของอาเซียน ทำให้อาเซียนมีสถานะเป็น “นิติบุคคลระหว่างประเทศ”

เดิมที่อาเซียนเป็นเพียงสมาคมทางการเมืองที่รวมตัวกันอย่างหลวมๆ ภายใต้ปฏิญญาอาเซียน พ.ศ. 2510 (ASEAN Declaration 1967 หรือที่เรียกว่า “ปฏิญญาบังกอก”) และสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. 2519 (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia 1976)

ใน ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ประกาศวิสัยทัศน์ “อาเซียน 2020” เพื่อพัฒนาอาเซียนให้เป็น “ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)” ภายใน พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการออกแบบและโครงสร้างสถาบันขององค์กรที่ชัดเจน ดังนั้นจึงได้จัดทำ “กฎบัตรอาเซียน” ขึ้น ปัจจุบันได้มีการปรับเป้าหมายให้เป็นประชาคมอาเซียน ภายใน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

กฎบัตรอาเซียน ได้กำหนดหลักการสำคัญขององค์กร ได้แก่ การยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย ธรรมชาติสากล หลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของมนุษย์ การศึกษา สิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การลดความยากจนและช่องว่างในการพัฒนา กฎบัตรอาเซียน หมวด 4 ได้กำหนดให้จัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายในภูมิภาคอาเซียนขึ้น ซึ่งเป็นกลไกสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคในอาเซียนกลไกแรก หลังจากที่ภาคประชาชนได้เรียกร้องมาเป็นเวลาเกือบยี่สิบปี

ASEAN NHRI FORUM

องค์กรความร่วมมือของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติภูมิภาคอาเซียน

“ดู” SOUTHEAST ASIAN NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTE FORUM (SEANF)

ASEAN INTER-GOVERNMENTAL COMMISSION ON HUMAN RIGHTS (AICHR)

คณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นกลไกสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคของกลุ่มประเทศอาเซียน จัดตั้งขึ้นตามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เพื่อให้เป็นกลไกในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่วนโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ (Mandate) ของคณะกรรมการการฯ ได้จัดทำขึ้นตามเอกสาร “Term of Reference of ASEAN Inter-governmental Commission on Human Rights”

AICHR เริ่มดำเนินงานใน ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552) อำนาจหน้าที่หลักคือให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการการฯ จะรวบรวมข้อมูลสิทธิมนุษยชน และศึกษาและจัดทำรายงานประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน ข้อวิจารณ์ต่ออำนาจหน้าที่ของ AICHR คือ การที่มีอำนาจหน้าที่ที่จำกัด และขาดความเป็นอิสระในการดำเนินงาน

AICHR ประกอบด้วยตัวแทนที่รัฐบาลของแต่ละประเทศแต่งตั้ง
ประเทศละหนึ่งคน มีวาระสามปี และสามารถได้รับการแต่งตั้งได้อีกหนึ่งวาระ

ASIA PACIFIC FORUM / ASIA PACIFIC FORUM ON NHRI (APF)

**องค์กรความร่วมมือสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก /
เอเชียแปซิฟิกฟอรัม**

องค์กรความร่วมมือระหว่างภาคีสมาชิกที่เป็นสถาบันสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ก่อตั้งโดยปฏิญญาลาร์ราเกีย (Larrakia
Declaration) ใน พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) ภายหลังการประชุมครั้งแรก
ระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย
และอินโดนีเซีย ณ เมืองดาร์วิน ประเทศออสเตรเลีย

องค์กรความร่วมมือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนแก่ประเทศ
ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจัดตั้งและพัฒนาสถาบันสิทธิมนุษยชน
ระดับชาติ พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือและให้การช่วยเหลือกันในการ
ดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของสมาชิก

ในการดำเนินงานองค์กรความร่วมมือยึดหลักการกรุงปารีส
(Paris Principles) มีสมาชิกสิบเจ็ดประเทศ โดยแบ่งสมาชิกเป็นสอง
ประเภทคือ สมาชิกสามัญคือสมาชิกที่ได้มีการจัดตั้งและดำเนินงาน
สอดคล้องกับหลักการปารีส และสมาชิกสมทบซึ่งเป็นประเทศที่การจัดตั้ง
หรือการดำเนินงานยังไม่สอดคล้องกับหลักการกรุงปารีส

ใน พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) สมาชิกสามัญมีสิบห้าประเทศ คือ
อัฟกานิสถาน ออสเตรเลีย อินเดีย อินโดนีเซีย จอร์แดน มาเลเซีย มองโกเลีย
เนปาล นิวซีแลนด์ ปาเลสไตน์ ฟิลิปปินส์ การ์ตา สาธารณรัฐเกาหลี
ติมอร์เลสเต บังคลาเทศ และไทย สมาชิกสมทบบีสองประเทศ คือ มัลดีฟส์
และ ศรีลังกา

AT-WILL (LABOUR RIGHTS)

ตามอำเภอใจ (การบอกเลิกสัญญาจ้าง)

การบอกเลิกจ้างตามอำเภอใจ ภายใต้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ที่ไม่ได้มีการทำสัญญาจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร หรือ หนังสือสัญญาใดๆ ที่ประกันการจ้างงาน ลูกจ้างในลักษณะดังกล่าว อาจจะถูกเลิกจ้างในเวลาใดๆ ตามอำเภอใจของนายจ้างโดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผล หรือ สาเหตุการเลิกจ้างงานอย่างเป็นธรรม (Just Cause) สัญญาจ้างดังกล่าวจึงไม่เป็นธรรมสำหรับลูกจ้าง ซึ่งมีอำนาจการต่อรองต่ำกว่านายจ้าง เมื่อเข้าทำสัญญาจ้างกับนายจ้างในลักษณะดังกล่าวเพื่อที่จะได้มีงานทำ ลักษณะการทำสัญญาดังกล่าวจึงฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน

คำที่เกี่ยวข้องคือ JUST CAUSE

AUTHENTICATION

การยืนยันความถูกต้องแท้จริงของสนธิสัญญา

คำนี้ในกระบวนการจัดทำสนธิสัญญาหมายถึง การยืนยันความถูกต้องแท้จริงของข้อบทสนธิสัญญา ข้อบทของสนธิสัญญาที่ได้รับการรับรองแล้ว ย่อมต้องมาสู่การยอมรับ หรือยืนยันในความถูกต้องแท้จริงของตัวข้อบทของสนธิสัญญานั้นๆ ว่าถ้อยคำมีความถูกต้อง (Authentic) แน่แน่นอน ชัดเจน (Definitive) เป็นข้อบทที่แสดงเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาฉบับนั้น และรัฐภาคีทั้งปวงที่เข้าร่วมเจรจาเมื่อได้รับการรับรอง และยืนยันความถูกต้องแท้จริงของข้อบทสนธิสัญญาแล้ว ย่อมผูกพันตนปฏิบัติตามสนธิสัญญาฉบับที่ถูกต้องแท้จริงนั้นๆ ก่อนที่จะแสดงเจตนารมณ์ผูกพันตามสนธิสัญญาในลำดับต่อไป

โดยทั่วไปสนธิสัญญาทวิภาคีที่ไม่มีความสลับซับซ้อน การยอมรับความถูกต้องของข้อความจะถือเป็นกระบวนการเดียวกับขั้นตอนการรับรองข้อบทของสนธิสัญญาไปด้วย และในขั้นตอนสุดท้ายเมื่อได้มีการ

ลงนามในสนธิสัญญา ก็มีผลเป็นทั้งการยอมรับความถูกต้องของตัวข้อความ และเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของรัฐโดยสมัครใจ ในการที่จะผูกพันตนตามสนธิสัญญาดังกล่าว

ส่วนสนธิสัญญาพหุภาคีนั้น การยอมรับความถูกต้องของข้อบทในสนธิสัญญานี้แยกเป็นขั้นตอนต่างหาก โดยการนำข้อบทของสนธิสัญญาที่ยังไม่ได้มีการลงนามนั้น ประมวลเข้าไว้เป็นกรรมสารสุดท้าย (Final Act) หรือข้อตกลงสุดท้ายของการประชุมระหว่างประเทศที่เจรจากร่างสนธิสัญญาฉบับนั้นๆ ให้รัฐภาคีทั้งหลายพิจารณาอนุมัติ รับรอง และยอมรับความถูกต้องแท้จริงของข้อบทของสนธิสัญญานั้นๆ ก่อนที่จะเปิดให้มีการให้สัตยาบันต่อไป

AVAILABILITY

การทำให้มีขึ้น

“การทำให้มีขึ้น” ในสิทธิมนุษยชน หมายถึง รัฐต้องจัดให้มีสิ่งต่างๆ เพื่อสนองสิทธิของบุคคลอย่างเพียงพอ ซึ่งมักเป็นสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม โดยรัฐอาจจัดหาทรัพยากรให้บุคคลมีหนทางในการได้รับสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากทรัพยากร ดังนั้นรัฐต้องจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอแก่บุคคลทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อสนองความจำเป็นของบุคคล โดยผ่านระบบการแจกจ่าย การแปรรูป และการตลาดที่มีความเหมาะสม

ส่วนในด้านสิทธิทางด้านพลเมืองสิทธิทางการเมือง การทำให้มีขึ้น หมายถึง รัฐต้องจัดตั้งสถาบัน กลไก หรือเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้บุคคลได้บรรลุถึงสิทธิ เช่น การจัดให้มี และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างเพียงพอ รวมทั้งทำให้เครื่องมือที่จำเป็นต้องมีขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และร่างกายของบุคคลได้อย่างมีผล

AWARD

ค่าชดเชย / ค่าชี้ขาด / ค่าวินิจฉัย

คำว่า Award มีความหมายสองอย่าง คือ

1. ค่าชดเชย หรือค่าเสียหายตามคำวินิจฉัยที่ฝ่ายที่ชนะคดีในข้อพิพาทหรือข้อร้องเรียนได้รับการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากรัฐ ซึ่งปกติกำหนดเป็นจำนวนเงิน
2. คำชี้ขาด หรือคำวินิจฉัยขององค์กรระงับข้อพิพาท เช่น อนุญาโตตุลาการหรือขององค์กรทางด้านบริหาร โดยการพิจารณาเรื่องที่โต้แย้งขึ้นคำร้องเรียนขึ้นมาเพื่อให้พิจารณาชี้ขาด

AWARENESS AND EMPOWERMENT

การตระหนักถึงสิทธิและการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

การตระหนักถึงสิทธิและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้มีสิทธิมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเนื่องจากบุคคลจำเป็นต้องรู้และเข้าใจสิทธิที่เป็นฐานแห่งการเรียกร้องว่าเรื่องดังกล่าวที่ตนเรียกร้องนั้นเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองหรือไม่ เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ความเสียหายที่บุคคลได้รับนำไปสู่การพิจารณาโดยองค์กรที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามสิทธิที่บุคคลนั้นมี หากบุคคลไม่ได้ตระหนักถึงสิทธิที่ตนมีตั้งแต่ต้นก็คงเป็นการยากที่บุคคลนั้นจะแสวงหาโอกาสที่จะใช้สิทธิตลอดจนได้รับการเยียวยาเมื่อมีการละเมิด

การตระหนักถึงสิทธิและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้มีสิทธิทำได้หลายวิธี อาทิ การให้ความรู้ด้วยระบบการศึกษาทุกระดับ หรือผ่านสื่อมวลชนหรือการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้การสร้างความสามารถในการเข้าถึงกลไกเยียวยาสิทธิให้แก่ประชาชนก็ยังเป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นใจให้แก่บุคคลว่า หากมีการละเมิดสิทธิขึ้นบุคคลผู้ถูกละเมิดจะสามารถปกป้องสิทธิตัวเอง และสามารถเรียกร้องการเยียวยาได้ถูกช่องทางและได้ผล

BEIJING RULES

กฎกรุงปักกิ่ง

กฎกรุงปักกิ่ง เป็นคำย่อที่ใช้เรียกกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน (United Nations Standards Rules for the Administration of Juvenile Justice) ซึ่งรับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ณ กรุงปักกิ่ง ใน ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528) กฎกรุงปักกิ่งได้กำหนดหลักการและกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้รัฐได้นำไปปรับใช้สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

กฎกรุงปักกิ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาแบบก้าวหน้า เช่น การแนะนำให้ใช้บ้านกึ่งวิถี (Half-Way House) ซึ่งเป็นสถาบันหรือศูนย์ฟื้นฟูจิตใจแทนเรือนจำรูปแบบเดิม หลักการต่างๆ ในกฎกรุงปักกิ่งได้นำมาบัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532)

BILATERAL TREATY

สนธิสัญญาทวิภาคี

สนธิสัญญาทวิภาคี หมายถึง สนธิสัญญาสองฝ่าย กล่าวคือคู่ภาคีของสนธิสัญญามีสองฝ่าย หรือสนธิสัญญาที่กระทำระหว่างรัฐสองรัฐ เช่น ความตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น หรือ ความตกลงทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในการไม่ส่งมอบตัวบุคคลที่ถือสัญชาติให้ศาลอาญาระหว่างประเทศ

BINDING

ผูกพัน

คำว่า “ผูกพัน” ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน หมายถึง การมีความผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งบางครั้งก็จะใช้ คำว่าพันธะทางกฎหมาย (Legal

Binding) ซึ่งหมายถึงสภาพของกฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมประเพณี
ที่มีฐานะทางกฎหมายที่บุคคล องค์กร หรือรัฐต้องปฏิบัติตาม

กฎหมายภายใน (Domestic Law) อาจมีกฎ ระเบียบต่างๆ
ที่กำหนดโดยรัฐหรือองค์กรที่รัฐมอบอำนาจให้ออกกฎระเบียบ เช่น สมาคม
วิชาชีพต่างๆ กฎเกณฑ์เหล่านั้นถ้าเป็นกฎที่บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตามถือว่า
มีความผูกพันทางกฎหมาย เช่น ข้อบังคับแพทยสภา ระเบียบสภานายความ

กฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึง กฎเกณฑ์ที่รัฐมีพันธกรณีต้อง
ปฏิบัติตาม ถ้ารัฐไม่ปฏิบัติตามถือว่าละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ

“ผูกพัน” หรือ “ความผูกพันทางกฎหมาย” มักใช้พิจารณาพันธกรณี
ของรัฐตามสนธิสัญญา ซึ่งถ้ารัฐเป็นภาคี สนธิสัญญาก็จะผูกพันรัฐ แต่ถ้า
ไม่ได้เป็นภาคี สนธิสัญญานั้นก็จะไม่ผูกพัน อย่างไรก็ตาม รัฐจะอ้างว่าไม่
ผูกพันต่อกฎเกณฑ์ บรรทัดฐาน ที่เป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศหรือ
หลักกฎหมายทั่วไปไม่ได้

คำที่เกี่ยวข้องคือ HARD LAW

BIODIVERSITY / BIOLOGICAL DIVERSITY

ความหลากหลายทางชีวภาพ

Biodiversity แปลว่า ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นชื่อแบบย่อ
ของคำว่า Biological Diversity อันเป็นระดับของความหลากหลายของ
สิ่งมีชีวิตในสายพันธุ์ รูปแบบ ชนิดพันธุ์ ในระบบนิเวศ ในระบบภูมิอากาศ
ภูมิประเทศ หรือ ภายในโลก ที่มีความหลากหลายสูง ความหลากหลาย
ทางชีวภาพนี้เป็นมาตรวัดความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ยิ่งในระบบ
นิเวศมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงเพียงใดย่อมหมายถึงระดับความ
อุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศนั้นมีสูงมากเพียงนั้น อีกนัยหนึ่งความ
หลากหลายทางชีวภาพเป็นบทบาท หรือ ปัจจัยหนึ่งของการสร้างสมดุล
ของภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และระบบนิเวศโดยรวม ด้วยวัฏจักรของระบบ

ห่วงโซ่อาหาร การพึ่งพาซึ่งกันและกันของสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่หลากหลาย จะเป็นการเกื้อกูลความดำรงอยู่ของแต่ละสิ่งและแต่ละชีวิต ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของโลกอย่างรวดเร็วเป็นการทำให้เกิดความสูญสิ้นของระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตโดยรวม

ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันลงนามในอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) โดยประเทศสมาชิก 193 ประเทศ (ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

คำที่เกี่ยวข้องคือ CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY

BLUE - COLLAR WORKERS

คนทำงานที่ใช้แรงงาน

คนงานที่ใช้แรงงาน หมายถึง คนทำงานอยู่ในโรงงาน หรือชนชั้นแรงงาน (Working Class) คนงานเหล่านี้นักใส่เสื้อผ้าสีน้ำเงิน เนื่องจากการทำงานในโรงงานอาจจะเปื้อนเสื้อผ้าได้ง่าย จนเป็นที่มาของคำว่า Blue-collar Workers ซึ่งตรงกันข้ามกับคำว่า White-collar Workers คนงานที่ใช้แรงงานจะได้ค่าแรงเป็นรายชั่วโมง และอัตราค่าแรงต่ำกว่าคนทำงานในสำนักงาน คนทำงานในสองกลุ่มนี้จึงสะท้อนความแตกต่างของชนชั้นในสังคม Blue-collar Workers เป็นกลุ่มชนชั้นกรรมาชีพ ในขณะที่คนที่ทำงานในสำนักงานเป็นกลุ่มชนชั้นวิชาชีพ

คำที่เกี่ยวข้องคือ WHITE-COLLAR WORKERS

CAPITAL INTENSIVE INDUSTRY

อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เงินทุน

อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เงินทุน เป็นกระบวนการผลิตสินค้า หรือการให้บริการที่เน้นการใช้เงินทุนเป็นหลัก มาตรการในการวัดระดับของ

การเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เงินทุนเป็นหลัก คือ การวัดสัดส่วนของจำนวนเงินทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้า หรือ บริการ ต่อสัดส่วนของค่าแรงที่จ่ายให้แก่แรงงานในอุตสาหกรรมนั้นๆ หากเงินทุนที่ใช้ในการผลิต หรือ บริการมีสูงกว่าค่าแรงมากก็จัดเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เงินทุนเป็นหลัก เช่น อุตสาหกรรมขุดเจาะน้ำมัน และการกลั่นน้ำมัน การให้บริการโทรคมนาคม การขนส่ง ทั้งทางอากาศ ทางรถไฟ ทางทะเล เป็นต้น ซึ่งใช้เงินทุนจำนวนมากในการดำเนินการทางธุรกิจมากกว่าค่าแรงงาน อุตสาหกรรมที่เน้นเงินทุนก็จะมีลักษณะของการใช้แรงงานต่ำ ทำให้เกิดภาวะคนว่างงานมากขึ้น เนื่องจากความจำเป็นในการใช้แรงงานน้อยลง ประเทศที่มีอุตสาหกรรมที่เน้นเงินทุน จึงมักจะเกิดปรากฏการณ์ของคนว่างงานมากขึ้น ดังนั้น ประเทศกำลังพัฒนาที่รับการลงทุนที่ใช้เงินทุนเป็นหลัก อาจจะต้องพิจารณาความสมดุลระหว่างการเกิดภาวะคนว่างงานกับการรับการลงทุน และต้องพิจารณาต่อไปถึงการส่งออกเงินทุนเพื่อการซื้อสินค้าทุนเข้ามา เช่น เครื่องจักร เป็นต้น เงินทุนจึงอาจจะไม่ได้หมุนเวียนอยู่ในประเทศ แต่กลับเป็นการส่งออกเงินทุนเพื่อการชำระราคาสินค้า และมีภาระการชำระเงินตราต่างประเทศด้วย

CENSORSHIP

การตรวจกรอง

การตรวจกรอง หมายถึง การสั่งให้หนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนอื่น เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะเผยแพร่โฆษณาต่อสาธารณชนให้แก่หน่วยงาน ที่มีหน้าที่ตรวจข่าวสารก่อน ไม่ว่ากระทำโดยอำนาจกฎหมายหรือโดยทางปฏิบัติ

การตรวจกรองที่กระทำในยามปกติถือว่าเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการแสดงออกหรือเสรีภาพของสื่อมวลชน (ICCPR Article 19) อย่างไรก็ดีตามในกรณีสงครามหรือในกรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่เป็นภัยอันตรายอย่างร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศ รัฐสามารถสั่งให้มีการ

ตรวจกรองข่าวได้ ตามข้อยกเว้นในเรื่องการลดทอน หรือการระงับใช้
พันธกรณีระหว่างประเทศชั่วคราว (Derogation) ในการประกันสิทธิ
ในเสรีภาพประชาชน

CHARTER OF THE UNITED NATIONS

กฎบัตรสหประชาชาติ

กฎบัตรสหประชาชาติ (กฎบัตรฯ) ได้รับการรับรองโดยที่ประชุม
สหประชาชาติใน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) เป็นสนธิสัญญาระหว่าง
ประเทศที่ถือเป็นกรอบในการดำเนินงานของสหประชาชาติ ในข้อ 56 ของ
กฎบัตรฯ กำหนดให้รัฐจะต้องดำเนินการโดยร่วมกันหรือตามลำพังเพื่อให้
บรรลุผลในการส่งเสริมการเคารพลีทิมมนุษยชนให้เกิดขึ้นทั่วโลก กฎบัตรฯ
จึงมีความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนในฐานะที่เป็นฐานทางกฎหมายสร้าง
พันธกรณีระดับระหว่างประเทศต่อรัฐสมาชิก ในขณะเดียวกันก็เป็นกรอบ
ในการดำเนินงาน หรือ ภาระหน้าที่ของสหประชาชาติในการดำเนินงาน
ด้านสิทธิมนุษยชน

กฎบัตรฯ ได้จัดตั้งกลไกต่างๆ ในการส่งเสริมและคุ้มครอง
สิทธิมนุษยชนขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเคารพลีทิมมนุษยชน เช่น
กฎบัตรฯ ได้ให้อำนาจสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (General Assembly) ริเริ่ม
ทำการศึกษาและทำข้อเสนอแนะ (Recommendation / Suggestion)
ในการส่งเสริมการเคารพลีทิมมนุษยชนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
(Commission on Human Rights) ในคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม
(ECOSOC) เพื่อดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง ซึ่งต่อมา
คณะกรรมการคณะนี้ได้ยกระดับเป็นคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human
Rights Council) มีฐานะเทียบเท่าคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม

นอกจากนั้นในกรณีที่มิสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่าง
รุนแรง กฎบัตรฯ ได้ให้อำนาจคณะมนตรีความมั่นคง (Security Council)
มีข้อมติใดๆรวมถึงการจัดตั้งกองกำลังสันติภาพเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้

ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489)

CHARTER-BASED MECHANISMS

กลไกตามกฎหมายบัตร

คำว่า กลไกตามกฎหมายบัตร เป็นคำรวม หมายถึง องค์การและกระบวนการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติหรือตามข้อมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ คำว่า “กลไกตามกฎหมายบัตร” บางครั้งใช้คำว่าองค์กรตามกฎหมายบัตร (Charter-Based Bodies)

องค์กรภายใต้กลไกตามกฎหมายบัตรที่สำคัญเช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน หรือ Human Rights Council (เดิมคือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน หรือ Human Rights Commission) และคณะทำงานและอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการ / คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน องค์การเหล่านี้อาจมีหน้าที่ต่างกัน เช่น เป็นองค์กรสอดส่อง ดูแล และตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน การรับเรื่องราวร้องเรียนตามกระบวนการ 1235 และกระบวนการ 1503

คำที่เกี่ยวข้องคือ TREATY – BASED MECHANISM / BODIES, HUMAN RIGHTS COUNCIL, กระบวนการ 1235, กระบวนการ 1503

CIVIL AND POLITICAL RIGHTS

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นสาระแห่งสิทธิที่รัฐประชาธิปไตยต้องรับรองแก่พลเมืองแห่งรัฐตนได้รับประกัน และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาลโดยใช้ช่องทางการเมืองได้มากขึ้น สิทธินี้แบ่งเป็นสองประเภทคือ สิทธิที่เป็นของพลเมือง (Civil Rights) ทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติสัญชาติใด เช่นสิทธิที่จะได้รับการรับรองว่าเป็นบุคคล สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะได้รับการ

ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ส่วนสิทธิทางการเมือง (Political Rights) เป็นสิทธิที่มีขึ้นเนื่องจากบุคคลนั้นเป็นสมาชิกของสังคมนั้น (เป็นคนที่ถือสัญชาติรัฐนั้น) สิทธิทางการเมืองจึงมักจำกัดให้แต่เพียงคนสัญชาติ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการชุมนุมทางการเมือง

CIVIL LAW

ซีวิลลอว์ / ระบบประมวลกฎหมาย / กฎหมายแพ่ง

ความหมายอย่างกว้าง ซีวิลลอว์ หรือ ระบบประมวลกฎหมาย หมายถึง ระบบกฎหมายที่มีการบัญญัติกฎหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การออกกฎหมายกระทำโดยองค์กรนิติบัญญัติ หรือบางกรณีอาจออกโดยฝ่ายบริหาร และมีศาลเป็นผู้อธิบายหรือตีความกฎหมาย ระบบซีวิลลอว์ เป็นระบบกฎหมายที่พัฒนามาจากระบบกฎหมายโรมันที่แพร่กระจายในภาคพื้นทวีปของยุโรป อันต่างจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่เกิดขึ้นและพัฒนาโดยศาลในประเทศอังกฤษ (ดู COMMON LAW)

ในระบบซีวิลลอว์ สิทธิหน้าที่ของบุคคลจะรับรองโดยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายลำดับย่อยๆ นอกจากนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับองค์กรของรัฐ และองค์กรของรัฐกับองค์กรของรัฐ จะถูกกำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ ชัดเจนกว่าระบบคอมมอนลอว์ ความหมายอย่างแคบของคำว่าซีวิลลอว์ หมายถึง กฎหมายแพ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือเอกชนด้วยกัน

CIVIL WAR

สงครามกลางเมือง

สงครามกลางเมือง หมายถึง การพิพาทกันด้วยอาวุธของกองกำลังสองฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งจะเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือไม่ก็ได้ และการพิพาทนั้นเกิดขึ้นในดินแดนของรัฐเพียงรัฐเดียว

ปัจจุบันในเอกสารทางกฎหมายมักใช้คำว่า การพิพาทกันโดยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ (Non-International Armed Conflict) หรือ การพิพาทโดยอาวุธภายในประเทศ (Internal Armed Conflict) แทนคำว่า “Civil War” เพราะคำว่า “สงคราม” มักทำให้สับสนกับความหมายดั้งเดิมที่หมายถึงการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างรัฐและเป็นการพิพาทโดยกองกำลังของรัฐซึ่งมีระบอบกฎหมายที่ใช้บังคับเฉพาะ

CIVILIAN

พลเรือน

พลเรือนในกฎหมายว่าด้วยการพิพาทกันด้วยอาวุธ หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในรัฐหรือในดินแดนโดยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิพาทด้วยอาวุธ พลเรือน มีความหมายเดียวกับคำว่า ผู้ที่มีใช้ไม่เป็นพลรบ (Non-Combatant)

พลเรือน หรือ ผู้ที่มีใช้พลรบ ไม่มีสิทธิตามกฎหมายเกี่ยวกับการพิพาทกันทางอาวุธในการเข้าร่วมโดยตรงในการพิพาทซึ่งตรงกันข้ามกับคำว่า พลรบ (Combatant) คำว่าพลเรือนมีความสำคัญในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law) โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการพิพาทด้วยอาวุธ เพราะกฎหมายที่ใช้คุ้มครองพลเรือนจะใช้แยกจากกฎหมายที่คุ้มครองพลรบในระหว่างการพิพาทด้วยอาวุธ

ตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการพิพาทกันด้วยอาวุธ “พลเรือน” และ “วัตถุทางพลเรือน (Civilian Object)” จะได้รับการคุ้มกันไม่ให้ถูกโจมตีหรือทำลายในการปฏิบัติการทางทหาร หรือการสู้รบ

CLASSICAL HUMAN RIGHTS

สิทธิมนุษยชนแบบดั้งเดิม

สิทธิมนุษยชนแบบดั้งเดิม หรือบางครั้งเรียกสั้นๆ ว่า สิทธิแบบดั้งเดิม (Classical Rights) ใช้เรียกสิทธิที่จัดอยู่ในสิทธิมนุษยชนแบบลำดับแรก คือสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ที่ส่วนใหญ่จะได้รับการรับรองอยู่

ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งการจัดลำดับหรือประเภทตามประวัติศาสตร์การเรียกร้องสิทธิมนุษยชน ส่วนสิทธิมนุษยชนลำดับที่สองหมายถึงสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม (Economic, Social and Cultural Rights) ที่มักเรียกกันว่า “สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Rights)” แต่ก็หมายถึงสิทธิต่างๆ ที่รับรองอยู่ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR)

COERCION OF A REPRESENTATIVE OF A STATE

การข่มขู่ผู้แทนของรัฐ

ในเรื่องการข่มขู่ผู้แทนของรัฐ อนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ข้อ 51 ได้บัญญัติไว้ว่า “การให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาซึ่งได้กระทำขึ้นเพราะผู้แทนของรัฐถูกข่มขู่โดยการกระทำ หรือการคุกคาม (Threats) อันมุ่งต่อผู้แทนของรัฐเช่นว่านั้นย่อมไม่มีผลใดๆ ตามกฎหมาย” การข่มขู่ผู้แทนของรัฐภาคีให้แสดงความยินยอมผูกพันตามสนธิสัญญานั้น มีความร้ายแรงกว่าความผิดพลาด (Error) การฉ้อฉล (Fraud) หรือการทุจริต (Corruption) ของผู้แทนของรัฐภาคีดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น การข่มขู่ผู้แทนรัฐจึงมีผลเท่ากับ ไม่มีการให้ความยินยอมผูกพันของรัฐตามสนธิสัญญาเลย โดยไม่ต้องกล่าวอ้างถึงความไม่สมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนาของผู้แทนในการทำสนธิสัญญา ในกรณีนี้ถือว่าการแสดงเจตนาทำสนธิสัญญานั้นเป็นโมฆะ (Void) มิใช่เพียงโมฆียะ (Voidable)

COERCION OF A STATE

การข่มขู่รัฐภาคี

การข่มขู่รัฐภาคี อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 ข้อ 52 บัญญัติว่า “สนธิสัญญาที่ได้กระทำขึ้นเพราะรัฐภาคีถูกข่มขู่ หรือถูกใช้กำลังบังคับอันเป็นการฝ่าฝืนต่อหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้บัญญัติปรากฏอยู่ในกฎบัตรสหประชาชาติ สนธิสัญญานั้นเป็นโมฆะ” การข่มขู่

รัฐภาคนั้นแตกต่างจากการข่มขู่ผู้แทนของรัฐภาคี กล่าวคือ ผลของการข่มขู่รัฐภาคีในการทำสนธิสัญญานั้น ผลทางกฎหมายคือ ตัวสนธิสัญญาเป็นโมฆะ ส่วนการข่มขู่ผู้แทนของรัฐภาคนั้น ผลทางกฎหมายคือ ไม่ถือว่ามีการแสดงเจตนายินยอมของรัฐเพื่อผูกพันสนธิสัญญา หรือการแสดงเจตนาเป็นโมฆะดังกล่าวแล้ว แต่ผลสุดท้ายคือ รัฐไม่ต้องผูกพันกับสนธิสัญญาทั้งสองกรณี

COMBATANT

พลรบ

คำว่า พลรบในกฎหมายระหว่างประเทศคือบุคคลที่ได้รับมอบหมายโดยชอบด้วยกฎหมายจากรัฐบาลหรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่ให้เข้าร่วมในสงคราม หรือในการพิพาทกันด้วยอาวุธ การแบ่งแยกระหว่างพลรบและ “พลเรือน” เนื่องจากระบอบกฎหมายที่ใช้บังคับกับบุคคลสองกลุ่มนี้ในระหว่างที่มีการสู้รบหรือพิพาทกันด้วยสงครามมีความแตกต่างกัน

“พลรบ” จะเป็นผู้ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในการเข้าร่วมในความขัดแย้ง เช่น เมื่อถูกจับจะมีฐานะเป็นเชลยศึกโดยจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาในศาลของฝ่ายที่จับ ในขณะที่พลเรือนจะไม่ถูกโจมตีและถ้าพลเรือนจับอาวุธต่อสู้กับกองกำลังทหารไม่ถือว่าเป็นพลรบและไม่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎเกณฑ์ ดังนั้น อาจถูกโจมตีโดยฝ่ายข้าศึกได้ เว้นแต่อยู่ในฐานะที่ไม่สามารถทำการสู้รบได้แล้ว หรือภาษากฎหมายเรียกว่า Out-of-War เช่น การยอมจำนนหรือ บาดเจ็บจนไม่อยู่ในสภาพที่ต่อสู้ได้

COMMITTEE OF MINISTERS OF THE COUNCIL OF EUROPE

คณะกรรมการรัฐมนตรีสภาแห่งยุโรป

คณะกรรมการรัฐมนตรีฯ เป็นสถาบันหลักหนึ่งในสามสถาบันขององค์การสภาแห่งยุโรป (Council of Europe) มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและตัดสินใจ ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศของทุกประเทศ

ที่เป็นภาคี คณะกรรมการฯ จะดำเนินงานโดยการประชุมร่วมกันเพื่อจัดทำข้อตกลงและนโยบายของสภาแห่งยุโรป รวมทั้งการพิจารณาโครงการและงบประมาณของสภาแห่งยุโรปที่จัดทำขึ้นโดยสำนักเลขาธิการ (Secretariat)

ในด้านสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการรัฐมนตรีมีหน้าที่สำคัญสองประการคือ เป็นองค์กรที่รับรอง (Adopt) กฎหมายและนโยบายของสภาแห่งยุโรป รวมถึงมีอำนาจหน้าที่ในการรับรองข้อมติ (Resolution) และจัดทำข้อเสนอแนะ (Recommendation) เกี่ยวกับการปฏิบัติตามสนธิสัญญาให้แก่อรัฐสมาชิก อนุสัญญาและสนธิสัญญาทุกฉบับจะได้รับการพิจารณาและรับรองโดยคณะกรรมการฯ

หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลให้รัฐมีการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) ภายใต้อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน (European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms) และการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางสังคมแห่งยุโรป (European Committee of Social Rights) ภายใต้กฎบัตรสังคมยุโรป (European Social Charter) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นองค์กรควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชน

COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS

คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (โดยทั่วไปเรียกว่า ESCR Committee) เป็นกลไกสิทธิมนุษยชนมีหน้าที่ในการสอดส่องดูแลเพื่อให้รัฐภาคีปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) จัดตั้งขึ้นโดยข้อมติของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) ทั้งนี้ เนื่องจาก ICESCR

ไม่ได้จัดตั้งกลไกเพื่อการสอดส่องการปฏิบัติตามสนธิสัญญาขึ้นโดยเฉพาะ (ต่างกับ ICCPR โดยข้อ 18 ได้กำหนดให้จัดตั้ง Human Rights Committee หรือ HRC ขึ้นเป็นกลไกตามสนธิสัญญา) ก่อนที่จะจัดตั้ง ESCR Committee การสอดส่องดูแลการปฏิบัติตาม ESCR เป็นหน้าที่ของ คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Commission) ต่อมา ใน พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) สมัชชาใหญ่ได้มีมติให้ยกระดับคณะกรรมาธิการ คณะนี้ขึ้นเป็นคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนเพื่อให้มีอำนาจหน้าที่มากขึ้น

ESCR Committee ประกอบด้วยกรรมการสิบแปดคน มาจากการ เลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อที่เสนอโดยรัฐภาคี คณะกรรมการฯ ต้องเป็น บุคคลที่มีคุณธรรมสูงและมีความรู้ความสามารถด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างดี ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระในฐานะ ผู้เชี่ยวชาญ ไม่อยู่ภายใต้อาณัติของรัฐใดๆ อำนาจ หน้าที่ของ ESCR Committee จึงคล้ายกับ Human Rights Committee เว้นแต่อำนาจใน การรับข้อร้องเรียนจากบุคคล กล่าวคือการพิจารณารายงานและให้ข้อ คิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแก่รัฐภาคีในการปฏิบัติตาม ICESCR ตลอดจน จัดทำข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญ (General Comment) ซึ่งถือว่าเป็นการ ตีความข้อบท ICESCR นอกจากนี้ยังเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ประสานงาน ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างรัฐภาคี เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตาม ICESCR

COMMITTEE ON THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ

คณะกรรมการฯ เป็นคณะผู้เชี่ยวชาญอิสระจัดตั้งขึ้นตามข้อ 34 แห่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) เพื่อให้มีหน้าที่ในการสอดส่องการปฏิบัติตาม อนุสัญญา CRPD โดยการพิจารณารายงานของรัฐภาคีและให้ข้อเสนอแนะ และข้อแนะนำทั่วไปเพื่อให้คนพิการได้บรรลุถึงสิทธิที่ได้รับรองไว้ใน CRPD โดยรัฐภาคีต้องเสนอรายงานฉบับแรกภายในสองปีนับแต่วันที่เข้าเป็นภาคี และต้องเสนอรายงานฉบับต่อไปทุกๆ สี่ปี นอกจากนั้นคณะกรรมการฯ

ยังมีอำนาจรับเรื่องราวร้องเรียนภายใต้พิธีสารเลือกรับ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities) ที่ร้องเรียนโดยปัจเจกชนว่ารัฐภาคีละเมิดอนุสัญญา

ในขณะที่ CRPD เริ่มมีผลบังคับใช้ คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบสองคน และอนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้เพิ่มจำนวนกรรมการเป็นสิบแปดคน เมื่อมีรัฐเป็นภาคีครบหกสิบประเทศ คณะกรรมการฯ มาจากการเลือกตั้งโดยวิธีการลับจากบัญชีรายชื่อที่เสนอโดยรัฐภาคี คณะกรรมการฯ จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเฉพาะตัวไม่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐใด

ในการดำเนินงานในแต่ละปี คณะกรรมการจะมีการประชุมสองครั้ง ณ นครเจนีวา

COMMON ARTICLE 3 (OF 1949 GENEVA CONVENTIONS

ข้อ 3 ร่วม (แห่งอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 สี่ฉบับ)

“ข้อ 3 ร่วม” หมายถึง ข้อ 3 ของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ทั้งสี่ฉบับ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์มุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยามที่เกิดสงครามหรือพิพาทด้วยอาวุธ โดย ข้อ 3 ของอนุสัญญาทั้งสี่ฉบับได้ใช้ถ้อยคำและเนื้อหาอย่างเดียวกัน

ข้อ 3 ร่วมของอนุสัญญาเจนีวาใช้บังคับกับข้อพิพาทที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ หรือการพิพาทด้วยอาวุธภายในประเทศ

ข้อ 3 ของอนุสัญญาทั้งสี่ฉบับ ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อบุคคล โดยไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ รวมถึงการคุ้มครองบูรณภาพเหนือเนื้อตัว ร่างกาย และจิตใจ รวมถึงต้องปฏิบัติโดยใช้กระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายต่อพลรบที่เป็นเชลยศึก และเป็นกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพลเรือนด้วย

COMMUNICATION

เรื่องร้องเรียน

เรื่องร้องเรียนเป็นเอกสารที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลทำขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อเสนอต่อองค์กรหรือหน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council) กล่าวหาว่ารัฐได้ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศ “เรื่องร้องเรียน” จึงเป็นคำที่ใช้เรียก เอกสาร ที่สื่อสารถึงองค์กรสิทธิมนุษยชนภายใต้กระบวนการรับเรื่องร้องเรียนในกระบวนการสอดส่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน ภายใต้กลไกตามสนธิสัญญา หรือ Treaty-based เช่น ICCPR ข้อ 41 และกลไกภายใต้กลไกตามกฎบัตรฯ หรือ Charter-based เช่น กระบวนการ 1235 และกระบวนการ 1503

COMMUNICATION, THE RIGHT TO

สิทธิในการสื่อสาร

สิทธิในการสื่อสาร เป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสื่อสารในสังคมจำเป็นต้องติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างหลากหลายกับผู้อื่น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจทั้งหลาย โดยรัฐต้องให้การคุ้มครองและส่งเสริมเสรีภาพในการสื่อสารของประชาชนทั้งในส่วนที่เป็น “เนื้อหา” และ “ช่องทาง” ของการสื่อสารโดยเน้นความอิสระ ปราศจากการแทรกแซงโดยไม่จำเป็น

COMPENSATION

ค่าชดเชย / การชดเชย

ค่าชดเชย หรือ การชดเชย ในความหมายทั่วไป หมายถึง ค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดสิทธิ ซึ่งผู้เสียหายได้รับจากผู้กระทำละเมิดหรือจากบริษัทประกันภัย สิทธินั้นอาจเป็นสิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดที่กฎหมายรับรอง

ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน คำนี้หมายถึง ค่าชดเชย / การชดเชย ความเสียหาย เป็นเงินที่ศาลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีหรือ เรื่องราวร้องทุกข์ กำหนดให้รัฐจ่ายให้แก่ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนแม้ว่า สิทธินั้นจะไม่ได้ได้รับการรับรองจากกฎหมายภายใน

COMPETITIVE EDGE

การได้เปรียบคู่แข่งอย่างเด่นชัด

การได้เปรียบคู่แข่งอย่างเด่นชัด หมายถึง การมีความได้เปรียบ คู่แข่งในด้านองค์ประกอบของการผลิตและการตลาด ซึ่งลูกค้า หรือ ผู้บริโภค ได้ให้คุณค่าแก่ผู้ประกอบการนั้นๆ โดยหลักการแล้ว การได้เปรียบของ ผู้ประกอบการ อาจจำแนกเป็นความมั่งคั่งตามธรรมชาติ (Natural Endowment) เช่น การมีทรัพยากรธรรมชาติ การมีแรงงานจำนวนมาก ราคาถูก การมีทรัพย์สินประเภททรัพย์สินถาวร การมีทุนทรัพย์ กับความ มั่งคั่งที่สร้างขึ้น (Created Endowment) ในปัจจุบันบทบาทของการได้ เปรียบตามธรรมชาตินั้น ลดความสำคัญลงเพราะกลไกของระบบโลกาภิวัตน์ ที่ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงฐานทรัพยากรธรรมชาติในที่ต่างๆ ได้ทั่วโลก โดยไร้อุปสรรค หรือ มีอุปสรรคน้อยลง ไม่ว่าจะเป็น ทุน ที่ดิน แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นอยู่ที่ใดก็สามารถเข้าถึงใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ผู้ประกอบการ ให้ความสำคัญกับความมั่งคั่งที่สร้างขึ้นมามากขึ้น แต่ความมั่งคั่งนี้ ผู้ประกอบการต้องรังสรรค์สร้างขึ้นโดย องค์ความรู้ ความชำนาญการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ในโลกปัจจุบัน ความได้เปรียบที่มีความสำคัญกว่า คือ ความได้เปรียบที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมา จึงเป็นสิ่งที่ทำให้การแข่งขัน ในทุกภาคส่วนเน้นการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และ องค์ความรู้ ตลอดจนการศึกษา ในประเทศที่มีความยากจนมาก กลุ่มคนที่ ยากไร้ ถูกทอดทิ้งให้ล้าหลังซึ่งไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา องค์ความรู้และ เทคโนโลยี จึงไม่สามารถแข่งขันได้ เกิดเป็นวัฏจักรความยากจน และ นำไปสู่การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อยากจนก็ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา

องค์ความรู้ วิทยาการ ความเชี่ยวชาญ ชำนาญการ ทำให้ขาดความสามารถในการแข่งขัน โอกาสการพัฒนาเป็นวงจรรายกำไรที่ไม่สิ้นสุด

COMMON LAW

คอมมอนลอว์ / ระบบกฎหมายจารีตประเพณี

ระบบกฎหมายของประเทศที่ถือเอาขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นกฎหมาย โดยไม่ได้บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีศาลเป็นผู้อธิบายถึงการมีอยู่ของกฎหมาย บางทีจึงเรียกว่ากฎหมายที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษา ระบบกฎหมายนี้เกิดขึ้นและพัฒนาในประเทศอังกฤษ และต่อมาได้ขยายไปยังประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ส่วนใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา เป็นต้น สิทธิเสรีภาพของประชาชนในระบบคอมมอนลอว์ จึงขึ้นอยู่กับศาลที่จะยอมรับว่าสิทธิใดที่รัฐจะจำกัดหรือล่วงละเมิดมิได้ เช่นในอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรจึงทำให้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลมีความคลุมเครือ ต่อมาจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน พ.ศ.2541 (ค.ศ. 1998) แต่สำหรับคอมมอนลอว์ในประเทศอื่นๆ จะมีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร และมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในรัฐธรรมนูญ

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จะแตกต่างจากระบบซีวิลลอว์ หรือระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งกฎหมายตราโดยองค์กรที่มีหน้าที่ออกกฎหมาย

คำที่เกี่ยวข้องคือ CIVIL LAW

COMPLAINT

การร้องเรียน / คำร้องเรียน

การร้องเรียน / คำร้องเรียน ในความหมายทั่วไป หมายถึง เรื่องร้องเรียน หรือคำฟ้อง เป็นเอกสารที่ปัจเจกชน กลุ่มบุคคล หรือรัฐทำขึ้นอย่างเป็นทางการ เสนอต่อองค์กรหรือหน่วยงานระหว่างประเทศ

เช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council) กล่าวว่ารัฐได้ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศในความหมายเฉพาะในกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนโดยองค์กรสิทธิมนุษยชนในระบบสหประชาชาติ เรียกว่า “Complaint Procedure”

กระบวนการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอาจเรียกคำร้องเรียนหรือคำฟ้องต่างกัน เช่น “คำร้องทุกข์ (Petition) หรือเรื่องราวร้องทุกข์ / เรื่องร้องเรียน (Communication) และคำฟ้อง (Application)

CONCERTED ACTIVITY (LABOUR RIGHTS)

การปฏิบัติร่วมกันเพื่อเรียกร้องสิทธิของแรงงาน

การปฏิบัติร่วมกันเพื่อเรียกร้องสิทธิของแรงงาน หมายถึง การกระทำร่วมกันเพื่อเรียกร้องสิทธิของแรงงาน อาจเป็นการกระทำโดยลูกจ้างแม่คนใดคนหนึ่งหรือหลายคน ที่กระทำในนามของเพื่อนคนงานด้วยกัน หรือ ลูกจ้างโดยมีวัตถุประสงค์จะยกระดับมาตรฐานการจ้างงาน และสภาพการจ้าง หรือเพื่อเรียกร้องสิทธิ ผลประโยชน์อื่นใดจากการจ้างงาน การกระทำร่วมกันดังกล่าวนี้ เป็นสิทธิโดยชอบธรรมของลูกจ้างและสภาพแรงงานที่จะไม่ถูกตอบโต้หรือกลั่นแกล้งจากฝ่ายนายจ้าง หรือจะไม่ถูกดำเนินการทางกฎหมาย หากการกระทำเพื่อการเรียกร้องดังกล่าวกระทำในกรอบของกฎหมายโดยชอบ จัดว่าเป็นสิทธิที่ประกันการคุ้มครองแก่แรงงาน ภายใต้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านการมีสภาพการจ้างที่มีมาตรฐาน และการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของแรงงาน

CONSULTATIVE STATUS

สถานะเพื่อการปรึกษา

สถานะทางกฎหมายที่องค์การระหว่างประเทศได้มอบให้แก่องค์กรหน่วยงาน หรือสมาคมอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาคีสมาชิกเพื่อให้มีส่วนร่วมในการให้

ความเห็นหรือคำแนะนำ กระบวนการการเจรจาและการดำเนินงาน เนื่องจากองค์การระหว่างประเทศเป็นสมาคมของ “รัฐ” และรัฐเท่านั้นที่มีฐานะเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ หรือ องค์การระหว่างประเทศได้ ในกระบวนการการเจรจาขององค์การระหว่างประเทศจึงกระทำโดยผู้แทนของรัฐ อย่างไรก็ตาม องค์การระหว่างประเทศบางองค์การสามารถยินยอมให้ “สถานะเพื่อการศึกษา” แก่องค์กรเอกชนได้

กฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ 71 ให้อำนาจคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) ที่จะปรึกษาหารือกับองค์กรเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้ โดยองค์กรนั้นจะต้องมีการจัดตั้งอย่างมีระบบ มีการบริหารที่อยู่บนหลักการประชาธิปไตย และดำเนินงานในเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีฯ

สถานะเพื่อการศึกษาของสหประชาชาติแบ่งเป็นสามประเภทคือ

1. สถานะเพื่อการศึกษาทั่วไป ให้แก่องค์กรที่มีขอบข่ายการทำงานครอบคลุมการดำเนินงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสหประชาชาติ และทำงานครอบคลุมพื้นที่ของประเทศสมาชิกหรือเป็นตัวแทนของภาคส่วนของสังคมอย่างกว้าง
2. สถานะเพื่อการศึกษาเฉพาะเรื่อง ให้แก่องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญหรือชำนาญในเรื่องใดเป็นพิเศษในขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรี
3. สถานะเพื่อการศึกษาเฉพาะกิจ ให้แก่องค์กรที่คณะมนตรี หรือ เลขาธิการสหประชาชาติ อาจเห็นว่าสามารถให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ได้เป็นครั้งคราว

ใน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) ซึ่งเป็นปีที่คณะมนตรีมีมติรับรองสถานะเพื่อการศึกษา มีองค์กรเอกชนที่มีสถานะเป็นที่ปรึกษา 41 องค์กร ใน ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) มีองค์กรกว่า 3,200 องค์กรที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของคณะมนตรีฯ ซึ่งไม่รวมองค์กรที่อยู่ในบัญชีรายชื่อสถานะเพื่อการปรึกษาของทบวงชำนาญพิเศษ (Specialized Agency)

CONSUMERISM

บริโภคนิยม

บริโภคนิยม หมายถึง เสรีภาพ หรือความสมัครใจของผู้บริโภค โดยที่ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคสินค้า หรือ บริการอย่างเสรี

ในแนวคิดทางสังคม เศรษฐกิจ หมายถึง การก่ออย่างเป็นระบบให้เกิด การบริโภค มีแบบแผนในการสร้างความต้องการในการบริโภค การผลิต ซื้อ ขาย จำหน่าย โดยเชื่อว่าการบริโภคเป็นการกระตุ้นการผลิต และสร้าง ขนาดของเศรษฐกิจให้เติบโตจากการจับจ่ายใช้สอยของมนุษย์ ทำให้เกิด อุปสงค์อุปทานอย่างต่อเนื่อง เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในสังคม แนวคิด ดังกล่าวเกิดขึ้นช่วงหลังปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเน้นการบริโภค เพื่อก่อให้เกิดการผลิต รองรับการผลิตอุตสาหกรรม ซึ่งมีศักยภาพในการผลิตสูง มีการใช้เครื่องจักรในการอุตสาหกรรม จึงจำเป็นที่จะต้องมีการสร้าง อำนาจการซื้อให้เพิ่มขึ้น และเมื่อมีความต้องการบริโภคสูง ก็จะนำไปสู่ การผลิตที่สูงขึ้น ส่งผลให้มีการจ้างงานสูงขึ้น แนวคิดนี้ในทางเศรษฐศาสตร์ ถือว่าเป็นปัจจัยที่กระตุ้นการเจริญเติบโต และเพิ่มการสร้างงาน อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาในทางสังคม และสิ่งแวดล้อม จะพบว่า การบริโภคมักเกินไป ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมากเกินไป (Over Exploitation) จึงไม่เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานของการบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption) สะท้อนปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน เนื่องจากศักยภาพในการบริโภคและกำลังทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทำให้การบริโภคเกินส่วนของทรัพยากรที่จัดสรรแก่มนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน และทำให้เกิดปัญหา ความไม่มั่นคงในสังคมมนุษย์ในยุคต่อไป

CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีวัตถุประสงค์หลัก สามประการ คือ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ทรัพยากร

จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันอย่างเป็นธรรมในผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ทรัพยากรชีวภาพ อนุสัญญาฉบับนี้เกิดขึ้นในการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) ณ นครรีโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อ ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) สมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาได้จัดทำความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญหลายฉบับด้วยกัน รวมถึงอนุสัญญาสามฉบับที่เรียกรวมว่า “อนุสัญญารีโอเดจาเนโร” ประกอบด้วย อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและด้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ นับว่าเป็นความตกลงระดับโลกฉบับแรกที่ครอบคลุมประเด็นการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากความหลากหลายทางชีวภาพ ในการประชุมดังกล่าวประเทศไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และต่อมาได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับนี้เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 2003 (พ.ศ. 2546) และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) อนุสัญญาฯ มีภาคีทั้งหมด 193 ประเทศ

กลุ่มความตกลงทางด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพระดับโลกที่สำคัญได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศพรรณพืชพรรณสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ เพื่ออนุรักษ์พรรณพืช พรรณสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ อนุสัญญากรุงบอนน์ ว่าด้วยการข้ามแดนของสายพันธุ์พืชและสัตว์ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน พิธีสารคาร์ทาเจนนาวาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับสัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในทะเล เพื่ออนุรักษ์สัตว์เลื้อยลูกด้วยนมในทะเล และที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้

CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN (CEDAW)

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

อนุสัญญาฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นานาชาติประเทศยุติการเลือกปฏิบัติต่อสตรีอย่างไม่เป็นธรรมและให้หลักประกันว่าสตรีจะได้รับสิทธิประโยชน์และการมีโอกาสดังเทียมกับบุรุษ อนุสัญญานี้ได้รับการรับรองจากสมัชชาใหญ่ ใน ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522) และมีผลใช้บังคับใน ค.ศ. 1981 (พ.ศ. 2524)

คำว่า การเลือกปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ หมายถึง “การแบ่งแยก (Distinction) การกีดกัน (Exclusion) หรือการจำกัด (Restriction) ใดๆ ที่ได้ก่อตั้งบนพื้นฐานของเพศ” ในด้านต่างๆ จากรัฐบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย และเนื่องจากการเลือกการปฏิบัติดังกล่าวมีผลลดทอนการมีหรือการใช้สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของสตรีไม่ว่าในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

อนุสัญญาฯ กำหนดให้และรัฐเลิกการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย เนื่องจากสาเหตุอันเป็นรากเหง้าของความไม่เท่าเทียมระหว่างชายหญิงโดยใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง เพื่อปรับเปลี่ยนแบบแผนพฤติกรรมทางสังคม และวัฒนธรรมของชายหญิง เพื่อนำไปสู่การขจัดอคติและธรรมเนียมปฏิบัติอื่นๆ ที่อยู่บนพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางเพศที่อยู่บนพื้นฐานของบทบาทเดิมที่ไม่เท่ากันของชายหญิง

อนุสัญญาฯ ได้จัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีขึ้น ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวนยี่สิบห้าคน เพื่อเป็นกลไกในการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีและมีผลตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2528 (ค.ศ. 1985)

CONVENTION ON THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES (CRPD)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ พร้อมด้วยพิธีสารเลือกรับ (Optional Protocol) ได้รับการรับรอง (Adopted) โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ใน ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551)

อนุสัญญานี้เป็นสนธิสัญญาที่ได้รับการรับรองสิทธิคนพิการอย่างรอบด้าน ทั้งสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม CRPD มุ่งที่จะส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้คนพิการทั้งปวงได้ใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน โดยกำหนดให้รัฐภาคีห้ามการเลือกปฏิบัติทั้งปวงเพราะเหตุแห่งความพิการ และประกันให้คนพิการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิผล อนุสัญญาฯ ได้สนับสนุนให้รัฐใช้มาตรการเชิงยืนยันสิทธิ (Affirmative Actions) โดยประกันว่าจะจัดให้มีการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผลเพื่อให้บรรลุถึงความเท่าเทียมกันในทางปฏิบัติ นอกจากนั้น อนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้รัฐให้ความสำคัญแก่การเข้าถึงบริการและทรัพยากรของชาติได้อย่างเต็มที่

อนุสัญญานี้ได้กำหนดให้จัดตั้ง คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Committee on the Rights of Persons with Disabilities) ขึ้นประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวนสิบสองคน (และอาจเพิ่มจำนวนถึงสิบแปดคนได้) เพื่อสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ

ประเทศไทยเข้าร่วมเจรจาและได้เข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) และได้ตั้งข้อสงวนโดยการทำถ้อยแถลงการตีความ (Interpretative Declaration) ข้อ 18 ว่าการตีความของอนุสัญญานั้นจะอยู่ภายใต้กฎหมายไทย และภายใต้กฎระเบียบและแนวปฏิบัติของไทย

CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือ CRC เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่รับรองสิทธิเด็กด้านต่างๆ ไว้อย่างกว้างขวาง CRC ได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติใน ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) และมีผลใช้บังคับใน ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533)

อนุสัญญาฯ ได้ยอมรับว่าเด็กสามารถเป็นผู้ทรงสิทธิได้ด้วยตนเอง เป็นการเปลี่ยนความคิดดั้งเดิมที่เคยถือกันว่าเด็กเป็นเพียงเป้าหมายที่สิทธิมุ่งให้การคุ้มครอง โดยเด็กจะมีหรือใช้สิทธิต่างๆ จะต้องผ่านทางบิดามารดา หรือผู้ปกครองเนื่องจากเด็กจำต้องพึ่งพิงบุคคลเหล่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นบางสังคมถือว่าเด็กเป็นเสมือนทรัพย์สินสมบัติของครอบครัวหาได้เป็นผู้ทรงสิทธิดังเช่นผู้ใหญ่ไม่ อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ได้แจกแจงสิทธิด้านต่างๆ ของเด็กอย่างรอบด้าน โดยนิยามว่าเด็กคือบุคคลที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี

หลักการสำคัญของอนุสัญญาฯ สี่ประการคือ

หนึ่ง “หลักการห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก” โดยให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เผ่าพันธุ์ หรือสีผิว นอกจากนั้นการห้ามเลือกปฏิบัติยังหมายถึงการไม่เลือกปฏิบัติระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในสิทธิที่เด็กพึงได้รับ

สอง “หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก” ในการดำเนินการใดๆ ไม่ว่ากระทำโดยรัฐ หรือเอกชน ไม่ว่าโดยกฎหมาย นโยบาย หรือ การปฏิบัติ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก

สาม “หลักเด็กเป็นศูนย์กลางแห่งสิทธิ” ซึ่งหมายถึงเด็กมีสิทธิในการมีชีวิต มีสิทธิในการอยู่รอด และมีสิทธิในการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม และอารมณ์ ดังนั้นรัฐจึงมีพันธกรณีที่จำต้องทำให้เด็กได้บรรลุถึงการมีสิทธิ CRC ถือเป็นตัวอย่างของการบูรณาการสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมือง

สิทธิทางการเมือง และสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน โดยการพิจารณาจากตัวบุคคลเป็นหลัก

สี่ “หลักการมีส่วนร่วมของเด็ก” ซึ่งหมายถึงในการดำเนินการใดๆ ที่อาจกระทบต่อเด็ก จำต้องให้เด็กมีส่วนร่วมและจักเคารพต่อการตัดสินใจของเด็ก

รัฐมีพันธกรณีต้องจัดทำรายงานการปฏิบัติตาม CRC ภายในสองปี นับจากเข้าเป็นภาคี และต้องเสนอรายงานฉบับต่อไปทุกสี่ปี

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ โดยการภาคยานุวัติใน ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) และขณะที่เข้าเป็นภาคีได้ตั้งข้อสงวนสามข้อ คือ

ข้อ 7 เรื่องการจดทะเบียนการเกิดและการให้สัญชาติเด็กที่เกิดจากผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพในประเทศไทย

ข้อ 22 เรื่องสถานะของผู้ลี้ภัยเด็ก ข้อ 29 (C) เรื่องสิทธิในการศึกษาของชนกลุ่มต่างๆ ที่สามารถดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมของเด็กได้ ต่อมาประเทศไทยได้ถอนข้อสงวนข้อนี้ เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997)

CONVENTION

อนุสัญญา

อนุสัญญา ใช้เรียกเอกสารความตกลงทางการที่มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี หรือเอกสารความตกลงที่ร่างขึ้นโดยองค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ ความตกลงเช่นนี้มุ่งให้มีลักษณะเป็นการสร้างกฎเกณฑ์ทางกฎหมายขึ้น หรือเป็นการประมวลกฎหมาย แต่มีบางกรณีที่ใช้คำว่าอนุสัญญาสำหรับความตกลงทวิภาคี

โดยทั่วไปสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนจะอยู่ในรูปแบบของอนุสัญญาเนื่องจากเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีเกิดจากการริเริ่มศึกษาขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ เช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน

ของสหประชาชาติ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือ องค์การอนามัยโลก แล้วนำไปสู่การยกร่างข้อบทและการเจรจาแบบพหุภาคี เมื่อสิ้นสุดการเจรจาและได้ข้อบทสุดท้ายแล้วก็จะมีการรับรอง (Adoption) โดยองค์กรนั้นๆ เพื่อนำไปสู่การให้สัตยาบัน (Ratify) ในขั้นตอนต่อไป

CORE CRIMES

อาชญากรรมหลัก

อาชญากรรมหลักในความหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หมายถึง อาชญากรรมสำคัญที่เป็นภัยต่อมนุษยชาติอย่างรุนแรงที่ถือว่ามีอำนาจศาลเหนืออาชญากรรมเหล่านั้นโดยอัตโนมัติ อาชญากรรมหลักภายใต้ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) มี 4 ประเภท คือ

1. อาชญากรรมสงคราม (War Crime)
2. อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crime Against Humanity)
3. อาชญากรรมที่เป็นการล้างเผ่าพันธุ์ (Crime of Genocide)
4. อาชญากรรมการรุกราน (Crime of Aggression)

อาชญากรรมหลักจึงแตกต่างจากอาชญากรรมระหว่างประเทศประเภทอื่นๆ เช่น การค้ายาเสพติดข้ามแดน หรือการก่อการร้าย

CORPORAL PUNISHMENT

การลงโทษทางกาย

การลงโทษทางกาย คือ การลงโทษที่กระทำต่อร่างกายของบุคคล เช่น การเขียน การโบย การตัดมือ ซึ่งต่างกับการลงโทษโดยวิธีการจำกัดเสรีภาพ (เช่น จำคุก หรือกักขัง) หรือการลงโทษทางด้านทรัพย์สิน (เช่น ค่าปรับ หรือการริบทรัพย์สิน การชดใช้ค่าเสียหาย) การลงโทษทางกายถือว่า

ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนเพราะเป็นการสร้างความเจ็บปวดให้แก่บุคคล ถือว่าเป็นการลงโทษที่ลดทอนหรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ สะท้อนแนวคิดการลงโทษแบบเก่า ในขณะที่แนวคิดยุคปัจจุบันเน้นไปที่ การแก้ไขเยียวยา เพราะถือว่ามนุษย์สามารถพัฒนาได้

ในทางทฤษฎีการลงโทษประหารชีวิตถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการ ลงโทษทางกาย แต่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศไม่ได้ห้าม โทษประหารเด็ดขาดจึงทำให้เกิดปัญหาว่าโทษประหารละเมิดต่อหลัก สิทธิมนุษยชนหรือไม่ อันแตกต่างไปจากการลงโทษทางกายประเภทอื่น ที่ถือว่าขัดต่อสิทธิมนุษยชน

การลงโทษโดยให้ทำงานหนักแม้ว่าจะขัดต่อมาตรฐานระหว่าง ประเทศ ก็ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษทางกาย

CORPORATE RESPONSIBILITIES

ความรับผิดชอบของบริษัทต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ความรับผิดชอบของบริษัท ซึ่งเป็นนิติบุคคลในทางพาณิชย์ต่อ สิทธิมนุษยชน บางทีใช้คำว่า ความรับผิดชอบของบริษัทต่อการละเมิด สิทธิมนุษยชน (Corporate responsibility for human rights violation) นับเป็นประเด็นใหม่ของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เนื่องจากการเน้นไปที่ การควบคุมบริษัทซึ่งถือว่าเป็น ผู้กระทำ (Actor) ไม่ให้ละเมิดสิทธิของ ประชาชน

รัฐจะต้องปกป้องประชาชนจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทที่มี พฤติการณ์ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการควบคุมบทบาท ของบริษัทข้ามชาติ ในปัจจุบันจึงมีการพยายามสร้างประมวลความรับผิดชอบ ของบริษัทขึ้น โดยเน้นการควบคุมพฤติกรรม การละเมิดดังกล่าวรัฐย่อม มีหน้าที่ในการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายเพื่อเป็นการคุ้มครอง สิทธิของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบ

CORRUPTION

การทุจริต

ความหมายทั่วไป หมายถึง การใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ อำนาจ หรืออิทธิพลที่ตนมีอยู่โดยมิชอบเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรือผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางการเงิน ตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือประโยชน์อื่น เช่น การรับสินบน ฉ้อราษฎร์บังหลวง รวมถึงการใช้ตำแหน่งหน้าที่อำนาจประโยชน์อย่างไม่ชอบธรรมโดยการเลือกที่รักมักที่ชัง เช่น การเห็นแก่ญาติ พี่น้อง การใช้ระบบอุปถัมภ์และความไม่เป็นธรรมอื่นๆ

การทุจริต เป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อธรรมาภิบาล บั่นทอนความเป็นธรรมของสังคมและขัดต่อหลักนิติธรรม นอกจากนั้นยังเกิดผลร้ายต่อสิทธิมนุษยชนทั้งในด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากการทุจริตนำไปสู่การลดทอนความเป็นธรรมและความถูกต้องของสังคม ทรัพยากรของรัฐหรือผลประโยชน์ของสังคม อาจถูกนำไปจัดสรรให้คนบางคน หรือบางกลุ่มอันเนื่องมาจากนโยบายที่เกิดจากการทุจริต

สหประชาชาติได้ให้ความสำคัญแก่ปัญหาการทุจริตโดยได้จัดทำกรอบกฎหมายและการดำเนินงานเพื่อการต่อต้านการทุจริต เช่น ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตและการติดสินบนขององค์การธุรกิจระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 (United Nations Declaration against Corruption and Bribery in International Commercial Transactions 1996) และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต พ.ศ. 2546 (Convention against Corruption 2003) อย่างไรก็ตาม กรอบกฎหมายดังกล่าวยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาการทุจริตกับสิทธิมนุษยชน

ในกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสนธิสัญญา การทุจริต หมายถึง การทุจริตของผู้แทนของรัฐในการทำสนธิสัญญา การทุจริตของตัวแทนรัฐดังกล่าวหมายถึงการประพฤติมิชอบของตัวแทนรัฐที่เกิดจากการกระทำของรัฐภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น รัฐอีกฝ่ายนั้นได้ให้สินบน (Bribery) หรือ

ผลประโยชน์อื่นใดที่มีขอบ หรือสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ใดๆ แก่ตัวแทน
รัฐนั้น จนทำให้ตัวแทนรัฐนั้นตกลงแสดงเจตนาผูกพันตามสนธิสัญญา
ทำให้ผูกพันรัฐเพราะเห็นแก่สินบน หรือผลประโยชน์ที่ได้รับการเสนอให้
จึงถือได้ว่ารัฐมิได้แสดงเจตนายินยอมผูกพันรัฐโดยสมัครใจ ซึ่งมีได้เป็นไป
ตามหลักการในการทำสนธิสัญญานี้ รัฐจึงอ้างเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์
ในข้อนี้ไม่ได้ และรัฐภาคีดังกล่าวต้องผูกพันตามสนธิสัญญา

COUNCIL OF EUROPE (COE)

สภาแห่งยุโรป

สภาแห่งยุโรปเป็นองค์การเพื่อความร่วมมือระดับภูมิภาคของรัฐ
ในทวีปยุโรป มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสงคราม และการขัดแย้งในยุโรป
และเพื่อสร้างเอกภาพและความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและ
วัฒนธรรมบนพื้นฐานของการเคารพลีทิมมนุษยชน และเสรีภาพขั้นมูลฐาน

สภาแห่งยุโรปก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) โดยมีอุดมการณ์
ทางการเมืองประชาธิปไตยเพื่อสกัดกั้นการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์
ซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น สภาแห่งยุโรปถือว่าสิทธิมนุษยชนเป็นภารกิจหลัก
ของสภาแห่งยุโรป ซึ่งได้มีการจัดตั้งและพัฒนาโลกทั้งทางด้านกฎหมาย
และกลไกทางด้านสถาบันต่างๆ เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
แบบประชาธิปไตยที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดในบรรดาระบบการคุ้มครอง
สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ สภาแห่งยุโรปมีองค์กรหลักสามองค์กรคือ

1. คณะกรรมการรัฐมนตรี (Committee of Ministers) ประกอบด้วยผู้แทนจากรัฐสมาชิกทุกรัฐ มีหน้าที่ในการตัดสินใจที่มีผลผูกพันองค์กร
2. ที่ประชุมสมาชิกรัฐสภายุโรป (Parliamentary Assembly) ประกอบด้วยตัวแทนที่มาจากการเสนอแต่งตั้งจากรัฐสภาของแต่ละประเทศโดยมีจำนวนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับสัดส่วนของจำนวนของประชากรของแต่ละประเทศ มีหน้าที่ในการศึกษา

และทำคำแนะนำด้านต่างๆ ไปยังคณะกรรมการรัฐมนตรี และสอดส่องดูแลการละเมิดสิทธิมนุษยชนในยุโรป

3. สำนักเลขาธิการ (Secretariat) มีหน้าที่ในการบริหารงาน ทั้งปวงของสภาแห่งยุโรปรวมทั้งการจัดทำแผนงานและ โครงการต่างๆ ทางด้านสิทธิมนุษยชน

กลไกในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสภาแห่งยุโรปที่สำคัญ คือ อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน (European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms) และ กฎบัตรสังคมยุโรป (European Social Charter)

อนึ่ง มักมีผู้เข้าใจสับสนระหว่าง “สภาแห่งยุโรป Council of Europe” กับ “European Council หรือ คณะมนตรียุโรป” ซึ่งเป็นองค์กรย่อยของ สหภาพยุโรป (European Union) ซึ่งเป็นคนละองค์กร

COUP D' ETAT (French)

รัฐประหาร

รัฐประหารคือการใช้กำลังหรือใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ล้มล้างรัฐบาลหรือคณะผู้ใช้อำนาจบริหารแผ่นดิน รัฐประหารแตกต่างกับการปฏิวัติ (Revolution) ในข้อที่ว่าการปฏิวัติเป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบ การปกครองหรือโครงสร้างทางการเมืองและทางสังคมของประเทศ แต่รัฐประหารเป็นเพียงการล้มล้างอำนาจปกครองเดิม อย่างไรก็ตาม รัฐประหารสามารถนำไปสู่การปฏิวัติได้

CRIME AGAINST HUMANITY

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติเป็นการกระทำความผิดทางอาญาร้ายแรง ที่สุดประเภทหนึ่งที่กระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ความผิดนี้แรกเริ่มได้กำหนดขึ้นในธรรมนูญศาลทหารพิเศษ (Charter of the

International Military Tribunal) หรือที่รู้จักกันในนาม *ธรรมนูญของศาลอาชญากรรมสงครามแห่งนูเรมเบิร์ก* ที่จัดตั้งศาลทหารขึ้นเพื่อพิจารณาคดีอาชญากรรมของผู้นำนาซีเยอรมันใน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) แม้ภายหลังได้พัฒนามาเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะและองค์ประกอบลักษณะรายละเอียดของความผิดฐานนี้ยังไม่ชัดเจน แต่เมื่อมีการรับรองธรรมนูญกรุงโรม (Rome Statute) ใน ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติจึงชัดเจนขึ้น โดยธรรมนูญกรุงโรมได้จำแนกองค์ประกอบความผิดที่ยอมรับกันอยู่เดิมเป็นสามประการด้วยกัน คือ

1. ต้องเป็น “การกระทำที่เป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีเช่นฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และอย่างเป็นระบบ”
2. ต้องรู้ว่าเป็นการกระทำต่อเป้าหมายประชากรที่เป็นพลเรือน
3. ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้บรรลุถึงการดำเนินการตาม “นโยบายของรัฐหรือขององค์กร”

นอกจากองค์ประกอบด้านจิตใจ (หรือเจตนา) ธรรมนูญได้กำหนดองค์ประกอบภายนอก (ลักษณะการกระทำ) ที่ถือว่าเป็นความผิดไว้สิบเอ็ดประเภทด้วยกัน

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติอาจจะเป็นการกระทำตามนโยบายขององค์กร เช่น กลุ่มกบฏ ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับฝ่ายรัฐบาลก็ได้ นอกจากนั้น อาชญากรรมต่อมนุษยชาติอาจกระทำในยามสงบหรือในยามสงครามก็ได้

CULTURAL IDENTITY, THE RIGHT TO

สิทธิในการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

สิทธิในการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นสิทธิที่ใช้เรียกร้องเพื่อดำรงรักษาวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย เพื่อไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติ

จากชนกลุ่มใหญ่อื่นเนื่องมาจากความแตกต่างทางอัตลักษณ์ นอกจากนั้น สิทธิในอัตลักษณ์ยังเป็นการยับยั้งไม่ให้รัฐใช้นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อกลืนวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย

สิทธิมนุษยชนถือว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมเป็นสิ่งที่มีความดีอยู่ในตัว และสมาชิกของสังคมควรต้องมีใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมที่ต่างกัน เพราะความแตกต่างนั้นยังประโยชน์แก่ทุกคน

CULTURAL RELATIVISM (OF HUMAN RIGHTS)

สัมพัทธภาพทางวัฒนธรรมแห่งสิทธิมนุษยชน

สัมพัทธภาพทางวัฒนธรรมแห่งสิทธิมนุษยชนเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีสิทธิมนุษยชนที่ปฏิเสธความเป็นสากล / สากลภาพของสิทธิมนุษยชน มาจากความเห็นที่ว่า ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างทางด้านค่านิยม ความคิด วัฒนธรรม ธรรมเนียม และวิถีคิด ดังนั้นการปรับใช้หรืออธิบายตีความเรื่องสิทธิมนุษยชนจะต้องพิจารณาความแตกต่างของแต่ละสังคม แนวคิดแบบสัมพัทธภาพทางวัฒนธรรมแห่งสิทธิมนุษยชนได้ยกขึ้นอ้าง โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ประเทศในโลกที่สาม หรือประเทศที่ปกครองโดยเผด็จการเพื่อใช้ตอบโต้ประเทศที่พัฒนาแล้ว เมื่อถูกกล่าวหาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน

แนวคิดที่ตรงกันข้ามกับสัมพัทธภาพทางวัฒนธรรมแห่งสิทธิมนุษยชน คือ แนวคิดแบบความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชน (Universality of Human Rights)

คำที่เกี่ยวข้องคือ RELATIVITY OF HUMAN RIGHTS

DEATH PENALTY

โทษประหาร

โทษประหาร คือ โทษทางอาญาที่รุนแรงที่สุดโดยมุ่งทำให้บุคคลที่ถูกลงโทษตายไม่ว่าโดยวิธีการใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตามประมวล

กฎหมายอาญาของไทย การประหารชีวิตต้องทำโดยการฉีดยาพิษให้ตาย เนื่องจากการลงโทษประหาร เป็นผลจากการพิจารณาคดีอาญา ดังนั้นการตัดสินลงโทษจะต้องผ่านการพิจารณาโดยกระบวนการตามกฎหมาย ซึ่งโดยปกติจะทำโดยศาลอาญาหรือศาลอาญาทหาร ดังนั้น “โทษประหาร” จึงต่างกับ “การสังหารตามอำเภอใจ (Arbitrary Execution)” หรือ “การสังหารโดยการพิจารณาอย่างรวบรัด (Summary Execution)” หรือ “การสังหารนอกกฎหมาย (Extra-judicial Killing)” ซึ่งเป็นการจงใจทำให้คนตายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ไม่ได้ห้ามโทษประหารอย่างเด็ดขาด โดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้กำหนดว่าในประเทศที่ยังไม่ยกเลิกโทษประหาร โทษประหารจะมีได้แต่เฉพาะกับอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด (Most Serious Crime) แต่ความเห็นของนักกฎหมายสิทธิมนุษยชนส่วนหนึ่งเห็นว่าโทษประหารโดยตัวเองขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนอย่างไรก็ตาม แม้ว่าโทษประหารชีวิตจะไม่ขัดต่อ ICCPR แต่วิธีการประหารชีวิตอาจจะขัดต่อสิทธิมนุษยชน เช่น การใช้ก้อนหินขว้างให้ตาย หรือโบยให้ตาย ถือได้ว่าเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายและขัดต่อสิทธิมนุษยชน

DECLARATION ON HUMAN RIGHTS DEFENDERS (DHRD)

ปฏิญญาว่าด้วยผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาว่าด้วยผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน เป็นคำเรียกย่อของ “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของบุคคล กลุ่มและองค์กรทางสังคม ที่ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอันเป็นสากล และเสรีภาพพื้นฐาน (Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms)” ซึ่งได้รับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติใน ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541)

ปฏิญญาฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครององค์กรและบุคคลที่ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน เนื่องจากในการทำงานตามภาระหน้าที่ องค์กรหรือบุคคลเหล่านี้มักถูกข่มขู่ คุกคามจากรัฐ หรือรัฐละเลยที่จะเยียวยาแก้ไข เมื่อมีการละเมิดสิทธิบุคคลเหล่านี้เสียเอง ปฏิญญาฯ ได้เน้นให้รัฐต้องประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิในการรวมกลุ่มทางสังคม ในรูปแบบองค์กรเอกชน หรือสมาคมเพื่อการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสิทธิที่จะระดมทุนหรือการรับบริจาคเงินเพื่อกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชน รัฐต้องประกันสิทธิในการร้องเรียนและเยียวยาแก้ไขเมื่อมีการละเมิดผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาฯ ถือว่ารัฐมีความรับผิดชอบในเบื้องต้นที่จะคุ้มครองผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนเมื่อปฏิบัติงานอย่างชอบธรรม โดยรัฐจะต้องใช้มาตรการทุกอย่างเพื่อให้ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนปลอดภัยจากการถูกข่มขู่ คุกคาม หรือ ป้องกันความรุนแรงใดๆ ที่เกิดจากการตอบโต้จากสังคม หรือบุคคลอื่นในสังคม

DECLARATION

ปฏิญญา

ปฏิญญาฯ ใช้ได้ในหลายสถานการณ์ เช่น

1. ความตกลงอย่างเป็นทางการ ซึ่งมุ่งให้เกิดพันธผูกพัน เช่น ปฏิญญาปารีส (Declaration of Paris 1856) ซึ่งเป็นความตกลงที่มุ่งนิยามกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการปิดกั้น (Blockade) และของต้องห้าม (Contraband)
2. เอกสารไม่เป็นทางการ ซึ่งผนวกสนธิสัญญา หรืออนุสัญญามาแสดงการตีความบทบัญญัติของสนธิสัญญา หรืออนุสัญญานั้น เช่น Declaration of Interpretation ที่รัฐตั้งข้อสงวน

3. ความตกลงไม่เป็นทางการเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่สำคัญนัก
4. มติจากการประชุมทางการทูต หรือมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ซึ่งประกาศหลักการบางประการ หรือข้อกำหนดให้ทุกรัฐถือปฏิบัติ เช่น ปฏิญญาว่าด้วยการห้ามใช้กำลังทางทหารทางการเมือง หรือ ทางเศรษฐกิจบังคับเพื่อการทำสนธิสัญญา พ.ศ. 2512 (Declaration on the Prohibition of Military, Political or Economic Coercion in the Conclusion of Treaties 1969) ซึ่งที่ประชุมกรุงเวียนนารับรองพร้อมกับมติที่รับรองอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยสนธิสัญญา หรือ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิในการพัฒนา พ.ศ. 2529 (Declaration on the Rights to Development 1986)

DELAY IN RATIFICATION

การให้สัตยาบันล่าช้า

การให้สัตยาบันล่าช้า หมายถึง การให้สัตยาบันในเวลาทีล่งเลไปกว่าที่ควรจะเป็น เว้นแต่ได้มีการกำหนดไว้ในสนธิสัญญาโดยชัดแจ้งว่ารัฐภาคีต้องให้สัตยาบัน หรือ ปฏิเสธการให้สัตยาบันภายในระยะเวลาที่กำหนด รัฐภาคีจึงต้องกระทำการดังกล่าวภายในระยะเวลาเช่นนั้น หากไม่ได้กำหนดเวลาไว้แน่นอนเช่นนั้น มักจะให้รัฐภาคีให้สัตยาบันในเวลาอันสมควรในบางกรณี แม้เวลาจะผ่านไปนานหลายปีแล้วก็ตามแต่รัฐภาคียังคงให้สัตยาบันได้ เช่น ในกรณี สนธิสัญญามนุษยชนต้องการยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติต่อมนุษย์ชน ซึ่งเป็นการปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้นจึงมักจะไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการให้สัตยาบัน ทั้งนี้เพื่อไม่ปิดโอกาสรัฐในการเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบัน ในบางกรณีเวลาอาจจะล่วงเลยไปหลายปีแต่รัฐที่ได้ลงนามรับรองไว้ ยังคงให้สัตยาบันได้ เช่น ใน ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) ได้ลงนามรับรองอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against

Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) แต่ได้ให้สัตยาบันใน ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537)

คำที่เกี่ยวข้องคือ RATIFICATION

DEMOCRACY, THE RIGHT TO

สิทธิในประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย กับ สิทธิมนุษยชน มีจุดกำเนิดร่วมกันในเชิงปรัชญา ความคิด กล่าวคือ เป็นหลักการที่ตั้งอยู่บนแนวความคิด “มนุษยนิยม” ที่เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพในการสร้างสรรค์และพัฒนาตนเองและสังคม หากได้รับเสรีภาพในการดำรงชีวิต ดังนั้นจึงต้องสร้างระบบการเมือง การปกครองที่เปิดโอกาสให้มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกจะทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

หลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยประกอบไปด้วยหลักที่สำคัญสามประการ คือ การกำหนดอนาคตตนเอง การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย และการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ในสังคมอย่างสันติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติรัฐของระบอบประชาธิปไตยที่มีเป้าหมายสำคัญสามประการเช่นกัน คือ เสรีภาพ เสมอภาค และ ภราดรภาพ

ความเป็นประชาธิปไตยในแง่มุมสิทธิมนุษยชนจึงหมายถึงการปกครองที่มุ่งส่งเสริมสิทธิเสรีภาพทั้งหลายของประชาชนอย่างเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ และต้องออกแบบกลไกระงับข้อพิพาทอย่างสันติ เมื่อเกิดการโต้แย้งสิทธิขั้นระหว่างประชาชน เช่น การมีรัฐธรรมนูญที่ประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน มุ่งจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างของสถานะทุกรูปแบบ และจัดตั้งองค์กรในการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน

DEMOCRATISATION

การทำให้เป็นประชาธิปไตย

การทำให้เป็นประชาธิปไตย คือ กระบวนการพัฒนาการเมือง และ สิทธิทางการเมืองผ่านมาตรการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในทุกระดับ และในทุกมิติ เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ผู้แทนของตนเข้าไปตัดสินใจทุกระดับ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าชื่อ เสนอกฎหมาย ตลอดจนถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการ อีกทั้งการให้ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการชุมนุมโดยสงบเพื่อยื่น ข้อเรียกร้องต่างๆ ตามหลักประชาธิปไตย

DENUNCIATION

การบอกเลิกสนธิสัญญา / การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณี

คำว่า Denunciation ใช้กับสองสถานการณ์ คือ

1. การบอกเลิกสนธิสัญญา เป็นการที่รัฐได้ประกาศที่จะไม่ผูกพัน สนธิสัญญาที่ตนเองเป็นภาคีอยู่อีกต่อไป การบอกเลิกสนธิ สัญญาต้องทำเป็นเอกสาร และอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสนธิ สัญญาฉบับนั้น สนธิสัญญาบางประเภทไม่อาจบอกเลิกได้ เช่น สนธิสัญญาเกี่ยวกับเขตแดน แต่สำหรับสนธิสัญญาลิทธิมนุษยชน ส่วนใหญ่มีข้อกำหนดให้รัฐสามารถบอกเลิกได้
2. การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณี เป็นคำที่ใช้ในเรื่องร้องเรียนหรือ ข้อกล่าวหาที่ทำโดยบุคคล กลุ่มบุคคลหรือรัฐอื่น กล่าวหาว่ารัฐ ไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ คำร้อง หรือ ข้อกล่าวหา นั้น ซึ่งอาจกระทำโดยวาจาหรือโดยเอกสารเพื่อชี้ให้เห็นว่ารัฐได้ละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ

DEROGABLE (HUMAN) RIGHTS

สิทธิ (มนุษยชน) ที่อาจถูกระงับได้ชั่วคราว

สิทธิ (มนุษยชน) ที่อาจถูกระงับได้ชั่วคราว คือ สิทธิต่างๆ ที่อาจถูกลดทอนโดยรัฐได้ในเวลาที่รัฐประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสถานการณ์พิเศษ ตามที่สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนแต่ละฉบับได้กำหนดไว้ ตัวอย่างสิทธิที่อาจลดทอนได้ เช่น สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยพลการ สิทธิในการชุมนุมประท้วง สิทธิในการแสดงออก และสิทธิในการรวมกลุ่มสมาคม (ดู ICCPR ข้อ 4(1), European Convention on Human Rights ข้อ 15(1), Inter-American Convention on Human Rights ข้อ 27(1))

ส่วนสิทธิบางประเภทรัฐไม่อาจลดทอนได้ แม้ในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือ สถานการณ์พิเศษ เรียกสิทธิประเภทนี้ว่าสิทธิที่ไม่อาจลดทอน หรือ ระงับชั่วคราวได้ (Non-Derogable Rights) หรือ สิทธิสัมบูรณ์ (Absolute Rights) เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม สิทธิในความเชื่อและนับถือศาสนา สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน (ดู ICCPR ข้อ 4(2), European Convention on Human Rights ข้อ 15(2), Inter-American Convention on Human Rights ข้อ 27(2))

การลดทอนต่างกับการจำกัดสิทธิ (Limitation หรือ Restriction) ซึ่งหมายถึงการจำกัด หรือการกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลที่กระทำได้แม้ไม่มีสถานการณ์ฉุกเฉิน (State of Emergency) หรือ สถานการณ์พิเศษ (State of Exception) เช่น การกำหนดให้เด็กทุกคนเข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการแทรกแซงเสรีภาพของบุคคล หรือการจำกัด กักขังผู้กระทำความผิดกฎหมาย อาญาที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการจำกัดอิสรภาพของบุคคล

DEROGATION

การระงับพันธะหน้าที่ชั่วคราว

การระงับพันธะหน้าที่ชั่วคราว หมายถึง การที่รัฐได้ประกาศระงับพันธะหน้าที่ในการเคารพหรือคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเฉพาะบางด้านที่ตนเองผูกพันภายใต้สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนเป็นการชั่วคราว เนื่องจากมีสถานการณ์ฉุกเฉิน (State of Emergency) หรือสถานการณ์พิเศษ (State of Exception) ที่เป็นภัยอันตรายต่อการดำรงอยู่ของรัฐ

สนธิสัญญาระหว่างประเทศ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 4 มีบทบัญญัติเรื่องการระงับพันธะหน้าที่ชั่วคราวได้ ทั้งนี้เพื่อสะท้อนความเป็นจริงว่าในบางช่วงเวลา รัฐอาจเผชิญภาวะยุ่งยากในการบริหารภายใน จึงยอมให้รัฐระงับพันธะหน้าที่เคารพสิทธิมนุษยชนบางเรื่องได้เพื่อให้รัฐสามารถดำเนินมาตรการที่เหมาะสมจำเป็น เพื่อปิดเป่าอันตรายที่จะเกิดกับรัฐได้ในช่วงที่ได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน โดยไม่ต้องพะวงเรื่องพันธกรณีระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่ารัฐจะใช้อำนาจตามอำเภอใจในช่วงการประกาศระงับพันธกรณีระหว่างประเทศชั่วคราว องค์กรระหว่างประเทศที่มีหน้าที่ดูแลสอดส่องการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาจะทำหน้าที่พิจารณาสถานการณ์ที่เป็นการฉุกเฉินและสอดส่องดูแลมาตรการที่รัฐใช้ระหว่างการระงับพันธะหน้าที่ชั่วคราว อันเป็นการป้องกันไม่ให้รัฐใช้มาตรการที่เกินความจำเป็น

DEVELOPMENT, THE RIGHT TO

สิทธิในการพัฒนา

สิทธิในการพัฒนากำเนิดในยุคที่สามของพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชน (นักวิชาการแบ่งพัฒนาการของสิทธิมนุษยชนเป็นสามยุคคือ ยุคแรกเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ยุคที่สองเกี่ยวกับสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และยุคที่สามเกี่ยวกับสิทธิในการพัฒนา)

สิทธิในการพัฒนา เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานกับการพัฒนา โดยเชื่อว่าสิทธิมนุษยชนจะสมบูรณ์ได้ด้วยการพัฒนา สิทธิในการพัฒนามักถูกกล่าวอ้างโดยประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้มีการพัฒนาระเบียบโลกที่เกิดความเป็นธรรมทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นหน้าที่ของประเทศที่พัฒนาแล้วต้องช่วยเหลือประเทศที่ด้อยพัฒนา / ประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด เพื่อให้มีการพัฒนามนุษย์อย่างแท้จริง สิทธิในการพัฒนาประกอบไปด้วยหลักการสำคัญห้าประการ คือ อำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรของตน สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ความเสมอภาคในโอกาสแข่งขัน และพัฒนาดตนเอง และการสร้างโอกาสและเงื่อนไขที่เอื้อต่อการดำรงสิทธิพลเมืองและการเมือง รวมถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

DIRECT EFFECT

ผลของสนธิสัญญาที่มีต่อปัจเจกชนโดยตรง

การมีผลของสนธิสัญญาต่อปัจเจกชนโดยตรง หมายถึง การที่ปัจเจกชนสามารถบังคับใช้สิทธิภายใต้สนธิสัญญาได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านรัฐที่ตนสังกัดอยู่ โดยปกติสนธิสัญญาจะมีผลผูกพันเฉพาะระหว่างรัฐภาคีของสนธิสัญญาเท่านั้น มิได้มีผลผูกพันปัจเจกชน แต่รัฐภาคีที่ทำสนธิสัญญาอาจจะตกลงกันให้สิทธิตามสนธิสัญญาแก่ปัจเจกชนในการฟ้องร้องเพื่อให้มีการบังคับตามสนธิสัญญาได้โดยตรง ถือว่าสนธิสัญญานั้นมีผลบังคับโดยตรงต่อปัจเจกชน (Direct Effect) เช่น ในอนุสัญญากรุงโรม พ.ศ. 2493 (Rome Convention 1950) ซึ่งเป็นอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนยุโรป มีข้อกำหนดให้ปัจเจกชนสามารถฟ้องคดีต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรป (ECHR) ได้โดยตรง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาที่มีผลบังคับโดยตรงต่อปัจเจกชนนี้ ปัจเจกชนเพียงแต่ได้รับสิทธิบางประการตามสนธิสัญญาเท่านั้นตามที่รัฐภาคีกำหนดไว้ในสนธิสัญญา และสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นสนธิสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างรัฐ การมีสิทธิโดยตรงของปัจเจกชน

ในการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น แบ่งเป็นผลโดยตรงของสิทธิตามแนวตั้ง (Vertical Direct Effect) และผลโดยตรงของสิทธิตามแนวนอน (Horizontal Direct Effect)

DISADVANTAGED GROUP

กลุ่มผู้ด้อยโอกาส

กลุ่มผู้ด้อยโอกาส คือ กลุ่มที่เสี่ยงจะถูกละเมิดสิทธิเนื่องจากมีความด้อยโดยธรรมชาติ เช่น ผู้พิการ เด็ก สตรี คนชรา ชนพื้นเมือง ชนกลุ่มน้อย ดังนั้นมาตรการต่างๆ ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงต้องมุ่งปกป้องกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้มิให้ถูกละเมิดสิทธิจากการเพิกเฉยละเลยของรัฐ ทั้งนี้รัฐจำเป็นต้องจัดมาตรการเชิงยืนยันสิทธิ (Affirmative Measures) ที่อาจแตกต่างจากการปฏิบัติต่อบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการยืนยันสิทธิอันจะสนองต่อความจำเป็นที่พิเศษ หรือความจำเพาะของแต่ละกลุ่ม เช่น การจัดบริการสาธารณะที่ช่วยเหลือผู้พิการให้ใช้บริการได้ง่ายขึ้น การกำหนดจำนวนในการรับเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยสำหรับนักเรียนในพื้นที่ที่ขาดการพัฒนา หรือคนพื้นเมือง การกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำระหว่างหญิง ชายในองค์กรต่างๆ เป็นต้น

DISASTER RELIEF

การบรรเทาภัยพิบัติ

ในสถานการณ์ที่เกิดภัยพิบัติไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ย่อมก่อผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้ประสบภัยพิบัติ รัฐมีพันธะหน้าที่ในการปกป้องและบรรเทาปัญหาให้แก่ประชาชนทั้งหลาย เพื่อให้ผู้ประสบภัยพิบัติสามารถดำรงชีพได้อย่างมีศักดิ์ศรี หน้าที่ของรัฐในการระดมและจัดสรรทรัพยากรเพื่อการบรรเทาภัยพิบัติและฟื้นฟูผู้ประสบภัยไม่จำกัดอยู่แต่เพียงทรัพยากรของรัฐ แต่รัฐต้องร่วมมือกับนานาชาติเพื่อให้ได้ทรัพยากร และจะต้องไม่ปฏิเสธหรือปิดกั้นความ

ช่วยเหลือจากรัฐอื่น หรือองค์การบรรเทาภัยพิบัติระหว่างประเทศในกรณี
ที่รัฐไม่สามารถดำเนินการได้เองตามลำพัง

การเยียวยาความเสียหายนั้นทำได้ทั้งในระยะสั้น คือ การส่งสิ่งของ
ไปช่วยเหลือโดยตรง ในระยะกลาง เช่น การบูรณะบ้านเรือน และใน
ระยะยาว เช่น การปฏิรูประบบการสำรองอาหาร หรือสร้างระบบเตือนภัย
ล่วงหน้าเพื่อบรรเทาความเสียหาย

DIVERSITY

ความหลากหลาย

ความหลากหลายเป็นลักษณะสำคัญของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในโลก
ไม่ว่ามนุษย์ สัตว์และพืช ที่ทำให้โลกสามารถสร้างความสมดุลได้ทั้งใน
เชิงกายภาพและเชิงสังคม

หลักสิทธิมนุษยชนถือว่าความหลากหลายของสังคม วัฒนธรรม
เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภาษาและความคิดเห็นของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีอยู่ใน
สังคมโลก ดังนั้นระบบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงเน้นไปสู่การสร้างหลัก
ห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลอื่นเนื่องมาจากความแตกต่างทางสถานภาพต่าง ๆ
ทั้งด้านกายภาพ สังคม วัฒนธรรมและความคิด โดยถือว่าตามธรรมชาติ
มนุษย์มีความแตกต่างกันแต่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน
ดังนั้นรัฐต้องปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน

ในด้านนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายเป็นพื้นฐาน
ของแนวคิดในเรื่องสิทธิในการจัดการทรัพยากรโดยมุ่งให้เกิดการอนุรักษ์
ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในด้านสังคม วัฒนธรรม ความเห็นแตกต่างกันจะช่วยสร้างเสริม
ให้มนุษย์ปรับตัว โดยทั่วไปความเห็นที่แตกต่างกันจะนำไปสู่ข้อสรุปที่ดี
อันสอดคล้องกับแนวทางของประชาธิปไตย

DUE PROCESS OF LAW

กระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย

กระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นหลักกฎหมายที่ถือกำเนิดในยุคสถาบันรัฐสมัยใหม่ที่ต้องการเสริมสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมายที่เคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน กล่าวคือกระบวนการทางกฎหมายต้องสันนิษฐานว่าบุคคลทั้งหลายเป็นผู้สุจริตต้องมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติหรือกระทำเสมือนเป็นการตัดสินล่วงหน้าว่าบุคคลนั้นเป็นคนผิด

พัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมของรัฐสมัยใหม่วางกรอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมมิให้ใช้อำนาจตามอำเภอใจอันนำไปสู่การละเมิดสิทธิของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากรัฐมักจะอ้างเหตุผลด้านความมั่นคง หรือประโยชน์ส่วนรวมเพื่อเสี่ยงกระบวนการตามกฎหมายอันเป็นการไม่เคารพหลักนิติธรรม

รัฐต้องส่งเสริมสิทธิให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของหน่วยงานด้านการปกครองและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการปฏิบัติราชการด้านการปกครอง เช่น มีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในฝ่ายปกครอง และสามารถดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้มีการทบทวนการใช้อำนาจในทางปกครองของเจ้าหน้าที่ รวมถึงการชดเชยเยียวยาความเสียหาย

DUTY BEARER

ผู้มีหน้าที่เคารพสิทธิ

ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน “ผู้มีหน้าที่” ในลำดับแรกคือ รัฐ เนื่องจากสิทธิมนุษยชนเป็นระบบการคุ้มครองสิทธิที่ประชาชนเรียกร้องจากรัฐซึ่งมีสัญญาประชาคมต่อพลเมืองทั้งหลายในรัฐว่าเมื่อได้รับมอบอำนาจมาจากประชาชนแล้วก็จะใช้อำนาจไปในการส่งเสริมและสร้างหลักประกันสิทธิทั้งหลายให้แก่ประชาชน ดังที่ได้มีสัญญาประชาคมร่วมกันอยู่ ดังนั้น

รัฐมีหน้าที่ในการสร้างหลักประกันสิทธิมนุษยชนให้แก่บุคคล แต่ปัจจุบันผู้มีหน้าที่อาจหมายถึงบุคคลทั้งหลายที่ต้องเว้นจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยเฉพาะบุคคลที่สามที่จะละเมิดสิทธิของประชาชนมากขึ้น เช่น บริษัทที่ก่อมลพิษในชุมชน กลุ่มอาชญากรข้ามชาติ หรือ กลุ่มติดอาวุธ

คำที่เกี่ยวข้องคือ RIGHTS HOLDER

ECOLOGICAL DEFICIT

ภาวะการขาดดุลในระบบนิเวศ

การขาดดุลในระบบนิเวศ เป็นคำที่ใช้เรียกภาวะการณ์ไม่สมดุลกับความสามารถของธรรมชาติในการสร้างทรัพยากรธรรมชาติมาทดแทนการบริโภคได้ทัน และศักยภาพในการดูดซับรวมทั้งความสามารถในการกำจัดของเสียที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ตลอดจนผลในการทำลายความหลากหลายทางชีวภาพ

ECOLOGICAL FOOTPRINT

ร่องรอยความสมดุลของระบบนิเวศ

ร่องรอยความสมดุลของระบบนิเวศ เป็นการวัดค่าความสมดุลของระบบนิเวศ เป็นมาตรวัดค่าสัดส่วนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกับการทดแทนความสูญเสียไปของทรัพยากรธรรมชาติจากการใช้ของมนุษย์ เป็นมาตรการในการวัดค่าให้ทราบว่า การผลิตเครื่องอุปโภค บริโภคสำหรับการใช้สอยจะสิ้นเปลืองทรัพยากรต่อมนุษย์โดยคิดคำนวณความเป็นมนุษย์แต่ละคนในแต่ละเมืองของแต่ละประเทศ หน่วยของการวัดค่าดังกล่าวเรียกว่า Global Acres หากผลของการตรวจวัดพบว่า สัดส่วนของการใช้ทรัพยากรไม่สมดุลกับความสามารถของธรรมชาติในการสร้างทรัพยากรธรรมชาติมาทดแทนการบริโภคได้ทัน เรียกว่าเกิดการขาดดุลในระบบนิเวศ (Ecological Deficit)

ECOLOGICAL TAXATION

ภาษีเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

ภาษีเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ วิวัฒนาการมาจากแนวคิดที่ว่า ผู้ประกอบการ หรือ ผู้นำเข้าสินค้าที่ก่อให้เกิดมลพิษควรจะต้องรับผิดชอบในระดับที่เพียงพอ และได้สัดส่วนกับการก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสายของการผลิตย้อนหลังขึ้นไปจนถึงผลกระทบจากการเลือกใช้วัตถุดิบเพื่อการผลิต ผลกระทบจากกระบวนการผลิต ผลกระทบจากการบริโภค และวิธีการกำจัดซากสินค้า ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อตั้งแต่การออกแบบสินค้าที่จะลดทอนผ่อนปรนการก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสายของการผลิตให้น้อยที่สุด และจำเป็นที่จะต้องยอมรับ ผูกพันตามกฎหมาย ในการเสียภาษีคุ้มครองระบบนิเวศแบบองค์รวม ในส่วนที่ไม่สามารถออกแบบเพื่อลดทอนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ภาษีคุ้มครองระบบนิเวศ มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการดำเนินการ หรือ กิจกรรมใดๆ ที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยได้รับสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ ภาษีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศนี้มีขึ้นในประเทศต่างๆ ในยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยจัดเก็บภาษีไฟฟ้า น้ำมัน และภาษีเชื้อเพลิง เป็นต้น ภาษีดังกล่าวนี้นับว่าส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม

ECONOMY OF SCALE

การประหยัดจากขนาดการผลิต

การประหยัดจากขนาดการผลิต หมายถึง การประหยัดที่เกิดจากการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตจากจำนวนสินค้าที่ผลิตมีจำนวนมากขึ้น เพื่อให้ต้นทุนในการผลิตต่อหน่วยต่ำลง ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) ถูกแบ่งเฉลี่ยให้ต่ำลงโดยจำนวนสินค้าที่ผลิตมีจำนวนมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพในการผลิตสินค้ามีสองลักษณะ ลักษณะแรกคือ การผลิตที่มีประสิทธิภาพจากปัจจัยภายนอก (External Economy) ซึ่งทำให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลงนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของอุตสาหกรรม ไม่ใช่

ขนาดของธุรกิจ และลักษณะที่สอง คือ การผลิตที่มีประสิทธิภาพจากปัจจัยภายใน (Internal Economy) ซึ่งทำให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลงที่ขึ้นอยู่กับขนาดของธุรกิจแต่ละราย ทำให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ครอบคลุมภูมิศาสตร์ที่มีความกว้างขวางกว่า ในทางกลับกันการเข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำลงเพราะมีการร่วมใช้ทรัพยากร มีการผลิตที่สูงขึ้นโดยมีกำลังซื้อสูงขึ้นตามไปด้วย สภาวะดังกล่าวนำมาสู่การระดมตลาดแรงงานขนาดใหญ่จึงเชื่อว่าทำให้มีการจ้างแรงงานมากขึ้น มีการสร้างงานมากขึ้น ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองมากขึ้นโดยปริยาย เนื่องจากประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษา และการรักษาพยาบาลที่ดีขึ้น เพราะมีรายได้สูงขึ้น มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการผลิตจำนวนมากจะทำให้มีส่วนเกินของสินค้า ทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เกิดภาวะสูญเปล่า เกิดภาวะการบริโภคเกินความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในแง่ธุรกิจผลตอบแทนหรือกำไรจะลดลง (Diminishing Return) ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์

EDUCATION, THE RIGHT TO

สิทธิในการศึกษา

สิทธิในการศึกษารับรองว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส เช่น ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิในการศึกษา และต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาทัดเทียมกับบุคคลอื่น

รัฐต้องจัดนโยบายสาธารณะและบริการสาธารณะให้มีการจัดการศึกษาอบรมโดยองค์กรเอกชนหรือภาคเอกชน ทั้งนี้ยังต้องจัดให้มีทางเลือกในการศึกษาของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมจากรัฐ

สิทธิในการศึกษายังรวมถึงเสรีภาพของบุคคลที่จะเลือกเรียนตามหลักสูตรหรืออาชีพที่ตนเองต้องการ หรือเสรีภาพที่จะเรียนในโรงเรียนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมตลอดจนภาษาของตนเอง

EGALITARIANISM

แนวคิดที่เชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันทุกด้าน

แนวคิดที่เชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันทุกด้าน หมายถึง แนวคิดทางการเมืองซึ่งเน้นความเสมอภาคเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ เพราะมนุษย์เกิดมามีความเท่าเทียมกัน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับคำสอนของ ศาสนาคริสต์ ที่ว่าพระเจ้ารักมนุษย์ทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่ คำว่า “Egalitarianism” นี้ถูกนำมาใช้เพื่ออ้างอิงถึงความเสมอภาคเท่าเทียมกันในหลายลักษณะ เช่น ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ สังคม การมีรายได้ การศึกษา ระบบสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำมาใช้กับการเคารพในสิทธิมนุษยชน

EMERGENCY POWER

อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉิน

อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นอำนาจบริหารที่รัฐบาลมีขึ้นตามหลักการระงับใช้ชั่วคราว (Derogation) เพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (State of Emergency / Exception) ซึ่งเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิในสถานการณ์ที่เป็น “ภาวะฉุกเฉินสาธารณะซึ่งเป็นภัยต่อการดำรงอยู่ของรัฐ” และได้มีการ “ประกาศอย่างเป็นทางการ” โดยอยู่ในขอบเขตแห่ง “ความจำเป็นของสถานการณ์” ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับ “พันธกรณีอื่น” และ “ไม่เลือกปฏิบัติ” โดยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด อาจถูกจำกัดหรือระงับได้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน และถือว่าการจำกัดหรือการระงับให้การคุ้มครองชั่วคราวนั้นไม่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน แต่ใน

กรณีเป็นสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิสมบูรณ์ไม่อาจลดทอน หรือถูกระงับชั่วคราวได้

คำที่เกี่ยวข้องคือ DEROGATION แต่การใช้อำนาจฉุกเฉินต้องไม่เกินความจำเป็น

ENVIRONMENT, THE RIGHT TO

สิทธิในสิ่งแวดล้อม

สิทธิในสิ่งแวดล้อม ถือเป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการรักษาวิถีชีวิตที่ดีของประชาชนในการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดระบบระเบียบของสังคมและเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม หลักการมีส่วนร่วมที่ได้รับการยอมรับกันในระดับสากล ได้แก่ ปฏิญญาริโอ พ.ศ. 2535 (Rio Declaration 1992) ในหลักการข้อ 10 ของปฏิญญาริโอ (Principle 10 of Rio Declaration) มีหลักการสามประการ (Three Access Principles) ที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งอยู่ในการครอบครองของหน่วยงานรัฐ
2. สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ รัฐจะต้องเอื้ออำนวยและสร้างความตระหนัก และการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมของสาธารณชน ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลอย่างกว้างขวาง
3. สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการบริหาร รวมทั้งการได้รับการชดเชยและการเยียวยาความเสียหาย

ERROR

การสำคัญผิด / ความผิดพลาด

การสำคัญผิด / ความผิดพลาด ในกฎหมายสนธิสัญญา หมายถึง การสำคัญผิด หรือความผิดพลาดในการทำสนธิสัญญา รัฐภาคีอาจจะยกเหตุเรื่องการสำคัญผิดหรือการผิดพลาดในการทำสนธิสัญญาขึ้นกล่าวอ้างว่าการแสดงเจตนาผูกพันตามสนธิสัญญาของรัฐนั้นไม่สมบูรณ์ได้ หากการผิดพลาดนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ซึ่งรัฐภาคีดังกล่าวนั้นสำคัญว่ามีอยู่จริงในขณะที่มีการทำสนธิสัญญา และข้อเท็จจริงนั้นเป็นส่วนที่เป็นสาระสำคัญพื้นฐานที่ทำให้รัฐภาคีนั้นแสดงเจตนาผูกพันตามสนธิสัญญา อย่างไรก็ตามการยกความสำคัญผิด หรือ ความผิดพลาดข้างต้นจะนำมาอ้างไม่ได้หากรัฐดังกล่าวมีส่วนในการทำให้เกิดความผิดพลาดนั้น ทั้งนี้เกิดจากการปฏิบัติของรัฐนั้น หรือภายใต้สถานการณ์แวดล้อมเช่นนั้นรัฐดังกล่าวน่าจะรู้ถึงความผิดพลาดนั้น และสามารถป้องกันหรือแก้ไขได้แต่ไม่ได้กระทำ แต่ความผิดพลาดเฉพาะที่เกี่ยวกับถ้อยคำในข้อบทของสนธิสัญญานั้นไม่ถือว่ามีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสนธิสัญญาและจะกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาไม่ได้

ESC RIGHTS

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

คำเรียกกลุ่มสิทธิมนุษยชนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างย่อ มาจากคำเต็มในภาษาอังกฤษคือ Economic, Social and Cultural Rights ซึ่งสิทธิด้านนี้พัฒนามาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และต่อมาเมื่อมีการจัดทำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้สิทธิต่างๆ เหล่านี้มีความชัดเจนขึ้น

คำที่เกี่ยวข้องคือ INTERNATIONAL COVENANT ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS และ COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS

ETHNIC CLEANSING

การชำระล้างชาติพันธุ์ / การกวาดล้างชาติพันธุ์

การชำระล้างชาติพันธุ์ / การกวาดล้างชาติพันธุ์ เป็นสถานการณ์ที่กลุ่มสังคมทางชาติพันธุ์ หรือกลุ่มเชื้อชาติต้องการดำรงรักษาความบริสุทธิ์ทางชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติของตน โดยการใช้กำลังบังคับพลักไส หรือการสร้างความหวาดกลัวให้กลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มเชื้อชาติอื่นแยกตัวออกไป ในบางกรณีอาจใช้กำลังทำลายล้างกลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มเชื้อชาติอื่น

“การชำระล้างชาติพันธุ์” จึงต่างกับ “การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)” ในข้อที่ว่า การทำลายล้างเผ่าพันธุ์ มุ่งทำลายล้างอีกกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มเชื้อชาติหนึ่งให้หมดเผ่าพันธุ์ไป แต่การชำระล้างชาติพันธุ์ (Ethnic Cleansing) มุ่งที่จะดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ หรือเชื้อชาติของตนเอง

คำว่า “การชำระล้างชาติพันธุ์” ได้นำมาใช้ในสถานการณ์ความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ในประเทศบอสเนียเมื่อต้นทศวรรษ 1990

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเป็นองค์กรตุลาการขององค์การสภาแห่งยุโรป (Council of Europe) จัดตั้งขึ้นภายใต้อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน (ECHR) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ค.ศ. 1959 (พ.ศ. 2502) ศาลนี้ตั้งอยู่ที่เมืองสตราสบูร์ก (Strasbourg) ประเทศฝรั่งเศส อนึ่งมักมีผู้เข้าใจสับสนคำว่า “Council of Europe” สภาแห่งยุโรป กับคำว่า “European Council” ที่เป็นองค์กรของสหภาพยุโรป (European Union) ซึ่งเป็นคนละองค์กร

ศาลฯ มีหน้าที่ในการตีความข้อกฎหมายและพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญา ECHR โดยอำนาจในการรับคำฟ้องจากรัฐ

บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน
ในรัฐภาคีสมาชิก ECHR

เดิม คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Human Rights Commission) มีหน้าที่ในการไต่สวนมูลฟ้องและยื่นคำฟ้องต่อศาลแทนบุคคล
ต่อมาพิธีสารฉบับที่ 11 ซึ่งมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541)
ได้ยุบคณะกรรมาธิการฯ ลง และให้อำนาจไต่สวนมูลฟ้องอยู่ในอำนาจ
หน้าที่ของศาลฯ

ศาลฯ ประกอบด้วยผู้พิพากษาเท่ากับจำนวนรัฐภาคีสมาชิกอนุสัญญา
ECHR ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยที่ประชุมสมาชิกรัฐสภายุโรป
(Parliamentary Assembly) ประเทศละหนึ่งคน ผู้พิพากษาจะปฏิบัติ
หน้าที่ตามความรู้ความสามารถของตนอย่างอิสระไม่ขึ้นอยู่กับรัฐหรือสัญชาติ
ในการดำเนินคดีจำนวนผู้พิพากษาขององค์คณะจะขึ้นอยู่กับประเภทของคดี
เช่น ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมีผู้พิพากษาหนึ่งคน ในชั้นพิจารณาคดีจะมี
จำนวนผู้พิพากษาในองค์คณะต่างกัน เช่น จำนวนสามคน เจ็ดคน หรือ
สิบเจ็ดคน ขึ้นอยู่กับความยากง่ายและความสำคัญของคดี คำพิพากษา
ของศาลฯ ผูกพันรัฐภาคีให้ต้องปฏิบัติตามโดยรัฐจะต้องชดเชยค่าเสียหาย
ในกรณีที่พบว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่คำพิพากษาจะไม่มีผล
ลบล้างคำพิพากษาของศาลภายในรัฐภาคี และไม่มีผลเปลี่ยนแปลง
กฎหมายของรัฐภาคี

คณะกรรมการรัฐมนตรี (Committee of Ministers) มีหน้าที่
สอดส่องและบังคับให้รัฐปฏิบัติตามคำพิพากษา คำพิพากษาของศาลสิทธิ
มนุษยชนยุโรปมีส่วนสำคัญในการสร้างบรรทัดฐานสิทธิมนุษยชนระหว่าง
ประเทศให้ชัดเจนขึ้น

EUROPEAN SOCIAL CHARTER (ESC)

กฎบัตรสังคมยุโรป

กฎบัตรสังคมยุโรปเป็นสนธิสัญญาระดับภูมิภาคขององค์การสภา

แห่งยุโรป (Council of Europe) เกี่ยวกับสิทธิด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ได้รับการรับรองใน ค.ศ. 1961 (พ.ศ. 2504) และมีผลบังคับใช้ ใน ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) ถือว่าเป็นอนุสัญญาที่คู่ขนานไปกับอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน (ECHR) ซึ่งมุ่งคุ้มครองสิทธิทางด้านพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

กฎบัตรสังคมยุโรปได้จำแนกประเภทการคุ้มครองสิทธิเป็นสามประเภทด้วยกัน คือ การคุ้มครองสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงาน การคุ้มครองด้านสวัสดิการสังคมและการคุ้มครองแก่กลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาส

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการในการประกันสิทธิทางสังคมของกฎบัตรฯ สอดคล้องกับ ICESCR ซึ่งเห็นว่าสิทธิประเภทนี้ไม่สามารถจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลเพื่อเยียวยาการละเมิดสิทธิได้ ดังนั้น กลไกการคุ้มครองจึงใช้วิธีการตรวจสอบมาตรฐานในการปฏิบัติ และการรายงานความก้าวหน้ามาตรฐานทางสังคมเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปตามลำดับ กฎบัตรได้จัดตั้งองค์กรในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สำคัญสององค์กรคือ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางสังคมแห่งยุโรป (European Committee of Social Rights) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญอิสระจากสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยคำแนะนำจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และมีคณะกรรมการรัฐมนตรี (Committee of Ministers) ที่มีหน้าที่พิจารณารายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีที่รัฐภาคีเสนอทุกๆ สองปี

EX GRATIA COMPENSATION

ค่าชดเชยโดยไม่มีข้อผูกพัน

ค่าชดเชยโดยไม่มีข้อผูกพัน หมายถึง เงินที่รัฐสมัครใจจ่ายให้แก่ผู้ร้องเรียน หรือผู้ร้องทุกข์ว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหลังจากมีการเจรจาแล้ว โดยที่รัฐยังไม่ยอมรับว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือโดยที่ยังไม่ได้มีคำพิพากษา หรือยังไม่มีคำวินิจฉัยโดยองค์กรที่รับเรื่องร้องเรียนว่ารัฐมีการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น เงินสงเคราะห์ ค่าทำขวัญ เงินช่วยเหลือเยียวยาหรือบรรเทาความเสียหาย

EX OFFICIO (Latin)

โดยตำแหน่ง

ในความหมายทั่วไป โดยตำแหน่ง จะหมายถึงบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้า หรือผู้บริหารในองค์กร หน่วยงาน คณะกรรมการ หัวหน้าคณะผู้บริหาร หัวหน้ารัฐบาล หรือ ประมุข บุคคลที่กระทำหน้าที่ใดๆ ในฐานะที่เป็นตัวแทน ด้วยเหตุผลของการดำรงตำแหน่งนั้นๆ เป็นคำที่ใช้ประกอบตำแหน่งบุคคลที่เป็นตัวแทนไปทำหน้าที่ใดๆ โดยตำแหน่ง หน้าที่ของบุคคลนั้นๆ ไม่ใช่ด้วยการถูกแต่งตั้ง เลือกตั้ง หรือ การคัดเลือก

ex officio ในกระบวนการจัดทำสนธิสัญญา หมายถึง บุคคลซึ่งโดยตำแหน่งถือว่าเป็นตัวแทนรัฐโดยอำนาจหน้าที่ไม่จำเป็นต้องมีหนังสือมอบอำนาจในการเข้าเจรจา ซึ่งได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

1. ประมุขของรัฐ หัวหน้ารัฐบาล และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในการดำเนินการใดๆ หรือการกระทำทุกกรณี ที่เกี่ยวกับการทำสนธิสัญญา
2. หัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูต มีอำนาจในส่วนที่เกี่ยวกับการยอมรับ หรือการรับเอาข้อบทของสนธิสัญญาที่กระทำระหว่างรัฐผู้รับกับรัฐผู้ส่งทูต

ผู้เป็นตัวแทนรัฐ เข้าร่วมในการประชุมระหว่างประเทศ หรือ องค์การระหว่างประเทศหรือองค์กรใดขององค์การระหว่างประเทศ โดยมีอำนาจในส่วนที่เกี่ยวกับการยอมรับข้อบทของสนธิสัญญา ในการประชุมระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือองค์การขององค์การระหว่างประเทศโดยผู้แทนเหล่านั้นได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ

EXCHANGE OF LETTERS

การแลกเปลี่ยนหนังสือ

มีความหมายเหมือนกับ EXCHANGE OF NOTE (การแลกเปลี่ยนบันทึก)

EXCHANGE OF NOTE

การแลกเปลี่ยนบันทึก

การแลกเปลี่ยนบันทึกหรือบางครั้งใช้คำว่า “การแลกเปลี่ยนหนังสือหรือ Exchange of Letters” ซึ่งมีความหมายเดียวกัน เป็นวิธีทำความตกลงที่ไม่เป็นทางการ โดยรัฐแสดงเจตนารมณ์ว่าต้องการผูกพันกับความตกลงบันทึกความเข้าใจบางอย่าง หรือยอมรับพันธกรณีบางประการ อาจกระทำโดยผ่านผู้แทนทางการทูตหรือผู้แทนทหาร โดยปกติความตกลงดังกล่าวไม่มีการให้สัตยาบัน บางครั้งอาจมีบันทึกแลกเปลี่ยนในลักษณะพหุภาคีก็ได้

EXECUTIVE AGREEMENT

ข้อตกลงฝ่ายบริหาร

ข้อตกลงฝ่ายบริหาร เดิมเป็นแนวทางปฏิบัติที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้มีการพัฒนาและนำไปใช้ในประเทศอื่นๆ ด้วย ในกรอบวิธีการของแต่ละประเทศ ตามที่แต่ละประเทศจะกำหนด

ในสหรัฐอเมริกา หมายถึงข้อตกลงฝ่ายบริหารที่ไม่ต้องให้วุฒิสภา (Senate) รับรอง ซึ่งแตกต่างไปจากสนธิสัญญาอื่นซึ่งต้องให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ด้วยคะแนนเสียงอย่างน้อยสองในสาม ก่อนที่จะให้สัตยาบัน ข้อตกลงฝ่ายบริหารก่อพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งกระทำโดยฝ่ายบริหาร โดยได้รับอนุมัติล่วงหน้าและกระทำภายในกรอบที่รัฐสภา (Congress) กำหนดให้ หรือบางกรณีไม่จำเป็นต้องได้รับการอนุมัติเห็นชอบล่วงหน้า หากเป็นเรื่องซึ่งโดยทั่วไปถือว่าอยู่ในขอบเขตอำนาจของประธานาธิบดี หลังจาก ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) ต้องนำข้อตกลงฝ่ายบริหารเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรับทราบภายในหกสิบวันหลังจากได้ทำข้อตกลง

EXILE

เนรเทศ ผู้พลัดถิ่น / ผู้ลี้ภัย

คำว่า Exile มีความหมายสองด้านคือ

1. “เนรเทศ” หมายถึงการขับ หรือบังคับบุคคลให้ออกไปนอกประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ มีความหมายใกล้เคียงกับ Expel, Expulsion
2. “ผู้พลัดถิ่น” หรือ “ผู้ลี้ภัย” หมายถึงบุคคลที่หลบหนีออกจากประเทศตนเองไปอยู่ในประเทศอื่น เพื่อหลบหนีภัยด้วยเหตุต่างๆ เช่น ภัยการเมือง ความขัดแย้งจากการสู้รบ หรือ ความขัดแย้งทางศาสนา ตามกฎหมายว่าด้วยผู้ลี้ภัย ผู้พลัดถิ่น / ผู้ลี้ภัยอาจขอสถานะผู้ลี้ภัย (Refugee) ได้ถ้ามีมูลเหตุแห่งความกลัวว่าจะถูกประหัตประหาร

คำที่เกี่ยวข้องคือ ASYLUM SEEKER, REFUGEE, DISPLACED PERSON

EXPORT PROCESSING ZONE (EPZ)

เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเป็นเขตหรือพื้นที่ซึ่งรัฐบาลจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออกโดยดึงดูดนักลงทุนและการลงทุนต่างชาติในการผลิต และจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมต่างๆ รัฐบาลจะส่งเสริมการลงทุนโดยให้สิ่งจูงใจพิเศษทางด้านภาษีและที่มิใช่ภาษี รวมทั้งมีการสนับสนุนคนงานและอุตสาหกรรมจำนวนมากเพื่อให้พร้อมแก่การผลิตสินค้า โดยมีค่าแรงต่ำ เขตอุตสาหกรรมดังกล่าวในบางประเทศจะห้ามการจัดตั้งสหภาพแรงงาน หรือมีการยกเลิกกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ยกเลิกอุปสรรคการนำเข้า ส่งออก ตัวอย่างเช่น ชายแดนสหรัฐอเมริกาและเม็กซิโกได้มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมดังกล่าว มีโรงงานที่ได้รับการ

ส่งเสริมการลงทุนและยกเลิกภาษีอากร ตลอดจนมีการจัดหางานรองรับในเขตดังกล่าวจำนวนมาก ปัญหาในเขตอุตสาหกรรมพิเศษเพื่อการส่งออกดังกล่าว มักจะมีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันสืบเนื่องมาจากการยกเลิก หรือผ่อนปรนการบังคับใช้กฎหมายแรงงาน และไม่คุ้มครองแรงงานในด้านการกำหนดค่าแรงในราคาต่ำ อีกทั้งอาจจะไม่มีมาตรฐานทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอีกด้วย

EXPRESSION, FREEDOM OF เสรีภาพในการแสดงออก

เสรีภาพในการแสดงออกเป็นการประกันว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นใด เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางอินเทอร์เน็ต

การจำกัดเสรีภาพในยามปกติจะกระทำมิได้ การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาถือว่าขัดต่อหลักเสรีภาพในการแสดงออก เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ คุ้มครองสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

รัฐต้องมีมาตรการในการป้องกันการให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น อันจะเป็นการนำไปสู่การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนจะได้รับ

EXPROPRIATION / NATIONALISATION

การเวนคืน / การยึดกิจการเป็นของรัฐ

การเวนคืน หรือการยึดกิจการเป็นของรัฐ เป็นการที่รัฐออกกฎหมายหรือใช้อำนาจรัฐยึดสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน หรือบรรษัทมาเป็นของรัฐ รัฐมีสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพย์สิน หรือทรัพยากรที่อยู่ในอำนาจรัฐ (Jurisdiction) อย่างไรก็ตาม การเวนคืนกับการยึดกิจการมาเป็นของรัฐจะกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ดังนั้นการเวนคืนกับการยึดกิจการเป็นของรัฐต้องทำโดยกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย มีวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ และจะต้องชดเชยค่าเสียหายที่เหมาะสมแก่บุคคล หรือบรรษัทที่ถูกเวนคืน

คำว่า “Nationalisation” มีความหมายที่มีนัยทางการเมืองเกี่ยวกับการใช้อธิปไตยของรัฐทางเศรษฐกิจ ที่มักนำมาอ้างเพื่อยึดคืนกิจการจากชาวต่างด้าวมาเป็นกิจการของชาติ

EXTRADITION

การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในกระบวนการทางกฎหมายอาญาระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยรัฐที่ถูกร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้พิจารณาส่งตัวบุคคลที่ “ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด” ให้กลับไปเข้าสู่กระบวนการพิจารณาไต่สวนคดีโดยศาลของประเทศที่ร้องขอ หรือส่งตัวบุคคลที่ถูกตัดสินโดยศาลของประเทศที่ร้องขอว่าได้กระทำความผิดให้ไปรับโทษทัณฑ์ทางอาญาในประเทศที่ร้องขอ การขอส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจศาล (Jurisdiction) ของรัฐที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น กับอำนาจศาลของรัฐที่บุคคลที่ได้กระทำความผิดปรากฏตัว ดังนั้นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะต้องเป็นการร้องขอโดยผ่านพิธีการทางการทูต เท่านั้น

คำว่า “ส่งตัวผู้ร้าย” ทำให้เกิดความสับสนในความหมายได้เพราะเป็นหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่ยอมรับกันทั่วไปว่าบุคคลจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิพากษาโดยศาล

ความผิดที่จะขอให้ส่งตัวข้ามแดนนั้น ต้องเป็นความผิดทางอาญาที่มีโทษทางกฎหมายที่มีอัตราโทษขั้นต่ำตามกฎหมายทั้งในประเทศผู้ร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนและประเทศผู้รับคำร้องขอ ที่เป็นโทษจำกัติดิสภาพ (เช่น โทษการจำคุก หรือกักขัง) ไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และความผิดนั้นจะต้องไม่ขาดอายุความตามกฎหมายของประเทศที่ร้องขอ ประการสำคัญคือความผิดนั้นต้องไม่ใช่ความผิดทางการเมือง (Political Offense) หรือความผิดที่เกี่ยวกับศาสนา

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีหลักว่า ถ้าบุคคลที่ขอให้ถูกส่งตัวถือสัญชาติของประเทศผู้ร้องขอจะยอมให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้เสมอ กรณีบุคคลที่ขอให้ถูกส่งตัวถือสัญชาติของประเทศผู้รับคำขอ มักจะไม่ยอมให้มีการส่งตัวผู้กระทำความผิดนั้นกลับไปให้ประเทศอื่นพิจารณาพิพากษาคดี เว้นแต่จะมีสนธิสัญญาต่อกัน ในกรณีบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวถือสัญชาติของประเทศที่สาม ตามธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ ประเทศผู้รับคำร้องขอจะต้องแจ้งให้ประเทศที่สามที่เป็นเจ้าของสัญชาติผู้กระทำความผิดทราบเสียก่อนที่จะดำเนินการขั้นต่อไป

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนถือว่าเป็นเครื่องมือทางกฎหมายเพื่อให้ทุกประเทศได้มีส่วนร่วมในการป้องปรามอาชญากรรมโดยช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการที่จะไม่ให้อาชญากรใช้ดินแดนของรัฐนั้นเป็นที่หลบซ่อนตัวหรือหลบหนีเงื้อมมือของกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขของสังคมประชาชาติโดยรวม

EXTRA-JUDICIAL EXECUTION

การประหารนอกกฎหมาย

การประหารนอกกฎหมายเป็นการฆ่าบุคคลอื่นโดยจงใจซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐตามคำสั่งของรัฐบาลหรือโดยองค์กรที่อยู่ในความรับผิดชอบและการรู้เห็นเป็นใจของรัฐบาล โดยไม่ผ่านกระบวนการพิจารณาดำเนินคดีเพื่อลงโทษบุคคลนั้น

การสังหารบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายถ้าทำไปเพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายที่กำลังจะเกิดและไม่เกินควรแก่เหตุ ถือว่ากระทำโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ถือว่าเป็นการประหารนอกกฎหมาย แต่ถ้าไม่มีกระบวนการตรวจสอบ หรือมาตรการป้องกันอย่างเพียงพอ หรือเพิกเฉยการใช้อำนาจที่ป้องกันเกินส่วนแห่งความจำเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่อาจถือว่ารัฐบาลพร่องต่อพันธะหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครอง ไม่ให้เกิดการประหารนอกกฎหมายได้

อนึ่งคำว่าประหารนอกกฎหมาย นี้มีความหมายต่างจากคำว่า “วิสามัญฆาตกรรม” ซึ่งเป็นคำที่ใช้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2478 และ พ.ร.บ.ชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ที่หมายถึงคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายได้ถูกเจ้าพนักงานฆ่า โดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายของผู้ตายที่อยู่ในความควบคุมของพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ พระราชบัญญัตินี้ยกเลิกแล้ว และคำนี้ไม่ได้มีอยู่ในกฎหมายปัจจุบัน

FACT-FINDING

การค้นหาข้อเท็จจริง / การไต่สวนข้อเท็จจริง

Fact-Finding มีความหมายสองนัย คือ ความหมายทั่วไป หมายถึง “กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริง (Fact-Finding Process)” และความหมายเฉพาะ หมายถึง “ภารกิจไต่สวนข้อเท็จจริง (Fact-Finding Mission / Trip)”

“กระบวนการการค้นหาไตสวนข้อเท็จจริง” หมายถึงการดำเนินการใดๆ ที่ทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูล หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อพิพาท หรือ แนวทางเพื่อยุติข้อพิพาทนั้น

“การกิจไตสวนข้อเท็จจริง” หมายถึง กลไกในการไตสวนข้อเท็จจริง อันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ไม่ว่ากลไกนั้นจะตั้งให้บุคคลคนเดียว หรือ คณะบุคคลเพื่อดำเนินการหาข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยจะต้องทำรายงานกลับไปยังองค์กรที่แต่งตั้ง เช่น องค์กรระหว่างประเทศ คณะกรรมการระหว่างประเทศ หรือ องค์กรพัฒนาเอกชน การไตสวนข้อเท็จจริงมีความสำคัญอย่างยิ่งในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เช่น การสังหารหมู่ หรือ การก่อกบฏอย่างร้ายแรง ที่กระทบต่อบุคคลจำนวนมาก

FEMALE GENITAL MUTILATION (FGM)

การทำลายอวัยวะเพศหญิง

การทำลายอวัยวะเพศหญิง ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต อนามัย และสุขภาวะของหญิง การทำลายอวัยวะเพศหญิง มีสามวิธี คือ วิธีแรก เป็นการขลิบคลิตอริสของหญิง (Clitoridectomy) ไม่ว่าจะเป็นการขลิบทั้งหมดหรือบางส่วนของคลิตอริสของหญิง วิธีที่สอง เป็นการตัดคลิตอริสและแคมอวัยวะเพศหญิงทั้งสองข้าง (Excision) และวิธีที่สาม เป็นการตัดอวัยวะเพศทั้งหมดของหญิง รวมไปถึงเนื้อเยื่อโดยรอบ เป็นการทำให้เกิดเนื้อเยื่อเพื่อปิดช่องคลอดโดยวิธีการตัดอวัยวะทางเพศของหญิงและเย็บติดกัน (Infibulations) คงเหลือเพียงช่องทางเล็กๆ สำหรับให้รอบเดือนและปัสสาวะไหลผ่านออกมาได้เท่านั้น การกระทำทางศาสนาและวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นวิธีการอันโหดร้ายทารุณ และเป็นอันตรายถึงชีวิต เนื่องจากปกติการขลิบ หรือ ตัดอวัยวะเพศหญิงดังกล่าวนี้มักจะกระทำต่อหญิงตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเด็กจะมีความเจ็บปวดทรมาน และในสมัยก่อนมักจะกระทำโดยใช้ไม้ไฟ

ที่เหลาให้บางเฉียบ ตัดอวัยวะเพศหญิง จึงเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และเจ็บปวดทรมานมาก เป็นวิธีการที่จะเมิดต่อสิทธิมนุษยชนด้านชีวิต ร่างกาย อนามัย และเสรีภาพตลอดจนโอกาสในการดำรงชีพตามแต่ที่บุคคลจะเลือก ปัจจุบันจึงได้มีการเรียกร้องให้มีการยกเลิกพิธีกรรมดังกล่าว แต่กลุ่มชนที่เชื่อมั่นในพิธีกรรมดังกล่าวนี้นี้ยังไม่ยอมเลิกปฏิบัติ

FINAL ACT

กรรมสารชั้นสุดท้าย

กรรมสารสุดท้าย เป็นเอกสารซึ่งรวบรวมผลการประชุมชั้นสุดท้าย เพื่อสรุปอนุสัญญา เช่น กรรมสารสุดท้ายของการประชุมกรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ซึ่งเป็นเอกสารสรุปสาระสำคัญของการประชุมระหว่างรัฐหรือประมุขของรัฐที่เข้าร่วมประชุม ผู้แทนซึ่งร่วมเจรจา และเอกสารซึ่งที่ประชุมรับรอง นอกจากนี้ยังระบุมติ แถลงการณ์ และข้อเสนอแนะซึ่งที่ประชุมยอมรับแต่ไม่ได้บรรจุไว้เป็นบทบัญญัติของอนุสัญญา บางกรณีกรรมสารสุดท้ายยังระบุการตีความบทบัญญัติในเอกสารทางการ ซึ่งที่ประชุมรับรองด้วย

FORCED / ENFORCED DISAPPEARANCE

การทำให้หายตัวไปโดยใช้กำลัง / อุ้มหาย

การทำให้หายตัวไปโดยใช้กำลัง หมายถึง การหายตัวของบุคคลโดยไม่เต็มใจ เกิดจากการลักพาตัวและทำให้หายไปจากชีวิตปกติและครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นกระทำได้โดยรัฐ หรือบุคคล กลุ่มองค์กรอาชญากรรมอื่นๆ ซึ่งรัฐอาจรู้เห็นเป็นใจการกระทำ หรือโดยปฏิเสธ หรือการไม่รับรู้การหายตัวไปของบุคคลที่อยู่ในการควบคุมของรัฐ การหายตัวไปมักเกิดจากเหตุผลทางการเมือง อาชญากรรม หรือการก่อการร้าย

การลักพาตัวโดยมีการฆ่าด้วยหรือไม่ก็ตามมีความเกี่ยวข้องกับระบบกระบวนการยุติธรรมของรัฐ เนื่องจากบุคคลที่สูญหายในหลายกรณี

อยู่ในสถานะผู้ต้องสงสัยจากการกล่าวหาของรัฐ ว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ จึงได้ใช้วิธีการนอกกฎหมายในการข่มขู่ และทำลายชีวิตของบุคคล ในหลายกรณีมักปรากฏว่ามีการทรมานในกระบวนการบังคับให้หายตัวไปด้วย

FOUR FREEDOMS

อิสรภาพสี่ประการ

อิสรภาพสี่ประการ เป็นสุนทรพจน์ทางการเมืองครั้งประวัติศาสตร์ของประธานาธิบดี ฮีโอดอร์ รูสเวลท์ แห่งสหรัฐอเมริกาที่แถลงต่อสภาองเกรสในวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1941 (พ.ศ. 2484) เพื่อโน้มน้าวให้สภาองเกรสอนุมัติการส่งทหารเข้าร่วมกับอังกฤษและฝรั่งเศส เพื่อป้องกันการรุกรานจากเยอรมัน รูสเวลท์ชี้ให้เห็นว่าสันติภาพของโลกจะดำรงอยู่ได้นั้นขึ้นอยู่กับอิสรภาพสี่ประการของประชาคมโลก อันประกอบด้วย

- อิสรภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression)
- อิสรภาพในการนับถือศาสนา (Freedom of Worship)
- อิสรภาพในการพ้นจากความขาดแคลน (Freedom from Want)
- อิสรภาพในการปราศจากความกลัว (Freedom from Fear)

สุนทรพจน์เรื่อง “อิสรภาพสี่ประการ” เป็นแนวคิดสำคัญในการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติและเป็นหลักการสำคัญในการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังจะเห็นได้ว่าสิทธิเสรีภาพที่รับรองโดย UDHR ได้สะท้อนอิสรภาพสี่ประการนี้ เช่นอิสรภาพในการพ้นจากการขาดแคลนได้เป็นพื้นฐานของสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม อิสรภาพในการนับถือศาสนาเป็นพื้นฐานของเสรีภาพในการนับถือศาสนาและความเชื่อ นอกจากนั้นอิสรภาพในการปราศจากความกลัว และอิสรภาพในการพ้นจากความขาดแคลนยังเป็นพื้นฐานแนวคิดในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นการพัฒนามนุษย์ในปัจจุบัน

FRAUD

การฉ้อฉล

การฉ้อฉล ในความหมายของกฎหมายสนธิสัญญา หมายถึง การฉ้อฉลในการเจรจาหรือทำสนธิสัญญา ซึ่งอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 ได้กำหนดไว้ว่า “หากรัฐภาคีใดถูกโน้มน้าวชักจูงให้เข้าทำสนธิสัญญาเพราะถูกกลฉ้อฉลโดยพฤติกรรมของรัฐภาคีที่เข้าร่วมเจรจาอื่น รัฐที่ถูกฉ้อฉลนั้นอาจจะกล่าวอ้างเหตุแห่งการถูกฉ้อฉลนั้นขึ้นเพื่อเป็นเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ของการแสดงเจตนายินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญานั้นได้” เหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ในกรณีนี้ได้แก่ การแสดงข้อความที่ไม่เป็นความจริง (False Statements) การแสดงข้อความทำให้เข้าใจผิด (Misrepresentations) หรือการประพฤติหลอกลวง (Deceitful Conducts) ของรัฐภาคีใดที่ทำให้รัฐอื่นให้ความยินยอมในการผูกพันตามสนธิสัญญา ซึ่งถ้าหากว่ารัฐเช่นว่านั้นได้รู้ข้อความจริงแล้วย่อมจะไม่ให้ความยินยอมเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา ดังนั้นรัฐที่ถูกฉ้อฉลจึงสามารถกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนาเช่นว่านั้นได้

FRIENDLY SETTLEMENT

การยุติอย่างฉันมิตร

คำว่า “การยุติอย่างฉันมิตร” คือ ผลของกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้ร้องเรียน หรือผู้ยื่นฟ้อง (Complaint หรือ Petitioner) ซึ่งอาจจะเป็นปัจเจกชน กลุ่มบุคคล หรือรัฐฝ่ายหนึ่ง กับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกฝ่ายหนึ่งโดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงที่จะแก้ปัญหาในข้อร้องเรียนเพื่อยุติกระบวนการร้องเรียน

ปกติองค์กรที่มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนหรือคำร้องทุกข์ องค์กร ไม่ว่า จะในระดับระหว่างประเทศ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Human

Rights Committee) และคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council) หรือในระดับภูมิภาค เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Human Rights Commission) ของสภายุโรปเดิมที่มักจะจัดให้มีการเจรจาไกล่เกลี่ยและช่วยเหลือให้ทั้งสองฝ่ายบรรลุข้อยุติอย่างฉันทามติ หรือในขั้นการพิจารณาเพื่อรับเรื่อง (Admissibility) ภายใต้ศาลสิทธิมนุษยชนในระบบปัจจุบัน

ข้อร้องเรียนหรือคำฟ้องที่ยุติอย่างฉันทามติมักจะตกลงกันให้รัฐหรือผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนเยียวยาความเสียหาย หรือชดเชยค่าเสียหายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ หรือปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ตกลงกันจะอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลขององค์กรที่มีหน้าที่รับเรื่องราวร้องเรียนข้อพิพาท

FRONT PAY

การจ่ายค่าทดแทนตั้งแต่ต้นสำหรับค่าจ้างงานในอนาคต

การจ่ายค่าทดแทนตั้งแต่ต้นสำหรับค่าจ้างงานในอนาคต หมายถึง การจ่ายค่าทดแทนซึ่งอาจจะเป็นค่าชดเชย หรือ ค่าทดแทนที่นายจ้างต้องจ่ายให้ลูกจ้างแทนการจ้างงานในอนาคต ซึ่งศาลมีคำพิพากษา หรือ คำสั่งให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างที่ถูกเลือกปฏิบัติให้ต้องออกจากงาน ซึ่งไม่สามารถที่จะได้รับการชดเชยในลักษณะที่จะเยียวยาให้มีสภาพดีดังเดิม กล่าวคือ การรับกลับเข้าทำงานเนื่องจากลูกจ้างอาจจะหวาดกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยหรือไม่สบายใจในการทำงาน หรือเสี่ยงต่อการถูกกลั่นแกล้งจากนายจ้าง ศาลจะสั่งให้นายจ้างจ่ายค่าทดแทนแก่ลูกจ้างในจำนวนเงินที่จะคาดหมายได้โดยมีเหตุผลอันสมควรว่าลูกจ้างพึงจะได้รับค่าตอบแทนดังกล่าวในอนาคตจากการจ้างงานเป็นจำนวนเท่าใด

FULFIL, DUTY TO / OBLIGATION

ภาระหน้าที่ในการทำให้บรรลุ / พันธกรณีในการทำให้บรรลุผล

ภาระหน้าที่ (Duty) หรือพันธกรณี (Obligation) ในการทำให้บรรลุผลเป็นหน้าที่หนึ่งในภาระหน้าที่สามด้านตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่มีต่อปัจเจกชน หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ทรงสิทธิ คือ การเคารพ (Respect) การปกป้องคุ้มครอง (Protect) และการทำให้บรรลุ (Fulfil)

ภาระหน้าที่นี้ เป็นหน้าที่ในเชิงบวกที่ผู้มีหน้าที่ หรือรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ (Duty Bearer) ที่จะต้องจัดหาหรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้ผู้ทรงสิทธิ (Right Holder) ได้บรรลุถึงสิทธิที่เขามี ดังนั้นรัฐจึงต้องมีมาตรการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย กฎหมาย หรือการปฏิบัติเพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิอย่างเต็มเปี่ยม

ตัวอย่างภาระหน้าที่ในการทำให้บรรลุในแง่สิทธิทางด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น การจัดหาทุนความให้แก่จำเลยในกรณีที่เขาไม่สามารถจ้างทนายความได้ ถือได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ในการทำให้บรรลุถึงสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมที่รัฐได้รับรอง

ในแง่สิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การที่รัฐมีนโยบายให้การศึกษาแบบให้เปล่าแก่เด็กทุกคน หรือการจัดโครงการให้ทุนยืมเรียนในระดับอุดมศึกษาถือว่าเป็นภาระหน้าที่ในการทำให้บรรลุถึงสิทธิในการศึกษา

GENDER

เพศสภาพ

เพศสภาพ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างชาย หญิง ที่ได้รับการปฏิบัติตามแต่วัฒนธรรม ค่านิยม คุณค่าทางสังคม ซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยทัศนคติของคนในสังคมที่แตกต่างกัน ในขณะที่คำว่า เพศ (Sex) หมายถึง ลักษณะทางธรรมชาติของการเป็นชาย หรือ หญิง ที่ต่างกัน แต่คำว่า

เพศสภาพ (Gender) เป็นคำที่มีความหมายผันแปรไปตามสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ จึงขึ้นอยู่กับการกำหนดกรอบในการนิยามที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม และความแตกต่างในบริบททางสังคมเหล่านี้เองที่ทำให้มีการเลือกปฏิบัติต่อเพศหญิง ในบทบาท หน้าที่ สิทธิ ที่แตกต่างกัน เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีข้อโต้แย้งที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม ว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหญิงหรือไม่ เช่น สังคมมุสลิมไม่รู้สึกรว่าการปฏิบัติแบบนั้นเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้วยเหตุผลทางศาสนา คุณค่าทางสังคม และปัจจัยแวดล้อม เป็นต้น

GENERAL ACT

กรรมสารทั่วไป

กรรมสารทั่วไป เป็นสนธิสัญญารูปแบบหนึ่งซึ่งอาจมีลักษณะเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการก็ได้ เช่นกรรมสารทั่วไปในการยุติกรณีพิพาทระหว่างประเทศโดยสันติ (General Act for the Pacific Settlement of International Disputes, 1928) ซึ่งสมัชชาสันนิบาตชาติรับรองใน ค.ศ. 1928 (พ.ศ. 2471) และต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกรรมสารทั่วไปฉบับแก้ไขใน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492)

GENERAL ASSEMBLY (UNITED NATIONS)

สมัชชาใหญ่ (สหประชาชาติ)

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (หรือเรียกสั้นๆ ว่า “สมัชชา”) เป็นองค์กรหนึ่งในห้าองค์กรหลักของสหประชาชาติอันประกอบด้วย General Assembly, Security Council, Economic and Social Council, Human Rights Council, Secretary General และ International Court of Justice

สมัชชาฯ มีหน้าที่ในการปรึกษาหารือกิจการทั้งปวงของสหประชาชาติ โดยการประชุมใหญ่ ประกอบด้วยผู้แทนรัฐสมาชิกสหประชาชาติทุกรัฐ

เพื่อมีมติร่วมกันดำเนินการภายใต้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ไม่ได้มีบทบาทในการ “ลงมือปฏิบัติ” โดยตรง ในการลงมติแต่ละประเทศมีหนึ่งเสียงเท่ากัน

ในด้านสิทธิมนุษยชน สมัชชาฯ มีหน้าที่ในการริเริ่มศึกษา และทำข้อเสนอแนะใดๆ เพื่อให้บรรลุความร่วมมือระหว่างประเทศในการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สมัชชาฯ มีอำนาจในการทำคำแนะนำ หรือเรียกร้องให้รัฐสมาชิกใดๆ หรือต่อคณะมนตรีความมั่นคง (Security Council) หรือเลขาธิการสหประชาชาติ (Secretary General) ให้ดำเนินการใดๆ เพื่อปกป้องคุ้มครองและเคารพสิทธิมนุษยชน นอกจากนั้นสมัชชาฯ ยังสามารถทำการได้สวนข้อเท็จจริง หรือศึกษาปัญหาสิทธิมนุษยชนใดๆ ได้

ในกรณีที่มีสถานการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง สมัชชาฯ มีบทบาทในการเรียกร้องให้นานาประเทศห่วงใยหรือใส่ใจต่อสถานการณ์นั้นๆ เช่น ในกรณีการใช้ระบอบแบ่งแยกผิว (Apartheid) ในสหภาพแอฟริกาใต้ หรือปัจจุบันคือสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

GENERAL COMMENT (GC)

ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญ

ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญ เป็นถ้อยแถลงที่จัดทำขึ้นเป็นเอกสาร โดยองค์กรสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญา เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม คณะกรรมการสิทธิเด็ก ข้อคิดเห็นร่วมขององค์กรที่มีหน้าที่สอดส่องดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณี เพื่อให้รัฐภาคีได้ปฏิบัติตามพันธกรณีได้อย่างเต็มเปี่ยม

ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญ จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายประเด็นที่สำคัญในการจัดทำรายงานหรือเนื้อหา ความหมายและพันธกรณีของรัฐของสิทธิต่างๆ ที่รับรองโดยอนุสัญญาสิทธิมนุษยชน ซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์ประเด็นต่างๆ

ที่อยู่ในรายงานตามวาระของรัฐภาคีอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนต่างๆ ประกอบกับแนวคำวินิจฉัยคดีที่เป็นข้อพิพาทขององค์กรสิทธิมนุษยชน

แม้ว่าข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญไม่มีพันธกรณีทางกฎหมายแต่ช่วยอธิบายเนื้อหาและการปกป้องสิทธิตลอดจนพันธกรณีของรัฐในการเคารพสิทธิมนุษยชน จัดว่าเป็นกฎหมายที่ควรมี (Soft Law) ย่อมเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักและใช้เป็นแรงกดดันทางด้านศีลธรรมและทางการเมือง

GENEVA CONVENTIONS

“บรรดาอนุสัญญาเจนีวา” ว่าด้วยมนุษยธรรม

“บรรดาอนุสัญญาเจนีวา” ว่าด้วยมนุษยธรรม (Geneva Conventions) หมายถึงกฎหมายมนุษยธรรม (Humanitarian Laws หรือสิทธิมนุษยชน ในช่วงเวลาที่เกิดการพิพาทด้วยอาวุธ) ที่ได้จัดทำขึ้นภายใต้การอำนวยความสะดวกของคณะกรรมการกาชาดสากล (International Committee of Red Cross หรือ ICRC) ใน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ณ นครเจนีวา ประเทศสหพันธรัฐสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่มุ่งคุ้มครองผู้ประสบภัยจากสงคราม ไม่ว่าจะเป็นพลรบ (หรือเชลยศึก) หรือพลเรือน บางกรณีคำว่า “อนุสัญญาเจนีวา” จะรวมถึงพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญา (Additional Protocol) จำนวนสองฉบับที่สร้างขึ้นใน ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) ด้วย

แม้ว่าก่อน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ได้มีการจัดทำอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการทำสงคราม หรือกฎเกี่ยวกับการพิพาทด้วยอาวุธหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาเจนีวาใน ค.ศ. 1864 (พ.ศ. 2407) และ ค.ศ. 1929 (พ.ศ. 2472) ในปัจจุบันคำว่า “อนุสัญญาเจนีวา (Geneva Conventions)” หมายถึง อนุสัญญาสี่ฉบับ (และพิธีสารเพิ่มเติม) ที่สร้างขึ้นใน ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ซึ่งเป็นตราสารหลักของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ”

“อนุสัญญาเจนีวา” โดยลำพังจะหมายถึงสนธิสัญญาที่กล่าวข้างต้น สำหรับกฎเกณฑ์ที่กำหนดอยู่ในอนุสัญญาเจนีวา มักเรียกว่า “กฎหมายแห่งเจนีวา” (Geneva Law)

อนึ่ง นครเจนีวา เป็นสถานที่จัดทำสนธิสัญญาต่างๆ ไปหลายฉบับ ดังนั้นจึงมักใช้คำว่า Geneva Convention ประกอบกับชื่ออนุสัญญาเหล่านั้น เช่น Geneva Convention on the Execution of Foreign Arbitral Award 1927 (อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ต่างประเทศ พ.ศ. 2460)

GENOCIDE

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะฆ่า หรือทำลายเชื้อชาติ เผ่าชน เผ่าพันธุ์ กลุ่มประชากร กลุ่มศาสนา ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยวิธีการฆ่าสมาชิกของกลุ่มหรือการกระทำให้เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจอย่างร้ายแรงของสมาชิกของกลุ่ม หรือมีการกระทำโดยตั้งใจที่จะก่อให้เกิดสภาวะ หรือสภาพการดำรงชีวิตที่จะเป็นการทำลายเผ่าชนนั้นในทางกายภาพ หรือกำหนดมาตรการใดๆ ที่ห้ามการขยายเผ่าพันธุ์ หรือห้ามการกำเนิดบุตรในกลุ่มชนนั้นๆ หรือการใช้กำลังบังคับการถ่ายโอนเด็ก หรือผู้เยาว์จากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง การกระทำในลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นการทำลายเผ่าพันธุ์ ซึ่งเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน และเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายมนุษยธรรม เป็นการกระทำที่ต้องห้าม และถือเป็นความผิดที่สามารถนำขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศได้

GLOBAL REACH

การเข้าถึงทุกมุมโลก

การเข้าถึงทุกมุมโลก เป็นคำที่ภาคธุรกิจนำมาใช้อธิบายการเข้าถึงทุกภาคส่วนของโลกโดยอาศัยเทคโนโลยี และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึง และทำธุรกรรมระหว่างองค์กรธุรกิจทั่วทุกมุมโลก และสามารถติดต่อกับลูกค้าในระดับและประเทศต่างๆ องค์กรธุรกิจสามารถเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล การโฆษณา สินค้าและบริการแก่ลูกค้าได้อย่างกว้างขวาง การสื่อสาร การทำธุรกรรมโดยช่องทางของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นี้ ช่วยให้มีการลดค่าใช้จ่ายจากการใช้โทรคมนาคมในรูปแบบอื่นๆ ที่มีราคาแพง เช่น การไปรษณีย์ ที่มีค่าใช้จ่ายแพงกว่า และใช้ระยะเวลายาวนานกว่า เกิดเป็นทางเลือกอื่น เช่น การส่งข้อมูลทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์แทนไปรษณีย์กระดาษ แนวทางปฏิบัติของระบบธุรกิจสมัยใหม่ได้นำไปสู่ความจำเป็นในการก่อตั้งระบบกฎหมาย การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมาเพื่อกำกับดูแล ต่อมา การเข้าถึงทุกมุมโลกได้ถูกนำมาใช้และวิวัฒนาการในด้านอื่นๆ ด้วย การเข้าถึงทุกมุมโลกได้มีอิทธิพลต่อการส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่สังคมโลกและมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อสังคมมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ค่านิยม วิสัยทัศน์ รูปแบบการดำเนินชีวิต ความเชื่อ แบบแผนการบริโภคและจารีตประเพณีของกลุ่มชนปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อพลวัตทางสังคม และในบางกรณีพลวัตดังกล่าวนำมาสู่การเสื่อมสลายของประเพณีดั้งเดิมของเผ่าชนและสิทธิในการดำรงอยู่ของเผ่าชนดั้งเดิม

GOOD GOVERNANCE

ธรรมาภิบาล

คำว่าธรรมาภิบาลได้ถูกนำมาใช้เกี่ยวกับการพัฒนา ที่แสดงให้เห็นว่านโยบายมหาชนที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับกิจการสาธารณะ และการบริหารจัดการทรัพยากรสาธารณะได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจและบังคับให้เป็นไปตามการตัดสินใจนั้นดำเนินไปอย่างถูกต้องเป็นธรรม

ธรรมาภิบาลสามารถนำมาใช้ได้ทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค ตลอดจนไปจนถึงระดับโลก แนวคิดธรรมาภิบาลถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นต้นแบบ เพื่อเปรียบเทียบกับความไร้ประสิทธิภาพ ทางสังคม เศรษฐกิจ ทางการเมือง ที่ไม่มีความโปร่งใสไร้ความเป็นธรรม ดังนั้นองค์กรที่มีธรรมาภิบาลย่อมเป็นองค์กรที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม และดำเนินกิจการใดๆ ด้วยความถูกต้อง ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ อย่างตรงไปตรงมา

คำที่เกี่ยวข้องคือ TRANSPARENCY

GROSS VIOLATION

การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

คำว่า “ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง” มีการใช้อย่างกว้างขวางในกฎหมายสิทธิมนุษยชน แม้ว่าองค์ประกอบที่ถือว่าการละเมิดอย่างร้ายแรงยังขาดความชัดเจน แต่เป็นที่ยอมรับว่าโดยทั่วไปการละเมิดกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐาน สิทธิมนุษยชนบางอย่างอันมีลักษณะร้ายแรง และเป็นระบบ ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางหรือการกระทำที่เป็นการละเมิดนั้นเป็นแนวปฏิบัติหรือเป็นนโยบายของรัฐ เช่น การสังหารตามอำเภอใจ การใช้ระบอบปกครองแบ่งแยกสีผิว การเลือกปฏิบัติด้านเชื้อชาติ การค้าทาส การล้างเผ่าพันธุ์ หรือการประหารชีวิตด้วยเหตุผลทางด้านศาสนา การจับกุมคุมขังตามอำเภอใจ

ในการพิจารณาลักษณะการกระทำหรือแนวปฏิบัติที่จะถือว่าการละเมิดอย่างร้ายแรงมีองค์ประกอบอย่างน้อยที่สุดสองประการ คือ สิทธิที่ถูกละเมิดนั้นเป็นสิทธิที่เป็นสาระสำคัญ (Essence of Right) ของความเป็นมนุษย์ และความร้ายแรง หรือผลของการกระทำ (Gravity of Violation)

HABEAS CORPUS (Latin)

หมายเรียกให้นำผู้ถูกคุมขังมาศาล

Habeas Corpus เป็นคำภาษาละติน เป็นหลักกฎหมายเก่าโดยทั่วไปหมายถึง หมายเรียกให้นำผู้ที่ถูกคุมขังหรือถูกจองจำอยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าการคุมขังนั้นจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่มาศาลเพื่อศาลจะได้ทำการพิจารณาได้ส่วนเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นถูกคุมขังโดยมิชอบอันเป็นการใช้อำนาจตุลาการปกป้องบุคคลจากการกระทำที่มีชอบของฝ่ายบริหาร

หมายนี้อาจนำมาใช้กับบุคคลที่อยู่ในการควบคุมโดยสถาบันต่างๆไม่ว่าจะอยู่ในการควบคุมโดยองค์กรใดของรัฐ เช่น สถานีตำรวจ สถาบันจิตเวช สถานพินิจ บ้านเมตตา สถานกักกันคนเข้าเมือง

ในการออกหมายศาลเรียกชนิดนี้ ผู้ออกหมายจะไม่พิจารณาว่าบุคคลที่ถูกคุมขังมีความผิดหรือไม่ แต่จะพิจารณาว่าการคุมขังนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจ

HARD LAW

กฎหมายที่ใช้จริง

กฎหมายที่ใช้จริง (ภาษาละติน คือ *lex lata*) เป็นกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ หรือผู้กระทำในกฎหมายระหว่างประเทศ (Actor in International Law) กฎหมายที่ใช้จริงเป็นกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนและยอมรับโดยรัฐต่าง ๆ ว่าก่อพันธกรณีต่อรัฐหรือผูกพันรัฐให้ปฏิบัติตามภายใต้ระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศ แหล่งที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่ถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้จริงมีสามประเภท คือ

1. สนธิสัญญา (Treaty)
2. กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (International Customary Law)
3. หลักกฎหมายทั่วไป (General Principles of Law)

กฎหมายที่ใช้จริงมีความหมายตรงกันข้ามกับ “กฎหมายที่ควรมี” (Soft Law / *lex ferenda*) ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติหรือค่านิยมที่เริ่มก่อตัวเป็นบรรทัดฐาน แต่ยังไม่ชัดเจนที่จะก่อพันธกรณีต่อรัฐให้ต้องปฏิบัติตาม การจำแนก ระหว่างกฎหมายที่ใช้จริง กับกฎหมายที่ควรมีใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาว่า รัฐละเมิดพันธกรณีสิทธิมนุษยชนหรือไม่

HATE SPEECH

การสื่อสารให้เกิดความเกลียดชัง

การสื่อสารไม่ว่าจะเป็นโดยการพูด การพิมพ์ รูปภาพ ภาพยนตร์ หรือ การใช้สัญลักษณ์ ฯลฯ เพื่อจงใจให้เกิดความเกลียดชังขึ้นระหว่างหมู่คณะ หรือกลุ่มทางสังคม เช่น การพูดดูถูกเหยียดหยามศาสนาหรือเชื้อชาติ แม้ว่า เสรีภาพในการแสดงออก โดยการพูด การพิมพ์ และโฆษณาจะได้รับการ รับรองว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน แต่การใช้สิทธิต้องมีความรับผิดชอบด้วยเสมอ ดังนั้นหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนจึงยอมรับความจำเป็นในการจำกัด เสรีภาพในการพูด การแสดงออก กฎหมายของทุกประเทศจะกำหนด ให้การสื่อสารที่เป็นการยุยงให้เกิดความเกลียดชังระหว่างผู้คนเป็น ความผิดอาญา สารระสำคัญคืออย่างไรที่จะถือว่าเป็นลักษณะการสื่อสารที่ ทำให้เกิดความเกลียดชัง และขนาดของการลงโทษทางอาญาที่เป็นการ จำกัดเสรีภาพในการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการคุ้มครอง เสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงออก กับความรับผิดชอบต่อสังคมและ ต่อผู้อื่น

HEALTH, THE RIGHT TO

สิทธิในสุขภาพ

สิทธิในสุขภาพ หมายถึง การได้รับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสม แก่สุขภาพะ โดยครอบคลุมถึงการมีน้ำสะอาด อาหารที่ปลอดภัยมีประโยชน์ รัฐมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองชีวนามัยในการทำงาน อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการศึกษาเกี่ยวกับสุขอนามัย รวมถึงสุขภาวะทางเพศและการเจริญพันธุ์ โดยส่งเสริมเสรีภาพในการใช้ชีวิตและความคุ้มครองวิถีชีวิตของตนในการเลือกการรักษาพยาบาลที่ตนสนใจ และไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองโดยพลการ และการเป็นผู้ทรงสิทธิทางสาธารณสุขโดยการเข้าถึงวัตถุแห่งสิทธิต่างๆ นั้นครอบคลุมผู้ทรงสิทธิและวัตถุแห่งสิทธิด้านสาธารณสุข ที่หลากหลาย เช่น สิทธิแม่และเด็ก อาชีวอนามัยที่ดีในสถานประกอบการสิทธิในสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่บริสุทธิ์ หรืออาจมองในแง่วิธีการป้องกันปัญหาการเฝ้าระวังรักษาผู้ป่วยและการควบคุมโรค

HIV / AIDS INFECTED PERSON, THE RIGHTS OF

สิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์

HIV ย่อมาจาก Human Immunodeficiency Virus และ AIDS ย่อมาจาก Acquired Immune Deficiency Syndrome

สิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์ มีความสัมพันธ์กับปัญหาการแพร่กระจายของโรคติดต่อโดยตรง เนื่องจากสิทธิทางสาธารณสุขของกลุ่มเสี่ยงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพอย่างสมบูรณ์ในแง่สุขอนามัย ดังนั้น การเข้าถึงวัตถุแห่งสิทธิทั้งหลายอย่างเพียงพอทั้งในแง่ปริมาณ และคุณภาพ ก็จะลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์ได้มาก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

การกำหนดมาตรการส่งเสริมสิทธิของกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์ มีความจำเป็นในการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการทวีความรุนแรงของปัญหาการติดเชื้อเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีลักษณะส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพของผู้ติดเชื้อโดยเฉพาะในประเด็นการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งต้องรวมเอากลุ่มคนที่อยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อและเสี่ยงต่อการติดเชื้อเข้าไปในมาตรการด้วย นอกจากนี้รัฐต้องจัดระบบการกีดกันผู้ติดเชื้อทั้งที่อยู่ในรูปแบบของกฎหมาย และการปฏิบัติในชีวิตจริง

HORIZONTAL DIRECT EFFECT

ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวนอน

ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวนอน หมายถึง การที่ปัจเจกชนได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยตรงตามกฎหมายระหว่างประเทศ ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวนอนเป็นการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างปัจเจกชนกับปัจเจกชน กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนเพื่อคุ้มครองปัจเจกชนจากการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยปัจเจกชน ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวนอนทำให้ปัจเจกชนสามารถฟ้องร้องบังคับ บุคคลด้วยกันเองได้ภายใต้ระบบกฎหมายภายในของรัฐ เช่นปัจเจกชนผู้ถูกทำทรมานสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลผู้กระทำทรมานได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งพันธกรณีระหว่างประเทศกำหนดให้รัฐประกันสิทธิของบุคคลเพื่อให้สามารถอ้างสิทธินั้นต่อปัจเจกชนด้วยกันได้

HOSTILE ENVIRONMENT

สภาพแวดล้อมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสภาพการจ้าง

สภาพแวดล้อมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสภาพการจ้าง หมายถึงสภาวะแวดล้อมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสภาพการจ้างงาน และการทำงานของลูกจ้าง ซึ่งสภาวะดังกล่าวมีอยู่อย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม พฤติการณ์ หรือการดำเนินการใดๆ ที่มีลักษณะสังสมจนเกิดมลพิษ ต่อลูกจ้างที่ต้องทนทุกข์อยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานดังกล่าว และสภาพดังกล่าวอยู่ในระดับที่มากเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข สภาพการจ้าง และสภาพแวดล้อมการทำงาน ซึ่งศาลมักจะพิจารณา ตัดสินว่าการตกอยู่ภายใต้สภาวะดังกล่าวนั้นเทียบเท่ากับการถูกเลือกปฏิบัติโดยชัดแจ้งต่อลูกจ้าง

HUMAN DIGNITY

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นคำที่ใช้อธิบายความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในตัวเอง ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีเชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ เพศ ภาษา ศาสนาใด อยู่ในดินแดนใด มีฐานะทางสังคม หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจเช่นใด ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงต้องเท่าเทียมกัน และจำเป็นต้องปฏิบัติต่อกันให้สมกับการเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรี

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐานทางอุดมการณ์การเมืองที่สืบทอดมาจากแนวคิดของสำนักความคิดกฎหมายธรรมชาติที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่ไม่อาจแยกออกจากความเป็นมนุษย์ได้ ใช้กล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิบางประการที่ถือว่าสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นมนุษย์ สิทธินี้เป็นสาระสำคัญแห่งความเป็นมนุษย์ ถ้าขาดสิทธินี้มนุษย์ก็จกสิ้นสภาพความเป็นมนุษย์ กฎหมายของรัฐ หรือผู้มีอำนาจใดๆ ไม่อาจพรากสิทธินี้ไปได้ ดังนั้นสิทธิเหล่านี้จึงรองรับ “ศักดิ์ศรี” ความเป็นมนุษย์อันต่างจากสิทธิอื่นๆ เช่น สิทธิตามกฎหมาย หรือสิทธิตามสัญญา

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นหลักการพื้นฐานที่ยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อให้มีการยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเพื่อจรรโลงศักดิ์ศรีของมนุษย์ ในการจัดทำตราสารปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนทุกฉบับ ดังนั้นในการดำเนินการต่างๆ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเนื่องจากเป็นวิธีการที่นำไปสู่การเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

HUMAN RIGHTS COMMITTEE (HRC)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำติดการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำติดการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นกลไกระหว่างประเทศ

ด้านสิทธิมนุษยชนที่จัดตั้งขึ้นโดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR) เพื่อเป็นองค์กรที่มีหน้าที่สอดส่องดูแลให้รัฐต่างๆ ปฏิบัติตามพันธกรณีตามกฎหมาย และพิธีสารของกติกา ฉบับนี้

คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน ซึ่งได้รับการเลือกโดยการลงคะแนนลับจากประเทศที่เป็นภาคี (Party) ของกติกา แต่ละประเทศมีสิทธิส่งผู้เชี่ยวชาญเป็นตัวแทนของตนได้ไม่เกินสองคน แต่ในคณะกรรมการจะต้องไม่มีคนสัญชาติเดียวกันสองคน คณะกรรมการฯ จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมสูงและเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและความรู้ความสามารถในด้านสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างดี แม้ว่าคณะกรรมการฯ จะเสนอโดยประเทศสมาชิก แต่การทำงานตามอำนาจหน้าที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐใด

คณะกรรมการที่ได้รับเลือกตั้งจะอยู่ในวาระครั้งละไม่เกินสี่ปี อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนคือการดูแลการปฏิบัติตาม ICCPR และพิธีสาร (Protocol) ต่างๆ ของ ICCPR ที่รัฐภาคีเสนอ ในการพิจารณารายงาน คณะกรรมการจะวิเคราะห์และให้ความเห็นว่ารัฐภาคีมีจุดอ่อนจุดแข็งและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศได้มีผลอย่างจริงจัง

คณะกรรมการได้จัดทำแนวทางในการจัดทำรายงาน (Guidelines) ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รายละเอียดว่ารัฐควรต้องรายงานประเด็นใดหรือเนื้อหาของสิทธิต่างๆ ใน ICCPR นั้นครอบคลุมเรื่องใดบ้าง แนวทางในการจัดทำรายงานของคณะกรรมการอาจถือได้ว่าเป็นการตีความข้อบทสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งทำให้เนื้อหาของสิทธิต่างๆ มีความชัดเจนขึ้น

นอกจากนั้นคณะกรรมการฯ มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียน (Complaint) ว่ารัฐภาคีรัฐไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีตาม ICCPR

HUMAN RIGHTS DEFENDER

ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน

ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเพื่อส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล ไม่ว่าจะดำเนินการโดยการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือเพื่อให้เกิดการแก้ไขเยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินงาน ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน มักถูกคุกคามข่มขู่หรือถูกละเมิดสิทธิเสียเอง ดังนั้นสมัชชาใหญ่สหประชาชาติจึงได้ประกาศใน “ปฏิญญาว่าด้วยผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน (Declaration on Human Rights Defenders)” ว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จักต้องปกป้องคุ้มครองบุคคลเหล่านี้

HUMAN RIGHTS INDICATORS

ตัวชี้วัดด้านสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัดด้านสิทธิมนุษยชนเป็นเครื่องมือการเฝ้าระวังสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั้งในระดับรัฐและระดับโลก เช่น การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมตามวิถีทางประชาธิปไตย รวมทั้งเสรีภาพของสื่อมวลชน ระยะเวลาที่รัฐจัดการศึกษาแบบให้เปล่าระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา ก่อนนำตัวพิจารณาคดีในศาล ระยะเวลาในการไต่สวนคดีอาญา อัตราการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในรัฐ ฯลฯ จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นแนวโน้มในการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ

HUMAN RIGHTS WATCH (HRW)

ฮิวแมนไรท์วอตช์

ฮิวแมนไรท์วอตช์ เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ (International Non-governmental Organisation) ที่มีบทบาทด้านสิทธิมนุษยชนเด่นองค์กรหนึ่ง มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ณ กรุงวอชิงตัน

ดี ซี ประเทศสหรัฐอเมริกา องค์การนี้เดิมชื่อ Helsinki Watch จัดตั้งขึ้นใน ค.ศ.1978 (พ.ศ. 2521) เพื่อสอดส่องประเทศรัสเซียในการปฏิบัติตาม “Helsinki Accords (กระบวนการปรับเปลี่ยนไปสู่ประชาธิปไตยซึ่งเกิดจากความตกลงระหว่างประเทศยุโรป อเมริกา และแคนาดา)” ต่อมาได้จัดตั้ง Americas Watch และพัฒนามาเป็น Human Rights Watch เพื่อดำเนินงานครอบคลุมทุกภูมิภาคของโลก

HRW มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชน โดยใช้กลยุทธ์แบบวิพากษ์วิจารณ์แบบ “ประจาน (Naming and Shaming)” สถานการณ์ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศใดประเทศหนึ่ง นอกจากนั้น HRW ได้จัดทำรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ แม้ว่า HRW จะตอบสนองต่อสถานการณ์สิทธิมนุษยชนอย่างรวดเร็วอันทำให้ประเด็นสิทธิมนุษยชนเป็นที่สนใจของนานาชาติ

HUMAN SECURITY

ความมั่นคงของมนุษย์

ความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งหลายให้มีการดำรงชีพตามมาตรฐานของสิทธิมนุษยย์มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ตามวิถีทางประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐานของการมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรสาธารณะทั้งหลาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว เช่น การพัฒนาความมั่นคงด้านอาหาร การศึกษา และสุขอนามัย การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร และป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การเอาผิดอาชญากรรม เช่น การค้ามนุษย์ การใช้แรงงานทาส

ความมั่นคงของมนุษย์ถือว่าเป็นองค์รวมของการพัฒนาการเมือง สังคม ประชาธิปไตย และการป้องกันความขัดแย้ง ที่มีผลสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เดิมองค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรป (Organization for Security and Co-operation in Europe หรือ OSCE) เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในมิติของความมั่นคงของมนุษย์ (ดู OSCE) ต่อมาเลขาธิการสหประชาชาติได้จัดตั้ง คณะกรรมาธิการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Commission) ใน ค.ศ. 2001 (พ.ศ.2544) เพื่อให้คำปรึกษาแก่ข้าหลวงใหญ่ในการดำเนินงานของสหประชาชาติในด้านนี้ คณะกรรมาธิการฯ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน สิบสองคน และได้จัดตั้งแผนกความมั่นคงมนุษย์ (Human Security Unit) ขึ้นในสำนักงานเพื่อการประสานงานด้านมนุษยธรรม สำนักเลขาธิการสหประชาชาติ

ILO CORE CONVENTIONS

อนุสัญญาหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

คำนี้ใช้เรียกอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ใช้แรงงานที่รับรองโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organisation : ILO) สนธิสัญญาหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศแบ่งเป็นสี่กลุ่มคือ

1. สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับใช้แรงงาน อนุสัญญาลำดับที่ 29 (Forced Labour Convention, 1930) และอนุสัญญาลำดับที่ 105 (Abolition of Forced Labour Convention, 1957)
2. สิทธิในการรวมกลุ่มและการต่อรองร่วมเจรจา อนุสัญญาลำดับที่ 87 (Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1949) และตามอนุสัญญาลำดับที่ 98 (Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949)

3. สิทธิที่ไม่ถูกเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ อนุสัญญาลำดับที่ 100 (Equal Remuneration Convention, 1951) และ อนุสัญญาลำดับที่ 111 (Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958)
4. แรงงานเด็ก อนุสัญญาลำดับที่ 138 (Minimum Age Convention, 1973) และ อนุสัญญาลำดับที่ 182 (Worst Forms of Child Labour Convention, 1999)

แม้ว่าสนธิสัญญาของ ILO ที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ใช้แรงงานมีหลายๆ ด้านโดย ILO พยายามยกระดับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศให้สูงขึ้นตามลำดับและสนธิสัญญาเกี่ยวกับมาตรฐานแรงงานหลายๆ ด้านยังไม่ถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนที่บังคับได้ทั่วไป แต่สิทธิที่รับรองโดยอนุสัญญาหลักๆ ถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนที่เป็นแก่นของสิทธิเกี่ยวกับแรงงานและมีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่บังคับได้ทั่วไป (*erga omnes*)

INALIENABLE RIGHTS

สิทธิที่ไม่อาจพรากโอนได้

คำว่าสิทธิที่ไม่อาจพรากโอนได้ ใช้กับสิทธิที่ในทางทฤษฎีถือว่าไม่อาจแยกจากบุคคลหรือถูกบังคับให้สละหรือโอนให้บุคคลอื่นได้ สิทธินี้ถือเป็นส่วนหนึ่งในความเป็นบุคคล ที่ทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นมนุษย์ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ประกาศหลักการสิทธิมนุษยชนว่าเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์และไม่อาจแยกจากความเป็นมนุษย์ได้

คำว่า “ไม่อาจพรากหรือโอนได้” ไม่ได้หมายความว่าสิทธินั้นจะไม่สามารถจำกัด (Limit หรือ Restrict) เลย สิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานอาจถูกจำกัด ถูกลดทอนการใช้ หรืออาจถูกระงับชั่วคราวได้ในบางสถานการณ์เนื่องจากมนุษย์จักต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกของสังคม (UDHR ข้อ 29)

INCOMMUNICADO DETENTION

การกักขังโดยการตัดขาดการติดต่อ

การกักขังโดยการตัดขาดการติดต่อ หมายถึง การคุมขังหรือควบคุมตัวโดยรัฐบาลหรือโดยกลุ่มบุคคลหรือบุคคลใดๆ ที่รัฐบาลรู้เห็นเป็นใจและในการควบคุมหรือคุมขังนั้นเป็นการตัดขาดการติดต่อกับบุคคลอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกับครอบครัว หน่วยงาน หรือระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันเอง ในหลายๆ สถานการณ์การขังเดี่ยวจะถูกปิดสถานที่ควบคุมตัวของผู้ต้องขัง

การกักขังโดยการตัดขาดการติดต่อ เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่จะติดต่อทนายความ นอกจากนั้นบุคคลที่ถูกขังมักจะเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ เช่น การทรมาน สิทธิที่จะได้รับการดำเนินคดีอาญาอย่างเป็นธรรม และการถูกคุมขังตามอำเภอใจ

Incommunicado มาจากภาษาสเปน หมายถึง การติดต่อไม่ได้

INDEPENDENCE OF JUDICIARY

ความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการ

ความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการ ถือเป็นหลักการพื้นฐานในการแบ่งแยกองค์กรการใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อมิให้องค์กรทางการเมืองเข้าแทรกแซงการทำงานของฝ่ายตุลาการ อันเป็นหลักประกันว่าศาลจะมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงไปตามอำนาจหรืออิทธิพลครอบงำของฝ่ายต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจขององค์กรอื่น

INDIGENOUS PEOPLES

คนพื้นเมือง / ชนพื้นเมืองดั้งเดิม

คำว่าคนพื้นเมือง หรือ ชนพื้นเมืองดั้งเดิม ยังไม่มีคำนิยามที่ชัดเจน ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าบุคคลที่เป็นคนพื้นเมือง / ชนพื้นเมืองดั้งเดิม นั้นมีลักษณะดังนี้

เป็นกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ หรือเผ่าพันธุ์ร่วมกัน และดำรงชีวิตในสภาพวิถีชีวิตดั้งเดิม (native) และแยกตัวออกจากคนกลุ่มใหญ่ของสังคม

เดิมคำนี้ หมายถึงกลุ่มคนพื้นเมืองในประเทศที่เคยตกอยู่ภายใต้ระบอบอาณานิคมก่อนที่จะชาวยุโรปจะเข้ามา “ค้นพบโลกใหม่” ซึ่งเป็นการพยายามนิยามความหมายของ “คนพื้นเมือง / ชนพื้นเมืองดั้งเดิม” เพื่อใช้อธิบายคนพื้นเมืองในทวีปอเมริกาใต้และพวกอะบอริจิน (คนพื้นเมืองในทวีปออสเตรเลีย) เพื่อแยกระบบการคุ้มครองคนกลุ่มนี้ออกจากคำว่าชนกลุ่มน้อย (Minorities) โดยยอมรับว่าคนพื้นเมือง / ชนพื้นเมืองดั้งเดิมนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของชนกลุ่มน้อย

ประเด็นที่คนพื้นเมือง / ชนพื้นเมืองดั้งเดิม เรียกร้องคือ สิทธิในการกำหนดตนเองในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต จิตวิญญาณ ความเชื่อของตน ซึ่งต้องพึงพิงสภาพแวดล้อมดั้งเดิม ดังนั้นระบอบสิทธิที่พัฒนาขึ้นจึงมุ่งคุ้มครองอัตลักษณ์ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งในการดำรงชีพและการปกครองตนเอง (ภายใต้ระบอบของรัฐบาลไม่ใช้การแยกตัวออกจากรัฐ)

สำหรับประเทศไทยตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องคนพื้นเมือง / ชนพื้นเมืองดั้งเดิม เช่น กลุ่มชนชาวเล ชนเผ่าชาวกูย ชนเผ่าชาวลาว หรือชนเผ่าชาวเขาดั้งเดิม เช่น ปกาเกอญอ เป็นต้น

INDIGENOUS RIGHTS

สิทธิคนพื้นเมือง / สิทธิชนพื้นเมืองดั้งเดิม

สิทธิของคนพื้นเมือง หรือชนพื้นเมืองโดยเฉพาะ อันเป็นสิทธิด้านต่างๆที่มุ่งไปสู่การพัฒนาคนพื้นเมือง หรือชนพื้นเมืองดั้งเดิม สามารถกำหนดอนาคตตนเองในการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต จิตวิญญาณ ความเชื่อของตน โดยที่คนกลุ่มนี้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแบบดั้งเดิม ระบอบสิทธิของคนพื้นเมือง หรือ ชนพื้นเมือง จึงเน้นที่การคุ้มครองอัตลักษณ์ของกลุ่ม ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และ แหล่งดำรงชีพ

คำที่เกี่ยวข้องคือ INDIGENOUS PEOPLE

INDISCRIMINATE ATTACK

การโจมตีโดยไม่จำแนก

การโจมตีโดยไม่จำแนก ใช้ในกฎหมายว่าด้วยการพิพาทด้วยอาวุธ หมายถึงการใช้กำลังทหารโจมตีหรือทำลายโดยไม่แยกแยะว่าเป็นเป้าหมายทางการทหาร หรือเป้าหมายทางพลเรือน

การโจมตีโดยไม่จำแนก ถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศในการพิพาทกันด้วยอาวุธ เนื่องจากกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้บัญญัติให้โจมตีได้เฉพาะเป้าหมายทางการทหาร ดังนั้นจึงต้องมีการแยกแยะเป้าหมายพลเรือนออกจากเป้าหมายทางทหารและต้องละเว้นการโจมตีที่ส่งผลกระทบต่อพลเรือน

การโจมตีที่ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้าง หรือโดยอาวุธที่ก่อความเสียหายเป็นวงกว้างหรืออาวุธที่ไม่สามารถจำกัดผลกระทบได้ เช่น ระเบิดแบบแตกกระจาย จนกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนถือว่าเป็นการละเมิดสนธิสัญญาเจนีวา และเป็นอาชญากรรมสงครามอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ในอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ (ICC)

INITIAL

การลงนามย่อ

การลงนามย่อเป็นการลงนามในสนธิสัญญาเพื่อแสดงว่าการเจรจาร่างสนธิสัญญาได้สิ้นสุดลงแล้วและผู้แทนรัฐที่เจรจาได้ตกลงกันตามถ้อยคำที่ปรากฏในร่างสุดท้ายของสนธิสัญญา การลงนามย่อจึงเท่าๆกับการรับรองความถูกต้องของเนื้อหา และถ้อยคำของสนธิสัญญาที่แต่ละฝ่ายจะต้องไปขอความยินยอมจากกระบวนการภายในรัฐของตนเพื่อลงนามเต็ม (Full Signature) ต่อไป

การลงนามย่อจะยังไม่มีผลผูกพันรัฐ เว้นแต่กรณีที่รัฐที่เจรจาทำสนธิสัญญาได้กำหนดเอาไว้ว่าให้การลงนามย่อมีผลเท่ากับการลงนามเต็ม

ในทางปฏิบัติของประเทศไทยเมื่อมีการลงนามย่อแล้วจะต้องนำกลับมาให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเพื่อการลงนามเต็ม

INSTRUMENT

ตราสาร

ตราสารเป็นคำที่ใช้เรียกเอกสารที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อให้มีผลใช้ในทางกฎหมายซึ่งอาจเป็น กฎหมายที่ใช้จริง (Hard Law/ *lex lata*) หรือ กฎหมายที่ควรมี (Soft Law/ *lex ferenda*) อันเป็นการแสดงเจตนาว่ารัฐจะให้การคุ้มครองหรือเคารพสิทธิเสรีภาพ หรือหลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หรือจะปรับใช้ค่านิยม และแนวปฏิบัติที่จัดทำขึ้น

ตราสารบางประเภทเป็นเอกสารที่ก่อพันธกรณีทางกฎหมายกับรัฐ เช่น ตราสารที่เป็นสนธิสัญญา ตัวอย่างเช่น อนุสัญญา (Convention) พิธีสาร (Protocol) ธรรมนูญ (Statute)

ตราสารบางประเภทเป็นเอกสารที่รวบรวมหลักการ ค่านิยม หรือแนวปฏิบัติของรัฐ หรือเป็นเอกสารที่อธิบาย หรือเสริมหลักการตามตราสารประเภทแรก เช่น ปฏิญญา (Declaration) หลักการ (Principles) กฎ (Rules)

ตราสารมีหลายระดับ ระดับโลกซึ่งเรียกว่า “ตราสารระหว่างประเทศ” (International Instrument) ระดับทวีปหรือภูมิภาค ซึ่งเรียกว่า “ตราสารระดับภูมิภาค” (Regional Instrument) เช่น อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นมูลฐาน และระดับประเทศ เรียกว่า “ตราสารภายใน” (Domestic Instrument) หรือ ตราสารระดับประเทศ (National Instrument) เช่น รัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2541 (Human Rights Act 1998) ของสหราชอาณาจักร และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) ของประเทศไทย เป็นต้น

ตราสารที่ถือว่าเป็น “ธรรมนูญแห่งสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ” (International Bill of Human Rights) ประกอบด้วยตราสาระสำคัญสามฉบับ คือ UDHR, ICCPR, ICESCR (บางครั้งนับ Optional Protocol ฉบับที่ 1 และ ฉบับที่ 2 ของ ICCPR รวมอยู่ในคำนี้ด้วย)

INTER-AMERICAN COMMISSION ON HUMAN RIGHTS

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกาคือองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการปกป้องและส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกา จัดตั้งขึ้นตามกฎบัตรองค์การรัฐอเมริกา (Organisation of American States : OAS) ใน ค.ศ.1951 (พ.ศ. 2494) ก่อนที่อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกามีผลบังคับใช้ คณะกรรมการดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมายของกฎบัตรองค์การ (Article 3L) และปฏิญญาอเมริกาด้านสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์ (American Declaration on the Rights and Duties of Man) ค.ศ.1948 (พ.ศ. 2491) เมื่อสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกามีผลบังคับใช้ ทำให้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของคณะกรรมการฯ ในการดำเนินงานสิทธิมนุษยชนมีความชัดเจนขึ้น

คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยสมาชิก เจ็ดคนที่ได้รับการคัดเลือกโดยคณะมนตรีถาวร (Permanent Council) ขององค์การรัฐอเมริกา (OAS) ในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการฯ มีหน้าที่ในการศึกษา และจัดทำรายงานประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชน ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการฯ มีอำนาจในการรับเรื่องราวร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้สวน รวบรวมข้อเท็จจริง รับฟังพยานหลักฐาน และเป็นผู้ฟ้องร้องรัฐต่อศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกาว່ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน

INTER-AMERICAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา

อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา หรือ เรียกอีกชื่อว่า อนุสัญญาซานโฮเซ (San José) เป็นอนุสัญญาหลักในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในภูมิภาคอเมริกา (คู่ไปกับพิธีสารซาน ซัลวาดอร์ ที่คุ้มครองสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) อนุสัญญานี้ได้รับการรับรองโดยสมาชิกใหญ่องค์การรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) และมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 1978 (พ.ศ.2521) แนวคิดและปรัชญาการร่างอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลมาจากปฏิญญาอเมริกาว່าด้วยสิทธิและหน้าที่มนุษย์ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) และ ICCPR รวมทั้ง ECHR นอกจากนั้น อนุสัญญานี้ได้เชื่อมโยงสิทธิมนุษยชนเข้ากับปรัชญาการเมืองแบบประชาธิปไตย

ความสำคัญของอนุสัญญาฯ นอกจากจะได้รับการลงสัตยาบันต่าง ๆ แล้วยังทำให้กรอบกฎหมายในการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกามีความชัดเจนขึ้น ต่างจากเดิมที่อยู่บนพื้นฐานของปฏิญญาซึ่งไม่มีฐานะเป็นกฎหมาย อนุสัญญาฯ ได้จัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกาขึ้นเพื่อให้มีอำนาจรับคำฟ้องว่ารัฐภาคีละเมิดสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีที่ได้รับการรับรองในอนุสัญญาฯ

INTER-AMERICAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา

ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกาเป็นองค์กรตุลาการภายในองค์การรัฐอเมริกา (Organisation of American States : OAS) มีหน้าที่พิจารณาคดีที่มีการฟ้องว่ารัฐละเมิดพันธกรณีที่ได้รับการรับรองไว้ในอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา (IACHR) และมีอำนาจให้ความเห็นเชิงแนะนำ (Advisory Opinion) ต่อข้อกฎหมาย ตามสนธิสัญญาใดๆ ที่รัฐสมาชิกองค์การรัฐอเมริกาเป็นภาคีได้ขอความเห็น

ศาลฯ จัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ.1979 (พ.ศ. 2522) ตั้งอยู่ ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา มีอำนาจในการรับคำฟ้องจากรัฐภาคี กรรมาธิการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา บุคคล หรือนิติบุคคล หรือกลุ่มบุคคล

ศาลฯ ประกอบด้วยผู้พิพากษาเจ็ดคน ที่ได้รับการเลือกจากสมัชชาใหญ่องค์การระหว่างรัฐอเมริกาโดยวิธีการลงคะแนนลับจากบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่เสนอโดยรัฐภาคี รัฐละหนึ่งคน ผู้พิพากษาทั้งเจ็ดคนจะต้องไม่มีสัญชาติเดียวกัน ในกรณีที่ผู้พิพากษาถือสัญชาติเดียวกับรัฐที่เป็นคู่ความผู้พิพากษานั้นจะต้องถอนตัวจากองค์คณะ องค์การที่ทำหน้าที่ควบคุมให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลคือคณะมนตรีถาวร (Permanent Council)

INTERNATIONAL COORDINATING COMMITTEE OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS (ICC NHRI)

คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศเรื่องสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เป็นองค์การความร่วมมือระหว่างภาคีสมาชิกที่เป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการหลังการประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่กรุงเวียนนา ในปี พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) ต่อมาได้จัดทะเบียนอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) ณ นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนขึ้นทุกประเทศในโลกให้สอดคล้องกับหลักการกรุงปารีส (Paris Principles) มีธรรมนูญ (ICC Statute) เป็นกรอบในการดำเนินงาน ในการลงคะแนนเสียงรับรองข้อมติ จำกัดเฉพาะสมาชิกที่ได้รับการรับรองว่าเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ดำเนินการสอดคล้องกับหลักการปารีส หรือมีสถานะขั้นดี (“A” status) เท่านั้น

ในการดำเนินงานคณะกรรมการฯ จะมีการประชุมสามัญประจำปีปีละสองครั้ง โดยครั้งแรกจะประชุมในช่วงการประชุมประจำปีสมัยแรก

ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน และอีกครั้งหนึ่งจะประชุมในประเทศภาคีสมาชิกที่หมุนเวียนเป็นเจ้าภาพ นอกจากนั้นจะมีการประชุมระหว่างประเทศทุกๆ สองปี เพื่อปรึกษาหารือระหว่างภาคีสมาชิกกับองค์กรต่างๆ ของสหประชาชาติและองค์กรภาคประชาสังคม

คณะกรรมการฯ มีสำนักเลขาธิการและผู้แทนประจำอยู่ ที่นครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และเมืองคิรคความร่วมมืระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคอยู่ในทวีปต่างๆ สี่ภูมิภาค

ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกของคณะกรรมการตั้งแต่เริ่มแรกและอยู่ในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก

คำที่เกี่ยวข้องคือ ASIA PACIFIC FORUM

INTERNAL DISPLACEMENT

การพลัดถิ่นในประเทศ

การพลัดถิ่นในประเทศคือการที่ประชาชนในพื้นที่หนึ่งจำต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของตนเองโดยทันทีทันใดและโดยไม่ได้เกิดจากความสมัครใจ อันเนื่องมาจากภาวะฉุกเฉินทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยจากน้ำมือของมนุษย์ ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่จากที่เดิมไปสู่ถิ่นใหม่ที่ปลอดภัยกว่า

ผู้พลัดถิ่นมักจะสูญเสียโอกาสและต้องแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ใหม่กับประชากรกลุ่มอื่นที่อยู่ในพื้นที่นั้นมาก่อน ทำให้ต้องมีมาตรการรองรับความมั่นคงในชีวิตของคนเหล่านี้ทั้งเรื่องที่อยู่อาศัย อาหาร สุขอนามัย และการเข้าถึงทรัพยากรในการผลิต รวมถึงการได้ย้ายกลับถิ่นฐานเดิม

INTERNALLY DISPLACED PERSON

ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

“ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ” หมายถึงบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของประชาชนที่จำต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของตนอย่างทันทีทันใดโดยไม่ได้

คาดหมายไว้ก่อน และเป็นการย้ายประชาชนจำนวนมาก ที่เป็นผลมาจากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่บังคับให้คนเหล่านั้นต้องทิ้งถิ่นฐาน เช่น การพิพาทกันด้วยอาวุธ การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง หรือภัยพิบัติไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ หรือ ภัยที่มนุษย์ก่อขึ้น

INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION (CERD)

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ในทุกรูปแบบ

อนุสัญญาฯ เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศ จัดทำขึ้นเพื่อความร่วมมือในการป้องกันและขจัดการเลือกปฏิบัติทางด้านเชื้อชาติ อนุสัญญาฯ ได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติในวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512)

อนุสัญญาฯ แบ่งเป็นสามส่วนใหญ่ ๆ ในส่วนที่หนึ่ง เป็นการนิยามศัพท์ และขอบเขตการใช้อนุสัญญาซึ่งไม่ใช้กับการปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลที่เป็นพลเมืองกับบุคคลที่ไม่ได้เป็นพลเมือง คำว่า “การเลือกปฏิบัติทางด้านเชื้อชาติ (Racial Discrimination) หมายถึง “การจำแนก การกีดกัน การจำกัด หรือการเอื้ออำนวยอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสาย หรือชาติกำเนิดหรือเผ่าพันธุ์ ซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับหรือกีดกันการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน” นอกจากนั้นกำหนดว่ารัฐภาคีจะต้องไม่ทำการใดๆ อันจะนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและจะต้องกำจัดการเลือกปฏิบัติไม่ว่าทางด้านนโยบาย กฎหมาย และการปฏิบัติ อนุสัญญาฯ ได้รับการรับรองว่าการที่รัฐใช้มาตรการเพื่อยืนยันสิทธิ หรือ Affirmative Action เพื่อประกันว่ากลุ่มคนบางกลุ่มจะได้บรรลุถึงการมีสิทธิเท่าเทียมกับกลุ่มอื่นนั้นไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ

ในส่วนที่สองอนุสัญญาได้กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการการจัดการเลือกปฏิบัติทางด้านเชื้อชาติ (Committee on the Elimination of Racial Discrimination) ขึ้น ในส่วนที่สามกล่าวถึงกระบวนการในการเข้าเป็นภาคีและการแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญา

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) ทั้งนี้ โดยมีการไม่รับข้อผูกพันตามการตั้งข้อสงวนข้อ 4 และข้อ 22 อีกทั้งยังตั้งข้อสงวนโดยทำถ้อยแถลงในการตีความว่า รัฐบาลไทยจะไม่ตีความหรือใช้บทบัญญัติใดๆ ที่ปรากฏใน CERD เพื่อให้เกิดพันธกรณีเกินกว่าที่ได้รับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ

INTERNATIONAL CONVENTION ON THE SUPPRESSION AND PUNISHMENT OF THE CRIME OF APARTHEID

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามและการลงโทษอาชญากรรมที่เป็นการแบ่งแยกผิว

อนุสัญญาฯ ฉบับนี้รับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติใน ค.ศ.1973 (พ.ศ. 2516) และมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 1976 (พ.ศ. 2519) อนุสัญญาฯ เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์การปกครองโดยใช้นโยบายการแบ่งแยกผิวในประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งปกครองโดยการแบ่งแยกคนผิวขาวที่เป็นชนกลุ่มน้อยกับคนผิวดำซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ และใช้นโยบายเหยียดสีผิวทำให้คนผิวดำได้รับสิทธิต่างๆ ต้อยกว่าคนผิวขาว

อนุสัญญาฯ ให้ถือว่าการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมที่เกิดจากการปกครองในการแบ่งแยกทางด้านสีผิว เผ่าพันธุ์ หรือ ชนชาติกำเนิด ไม่ว่าจะเป็นโดยนโยบาย หรือการปฏิบัติเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crime against Humanity) และขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ อนุสัญญาฯ ได้กำหนดลักษณะการกระทำในรูปแบบต่างๆ ที่ถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมการแบ่งสีผิว ทั้งนี้ถ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหรือคงไว้ซึ่งการกดขี่ โดยกลุ่มเชื้อชาติ หรือ เผ่าพันธุ์หนึ่งต่อกลุ่มเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ เช่น การปฏิเสธเสรีภาพด้านต่างๆ

หรือการจำกัดอิสรภาพอันเนื่องมาจากบุคคลนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมที่มีลัทธิ หรือ เผ่าพันธุ์ต่างกัน ถือว่าเป็นการกระทำที่ไร้มโนธรรม

อนุสัญญาฯ ถือว่าทุกรัฐมีหน้าที่ต้องช่วยกันขจัดและร่วมมือกันปราบปรามอาชญากรรมแบ่งแยกผิว

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE (ICJ)

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เป็นสถาบันตุลาการระดับโลก จัดตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ตามกฎบัตรสหประชาชาติ ถือว่าเป็นหนึ่งในห้าสถาบันหลักของสหประชาชาติ (ดู United Nations Charter) และเริ่มดำเนินงาน ใน ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นสถาบันที่สืบทอดการดำเนินงานมาจาก “ศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศหรือบางคนเรียกว่า ศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ (Permanent Court of International Justice หรือ PCIJ) ที่ตั้งขึ้นในยุคสันนิบาตชาติ (League of Nations) และล้มเลิกไปพร้อมการสิ้นสุดสันนิบาตชาติในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง โดยที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ยังคงใช้ธรรมเนียมของศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มีอำนาจพิจารณาคดีข้อพิพาทระหว่างรัฐ หรือ เฉพาะรัฐเท่านั้นที่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาล หรือเป็นจำเลยในศาลได้ ดังนั้นจึงมักเรียกศาลยุติธรรมระหว่างประเทศว่าเป็น “ศาลโลก” ซึ่งต่างจากศาลอาญาระหว่างประเทศ (ดู International Criminal Court หรือ ICC) ที่มุ่งลงโทษปัจเจกชน หรือบุคคลธรรมดา

ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีเฉพาะคดีที่รัฐที่เป็นคู่ความทั้งสองฝ่ายได้ประกาศยอมรับอำนาจศาลเท่านั้น นอกจากอำนาจวินิจฉัยคดีข้อพิพาท ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศยังมีอำนาจในการให้ความเห็นเชิงแนะนำ (Advisory Opinion) แก่องค์การระหว่างประเทศที่มีอำนาจร้องขอได้

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ประกอบด้วยผู้พิพากษาสิบห้าคนมาจากการเสนอชื่อโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (General Assembly) และรับรองโดยคณะมนตรีความมั่นคง (Security Council) ผู้พิพากษาจะต้องไม่มีสัญชาติเดียวกันและต้องปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระ โดยจะอยู่ในตำแหน่งคราวละเก้าปี ศาลมีสำนักจาสาล (Registry) เป็นองค์กรภายในที่มีหน้าที่บริหารศาล ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ มีที่ทำการอยู่ ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

ในการทำงานศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ จะดำเนินการตาม “ธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of the International Court of Justice)” ที่ถือว่าเป็นระเบียบวิธีพิจารณาคดีของศาล คำพิพากษาของศาลจะผูกพันรัฐ

INTERNATIONAL COVENANT ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS (ICESCR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

กติกาฯ เป็นสนธิสัญญาลิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่กำหนดให้รัฐรับรองสิทธิต่างๆ ของบุคคลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ICESCR เป็นสนธิสัญญาลิทธิมนุษยชน “คู่แฝด” ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

กติกาฯ ได้รับรองโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติใน ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) และมีผลบังคับใช้เมื่อปี ค.ศ. 1976 (พ.ศ. 2519) เนื้อหาของกติกาแบ่งเป็นห้าส่วน ส่วนที่หนึ่งรับรองสิทธิในการกำหนดตนเอง ส่วนที่สองกล่าวถึงพันธกรณีของรัฐโดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการเคารพคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิด้านนี้ให้เป็นจริง ส่วนที่สาม กล่าวถึงสาระของสิทธิในด้านต่างๆ เช่น สิทธิเกี่ยวกับการทำงาน สภาพการจ้างงาน สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการ การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว สิทธิทางสังคม การศึกษา การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม

ส่วนที่สี่ กำหนดพันธกรณีของรัฐในการจัดทำรายงานการปฏิบัติตาม ICESCR ต่อคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (กลไกการสอดส่องดูแลของ ICESCR นั้นต่างจาก ICCPR ที่ได้กำหนดให้ตั้ง HRC ขึ้นมาโดยเฉพาะ) ส่วนที่ห้า กล่าวถึงกระบวนการการเข้าเป็นภาคี การแก้ไขเพิ่มเติมของกติกาฯ

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติกาฯ โดยการภาคยานุวัติ ใน พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) และได้ตั้งข้อสงวนโดยการทำถ้อยแถลงการณ์ตีความ (Interpretative Declaration) เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดตนเองว่า ในข้อ 1 ว่า จะตีความสอดคล้องกับปฏิญญากรุงเวียนนาและแผนปฏิบัติการที่ได้รับรองในการประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536)

INTERNATIONAL CRIMINAL COURT (ICC)

ศาลอาญาระหว่างประเทศ

ศาลอาญาระหว่างประเทศ หรือ ICC เป็นองค์การตุลาการระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นเป็นเอกเทศ ไม่ได้เป็นองค์กรย่อยของสหประชาชาติ อย่างเช่นศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice : ICJ) ICC มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาร้ายแรงที่กระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของมนุษยชาติสี่ลักษณะความผิดคือ อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Crime of Genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crime against Humanity) อาชญากรรมสงคราม (War Crime) และอาชญากรรมการรุกราน (Crime of Aggression) แม้ว่าลักษณะของการกระทำจะเป็นความผิดร้ายแรงต่อความรู้สึกของบุคคลทั่วไป แต่ในอดีตอาชญากรรมเหล่านี้มักอาศัยความคุ้มกันจากรัฐที่ตนเองมีความสัมพันธ์หรืออ้างว่าตนกระทำการในนามของรัฐเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา (Impunity) ของตน เหตุการณ์เช่นนี้นำมาซึ่งการบั่นทอนความยุติธรรมระหว่างประเทศ และการแก้แค้นตอบแทนและกระทบต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ

ศาลอาญาระหว่างประเทศ จัดตั้งขึ้นโดยธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วย ศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court หรือที่รู้จักกันในนาม Rome Statute) ที่เกิดขึ้นจากการเจรจาในที่ประชุมทางการทูตเพื่อจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ และที่ประชุมได้มีมติรับรอง Rome Statute เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1998 (พ.ศ.2541) เพื่อให้เป็นสถาบันที่มีอำนาจพิจารณาความผิดอาญาของ “บุคคล” ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลหรือเกี่ยวข้องกับ รัฐบาล หรือกระทำในนามของรัฐหรือไม่ก็ตาม ซึ่งต่างจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) ที่มีอำนาจศาลเฉพาะกรณีพิพาทระหว่างรัฐกับรัฐ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐ

ศาลอาญาระหว่างประเทศ เป็นศาลถาวร มีสำนักงานศาลตั้งอยู่ ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ศาลนี้ต่างกับศาลอาชญากรรมสงครามหรือศาลเฉพาะกิจ เช่น ศาลนูเรมเบิร์ก (หรือเนิร์นแบก ในภาษาเยอรมัน) ศาลอาญาระหว่างประเทศชั่วคราวสำหรับอดีตยูโกสลาเวีย (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia) และศาลอาญาระหว่างประเทศชั่วคราวสำหรับรวันดา (International Criminal Tribunal for Rwanda)

ศาลฯ มีองค์กรภายในสี่องค์กรหลักคือ หนึ่ง สำนักประธานศาล มีหน้าที่ในการบริหารศาลทั้งปวง(ยกเว้นสำนักอัยการ) สอง สำนักคดี มีหน้าที่ในการไต่สวนพิจารณาคดีซึ่งแบ่งเป็นสามระดับคือ แผนกก่อนพิจารณาคดี (Pre-trial Division) แผนกพิจารณาคดี (Trial Division) และแผนกอุทธรณ์ (Appeal Division) สาม สำนักอัยการ มี “อัยการ (Prosecutor)” เป็นหัวหน้า มีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานและขอตัวผู้ที่เชื่อว่ากระทำความผิดมาฟ้องร้องต่อศาลรวมถึงการเป็นโจทก์ในคดี สี่ สำนักจำศาล (Registry) ทำหน้าที่บริการงานธุรการศาลที่ไม่เกี่ยวกับการใช้อำนาจพิจารณาคดีโดยมี จำศาล (Registrar) เป็นหัวหน้า

ศาลได้เริ่มมีอำนาจดำเนินการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) ณ ปัจจุบัน (มกราคม พ.ศ.2554) มีภาคี 112 ประเทศ ประเทศไทยได้เข้าร่วมเจรจาจัดทำและได้ลงนามรับรองศาลอาญาระหว่างประเทศ ในวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน ศาลอาญาระหว่างประเทศ จึงยังไม่มีผลบังคับต่อประเทศไทย

INTERPRETATION OF TREATIES

การตีความสนธิสัญญา

การตีความสนธิสัญญา มีจุดมุ่งหมายในการให้ความหมายของข้อบทในสนธิสัญญา ให้มีความแน่นอนชัดเจน และให้เข้าใจตรงกันระหว่างภาคีทั้งปวง ซึ่งภาคีของสนธิสัญญาจะต้องยึดถือความสัมพันธ์ระหว่างคู่ภาคีทั้งหลายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อบท อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ได้บัญญัติหลักทั่วไปในการตีความไว้ว่า การตีความสนธิสัญญาให้ตีความโดยสุจริต (Good Faith) โดยคำนึงถึงความหมายปกติธรรมดาของถ้อยคำ (Terms) ที่ปรากฏในสนธิสัญญานั้น ในบริบท (Context) ของถ้อยคำเหล่านั้น โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ (Object) และความมุ่งหมาย (Purpose) ของสนธิสัญญานั้นๆ ด้วย

INVALIDITY OF TREATIES

ความไม่มีผลของสนธิสัญญา

ความไม่มีผลของสนธิสัญญามีความหมายสองนัย นัยแรก ความไม่สมบูรณ์อันเกิดขึ้นเนื่องจากการทำสนธิสัญญาอันเกิดขึ้นจากการคุกคามหรือการใช้กำลังฝ่าฝืนกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งทำให้สนธิสัญญาตกเป็นโมฆะตั้งแต่เริ่มแรก (*void ab initio*) อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ข้อ 52 บัญญัติไว้ว่า “สนธิสัญญาย่อมเป็นโมฆะหากการทำสนธิสัญญานั้นได้กระทำขึ้นเพราะการถูกข่มขู่หรือการใช้กำลังอันฝ่าฝืนต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งได้ประมวลไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ”

นัยที่สองเป็นการทำสนธิสัญญาที่ขัดต่อ *jus cogens* หรือ Peremptory Norm แห่งกฎหมายระหว่างประเทศ อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ข้อ 52 ได้บัญญัติไว้ว่า “สนธิสัญญาเป็นโมฆะ หากในขณะที่ทำสนธิสัญญานั้น สนธิสัญญาดังกล่าวขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นกฎระเบียบ หรือข้อบังคับที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป” ผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันระหว่างการทำสนธิสัญญาเป็นโมฆะตั้งแต่แรกนั้น กับการที่สนธิสัญญาไม่สมบูรณ์เพราะความบกพร่องในการให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา คือ ในกรณีที่สนธิสัญญาโมฆะตั้งแต่แรกนั้น ย่อมไม่ถือว่ามีความผิดเกิดขึ้นระหว่างรัฐภาคีนั้นๆ เลย รัฐภาคีจึงไม่มีพันธะความผูกพันใดๆ ตามสนธิสัญญาต่อกัน ส่วนการที่สนธิสัญญาไม่สมบูรณ์นั้น ไม่ทำให้สนธิสัญญาโมฆะเสียเปล่าแต่ประการใด เพียงแต่ทำให้รัฐซึ่งมีเหตุอ้างความไม่สมบูรณ์นั้นไม่ผูกพันตามสนธิสัญญา ในกรณีที่สนธิสัญญาพหุภาคีสนธิสัญญานั้นยอมสมบูรณ์ผูกพันภาคีอื่นๆ ที่ไม่มีเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์นั้น แต่หากเป็นสนธิสัญญาทวิภาคี สนธิสัญญาจะไม่ผูกพันรัฐที่ได้กล่าวอ้างถึงความไม่สมบูรณ์แห่งการแสดงความยินยอมผูกพันสนธิสัญญานั้นๆ

JUDICIARY

ตุลาการ / อำนาจตุลาการ

ตุลาการ หรือ อำนาจตุลาการเป็นองค์กรทางสังคม มีหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทโดยการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเพื่อบังคับให้เป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

ในเรื่องสิทธิมนุษยชนกระบวนการการบังคับตามสิทธิในศาล ถือเป็นหลักประกันขั้นสุดท้ายในการยืนยันว่าประชาชนมีสิทธินั้นๆจริงกล่าวคือกฎหมายในระดับต่างๆมักบัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิต่างๆ แต่รัฐมักจะละเมิดสิทธิในรูปแบบต่างๆ และปฏิเสธสิทธิของประชาชน หากประชาชนต้องการใช้สิทธิก็จำเป็นต้องฟ้องร้องต่อศาลเพื่ออาศัยอำนาจของศาล ใน

การวินิจฉัยบังคับตามสิทธิให้แก่ประชาชน เช่น ยกเลิกคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติ หรือละเมิดสิทธิของประชาชน หรือสั่งให้ชดเชยค่าเสียหาย

เนื่องจากสิทธิมนุษยชนมักมีความหมายที่ไม่ชัดเจนและมีลักษณะเป็นเกณฑ์ค่านิยม ดังนั้นฝ่ายตุลาการจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการรับรองว่าสิทธิใดได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย

***JUS COGENS* (Latin)**

กฎหมายระหว่างประเทศที่บังคับเด็ดขาด

กฎหมายระหว่างประเทศที่บังคับเด็ดขาด ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ (Public Policy) กฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย (Public Order) หรือศีลธรรมอันดี (Moral) หรือที่เป็น หลักกฎหมายทั่วไป (General Principles of Law) คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศได้ยกตัวอย่างของกฎหมายที่มีลักษณะเป็น *jus cogens* ได้แก่

1. หลักเกณฑ์ว่าด้วยการห้ามการใช้กำลังโดยมิชอบฝ่าฝืนกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ
2. หลักเกณฑ์ซึ่งห้ามการกระทำของรัฐอื่นมีลักษณะเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การสังหารเชลยสงคราม
3. หลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดให้รัฐให้ความร่วมมือในการปราบปรามการกระทำผิดบางประเภท เช่น การค้าทาส (Slave Trade) การกระทำความผิดเป็นโจรสลัด (Piracy) การล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)

สนธิสัญญาที่กระทำขึ้นถ้าฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เหล่านี้ย่อมตกเป็นโมฆะตั้งแต่แรก (*void ab initio*)

JUST CAUSE (LABOUR RIGHTS)

การเลิกจ้างอย่างเป็นธรรม

การเลิกจ้างอย่างเป็นธรรม หมายถึง การเลิกจ้างโดยมีเหตุเลิกจ้างอันควร เป็นการพิสูจน์เหตุเลิกจ้างของนายจ้างว่ามีเหตุชอบธรรมตามกฎหมาย โดยมีข้อกำหนด เกี่ยวกับกระบวนการโดยชอบที่เจรจาตกลงร่วมกันเพื่อจัดทำบันทึกความตกลงเจรจาความร่วมมือระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง โดยกำหนดให้นายจ้างมีภาระในการนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของลูกจ้างก่อนที่จะดำเนินการระงับการจ้าง หรือการเลิกจ้าง ดังนั้นหากปราศจากกระบวนการปกป้องลูกจ้างดังกล่าว ภายใต้กฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) นายจ้างย่อมเลิกจ้างลูกจ้างได้ตามอำเภอใจ (At-will) หรือโดยไม่ต้องมีเหตุ หากการจ้างงานนั้นกระทำขึ้นโดยไม่มีลายลักษณ์อักษร การพิสูจน์ให้เห็นความผิดของลูกจ้างก่อนการระงับการจ้าง หรือการเลิกจ้างจึงเป็นมาตรการที่ปกป้องคุ้มครองลูกจ้าง และเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านการจ้างแรงงาน

คำที่เกี่ยวข้องคือ AT-WILL

KYOTO PROTOCOL

พิธีสารเกียวโต

พิธีสารเกียวโต เป็นความตกลงที่เป็นผลจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสมัยที่ 1 ใน พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) ที่ประชุมเห็นสมควรเร่งรัดการอนุรักษ์ตามพันธกรณีของประเทศในภาคผนวกที่ 1 ซึ่งเป็นประเทศที่ต้องอนุรักษ์การตามพันธกรณีของพิธีสารในการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นมูลเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อนให้บรรลุตามเป้าหมายสูงสุดของอนุสัญญาฯ หลักการสำคัญของพิธีสารคือ “หลักการป้องกันไว้ก่อน” (Precautionary Measures) และ “หลักการความรับผิดชอบร่วมกันใน

ระดับที่แตกต่างกัน” (Common but Differentiated Responsibilities) ที่ได้ระบุอยู่ในข้อ 3 ของความตกลงฯ

ภายใต้หลักการป้องกันไว้ก่อน กิจกรรมใดที่มีโอกาสจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาพภูมิอากาศควรจะมีการจำกัดหรือห้ามดำเนินการ ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนในทางวิทยาศาสตร์ก็ตาม เนื่องจากหากรอให้มีความรู้หรือหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจจะสายเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ หลักการนี้แตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ในความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ที่ต้องมีการพิสูจน์เหตุและผลได้อย่างชัดเจนก่อน จะกำหนดบังคับให้มีการดำเนินการตามพันธกรณี

สำหรับหลักการเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกัน เป็นหลักการที่ตระหนักถึงความสำคัญในการะความรับผิดชอบในการจัดการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก โดยทุกประเทศควรมีส่วนร่วมดำเนินการแต่อาจทำในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาโลกร้อนที่เกิดขึ้นนี้ เกิดจากก๊าซเรือนกระจกที่ประเทศที่พัฒนาแล้วปล่อยออกมาสู่ชั้นบรรยากาศโลกตั้งแต่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นสำคัญ และปัจจุบันก็ยังคงปล่อยอยู่ในอัตราที่สูง ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาโดยส่วนใหญ่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอัตราที่ต่ำมาก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาปล่อยก๊าซเรือนกระจกในสัดส่วนประมาณร้อยละ 25 ของปริมาณก๊าซเรือนกระจกทั้งโลก ประเทศไทยปล่อยในสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 0.5 ของโลก ดังนั้น ในแง่ของผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาต้องรับผิดชอบแล้ว ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องมีความรับผิดชอบต่อปัญหาโลกร้อนมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา เป็นหลักการที่ให้ความสำคัญธรรมแก่ประเทศกำลังพัฒนา

LABOUR INTENSIVE INDUSTRY

อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน

อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน คือ อุตสาหกรรมที่มีกระบวนการผลิตที่ใช้แรงงานคนจำนวนมาก หรือ กระบวนการให้บริการที่ใช้แรงงาน

คนจำนวนมากในการให้บริการ และมักจะเป็นแรงงานที่ไม่ใช่แรงงานระดับชำนาญการ วิธีวัดระดับของการเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานดูจากสัดส่วนของทุน หรือเงินทุน ที่ใช้กับการผลิตสินค้าหรือการให้บริการที่มาจากค่าจ้างแรงงานต่อการผลิตสินค้า หรือการให้บริการนั้นๆ หากค่าจ้างแรงงานของคนงานมีสูงมากเท่าใดก็ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงานเป็นหลักมากเท่านั้น อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน ได้แก่ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ การเกษตร การโรงแรม ภัตตาคาร เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากอุตสาหกรรมที่เน้นเทคโนโลยี (Technology Intensive) หรืออุตสาหกรรมที่เน้นเงินทุน (Capital Intensive) อุตสาหกรรมที่เน้นแรงงานเป็นหลัก ทำให้คนยากจนมีงานทำ แต่ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมชนิดนี้มักจะไม่ได้ยกระดับมาตรฐานการจ้างงาน สภาพการจ้างงานต่ำกว่ามาตรฐาน เนื่องจากอำนาจต่อรองของลูกจ้างมีน้อยกว่านายจ้างมาก เป็นปัญหากระทบต่อสิทธิมนุษยชนในอีกลักษณะหนึ่ง

คำที่เกี่ยวข้องคือ TECHNOLOGY INTENSIVE INDUSTRY, CAPITAL INTENSIVE INDUSTRY

LEAST DEVELOPED COUNTRIES (LDCs)

ประเทศด้อยพัฒนา / ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

สหประชาชาติใช้เรียกประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่น้อยที่สุด โดยสหประชาชาติใช้ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Indicators)

ลักษณะสำคัญของประเทศด้อยพัฒนา / พัฒนาน้อยที่สุด มีดังนี้

1. รายได้ต่อหัวของประชากรต่ำมาก (ต่ำกว่า 70 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ต่อปี)
2. ขาดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้มีสมรรถภาพ เช่น อัตราการรู้หนังสือ การเข้าถึงน้ำสะอาดและสาธารณสุขไปรษณูปโภคพื้นฐาน ภาวะด้านสุขอนามัยและโภชนาการ อัตราการตายของเด็กแรกเกิด

3. ภาวะเสี่ยงทางเศรษฐกิจสูง ซึ่งเกิดจากปัจจัยการผลิตที่อาศัย
การเกษตรซึ่งไม่แน่นอน ประชาชนมักย้ายถิ่นเนื่องจากภัยพิบัติ

ประมาณหนึ่งในสี่ของจำนวนประเทศในโลกนี้จัดอยู่ในกลุ่มประเทศ
ด้อยพัฒนา / ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด สาเหตุของการด้อยพัฒนา
นอกจากการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการพัฒนาแล้ว
ส่วนหนึ่งมาจากการใช้นโยบายการจัดสรรทรัพยากรที่ผิดพลาดและปัญหา
ทางการเมือง

LEX FERENDA (Latin)

กฎหมายที่ควรมี

คำที่เกี่ยวข้องคือ SOFT LAW

LEX LATA (Latin)

กฎหมายที่ใช้จริง

คำที่เกี่ยวข้องคือ HARD LAW

LIMA DECLARATION

ปฏิญญากรุงลิมาฯ

ปฏิญญากรุงลิมาฯ ใช้เรียก “ปฏิญญากรุงลิมาว่าด้วยเสรีภาพทาง
วิชาการกับความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษา (The Lima Declaration
on Academic Freedom and Autonomy of Institutions of Higher
Education)” ซึ่งองค์การบริการมหาวิทยาลัยโลก (World University
Service) อันเป็นองค์การเอกชนระหว่างประเทศที่มีฐานะเป็นที่ปรึกษาของ
UNESCO ได้มีมติรับรองใน ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) ประกาศเป็น
หลักการเกี่ยวกับเสรีภาพทางวิชาการโดยชี้ให้เห็นความสำคัญของเสรีภาพ
ทางวิชาการไว้ว่า

“เสรีภาพทางวิชาการเป็นเงื่อนไขสำคัญก่อนอื่นใดทั้งหมดของการศึกษาและวิจัยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ โดยสมาชิกทุกคนของประชาคมวิชาการมีสิทธิในการทำงานของตนโดยไม่ต้องหวาดกลัวการถูกแทรกแซง หรือถูกยับยั้งโดยรัฐ สถาบัน หรือหน่วยงานใดๆ”

ข้อ 6 ของปฏิญญากรุงลิมาได้ย้ำสิทธิในการดำเนินงานวิจัยที่จะไม่ถูกแทรกแซง สิทธินี้รวมถึงสิทธิในการติดต่อสื่อสาร การสรุปลงความเห็น การเผยแพร่งานวิจัย โดยที่มีเงื่อนไขว่าการดำเนินงานวิจัยนั้นอยู่ภายใต้หลักการค้นคว้าตามศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับกันอย่างสากล (Universal Principles of Scientific Inquiry)

ข้อ 13 กล่าวถึงขอบเขตของการใช้เสรีภาพทางวิชาการไว้ทำนองเดียวกับข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกที่ยอมรับกันทั่วไป แต่เน้นว่าการดำเนินการตามสิทธินั้นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และต้องสอดคล้องกับมาตรฐานทางวิชาชีพและสนองตอบต่อสภาพของสังคมที่เป็นอยู่ด้วย

คำว่า “หลักการอันเป็นสากล” ขึ้นอยู่กับหลักวิชาการของแต่ละศาสตร์ นอกจากนั้นแต่ละศาสตร์อาจมีจรรยาบรรณของตนเองอันถือว่าเป็นหลักสากลที่ยอมรับได้ ทั้งนี้เพราะค่านิยมทางวิชาชีพมักตั้งอยู่บนพื้นฐานการเคารพสิทธิมนุษยชนในการดำเนินงานของตน

LOCKOUT

การปิดงานงดจ้าง

การปิดงานงดจ้าง หมายถึงการปิดโรงงาน หรือสถานประกอบการ โดยนายจ้างเพื่อเป็นการตัดทอน ขวัญ กำลังใจ และทำลายการรวมตัวของสมาชิกสหภาพแรงงาน หรือต่อต้านการกระทำใดๆ ซึ่งเป็นผลจากการรวมกลุ่มของลูกจ้างหรือเพื่อการกดดันลูกจ้างให้ปฏิบัติตามความต้องการหรือเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ที่กำหนดโดยนายจ้าง การปิดโรงงาน หรือ

สถานประกอบการ ของนายจ้างในกรณีดังกล่าว จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงสวัสดิภาพของลูกจ้าง และผู้ใช้แรงงาน จัดเป็นการกระทำที่ไม่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของลูกจ้าง และผู้ใช้แรงงาน

MANDATE

อำนาจหน้าที่ที่รับมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ที่รับมอบหมายเป็นสิ่งที่กำหนดว่าองค์กร สถาบัน กลไก หรือบุคคลมีอำนาจกระทำการอย่างไร และมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบอย่างไรต่อบุคคล หรือองค์กรใด

อำนาจหน้าที่เกิดจากการมอบหมายซึ่งอาจจะเป็นการมอบหมายโดยตราสารจัดตั้งสถาบัน หรือองค์กรนั้นๆ เช่น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) และตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) หรืออำนาจหน้าที่ของผู้ไต่สวนข้อเท็จจริงเกิดขึ้นจากคำสั่งหรืออาจเกิดจากสัญญาจ้าง

อำนาจหน้าที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาว่าองค์กรหรือบุคคลใดมีหน้าที่ในการทำการงานนั้นหรือไม่ ถ้าไม่มีอำนาจหน้าที่การดำเนินการอาจไม่มีผลใดๆ หรืออาจเป็นการกระทำเกินอำนาจซึ่งเป็นเหตุให้มีความรับผิดชอบทางกฎหมาย หรือทางการเมือง

MARKET ECONOMY

ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี

ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี เป็นระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการเปิดเสรีตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ส่งเสริมให้ตลาดทำงานตามกลไก คือลดอุปสรรคทางการค้าและบริการ ให้มีการเปิดเสรีการลงทุน มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรี ลดหรือผ่อนปรนอุปสรรคของการเคลื่อนย้าย

ปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้อย่างเสรี เพื่อให้อุปสงค์และอุปทานสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในการกำหนดราคาของสินค้า และค่าบริการ ดังนั้นโดยหลักการตามทฤษฎีแล้ว การเปิดเสรีและลดอุปสรรคของการค้า การลงทุน เอื้อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดินและทรัพยากร ทุน แรงงาน เทคโนโลยี และความชำนาญการในการประกอบการ เพื่อสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อการผลิต และให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเคลื่อนย้ายฐานการผลิตที่เหมาะสม ทำให้มีต้นทุนต่ำ ตลาดเสรีนำมาซึ่งการผลิตสินค้า และให้บริการที่มีคุณภาพ ราคาต่ำ มีความหลากหลายของสินค้าและบริการ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคในการเลือกอย่างอิสระในการซื้อสินค้า และรับบริการในราคาที่ประสงค์

MAXIMUM OF AVAILABLE RESOURCES

การใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่

การใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่เป็นพันธกรณีของรัฐภายใต้ ICESCR ข้อ 2 ซึ่งกำหนดให้รัฐ “ดำเนินการ...โดยใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลในการทำให้สิทธิที่ได้รับรองไว้ในกติกานี้ กลายเป็นความจริงอย่างสมบูรณ์โดยลำดับโดยวิธีการทั้งปวงที่เหมาะสม” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้ให้ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญ (General Comment) เพิ่มเติมว่า ไม่ว่ารัฐจะมีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรเพียงใด หน้าที่ในการ “ทำให้สิทธิ...กลายเป็นความจริงอย่างสมบูรณ์โดยลำดับ” ยังคงมีอยู่ โดยรัฐต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่น้อยนั้นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้จะต้องปกป้องปัจเจกชนตาม “พันธกรณีหลักขั้นต่ำ” ของรัฐ หรือให้ปัจเจกบุคคลมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือต้องถือว่า “การจัดสรรทรัพยากร” เป็นภาระสำคัญเบื้องต้นในการทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดนั้นเกิดประโยชน์สูงสุด

ในกรณีที่อยู่ในเวลาขาดแคลนทรัพยากรอย่างรุนแรง เช่น ยามเศรษฐกิจตกต่ำ หรือสถานการณ์อื่น รัฐต้องปกป้องสมาชิกสังคมที่อยู่ในกลุ่มเปราะบางและกลุ่มเสี่ยงที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ เช่น จัดทำโครงการที่ต้นทุนต่ำให้กลุ่มคนเหล่านั้นโดยเฉพาะ

ในความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม คำว่า “ทรัพยากรที่มีอยู่ (Available Resources)” มิได้หมายความว่าเฉพาะทรัพยากรภายในประเทศเท่านั้นแต่หมายถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ในประชาคมระหว่างประเทศ รัฐควรทำให้มีขึ้นโดยอาศัย ทางความร่วมมือระหว่างประเทศ ดังนั้นรัฐจึงต้องแสวงหาความร่วมมือ และความช่วยเหลือในทางเศรษฐกิจและด้านเทคนิค

MEDICAL OR SCIENTIFIC EXPERIMENT IN HUMAN

การทดลองทางวิทยาศาสตร์หรือทางการแพทย์ในมนุษย์

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ได้มีบทบัญญัติห้ามนำคนมาทดลองทางการแพทย์โดยปราศจากความยินยอม ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตสิทธิที่จะไม่ถูกรุกราน หรือการปฏิบัติที่ลดค่าความเป็นมนุษย์ (ICCPR ข้อ 7) ทั้งนี้เนื่องจาก ประสบการณ์จากสงครามโลกครั้งที่สองที่ผู้ถูกกักกันชาวยิวจำนวนมากได้ ตกเป็นเครื่องมือในการทดลองทางการแพทย์ โดยวิธีการที่ทารุณโหดร้าย หรือขัดต่อแนวปฏิบัติทางการแพทย์

การทดลองนั้นหมายถึงการทดลองทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น การทดสอบหรือการเก็บหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการไต่สวนหาข้อเท็จจริง (Investigate) สำหรับคดี เช่น การตรวจเลือดหาแอลกอฮอล์ การตรวจ ปัสสาวะหาสารเสพติด การตรวจดีเอ็นเอ (DNA) เพื่อพิสูจน์ความเป็น พ่อลูกไม่ถือว่าเป็นการทดลองทางวิทยาศาสตร์

นอกจากนั้นการตรวจหรือการบำบัดทางการแพทย์เพื่อบำบัดรักษา ผู้ป่วย (Medical Treatment) เพื่อสุขภาพของผู้ป่วยเองจึงไม่ถือว่าเป็นการ

ต่อสิทธิที่จะไม่ถูกทดลองทางการแพทย์ ซึ่งรวมถึงการบังคับฉีดยาเพื่อรักษาโรคติดต่อร้ายแรง แต่อย่างไรก็ตามอาจจะตกอยู่ภายใต้สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Privacy) ได้

คำว่า “โดยความยินยอมจากผู้นั้น” หลักการนี้มาจากหลักการซึ่งรับรองโดยแพทยสมาคมแห่งสหรัฐอเมริกาที่พยานผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นต่อศาลในการพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามนูเรมเบิร์ก (Nuremberg Trial หรือ *Nüenberg* ในภาษาเยอรมัน) ซึ่งจะถือว่าสมัครงั้นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงต่อไปนี้

1. ผู้ยอมตนให้ทดลองนั้นจะต้องให้ความยินยอมโดยสมัครใจ (Free Consent) ปราศจากการบีบบังคับทุกรูปแบบ และก่อนที่จะให้ความยินยอม ผู้ยอมตนให้ทดลองจะต้องได้รับการบอกกล่าวถึงอันตรายที่เกิดขึ้นด้วย และปราศจากการหลอกลวง
2. จักต้องมีการสืบค้นอันตรายจากการทดลองแต่ละอย่างในสัตว์ทดลองก่อน
3. การทดลองจักต้องกระทำภายใต้การดูแลและจัดการทางการแพทย์อย่างเหมาะสม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (HRC) ภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) เห็นว่าการบังคับฉีดยาเพื่อทดลองผู้ป่วยทางจิตนั้นถือว่าขัดต่อ ICCPR ข้อ 7

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING (MOU)

บันทึกความเข้าใจ

บันทึกความเข้าใจ เป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีการนำมาใช้ในหลายสถานการณ์ ในบางกรณี MOU มีสถานะเป็นสนธิสัญญา แต่ในบางกรณี MOU มิใช่สนธิสัญญา การที่จะถือ MOU ใด มีผลเป็นสนธิสัญญา หรือไม่ ต้องพิจารณาเจตนารมณ์ของคู่ภาคีในตราสารดังกล่าว ตลอดจนถ้อยคำที่ใช้ในตราสารนั้นๆ ประกอบด้วย

หนึ่งในปัจจุบันนี้ภาคเอกชนได้นำเอาคำว่า MOU มาใช้ในการ
ทำความตกลงระหว่างเอกชน ซึ่ง MOU ประเภทนี้ไม่ได้มีสถานะเป็น
สนธิสัญญา

MERCENARY

นักรบรับจ้าง

นักรบรับจ้าง คือ บุคคลที่มีได้เป็นบุคคลสัญชาติของคู่สงครามหรือ
ฝ่ายที่ทำการสู้รบกัน แต่ได้เข้าร่วมในการสู้รบโดยสมัครใจเพื่อแลกกับ
ผลประโยชน์ทางการเงินหรือทางวัตถุ นักรบรับจ้างจะไม่ได้รับการ
คุ้มครองในฐานะที่เป็นพลรบภายใต้อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492)
เช่น ถ้าถูกฝ่ายตรงกันข้ามจับได้จะไม่ถือว่าเป็นเชลยศึก (Prisoner of War)
และอาจถูกดำเนินคดีอาญา ภายใต้กฎหมายของรัฐ

MIGRATION

การอพยพ / การย้ายถิ่นฐาน

การอพยพ / การย้ายถิ่นฐาน หมายถึง การโยกย้ายถิ่นที่อยู่ซึ่งมักทำ
โดยสมัครใจ และมักจะใช้ในความหมายเกี่ยวกับการอพยพด้วยเหตุผลทาง
เศรษฐกิจ การอพยพ / ย้ายถิ่นฐานอาจเป็นการอพยพ / การย้ายถิ่นฐาน
ภายในประเทศ และการอพยพ / การย้ายถิ่นฐานข้ามพรมแดน

การอพยพ / การย้ายถิ่นฐานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิคือการ
อพยพข้ามพรมแดนเนื่องจากมีสิทธิน้อยกว่าคนอื่นเพราะมิได้เป็นพลเมือง
ของรัฐ จึงไม่ได้รับการประกันสิทธิเท่ากับพลเมืองของรัฐปลายทางนั้น เช่น
สิทธิทางการเมือง อย่างไรก็ตามสิทธิพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ยังต้องได้รับประกัน เช่น สิทธิพลเมือง สิทธิในการมี
คุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน กลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ได้แก่ แรงงานข้ามชาติ

MILITARY NECESSITY

ความจำเป็นทางการทหาร

ความจำเป็นทางการทหาร เป็นหลักในการพิจารณาความเหมาะสมในการโจมตียามสงคราม โดยการโจมตีทั้งหลายต้องทำเพราะมีความจำเป็นทางการทหาร เพื่อให้เกิดผลทางสงคราม

การโจมตีที่ไม่มีความจำเป็นและไม่เกิดผลในทางทหารต้องพึงงดเว้น การโจมตีพลรบและยุทธภัณฑ์เพื่อทำลายกำลังของฝ่ายตรงข้ามเป็นความเหมาะสม แต่การโจมตีเส้นทางลำเลียงเสบียงและเวชภัณฑ์ หรือโรงงานแม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะใช้เพื่อการบำรุงกองทัพก็เป็นสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยงเนื่องจากไม่มีความจำเป็นทางการทหาร

MILITIA

กองกำลังนอกกองทัพ

คำว่า Militia ปกติมีการใช้ในหลายความหมาย แต่ทั่วไปหมายถึง กองกำลังที่ไม่ได้สังกัดในกองทัพ ไม่ได้รับค่าจ้างจากกองทัพ แต่เป็นประชาชนที่จับอาวุธขึ้นต่อสู้ศัตรู หรือปกป้องประเทศโดยมีการจัดการไม่ว่าการจัดการนั้นจะดำเนินโดยการสนับสนุนของรัฐหรือโดยอาสาสมัครเหล่านั้นเอง บางความหมายรวมถึงทหารกองหนุนด้วย

ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการพิพาทกันด้วยอาวุธ ทหารที่ถือว่าเป็นพลรบในการสงครามซึ่งสามารถเป็นเป้าหมายในการโจมตีได้ มีอยู่สองส่วนหลักคือ ทหารที่ประจำการกองทัพไม่ว่าจะเป็นกองทัพของรัฐ หรือกองกำลังติดอาวุธ ซึ่งมีรูปแบบที่บ่งชี้ที่จับอาวุธเข้าต่อสู้อย่างชัดเจน

กองกำลังนอกกองทัพ ที่จับอาวุธเข้าปะทะกันในสงครามอย่างชัดเจน สามารถที่จะเป็นเป้าหมายทางการทหาร หรือเป็นพลรบ (Combatant) ที่อาจถูกโจมตีในยามสงครามได้

MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS (MDGs)

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ เป็นเป้าหมายในการดำเนินงานของสหประชาชาติและองค์กรระหว่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้นำเสนอโดยนายโคฟี อันนัน อธิบดีเลขาธิการสหประชาชาติต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาชาติในการประชุมเพื่อลงมติรับรองปฏิญญาสหประชาชาติแห่งสหัสวรรษใน ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) (United Nations Millennium Declaration) ปฏิญญานี้ มีเป้าหมายหลักแปดประการที่กำหนดให้บรรลุภายใน ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) อันประกอบด้วย

1. ขจัดความยากจนและความอดอยากหิวโหย (Eradicate Extreme Poverty and Hunger)
2. มีการศึกษาขั้นประถมอย่างทั่วถึง (Achieve Universal Primary Education)
3. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promote Gender Equality)
4. ลดอัตราการตายของเด็กแรกเกิด (Reduce Child Mortality Rate)
5. พัฒนาอนามัยแม่และเด็ก (Improve Maternal Health)
6. ต่อสู้กับ เอชไอวี และเอดส์ มาลาเรีย และโรคภัยแรงอื่นๆ (Combat HIV / AIDS, Malaria, and other diseases)
7. ทำให้มีสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Ensure Environmental Sustainability)
8. พัฒนาความร่วมมือจากทุกส่วนของโลกเพื่อการพัฒนา (Development of Global Partnership for Development)

MIND WORKERS

แรงงานชั้นปัญญาชน

แรงงานชั้นปัญญาชน หมายถึง ผู้ทำงานในวิชาชีพต่างๆ ได้แก่ แพทย์ วิศวกร นักกฎหมาย นักวิทยาศาสตร์ ผู้บริหาร ที่ปรึกษาทางด้านการต่างๆ ครู อาจารย์ ซึ่งต้องใช้วิชา ความรู้ในการทำงาน สามารถแข่งขันในตลาดแรงงานซึ่งต้องการความรู้ ความสามารถ ซึ่งแตกต่างจากแรงงานชั้นกรรมาชีพ ที่ต้องใช้แรงงาน ในการทำงาน สถานภาพและความเหลื่อมล้ำดังกล่าวทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย อันเป็นปัญหาระหว่างชนชั้นทางสังคมที่สืบเนื่องมาจากความยากจนและขาดโอกาสในการศึกษาแสวงหาความรู้ ดังนั้นความยากจนจึงเป็นหนึ่งในปัจจุบันที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะทำให้มนุษย์ที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

คำที่เกี่ยวข้องคือ WHITE-COLLAR WORKERS

MINIMUM CORE OBLIGATIONS

พันธกรณีหลักขั้นต่ำ

พันธกรณีหลักขั้นต่ำ เป็นคำที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Committee on Economic, Social and Cultural Rights) ใช้อธิบายพันธกรณีของรัฐภาคีตามกติกา ICESCR ซึ่งเกิดจากการสรุปและวิเคราะห์จากรายงานของรัฐภาคี ICESCR ที่เสนอต่อคณะกรรมการฯ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาสืบกว่าปี ตามความเห็นของคณะกรรมการฯ อย่างน้อยที่สุดรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้ประชาชนสามารถได้รับและพอใจในสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ดังนั้นการที่รัฐปล่อยให้ประชาชนจำนวนมากขาดปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีพ เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ถือว่ารัฐนั้นล้มเหลวในการปฏิบัติพันธกรณี ดังนั้นแม้รัฐนั้นจะขาดแคลนทรัพยากรหรือเป็นประเทศที่ยากจน รัฐก็ยังคงมีพันธกรณีในการจัดหาหลักประกัน

ทางสังคมชั้นพื้นฐานที่ราคาถูกเพื่อคุ้มครองผู้ที่ยากไร้ หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ พันธกรณีหลักขั้นต่ำ รวมถึงการที่รัฐต้องไม่มีนโยบายหรือดำเนินการใดๆ ในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

MINORITIES, THE RIGHTS OF

สิทธิชนกลุ่มน้อย

สิทธิชนกลุ่มน้อย เป็นสิทธิของบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางร่างกาย สังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ เช่น เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ชนกลุ่มน้อยมักถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกกีดกันออกจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐ ด้วยอคติแห่งความแตกต่างนั้น ดังนั้น นโยบาย กฎหมายและการปฏิบัติอาจจะไม่สอดคล้องกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของคนเหล่านี้ สิทธิของชนกลุ่มน้อยจึงเกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะดำรงรักษาอัตลักษณ์เหล่านั้น ดังนั้นรัฐต้องเคารพความแตกต่างโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุของความแตกต่างเหล่านั้น

MODIFICATION

การแก้ไขเปลี่ยนแปลง

การแก้ไขเปลี่ยนแปลง หมายถึง การแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาให้มีผลบังคับเป็นการเฉพาะในระหว่างรัฐภาคีกันเองที่ตกลงให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ได้และไม่บังคับรัฐภาคีทุกรัฐ เป็นการเปิดโอกาสให้รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาบางรัฐที่จะทำความตกลงระหว่างกันเองเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาบางข้อระหว่างกัน แต่จะขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาได้ต่อเมื่อสนธิสัญญานั้นได้กำหนดไว้ว่าสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญานั้นๆ ได้ หรือสนธิสัญญานั้นไม่ได้กำหนดห้ามการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญา และไม่มีผลกระทบต่อการใช้สิทธิของรัฐภาคีอื่นๆ ภายใต้สนธิสัญญานั้น หรือต่อการปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นๆ อีกทั้งไม่เกี่ยวเนื่องกับข้อบทของ

สนธิสัญญา ซึ่งเป็นการทำให้เสื่อมเสียไปซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนั้น และเป็นการขัดกับการที่สนธิสัญญานั้นจะมีผลบังคับอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ และความมุ่งหมายของสนธิสัญญาทั้งฉบับ

MODUS VIVENDI (Latin)

ความตกลงชั่วคราว

เอกสารบันทึกข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีลักษณะชั่วคราว หรือเฉพาะการโดยมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขภายหลัง ตามปกติใช้ในลักษณะไม่เป็นทางการ เช่น กระทำในนามของผู้แทนที่ร่วมเจรจา หรือมีการลงนามย่อ และไม่มีการให้สัตยาบัน

MULTICULTURALISM

แนวคิดด้านพหุวัฒนธรรม

แนวคิดด้านพหุวัฒนธรรม หมายถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นปรัชญาแนวคิดที่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ของมนุษย์ที่อยู่อาศัยในสังคมเดียวกัน และส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของเผ่าชน หลายเชื้อชาติ หลายวัฒนธรรม โดยได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและจารีตประเพณี ตลอดจนการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการได้รับคุณค่าดังกล่าวจากความหลากหลายแหล่งของวัฒนธรรมในสังคมเดียวกันนั้น แนวคิดดังกล่าวส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบแตกต่างแต่ไม่แตกแยก สังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์นี้อาจจะเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาหรืออาจจะเป็นสังคมที่มีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ จนเกิดการแบ่งแยกประเทศก็ได้ ขึ้นอยู่กับการกำหนดนโยบายทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แนวคิดในเรื่องความหลากหลายทางเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์นี้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากแนวคิดของกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่เน้นการสร้างสังคมมนุษย์ที่ไร้พรมแดนและการเคลื่อนย้าย

มนุษย์โดยเสรี หรือการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีเพื่อให้มนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ เลือกรัฐบาลและการใช้แรงงานในถิ่นที่ตนเลือกที่จะอยู่ได้ภายใต้ระบบโลกาภิวัตน์

MULTILATERAL ENVIRONMENT AGREEMENT (MEA)

ความตกลงพหุภาคีว่าด้วยสิ่งแวดล้อม

ความตกลงพหุภาคีทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้นมีหลายฉบับ และได้มีการลงนามใน ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) ในที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) หรือที่เรียกว่าการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมโลก “Earth Summit” ซึ่งได้จัดประชุมขึ้นที่เมือง รีโอเดจาเนโร (Rio de Janeiro) ประเทศบราซิล

ในที่ประชุมดังกล่าวได้มีการทำความตกลงว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สำคัญห้าฉบับ โดยมีความตกลงสองฉบับที่มีสถานะทางกฎหมายเป็นกฎหมายที่ใช้จริง “Hard Law” ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) และกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ (The Framework Convention on Climate Change) และมีความตกลงอีกสามฉบับที่มีสถานะทางกฎหมายเป็นกฎหมายที่ควรมี “Soft Law” ได้แก่ ปฏิญญารีโอ (The Rio Declaration) วาระที่ 21 (Agenda 21) และหลักการว่าด้วยป่าไม้ (The Forest Principles) ซึ่งความตกลงทั้งสามฉบับนี้ได้รับการรับรองโดยฉันทามติที่เมืองรีโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล ต่อมาได้มีการลงนามในความตกลงพหุภาคีอีกหลายฉบับเพื่ออนุรักษ์คุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ

MULTILATERAL TREATY

สนธิสัญญาพหุภาคี

สนธิสัญญาพหุภาคี หมายถึง สนธิสัญญาที่มีภาคีของสนธิสัญญา มากกว่าสองฝ่ายขึ้นไป เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ กฎบัตรอาเชียน โดยทั่วไปสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนมักทำขึ้นในรูปของสนธิสัญญาพหุภาคี เช่น ICCPR, ICESCR, CRC ชื่อของสนธิสัญญาเองก็อาจแสดงได้ว่า สนธิสัญญานั้นๆ เป็นสนธิสัญญาพหุภาคี เช่น คำว่า อนุสัญญา กติกา ระหว่างประเทศ ธรรมนูญ กฎบัตร เป็นต้น

NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS (NHRI)

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สถาบัน หรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลเพื่อให้มีหน้าที่ในการ ดำเนินส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับประเทศ โดยมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานจากฝ่ายบริหาร ซึ่งทั่วไปจะอยู่ใน รูปของการคณะกรรมการ หรือ คณะกรรมาธิการ การจัดตั้งอาจกำหนดไว้ ในรัฐธรรมนูญ หรือ โดยกฎหมายเฉพาะ

อำนาจหน้าที่หลักของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คือการสอดส่อง ดูแล การเคารพ ปกป้อง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยองค์กรต่างๆ ภายใน ประเทศ การรับเรื่องร้องเรียน ตลอดจนตรวจสอบว่ามีการละเมิด สิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเสริมสร้างความตระหนักถึงการเคารพ สิทธิมนุษยชน

ใน พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้มีมติรับรอง “หลักการกรุงปารีส (Paris Principles)” ซึ่งเป็นตราสารที่ได้กำหนด หลักการในการจัดตั้ง และการดำเนินงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ปัจจุบันมี ประเทศที่มีสถาบัน สิทธิมนุษยชนแห่งชาติมากกว่าหนึ่งร้อยประเทศ

ในประเทศไทย สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคือ “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (National Human Rights Commission of Thailand)” จัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

NEGATIVE RIGHTS

สิทธิเชิงลบ

สิทธิเชิงลบ เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีทางกฎหมาย / รัฐศาสตร์ ที่เห็นว่าสิทธิมนุษยชนสามารถจำแนกเป็นสองประเภท คือ สิทธิเชิงลบ และ สิทธิเชิงบวก

สิทธิเชิงลบ หมายถึง สิทธิมนุษยชนที่รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ต้องเคารพสิทธิ (Duty Bearers) โดยต้องไม่แทรกแซงยุ่งเกี่ยวกับผู้ทรงสิทธิ (Right Holders) หรือต้องหลีกเลี่ยงการละเมิด หรือป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นแทรกแซง เช่น สิทธิในชีวิต หมายถึง รัฐต้องไม่สังหารประชาชนตามอำเภอใจ รวมทั้งออกกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ที่ฆ่าผู้อื่น สิทธิเชิงลบนี้ไม่ได้สร้างภาระหน้าที่ให้ต้องกระทำการใดๆ ในเชิงบวก เช่น มาตรการที่เป็นการยืนยันสิทธิ

ตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนแบบเดิมเห็นว่าสิทธิตาม ICCPR เป็นสิทธิเชิงลบ ส่วนสิทธิตาม ICESCR เป็นสิทธิเชิงบวก อันเป็นเหตุให้การจัดทำตราสารสิทธิมนุษยชนแบ่งแยกเป็นสองฉบับ

ปัจจุบันแนวคิดการแบ่งแยกสิทธิมนุษยชนระหว่าง “สิทธิเชิงลบ” และ “สิทธิเชิงบวก” ไม่ค่อยได้รับการยอมรับ เนื่องจากรัฐต้องทำให้ผู้ทรงสิทธิได้รับการบรรลุถึงสิทธิที่เขามีอย่างแท้จริง พันธกรณีต่อสิทธิมนุษยชนทุกประเภทก่อพันธะหน้าที่ให้รัฐทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ คือหน้าที่ในการเคารพ (Respect) ซึ่งเป็นพันธกรณีในเชิงลบ หน้าที่ในการคุ้มครอง (Protection) และหน้าที่ในการทำให้บรรลุถึงสิทธิ (Fulfil) ซึ่งเป็นพันธกรณีในเชิงบวก

เช่น การคุ้มครองสิทธิในชีวิต รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ อันเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลถูกฆ่า และ จัดให้มีศาลยุติธรรมเพื่อบังคับใช้กฎหมายเพื่อเยียวยาในกรณีที่บุคคล ถูกละเมิดสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในชีวิต

คำที่เกี่ยวข้องคือ POSITIVE RIGHTS

NEGOTIATION

การเจรจา

คำว่า การเจรจา ใช้ในสองนัยด้วยกันคือ นัยที่เกี่ยวกับกระบวนการ จัดทำสนธิสัญญากับนัยที่เกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาท หรือ ความขัดแย้ง

1. นัยที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำสนธิสัญญา การเจรจา เป็นขั้นตอนเบื้องต้นในการทำสนธิสัญญา การเจรจาทกลง และต่อรอง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปอันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย โดยคู่เจรจามีความพึงพอใจ และยินดีที่จะปฏิบัติตามบทสรุปที่ได้จากการเจรจาทกลงกันนั้น ก่อนที่จะนำข้อบทที่ได้จากการเจรจานั้นไปยกร่างเป็นสนธิสัญญาเพื่อการรับรอง (Adopt) ลงนาม (Sign) และให้สัตยาบัน (Ratify) ต่อไป สนธิสัญญานั้นจึงจะมีผลบังคับตามกฎหมายได้ กฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบของการเจรจาไว้เป็นการเฉพาะจึงขึ้นอยู่กับคู่ภาคี ในการที่จะจัดการเจรจากันอย่างไร เป็นกรณีๆไป การเจรจาจัดทำสนธิสัญญาที่จะผูกพันรัฐต้องกระทำโดยผู้แทนรัฐผู้มีอำนาจเต็ม (Full Power) กล่าวคือบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจมาจากรัฐบาล หรือบุคคลที่มีอำนาจโดยตำแหน่ง (*ex officio*) เช่น ประมุขของรัฐ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และ ต้องดำเนินการตามกฎหมายระหว่างประเทศ

2. นโยบายเกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาทความขัดแย้ง หรือข้อพิพาทเรื่องสิทธิมนุษยชน การเจรจา หมายถึง การสนทนา ปรีกษาหาหรือเพื่อนำมาสู่ข้อยุติร่วมกัน การเจรจาอาจเกิดขึ้นแบบทวิภาคีหรืออาจมีคนกลางเข้าร่วมด้วยก็ได้ ประเด็นสำคัญคือเป็นการสนทนาที่นำไปสู่การยอมรับข้อตกลงร่วมกัน ผู้ที่ทำการเจรจามีคุณลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย เช่น ประมุขของรัฐหรือรัฐบาล หัวหน้ารัฐบาล หรือบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของสังคม

NEO LIBERALIZATION

กระบวนการเสรีนิยมใหม่

กระบวนการเสรีนิยมใหม่ หมายถึง แนวคิดใหม่เรื่องระบบเศรษฐกิจบนพื้นฐานของกลไกตลาด ที่เน้นการเปิดเสรีและขจัดอุปสรรคทางการค้า โดยไม่ต้องอาศัยการกำกับ ดูแล หรือการแทรกแซงจากรัฐ มุ่งเน้นการขจัดอุปสรรคทางการค้า และการลงทุน โดยมีความเชื่อว่าการค้าเสรีจะนำมาซึ่งความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และโอกาส อีกทั้งส่งเสริมประชาธิปไตย และความเป็นอิสระของสังคม และประชาชน การเปิดเสรีนั้นนำมาสู่การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้การค้าได้รับประโยชน์สูง

การแข่งขันทำให้สินค้าราคาถูกลง คุณภาพดี มีความหลากหลาย ให้ประโยชน์แก่ผู้บริโภค มีการจ้างงานมากขึ้น ยกย่องมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในท้ายที่สุด แต่ความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ไม่ได้รับการยอมรับโดยกลุ่มคนที่ต่อต้านกระบวนการโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรี ซึ่งคำนึงถึงปัจจัยด้านอื่นของการสร้างสังคมที่มีคุณภาพของมนุษย์ เช่น การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมระบบคุณธรรม จริยธรรม อำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือทรัพยากรธรรมชาติตลอดไป คุณภาพของแรงงาน สภาพการจ้างที่เป็นธรรม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

NON-DEROGABLE (HUMAN) RIGHTS

สิทธิที่ไม่อาจระงับชั่วคราวได้ / สิทธิที่ไม่อาจลดทอนได้

สิทธิที่ไม่อาจระงับชั่วคราว / สิทธิที่ไม่อาจลดทอนได้ เป็นสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ ที่ถือว่าเป็นสิทธิที่สำคัญที่สุดต่อความเป็นมนุษย์ ซึ่งรัฐไม่สามารถลดทอนพันธกรณีระหว่างประเทศในการเคารพหรือคุ้มครองได้แม้แต่ในช่วงภาวะที่รัฐได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน (State of Emergency) หรือสถานการณ์พิเศษ (State of Exception) บางครั้งสิทธินี้เรียกว่า สิทธิสัมบูรณ์ (Absolute Rights) เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม สิทธิในความเชื่อและนับถือศาสนา สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน (ICCPR ข้อ 4(2), European Convention on Human Rights ข้อ 15(2), Inter-American Convention on Human Rights ข้อ 27(2))

คำที่เกี่ยวข้องคือ DEROGABLE RIGHTS

NON-DISCRIMINATION

การไม่เลือกปฏิบัติ

การไม่เลือกปฏิบัติเป็นหลักพื้นฐานเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นหลักทั่วไปของกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ หลักการนี้ได้รับการรับรองโดยกฎบัตรสหประชาชาติ และตราสารสิทธิมนุษยชนเกือบทุกฉบับ เช่น ปฏิญญาสากล (UDHR Article 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR Article 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR Article 2) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC Article 2)

ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน การไม่เลือกปฏิบัติมีสองนัยด้วยกัน นัยแรกเป็นหน้าที่ในทางลบ คือการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม (Equal Treatment) หมายถึงรัฐจะต้องไม่ดำเนินการหรือทำการใดๆ ที่แตกต่างกันเป็นผลให้

บุคคลใด หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้รับสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ เหนือกว่ากลุ่มอื่น หรือถูกจำกัดสิทธิ หรือประโยชน์มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

นัยที่สอง เป็นหน้าที่ในทางบวก คือ การกระทำในทางยืนยันสิทธิ (Affirmative Action) หมายถึง รัฐจักต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมของโอกาสในการใช้สิทธิ (Equal Opportunity) ของกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะที่ด้อยโอกาสกว่ากลุ่มอื่นๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้บรรลุถึงการมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกับกลุ่มอื่นๆ

OUTSOURCING

การรับบริการจากแหล่งภายนอกองค์กร

การรับบริการจากแหล่งภายนอกองค์กรเป็นการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ที่เน้นการลดต้นทุน และ ภาวะเกี่ยวกับลูกจ้างในองค์กร ตลอดจนการลดภาระด้านสวัสดิการคนงานภายในองค์กร ลดความเสี่ยงต่อการนัดหยุดงาน การประท้วงเกี่ยวกับการขึ้นค่าแรง และปัญหาอื่นๆ ตลอดจนถึงความต้องการในการได้รับบริการจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก องค์กรด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ของผู้ให้บริการโดยผู้ประกอบการวิชาชีพชั้นสูงเฉพาะทาง

ด้วยเหตุผลหลายประการเหล่านี้ ทำให้มีการใช้บริการจากแหล่งภายนอกองค์กรมากขึ้น ส่วนองค์กรที่รับบริการก็มีเหตุผลหลากหลายดังกล่าวแล้ว แต่เหตุผลหลักคือการประหยัดและลดความยุ่งยาก อย่างไรก็ตาม องค์กรธุรกิจบางแห่งอาศัยรูปแบบของการรับบริการจากภายนอก แต่มีการให้คนงานผู้ให้บริการมาทำงานในสำนักงานของผู้รับบริการโดยตรง ในลักษณะเดียวกับการจ้างแรงงาน แต่เลี่ยงการทำสัญญาจ้างแรงงานเพื่อหลบเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ หรือการทำสัญญาจ้างช่วง (Sub-contract) แต่มีการให้คนงานมาทำงานในสำนักงานของผู้ว่าจ้างเดิม แต่ไม่ใช่ลูกจ้างของ

ผู้ว่าจ้างเดิม ส่วนผู้รับจ้างช่วงก็ทำสัญญากับคนงานในลักษณะจ้างทำของ
ทุกกระบวนการเป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมายแรงงาน ซึ่งเป็นการละเมิด
สิทธิมนุษยชน และเป็นเหตุให้ไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากนายจ้าง

OVERSHOOT

สถานการณ์ที่ความต้องการของมนุษย์มีมากเกินไปที่ธรรมชาติมีอยู่

ในทางนิเวศวิทยา “Overshoot” หมายถึง สถานการณ์ที่ความต้องการของมนุษย์มีมากกว่าสิ่งที่ธรรมชาติมีอยู่เพื่อให้มนุษย์นำไปใช้สอยได้
ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับโลก และหากสถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลง หรือไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้
บริโภคของมนุษย์ ในการบริโภค ใช้สอยอย่างยั่งยืนต่อทรัพยากรธรรมชาติ
ที่มีอยู่ โดยการบริโภคเกินส่วนที่จะมีการทดแทนตามธรรมชาติได้ มนุษย์
ย่อมจะต้องประสบกับความทุกข์ยาก และเกิดการแก่งแย่งช่วงชิง
ทรัพยากรธรรมชาติ ความขาดแคลน และการขาดความพอเพียงย่อมนำ
มาสู่การเอารัดเอาเปรียบและการละเมิดสิทธิมนุษยชน

PERIODIC REPORTS

รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระ

รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระ หมายถึง รายงานที่รัฐ
ภาคีต้องจัดทำขึ้นและส่งไปยังองค์กรสิทธิมนุษยชนที่มีหน้าที่พิจารณา
การดำเนินการของรัฐในด้านสิทธิมนุษยชนตามกลไกตามสนธิสัญญา
(Treaty-based Mechanism) เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
(Human Rights Committee) ประจำติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ
พลเมืองและสิทธิทางการเมือง คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก (Child Rights
Committee) ประจำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก หรือกลไกที่จัดตั้งขึ้นตาม
กฎบัตรสหประชาชาติ (Charter-Based Mechanism) เช่น คณะมนตรี
สิทธิมนุษยชน (Human Rights Council)

วาระ (Period) ในการเสนอรายงานขึ้นอยู่กับตราสารที่ก่อพันธะหน้าที่นั่นเอง เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดให้รัฐภาคีเสนอรายงานฉบับแรก (Initial Report) ภายในสองปีหลังจากการเข้าเป็นภาคี และต้องเสนอรายงานฉบับต่อไปทุกสองปี ในขณะที่รายงาน “การประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชน” (Universal Periodic Review) ภายใต้กลไกของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council) กำหนดวาระในการรายงานเท่ากันทุกสี่ปี

ในรายงานฉบับแรก (Initial Report) เป็นการให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศ เช่น ระบบการปกครอง ระบบกฎหมาย ระบบเศรษฐกิจ ข้อมูลประชากร และสถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ส่วนรายงานฉบับต่อมาเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชนในประเทศในรอบที่ผ่านมา

การรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระช่วยให้รัฐภาคีได้ทบทวนจุดอ่อนจุดแข็งของการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐ ขณะเดียวกันเป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของประเทศต่างๆ ที่อาจมีปัญหาค้างค้ำกัน นอกจากนี้รัฐภาคียังได้รับการแนะนำทางด้านเทคนิคเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนหรือเพื่อนำไปพัฒนาการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้ดียิ่งขึ้น

PERSON WITH DISABILITIES, THE RIGHTS OF

สิทธิผู้พิการ

ผู้พิการ คือ บุคคลที่มีความด้อยทางด้านร่างกาย หรือสมองจนเป็นเหตุให้ไม่อาจมีโอกาสใช้สิทธิมนุษยชนได้อย่างสมบูรณ์ดังเช่นคนปกติ

สิทธิผู้พิการกระตุ้นให้ภาครัฐและเอกชนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ในการประกันสิทธิของผู้พิการที่เป็นธรรมตามขอบเขตที่สมควร ทั้งในฐานะบุคคลที่จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเสมอเหมือนบุคคลอื่น และการส่งเสริมสิทธิของผู้พิการทุกพลภาพในประเด็นการจัดบริการสาธารณะ

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่บุคคลเหล่านี้ รวมถึงต้องวางมาตรการในการยกระดับจิตสำนึกของสังคมเกี่ยวกับผู้พิการ สิทธิ ความจำเป็น ศักยภาพ และสิ่งที่ผู้พิการสามารถให้แก่สังคมด้วย

รัฐต้องสนองตอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นโดยยกเลิกกฎหมายหรือระบบการกีดกันใดๆที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสิทธิของผู้พิการ รวมทั้งจัดให้มีงบประมาณที่เพียงพอ ทรัพยากรที่รัฐมีอยู่ต้องจัดสรรอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ละเลยกลุ่มผู้พิการ โดยหลักการสำคัญ ได้แก่ การรักษาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การส่งเสริมให้บุคคลดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง การจัดการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ และการสร้างภราดรภาพระหว่างผู้พิการกับคนอื่นๆ ในสังคม

POLLUTER PAYS PRINCIPLE (PPP)

หลักการเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษ

หลักการเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษเป็นแนวคิดภายใต้หลักกฎหมายสิ่งแวดล้อม บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดความรับผิดชอบให้ผู้ก่อมลภาวะต้องรับผิดชอบต่อการก่อให้เกิดมลพิษที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ หลักการนี้ได้รับการยอมรับในระดับภูมิภาคโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) นอกจากนี้หลักการดังกล่าวยังได้รับการบรรจุในข้อ 16 ของปฏิญญาโอวัวด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ผู้ก่อมลพิษต้องเสียภาษีเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ (Ecological Taxation) เช่น การเสียภาษีในการทำความสะดวก และกำจัดขยะมีพิษอันตราย เสียภาษีในการซื้อโควตาคาร์บอนที่ปลดปล่อยสู่บรรยากาศเกินกว่าระดับที่ได้กำหนดไว้ หรือการเสียภาษีชดเชยคาร์บอนข้ามแดน (Border Carbon Adjustment หรือ BCA)

ปัญหาของการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวนี้ อยู่ที่การเคลื่อนย้ายฐานการผลิตจากประเทศที่พัฒนาแล้วและมีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างเข้มงวด มาลงทุนยังประเทศกำลังพัฒนาทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องกลายเป็นแหล่งปลดปล่อยคาร์บอน แม้ผู้รับภาระภาษีดังกล่าวเป็นผู้ผลิต แต่ผู้ผลิตย่อมโยกต้นทุนทางด้านภาษีไปยังผู้บริโภคต่อไป ในขณะที่ผู้ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะย้อนกลับไปประเทศที่เป็นแหล่งที่มาของการลงทุน ปัญหานี้ย่อมกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในแง่ของประชาชนในประเทศที่ยากจนอันเป็นฐานที่ตั้งของอุตสาหกรรมเหล่านี้ ต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีคุณภาพ

คำที่เกี่ยวข้องคือ ECOLOGICAL TAXATION

POSITIVE RIGHTS

สิทธิเชิงบวก

สิทธิเชิงบวก เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีทางกฎหมาย / รัฐศาสตร์ ที่เห็นว่าสิทธิมนุษยชนสามารถจำแนกเป็นสองประเภท คือ สิทธิเชิงบวก และสิทธิเชิงลบ

สิทธิเชิงบวก หมายถึง สิทธิมนุษยชนซึ่งก่อพันธะหน้าที่ให้ผู้มีหน้าที่ (Duty Bearers) ไม่เพียงแต่หน้าที่ในการไม่แทรกแซง ยังเกี่ยวกับผู้ทรงสิทธิ (Right Holders) หรือต้องหลีกเลี่ยงการละเมิดเท่านั้น แต่รัฐยังต้องกระทำการเพื่อให้ผู้ทรงสิทธิได้บรรลุถึงการมีและใช้สิทธิ เช่น การใช้มาตรการที่เป็นการยืนยันสิทธิ (Affirmative Measures) เช่น การที่รัฐมีนโยบายให้การศึกษาแบบให้เปล่าแก่เด็กทุกคน หรือการจัดโครงการให้ทุนยืมเรียนในระดับอุดมศึกษา ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ในการทำให้บรรลุถึงสิทธิในการศึกษา

ตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนแบบเดิมเห็นว่าสิทธิตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) เป็นสิทธิเชิงบวก ส่วนสิทธิตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ

สิทธิทางการเมือง (ICCPR) เป็นสิทธิเชิงลบ อันเป็นเหตุให้การจัดทำตราสารสิทธิมนุษยชนแบ่งแยกเป็นสองฉบับ ในปัจจุบันแนวคิดการแบ่งแยกสิทธิมนุษยชนระหว่าง “สิทธิเชิงบวก” กับ “สิทธิเชิงลบ” ไม่ค่อยได้รับการยอมรับ

ตามความเห็นของคณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมรัฐมีพันธะหน้าที่ต้องทำให้สิทธิบรรลุถึงความเป็นจริงอย่างคืบหน้า กล่าวคือรัฐต้องส่งเสริมสิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น มีอาหาร ยา รักษาโรค ที่פקอาศัย และเครื่องนุ่งห่ม จัดทรัพยากรมาส่งเสริมให้ผู้ทรงสิทธิได้บรรลุถึงการมีสิทธิอย่างแท้จริง

สิทธิประเภทนี้จึงสัมพันธ์กับทรัพยากรที่มี ดังนั้นจึงอาจต้องอาศัยความร่วมมือ และแสวงหาทรัพยากรมาจากหลายส่วน รัฐอาจมีหน้าที่ในเบื้องต้นเท่าที่รัฐจะสามารถจัดให้ได้ นอกจากนั้นรัฐอาจแสวงหาความร่วมมือจากประชาคมโลกเพื่อให้เกิดการบรรลุถึงความเป็นจริงอย่างคืบหน้า

คำที่เกี่ยวข้องคือ NEGATIVE RIGHTS

PREJUDICE

อคติ

อคติ ถือเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาความเสมอภาคของบุคคล ในกระบวนการบังคับใช้สิทธิโดยรัฐ และการบังคับตามสิทธิโดยตุลาการ เนื่องจากอคติเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มเสี่ยง ด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางสถานภาพอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศาสนา ลัทธิความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ อันเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เช่น การมีอคติทางเพศในคำพิพากษาเกี่ยวกับเพศ การมีอคติต่อคนต่างด้าวในกระบวนการยุติธรรม ทำให้เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิ

PRESCRIBED BY LAW

ตามที่กฎหมายกำหนด

ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นหลักกฎหมายมหาชนและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หมายถึง ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้นจะต้องกระทำโดยบทบัญญัติกฎหมาย เพื่อให้การจำกัดนั้นมีความชอบธรรม ทั้งนี้เพราะกฎหมาย มีกระบวนการตรวจสอบและจัดทำขึ้นโดยสถาบันของสังคมที่สามารถตรวจสอบได้ และกฎหมายมีการประกาศใช้ทั่วไปทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ได้ว่ารัฐได้ออกกฎเกณฑ์ควบคุมความประพฤติอย่างไรบ้าง หลักการนี้ปรากฏในอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนทั่วไป เช่น ICCPR, ECHR ข้อ 8-10 ใน UDHR ข้อ 28

ตราสารระหว่างประเทศได้กำหนดหลักความชอบด้วยกฎหมายในการจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยใช้ถ้อยคำต่างกัน แต่มีความหมายที่เหมือนกัน เช่น ICCPR ข้อ 9 Liberty and Security of Person “เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” “*in accordance with such procedure as are established by law*” หรือ ข้อ 12 Freedom of Movement บัญญัติโดยกฎหมาย “*provided by law*” ข้อ 17 Privacy ไม่แทรกแซงโดยมิชอบ โดยกฎหมาย “*unlawful interference*” ข้อ 18 Privacy ตามที่กฎหมายกำหนด “*prescribed by law*” ข้อ 19 Freedom of Expression บัญญัติโดยกฎหมาย “*provided by law*” ข้อ 21 Freedom of Assembly สอดคล้องกับกฎหมาย “*conform with law*”

แนวคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้เคยให้ความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายไว้ว่า “กฎหมาย” หมายถึง กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง และมีสภาพบังคับที่ประชาชนต้องปฏิบัติตามไม่ว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ และไม่ว่าจะเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญา หรือกฎหมายแพ่ง และไม่ว่าจะออกโดยองค์กรใด แต่แนวปฏิบัติไม่ถือว่าเป็นกฎหมายถ้าไม่มีสภาพบังคับทั่วไป

PROCEDURAL RIGHTS

สิทธิที่เป็นกระบวนการ

สิทธิมนุษยชนที่เป็นกระบวนการเป็นส่วนประกอบของสิทธิในความเป็นมนุษย์ ในความเห็นของนักทฤษฎีถือว่าสิทธิที่เป็นกระบวนการนี้มีลักษณะเสริมสิทธิที่เป็นเนื้อหา มีความสำคัญที่ทำให้มนุษย์บรรลุถึงการมีสิทธิ หรือ การใช้สิทธิในการคุ้มครองสิทธิ เช่น สิทธิในการนัดหยุดงานของผู้ใช้แรงงาน เป็นสิทธิที่เป็นกระบวนการเพื่อเรียกร้องให้บรรลุถึงการมีสภาพการจ้างงานที่ดีหรือสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยศาลที่เที่ยงธรรม เป็นสิทธิที่เป็นกระบวนการของการประกันสิทธิในความมั่นคงในชีวิตสิทธิ

คำที่เกี่ยวข้องคือ SUBSTANTIVE RIGHTS

PRODUCTION WORKERS

แรงงานชั้นกรรมาชีพ

แรงงานชั้นกรรมาชีพ เป็นผู้ใช้แรงงานที่ไม่มีความชำนาญหรือที่เรียกว่า แรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) แรงงานเหล่านี้ทำงานหรือให้บริการในอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน (Labour Intensive) มักได้รับค่าแรงต่ำ ไม่มีศักยภาพในการแข่งขันและอาจสูญเสียตำแหน่งงานได้ทันทีเมื่อนายจ้างไม่ต้องการ นอกจากนี้นายจ้างอาจตัดหรือลดค่าแรงได้โดยผู้ใช้แรงงานไม่สามารถต่อรองได้ หากไม่มีกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

แรงงานชั้นกรรมาชีพ จึงมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ต่ำ ขาดความสามารถในทางเศรษฐกิจ ขาดโอกาสในการศึกษาและการพัฒนา ผู้ประกอบการมีอำนาจต่อรองสูงกว่าสามารถเลือกใช้แรงงานหรือการบริการภายนอกได้เสมอ จัดเป็นปัญหาทางสังคมที่สืบเนื่องมาจากความยากจน และการไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในด้านการเข้าถึงการศึกษาโดยตรง

คำที่เกี่ยวข้องคือ LABOUR INTENSIVE, OUTSOURCING

PROGRESSIVE REALISATION OF THE RULE OF LAW

การทำให้หลักนิติธรรมเกิดขึ้นจริงอย่างคืบหน้า

การทำให้หลักนิติธรรมเกิดขึ้นจริงอย่างก้าวหน้า เป็นแนวคิดที่ว่า การพัฒนาหลักนิติธรรมในรัฐต่างๆ ต้องกระทำไปอย่างต่อเนื่องให้มีการพัฒนาการมากขึ้นเรื่อยๆ อย่างมีนัยสำคัญ แม้รัฐทั้งหลายจะมีพื้นฐานทางสังคมแตกต่างกัน แต่รัฐสามารถริเริ่มและพัฒนารากฐานทางกฎหมายและนิติธรรมไปตามกระบวนการได้ อาทิ การมีรัฐธรรมนูญที่ประกันสิทธิ การมีกลไกตรวจตราการละเมิดสิทธิ การบังคับตามสิทธิได้ในชั้นศาล อันจะมีส่วนส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐต้องละเว้นการละเมิดสิทธิ และตระหนักถึงการพัฒนาสิทธิของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

PROGRESSIVE REALISATION

การทำให้เป็นจริงอย่างมีความคืบหน้า

การทำให้เป็นจริงอย่างมีความคืบหน้า เป็นความคิดรวบยอดของพันธกรณีของรัฐภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ทั้งนี้ เนื่องจากความจริงที่ว่าสิทธิด้านนี้ไม่สามารถทำให้สัมฤทธิ์ผล หรือทำให้เป็นจริงได้ในระยะเวลาอันสั้นจึงต้องทำให้ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ในแง่นี้ภาระหน้าที่ของรัฐภาคีภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จึงต่างจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทางด้านสิทธิเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Committee on Economic, Social and Cultural Rights) ได้ให้ความเห็นใน ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญลำดับที่ 3 (General Comment) ว่า “การทำให้สิทธิเป็นจริง” ซึ่งต้องใช้เวลานานไม่ควรตีความไปในทางที่ว่ารัฐไม่ต้องมีพันธหน้าที่เท่าใดนัก ในทางตรงกันข้ามรัฐภาคีสามารถโอนอ่อนในการตอบสนองต่อพันธกรณีและสามารถปรับมาตรการ หรือกิจกรรมที่จะทำให้สิทธินั้นเกิดสัมฤทธิ์ผลขึ้นตามสภาพความเป็นจริงของสังคมของตน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เน้นว่าเป็นความเข้าใจผิดที่ว่า ICESCR ไม่ได้ก่อพันธกรณีให้รัฐต้องปฏิบัติทันที เพราะหน้าที่ในการ “ดำเนินการ (Take Steps)” นั้นเกิดทันที เช่น การปกป้องคุ้มครองอย่างไม่มีการเลือกปฏิบัติ หรือการจัดทำแผนหรือโครงการต่างๆ เพื่อนำไปสู่การทำให้สิทธินั้นเป็นจริงขึ้นมา และต้องแยกจาก “ผล” ของการที่ได้ดำเนินการ

PROSE-VERBAL (French)

บันทึกการเจรจา

บันทึกการเจรจา เดิมหมายถึงการสรุปขั้นตอนและผลการประชุมทางการทูต แต่ในปัจจุบันหมายถึงบันทึกสาระสำคัญ ข้อตกลงระหว่างภาคี การบันทึกการเจรจา นอกจากนี้ยังใช้บันทึกการแลกเปลี่ยน หรือการให้สัตยาบัน การทำข้อตกลงทางการบริหารที่ไม่สำคัญนัก หรือกรณีการเปลี่ยนแปลงอนุสัญญาเล็กๆ น้อยๆ ทั่วไป ที่ไม่มีการให้สัตยาบัน

PROTECT, DUTY TO / OBLIGATION TO

ภาระหน้าที่ / พันธกรณี ในการปกป้องคุ้มครอง

คำว่า ภาระหน้าที่ (Duty) หรือพันธกรณี (Obligation) ในการปกป้องคุ้มครอง เป็นหน้าที่หนึ่งในภาระหน้าที่สามด้านตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่มีต่อปัจเจกชน หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ทรงสิทธิ คือ การเคารพ (Respect) การปกป้องคุ้มครอง (Protect) และการทำให้บรรลุผล (Fulfil)

รัฐในฐานะที่เป็นผู้มีหน้าที่ (Duty Bearer) มีภาระหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครองไม่ให้บุคคลที่เป็นผู้ทรงสิทธิ (Right Holder) ถูกละเมิดจากบุคคลที่สาม ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดา องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ หรือจากนโยบายรัฐเอง ดังนั้นรัฐจึงต้องมีนโยบาย ออกกฎหมาย หรือสร้างค่านิยม หรือความรู้ความเข้าใจเพื่อไม่ให้กลไก หรือบุคคลที่อยู่ภายในอำนาจรัฐละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น

หน้าที่ในการคุ้มครองในแง่ของสิทธิทางด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อย่างเช่นการมีกฎหมายอาญาบัญญัติให้การฆ่า หรือทำร้ายร่างกายเป็นความผิด และการมีเจ้าพนักงานตำรวจบังคับใช้กฎหมาย และมีศาลรับคำฟ้องในกรณีที่บุคคลถูกละเมิดสิทธิในชีวิต เพื่อการบังคับให้การคุ้มครองปกป้องบังเกิดผล

ภาระหน้าที่ในการคุ้มครองในแง่ของสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น สิทธิในอาหาร รัฐออกกฎหมาย กำหนดมาตรฐานอาหารเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะได้รับอาหารที่มีคุณภาพ เป็นต้น

PROTECTED CLASS

กลุ่มคนที่ได้รับการคุ้มครอง

กลุ่มคนที่ได้รับการคุ้มครอง มีความหมายว่า เดิมทีนั้นกฎหมายที่ปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติ มักจะพิจารณาเฉพาะการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกันว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย และสมาชิกที่จะได้รับการคุ้มครองจะต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มดังกล่าว กฎหมายคุ้มครองสิทธิบุคคลในยุคแรกจะคุ้มครองเฉพาะกรณีการถูกเหยียดผิว และการเลือกปฏิบัติต่อเชื้อชาติ หรือเพศ เมื่อได้มีวิวัฒนาการในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากขึ้น จึงได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองบุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติเพิ่มขึ้นหลายฉบับ ตลอดจนมีการเพิ่มกลุ่มคนที่ได้รับการคุ้มครองมากขึ้นตามไปด้วย

ปัจจุบันการคุ้มครองกลุ่มชนได้ขยายขอบเขตการคุ้มครองกว้างขวางขึ้น ได้แก่ การห้ามการเหยียดผิว การเลือกเชื้อชาติต่อแหล่งกำเนิดสัญชาติของบุคคลที่มาจากบางประเทศ การต่อต้านศาสนา เลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างทางเพศ อายุ สภาพร่างกายของบุคคล เป็นต้น การคุ้มครองดังกล่าวเป็นพัฒนาการของกระบวนการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กว้างขวางขึ้น

PROTOCOL OF SAN SALVADOR

พิธีสารซาน ซัลวาดอร์

“พิธีสารซาน ซัลวาดอร์” เป็นคำที่ใช้เรียกพิธีสารเพิ่มเติมฉบับแรกของอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา ซึ่งชื่อที่เป็นทางการคือ “พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาระหว่างรัฐอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Additional Protocol to the American Convention on Human Rights in the area of Economic, Social and Cultural Rights)” ซึ่งได้รับรองโดยองค์การรัฐอเมริกา ใน ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531) และ มีผลบังคับใช้ใน ค.ศ.1999 (พ.ศ. 2542) พิธีสารฉบับนั้นนอกจากจะได้รับรองสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) แล้วยังขยายไปถึงสิทธิใหม่ๆ เช่น สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี สิทธิในการตั้งครอบครัวและได้รับการคุ้มครองในครอบครัว สิทธิในอาหาร เป็นต้น

พิธีสารฯ กำหนดพันธกรณีของรัฐภาคีให้มีหน้าที่ในการ “ส่งเสริม” โดยกำหนดให้รัฐภาคีได้ “ใช้มาตรการต่างๆ เพื่อทำให้สิทธิที่ได้รับรองนี้ บรรลุถึงความก้าวหน้าอย่างเต็มเปี่ยม” ซึ่งต่างกับ อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนที่กำหนดให้รัฐคุ้มครองโดยกระบวนการทางกฎหมายที่สามารถฟ้องร้องการละเมิดสิทธิได้

พิธีสารฯ กำหนดให้รัฐภาคีจัดทำรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามพันธกรณีประจำปี เสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาทำความเข้าใจพร้อมข้อเสนอแนะเสนอไปยังสมาชิกใหญ่ และ คณะมนตรีถาวรขององค์การรัฐอเมริกา

PROTOCOL

พิธีสาร / พิธีการทางการทูต

คำว่าพิธีสารมีความหมายสองนัยด้วยกันคือ นัยที่เกี่ยวกับสนธิสัญญา และนัยที่เกี่ยวกับพิธีการทางการทูต

1. นัยที่เกี่ยวกับสนธิสัญญา พิธีสารเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่มีการจัดทำที่มีลักษณะเป็นทางการน้อยกว่าสนธิสัญญา หรืออนุสัญญา และมีใช้ความตกลงที่กระทำขึ้นโดยประมุขของรัฐ โดยทั่วไปหมายถึงเอกสารดังต่อไปนี้
 - 1.1 เอกสารเสริมอนุสัญญา ซึ่งร่างโดยผู้ร่วมเจรจา บางครั้งเรียกว่าพิธีสารลงนาม (Protocol of Signature) มักเป็นเอกสารภาคผนวก เอกสารที่ตีความสนธิสัญญา ข้อบัญญัติของสนธิสัญญา บทบัญญัติแทรกเสริม ซึ่งมีความสำคัญไม่มาก บทบัญญัติทางการซึ่งมิได้ปรากฏในอนุสัญญา หรือข้อสงวนที่กระทำโดยภาคีที่ลงนาม พิธีสารแก้ไขสนธิสัญญาพหุภาคีต่างๆ เมื่อมีการให้สัตยาบันอนุสัญญาจะมีผลเป็นการให้สัตยาบันพิธีสารไปด้วยในตัว
 - 1.2 เอกสารเสริมอนุสัญญา เช่น พิธีสารเลือกรับ (Optional Protocol) หรือพิธีสารเพิ่มเติม(Additional Protocol) ซึ่งมีผลผูกพันเช่นเดียวกับสนธิสัญญาแต่มีลักษณะเอกเทศ และมีผลผูกพันรัฐเมื่อมีการให้สัตยาบันพิธีสารนั้นๆ เช่น พิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) (Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, Aiming at the Abolition of the Death Penalty) มีผลใช้บังคับ ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) ซึ่งเป็นพิธีสารที่กำหนดให้รัฐยกเลิกโทษประหารชีวิตในทุกรูปแบบ

1.3 สนธิสัญญาเอกเทศที่มีความผูกพันเช่นเดียวกับสนธิสัญญา เช่น พิธีสารเพิ่มเติมแห่งอนุสัญญารัฐอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Additional Protocol to the American Convention on Human Rights in the Area of Economic, Social and Cultural Rights)

1.4 บันทึกความเข้าใจ ซึ่งบางครั้งก็ใช้คำว่า บันทึกการเจรจา (Prose-verbal)

2. นัยที่เกี่ยวกับพิธีการทางการทูต หมายถึง ธรรมเนียมประเพณี แนวปฏิบัติ หรือมารยาททางการทูตที่บรรดาผู้แทนทางการทูต ถือปฏิบัติต่อกันในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

RACISM

การเหยียดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ / การเหยียดสีผิว

การเหยียดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ / การเหยียดสีผิว ถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมรูปแบบหนึ่งที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือสีผิว ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มที่ถูกเหยียด หรือไม่มีการรองรับประกันสิทธิให้แก่กลุ่มเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ / สีผิว เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม เช่น การเหยียดคนผิวดำในรัฐที่ใช้ทาสผิวดำมาก่อน ทำให้มีการล่าสังหารคนผิวสี และไม่ให้สิทธิคนผิวสี ในกิจกรรมต่างๆ โดยไม่มีเหตุผลอันชอบธรรมรองรับการกระทำเหล่านั้น

RATIFICATION

การให้สัตยาบัน

การให้สัตยาบัน คือ กระบวนการ หรือขั้นตอนที่กำหนดให้รัฐ แสดงเจตนารมณ์ให้ความยินยอมผูกพันรัฐตามสนธิสัญญา ดังนั้นหาก ในสนธิสัญญาได้มีการกำหนดให้ต้องมีการให้สัตยาบันก่อน สนธิสัญญาจึง

จะผูกพันรัฐนั้น หากรัฐภาคีใดยังไม่ได้ให้สัตยาบัน รัฐนั้นก็ยังไม่ต้องผูกพันตามสนธิสัญญา แม้ว่ารัฐนั้นจะได้ลงนามในสนธิสัญญาแล้วก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าสนธิสัญญานั้นไม่มีผลทางกฎหมายใดๆ เลย เนื่องจากการลงนามในสนธิสัญญาก็มีผลเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของรัฐในการผูกพันตามสนธิสัญญา ดังนั้นรัฐจะต้องกระทำการโดยสุจริต ด้วยการไม่กระทำในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหลักการในสนธิสัญญาที่ได้ลงนามไว้

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ได้กำหนดว่าการให้สัตยาบันนั้นต้องกระทำต่อเมื่อ

- สนธิสัญญานั้นกำหนดไว้ว่าการแสดงความยินยอมผูกพันตามสนธิสัญญาดังกล่าวให้กระทำโดยการให้สัตยาบัน
- รัฐภาคีซึ่งเจรจาสนธิสัญญานั้นตกลงกันให้ต้องมีการให้สัตยาบัน
- ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจซึ่งได้ลงนามในสนธิสัญญานั้น จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องมีการให้สัตยาบันโดยรัฐอีกครั้งหนึ่ง รัฐจึงจะผูกพันตามสนธิสัญญานั้น
- ปรากฏตามหนังสือมอบอำนาจเต็มซึ่งแสดงเจตนารมณ์ของรัฐว่าการลงนามในสนธิสัญญาของตัวแทนนั้นจะต้องมีการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่งจึงจะผูกพันตามสนธิสัญญา หรือในระหว่างที่มีการเจรจากันนั้น รัฐภาคีดังกล่าวได้แสดงเจตนาเช่นนั้น

REFUGEE

ผู้ลี้ภัย

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ.1951 (พ.ศ. 2494) และพิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ.1967 (พ.ศ. 2510) นิยามความหมายของคำว่า “ผู้ลี้ภัย” หมายถึง

”บุคคลที่อยู่นอกอาณาเขตของรัฐของตนโดยสาเหตุแห่งความหวาดกลัวที่มีมูลอันจะอ้างได้ว่าจะถูกประหัตประหาร ด้วยเหตุผลด้านเชื้อชาติ

ศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ว่าจะเป็นกลุ่มทางสังคม หรือทางความคิดทางการเมือง หรือเพราะไม่สามารถหรือไม่เต็มใจที่จะได้รับประโยชน์จากความคุ้มครองของประเทศนั้นหรือกลับคืนไปที่นั่นเพราะกลัวการประหัตประหาร”

คำนิยามนี้มีความมุ่งหมายจำเพาะเจาะจงไปที่ผู้ลี้ภัยที่มีเหตุจากสงครามความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งเกิดขึ้นในยุโรป

ในขณะที่นิยามของอนุสัญญาองค์การเอกภาพแอฟริกา (OAU) ค.ศ.1969 (พ.ศ. 2512) ขยายความหมายครอบคลุมบุคคลที่ถูกบังคับให้ออกจากประเทศ เนื่องจากการรุกรานจากภายนอกประเทศ การครอบครองการครอบงำของต่างชาติหรือเหตุการณ์ใดๆ ที่รบกวนความสงบเรียบร้อย

ส่วนปฏิญญาคาร์ตาเฮนาว่าด้วยผู้ลี้ภัย (Cartagena Declaration on Refugee) ค.ศ.1985 (พ.ศ. 2528) ขององค์การรัฐอเมริกา ได้มุ่งคุ้มครองถึงการลี้ภัยจากความขัดแย้งภายในและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางทั้งระดับสากลและระดับภูมิภาค

เป้าหมายเบื้องต้นสองประการในการคุ้มครองผู้ลี้ภัย ประการแรก คือ เพื่อปกป้องชีวิตและอิสรภาพและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ถูกคุกคามในประเทศถิ่นกำเนิด ประการที่สอง เพื่อปกป้องประโยชน์ของผู้ลี้ภัยเหล่านั้นเพื่อให้แน่ใจว่าการเคลื่อนย้ายของประชาชนจำนวนมากเป็นไปในลักษณะที่คาดการณ์ได้และสอดคล้องกับหลักการที่ตกลงไว้ในอนุสัญญาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย

RELATIVITY (OF HUMAN RIGHTS)

ลักษณะจำเพาะ / สัมพัทธภาพแห่งสิทธิมนุษยชน

ลักษณะจำเพาะ / สัมพัทธภาพทางสิทธิมนุษยชน เป็นแนวคิดที่เห็นว่าแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันดังนั้นการปรับใช้หลักการสิทธิมนุษยชนต้องคำนึงถึงความจำเพาะของแต่ละสังคม

คำที่เกี่ยวข้องคือ CULTURAL RELATIVISM (OF HUMAN RIGHTS)

RELIGION AND BELIEF, RIGHT TO

สิทธิในศาสนาและความเชื่อ

สิทธิในศาสนาและความเชื่อ ยอมรับว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพสัมบูรณ์ (Absolute Rights) ในการนับถือรวมทั้งไม่นับถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในการใช้เสรีภาพ บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการลิดรอนสิทธิหรือทำให้เสียประโยชน์อื่นใด เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิิกายของศาสนา ลัทธินิยม/ความเชื่อในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น การควบคุมกิจกรรมทางศาสนาจึงเป็นการละเมิดสิทธิในลัทธิความเชื่อและศาสนา สิทธินี้รวมถึงสิทธิที่จะไม่นับถือศาสนาใดส่วนวิธีการส่งเสริมสิทธิอาจกระทำได้โดยให้เสรีภาพแก่บุคคลในการนับถือหรือไม่นับถือศาสนา ประกอบศาสนกิจ หรือรัฐต้องมีมาตรการลงโทษผู้ที่ทำลายกิจกรรมทางศาสนา หรือศาสนสถาน

RESPECT, DUTY TO / OBLIGATION TO

ภาระหน้าที่ / พันธกรณีในการเคารพ

ภาระหน้าที่ (Duty) หรือพันธกรณี (Obligation) ในการเคารพ เป็นหน้าที่หนึ่งในภาระหน้าที่สามด้านตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของ รัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่มีต่อปัจเจกชน หรือกลุ่มบุคคลที่เป็น ผู้ทรงสิทธิ คือ การเคารพ (Respect) การปกป้องคุ้มครอง (Protect) และ การทำให้บรรลุ (Fulfill)

ภาระหน้าที่ในการเคารพ ถือเป็นหน้าที่เชิงลบ นั่นคือรัฐหรือผู้มีหน้าที่ (Duty Bearer) ต้องหลีกเลี่ยง และไม่ขัดขวางบุคคลที่เป็นผู้ทรงสิทธิ ไม่อาจใช้สิทธิตามที่บุคคลนั้นมี

ตัวอย่างหน้าที่ในการเคารพ ในแง่สิทธิทางด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิในครอบครัว รัฐจะต้องไม่แทรกแซงการใช้ชีวิตครอบครัว เช่น การห้ามข้าราชการหญิงสมรสกับชาวต่างชาติ ในแง่สิทธิทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น รัฐต้องเคารพสิทธิในสุขภาพของบุคคลในการเลือกที่จะรับการรักษา หรือดูแลสุขภาพของตัวเอง

RESTORATIVE JUSTICE

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ บางครั้งก็ใช้คำว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงฟื้นฟู” เป็นแนวคิด กระบวนการยุติธรรมที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการยอมรับของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ได้รับการเยียวยาและปกป้องในกระบวนการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ อันได้แก่ การคุ้มครองสิทธิของเหยื่อและญาติผู้เสียหาย การประกันสิทธิในการได้รับการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรมของจำเลยผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดกระบวนการยอมรับในการกระทำและสำนึกผิดเพื่อกำหนดวิธีการลงโทษและการให้อภัยเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจและสัมพันธ์ภาพของคู่กรณีและสังคมให้สามารถฟื้นคืนสู่สถานะเดิมก่อนเกิดข้อพิพาทได้ ในปัจจุบันใช้ในกรณีการทำความผิดของเด็กและเยาวชน และกระบวนการยุติธรรมชุมชน เป็นต้น

RETROACTIVE LAW

กฎหมายย้อนหลัง

หลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนได้นำหลักกฎหมายอาญามาใช้ คือ ห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังต่อผู้กระทำความผิด

หลักกฎหมายนี้เกิดจากหลักที่ว่า “ไม่มีกฎหมายไม่มีความผิด” ซึ่งหมายถึงการลงโทษทางอาญาต่อบุคคลได้นั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายรับรองเนื่องจากทุกคนมีอิสระเสรีที่จะกระทำการใดๆ ได้ตามที่ตนเองเห็นสมควร กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือของรัฐในการกำหนดให้บุคคลละเว้นจากการ

กระทำได้ หรือกำหนดให้ทำอย่างใด ดังนั้นบุคคลจะต้องรู้ว่ากฎหมายห้ามทำ หรือให้ทำสิ่งใดในขณะที่ตนตัดสินใจ ไม่เช่นนั้นรัฐก็จะใช้อำนาจออกกฎหมายลงโทษทางอาญาแก่บุคคลตามอำเภอใจ

การไม่ใช้กฎหมายย้อนหลัง หมายถึง ต้องใช้กฎหมายที่มีอยู่ ขณะกระทำความผิด อย่างไรก็ตามหลักห้ามใช้กฎหมายย้อนหลัง มีข้อยกเว้นคือ ศาลสามารถใช้กฎหมายใหม่ที่เป็นคุณไม่ว่าด้านใด แก่ผู้กระทำผิดได้

RIGHTS HOLDER

ผู้ทรงสิทธิ (มนุษยชน)

ผู้ทรงสิทธิ หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของสิทธิมนุษยชนเนื่องจากเรามีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์ทุกคนเมื่อเกิดมาแล้วย่อมเป็นผู้ทรงสิทธิมนุษยชน

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง นอกจากบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้ทรงสิทธิแล้ว “ชนชาติ” ยังเป็นผู้ทรงสิทธิได้ด้วย เนื่องจากสิทธินี้กล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องเอกราชจากการเป็นอาณานิคม ซึ่งทางทฤษฎีถือว่าบุคคลใช้สิทธิในการเรียกร้องนี้ร่วมกัน

กฎหมายสิทธิมนุษยชนจะเน้นไปที่การคุ้มครองผู้ทรงสิทธิที่เป็นบุคคลธรรมดาเป็นหลัก ผู้ทรงสิทธิสามารถอ้างสิทธิต่อรัฐซึ่งมีสัญญาประชาคมต่อพลเมืองทั้งหลายในรัฐว่า เมื่อได้รับมอบอำนาจมาจากประชาชนแล้วก็จะใช้อำนาจไปในการส่งเสริมและสร้างหลักประกันสิทธิทั้งหลายให้แก่ประชาชน ดังที่ได้มีสัญญาประชาคมร่วมกันอยู่

สิทธิและหน้าที่จึงเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันเสมอ เพื่อเป็นขอบเขตในการใช้สิทธิของบุคคลและสร้างหลักประกันสิทธิมนุษยชนให้แก่บุคคลทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นพลเมืองของรัฐนั้นๆ หรือไม่ก็ตาม

คำที่เกี่ยวข้องคือ DUTY BEARER

RIGHTS OF THE CHILD, CHILD RIGHTS

สิทธิเด็ก / สิทธิของเด็ก

สิทธิเด็ก เป็นแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่คำนึงถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี กฎหมายสิทธิมนุษยชนสร้างระบบการคุ้มครองสิทธิของเด็กเพิ่มขึ้นกว่าคนในกลุ่มอื่นเนื่องจากเด็กเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจถูกละเมิดสิทธิได้ง่าย และเพื่อสร้างสภาวะที่เหมาะสมในการพัฒนาของตัวเด็กเอง เช่น เด็กต้องไม่ถูกนำมาแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเน้นบทบาทของครอบครัวและสถาบันของสังคมในการป้องกันไม่ให้เด็กกระทำความผิด

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ให้ความสำคัญกับการปกป้อง สวัสดิภาพของเด็ก และส่งเสริมการพัฒนาของเด็กให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้เด็กจะได้รับความสำคัญลำดับแรก หากต้องตัดสินใจเลือกปกป้องสิทธิให้กลุ่มคนต่างๆ

การจัดปัญหาสิทธิเด็ก เกี่ยวเนื่องกับนโยบายการพัฒนา อย่างยั่งยืน โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา และการสร้างความมั่นคงทางสังคมให้มนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต รัฐจึงมีหน้าที่ต้องตรวจตราเพื่อแก้ปัญหาอย่างทันท่วงที และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการของเด็ก

RIGHTS TO PHYSICAL INTEGRITY

สิทธิในบูรณภาพแห่งร่างกาย

สิทธิในบูรณภาพแห่งร่างกาย ประกอบด้วยสิทธิหลายด้านของบุคคลที่เกี่ยวกับกายภาพของบุคคลที่ไม่อาจละเมิดได้ เช่น การปลอดจากการทรมาน ถูกคุมขังหรือทำให้สูญเสียอวัยวะ (ส่วนสิทธิอีกด้านคือสิทธิในเชิงมโนธรรม เช่น ความเชื่อ การพูด) สิทธิเหนือเนื้อตัวร่างกายมีความหมายแคบกว่าสิทธิในชีวิต การละเมิดบูรณภาพของเนื้อตัวร่างกายไม่ได้ทำให้สูญสิ้นชีวิตแต่เป็นการกระทำต่อหรือบังคับับเหนือส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของร่างกายของบุคคล

สิทธินี้มีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อที่ว่า เมื่อเป็นมนุษย์แล้ว ตนเองก็จะเป็นผู้กำหนดวิถีทางความเป็นไปแห่งเนื้อตัวร่างกายแห่งตน บุคคลอื่นไม่สามารถล่วงละเมิดต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้นั้นได้ สิทธินี้ถือว่าสำคัญต่อความเป็นมนุษย์รองลงมาจากสิทธิในชีวิต จะเห็นได้ว่าสิทธิมนุษยชนอื่นๆ เช่น สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษตามอำเภอใจ สิทธิที่จะไม่ถูกเอาลงเป็นทาสหรือถูกบังคับแรงงาน ต่างก็เกี่ยวหรือสนับสนุนสิทธิในบูรณภาพแห่งร่างกาย ในขณะที่เสรีภาพด้านความคิดและมโนธรรม ช่วยให้เขาได้มีเสรีภาพที่จะยอมหรือไม่ยอมต่อสิ่งใด

RIGHTS TO PRIVACY

สิทธิในความเป็นส่วนตัว

สิทธิในความเป็นส่วนตัวถือเป็นหัวใจของความคิดเกี่ยวกับสิทธิของบุคคล แต่สิทธินี้มีขอบเขตที่กว้างและขาดการบัญญัติที่ชัดเจน สิทธินี้เกี่ยวข้องกับการกระทำหลายๆด้านของมนุษย์ เช่น สิทธิในชีวิตครอบครัว (Right to Family Life) เสรีภาพทางความเชื่อและศาสนา (Freedom of Belief and Religion) เสรีภาพในการสมาคม (Right to Association)

สิทธิในความเป็นส่วนตัวหมายถึง สิทธิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะทำการใดๆ ได้โดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก รวมทั้งการที่ปลอดจากการสอดส่องเฝ้ามองจากสังคมหรือบุคคลภายนอก ดังนั้นสิทธิในความเป็นส่วนตัว จึงรวมถึงการมีความลับ (Secrecy) การดำเนินชีวิต (Life-Style) คำว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัว จึงต่างกับคำว่าสิทธิส่วนบุคคล คำว่าสิทธิส่วนบุคคล (Private) นั้นหมายถึงของสิ่งนั้นเป็นของคนคนนั้น ไม่ใช่เป็นของสาธารณะ (Public)

กฎหมายทุกระบบยอมรับว่าความเป็นส่วนตัวอาจถูกจำกัดหรือถูกแทรกแซงได้ เนื่องจากสิทธิมนุษยชนมักจะถูกอ้างเพื่อคัดค้านหรือท้าทายอำนาจรัฐ ในขณะที่รัฐจะควบคุมหรือกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เหนือบุคคล ดังนั้นจึงมักมีความขัดกันระหว่างรัฐที่อ้างกฎหมายกับบุคคล

ที่อ้างสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาสิทธิมนุษยชนถือว่ามนุษย์เกิดมามีอิสรภาพและเท่าเทียมกันไม่มีใครอยู่เหนือใคร มนุษย์เกิดมาพร้อมกับมโนธรรมและเหตุผล (ปญญานาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 1) ดังนั้นทุกคนจึงมีสิทธิที่จะคิดว่าสิ่งใดดีที่สุดเหมาะสมที่สุด สำหรับตนเอง (สิทธินี้จะควบคู่ไปกับปญญานาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 19 เสรีภาพในความคิด)

กล่าวอีกนัยหนึ่งเมื่อเป็นมนุษย์แล้วเขาย่อมจะมีอำนาจในการตัดสินใจกระทำการใดด้วยตนเอง การแทรกแซงความเป็นส่วนตัว การครอบงำหรือบงการโดยกฎเกณฑ์ต่างๆ จะถือว่าขัดต่อการพัฒนาการของมนุษย์

RIGHTS-BASED APPROACH

วิธีมองปัญหาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

วิธีมองปัญหาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนเป็นแนวทางในการดำเนินการต่างๆ ที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายสุดท้ายของการดำเนินการใดๆ ของรัฐก็คือมนุษย์ ดังนั้นมาตรการต่างๆ เช่น โครงการ แผนการ หรือนโยบายที่มีขึ้นโดยรัฐ องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรต่างๆ จึงต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนที่ถือว่าเป็นแก่นของความเป็นมนุษย์

การมองปัญหาโดยใช้สิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐาน เป็นหลักคิดสำหรับมาตรการต่างๆ นอกจากป้องกัน มิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้วยังทำให้มาตรการต่างๆ เหล่านี้สอดคล้องกันมากขึ้นอันเป็นการบูรณาการสิทธิมนุษยชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น

แนวทางนี้สามารถนำไปปรับใช้กับมาตรการทั้งในระดับพหุภาคี ระดับภูมิภาค และระดับภายในรัฐ เพื่อพัฒนาและปรับใช้โดยเน้นความเป็นสากล การพึ่งพิงกัน การไม่แบ่งแยก และการเชื่อมโยงกันของสิทธิมนุษยชน รวมถึงพันธกรณีของรัฐและบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

SECURITY COUNCIL

คณะมนตรีความมั่นคง

คณะมนตรีความมั่นคงประกอบด้วยสมาชิกถาวรห้าประเทศ และสมาชิกไม่ถาวรอีกสิบประเทศ คณะมนตรีความมั่นคงเป็นองค์กรหลักของสหประชาชาติในการดำรงรักษาความมั่นคงและสันติภาพระหว่างประเทศ รวมถึงการมีมติให้ใช้กองกำลังแทรกแซงเพื่อรักษาหรือฟื้นฟูสถานการณ์ใดๆ ที่กระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศได้ เช่นกรณีที่มีสถานการณ์ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนรุนแรง หรือเพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมหลายๆ ด้าน เช่นกรณีเกิดภัยพิบัติ อำนาจในการดำรงรักษาสันติภาพรวมไปถึงการเข้าไปดูแลจัดการบริหารชั่วคราวเพื่อให้ประเทศที่เกิดใหม่หรือในช่วงเปลี่ยนถ่ายอำนาจได้มีความมั่นคงและสันติภาพที่ยืนยาวตามระบอบประชาธิปไตย เช่นการจัดตั้งองค์กรบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (United Nations Transition Authority in Cambodia หรือ UNTAC) เพื่อจัดการเลือกตั้งทั่วไปในกัมพูชา หรือการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในโคโซโว (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo หรือ UNMIK) ซึ่งเป็นกองกำลังสันติภาพที่มีการกิจกว้างขวางและซับซ้อนมากที่สุดเท่าที่สหประชาชาติเคยจัดตั้งขึ้น

SEDITION

การยุยงปลุกปั่น

การยุยงปลุกปั่น คือ การกระทำด้วยวิธีการใดๆ ไม่ว่าโดยการพูด การเขียน หรือโฆษณา เพื่อให้ประชาชนเกลียดชังผู้ใช้อำนาจปกครองและให้เกิดการขัดขึ้นหรือต่อต้านกฎหมาย โดยมีมุ่งหมายให้เกิดการล้มล้างอำนาจปกครอง การยุยงปลุกปั่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการชุมนุมโดยเฉพาะรัฐมักใช้ความผิดฐานยุยงปลุกปั่นบุคคลที่ตรงกันข้ามไม่ว่าการยุยงปลุกปั่นนั้นจะมุ่งหมายให้เกิดประชาธิปไตยและการเคารพสิทธิมนุษยชนก็ตาม

SELF-DETERMINATION, THE RIGHT TO

สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง

สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นจากหลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สิทธิตัดสินใจในประเด็นสาธารณะทั้งหลาย โดยในทศวรรษ 1960 สหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาว่าด้วยการกำหนดอนาคตตนเองของบรรดากลุ่มชน (Peoples) เพื่อยอมรับสิทธิของประชาชนที่รวมกันเป็นกลุ่มชนในการกำหนดอนาคตตนเองในหลากหลายระดับ ทั้งระดับโลก ระดับชาติ และระดับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างการปกครองที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการพัฒนารัฐ ชุมชน และตนเอง อย่างไรก็ตามก็จะต้องมีกระบวนการที่สะท้อนให้เห็นว่าการกำหนดอนาคตนั้นเป็นความต้องการของกลุ่มชนอย่างแท้จริง

SIGNATURE AD REFERENDUM

การลงนามโดยมีเงื่อนไขต้องกลับไปขอความเห็นชอบก่อน

การลงนามโดยมีเงื่อนไขต้องกลับไปขอความเห็นชอบก่อนเป็นการลงนามในสนธิสัญญาหลังจากกระบวนการเจรจาได้สิ้นสุดลง การลงนามประเภทนี้ยังไม่มีผลผูกพันต่อรัฐแต่เป็นการลงนามที่มีเงื่อนไขว่าจะกลับไปพิจารณา ขอความเห็นชอบตามกระบวนการภายในรัฐก่อน และเมื่อสนธิสัญญานั้นได้รับการเห็นชอบจากกระบวนการภายในของรัฐแล้ว การลงนามนั้นก็จะมีผลเสมือนเป็นการลงนามเต็ม และสนธิสัญญานั้นจะมีผลย้อนหลังขึ้นไปนับแต่วันที่ได้ลงนามโดยมีเงื่อนไขไว้

ในทางปฏิบัติของประเทศไทยคณะรัฐมนตรีจะให้ความเห็นชอบก่อนการลงนามและเมื่อลงนามโดยมีเงื่อนไขแล้วจะต้องนำมาแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบอีกครั้ง

SIGNATURE SUBJECT TO RATIFICATION

การลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีการให้สัตยาบัน

การลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีการให้สัตยาบัน เป็นการลงนามประเภทหนึ่งในกระบวนการทำสนธิสัญญาโดยเฉพาะสนธิสัญญาพหุภาคี โดยการลงนามแบบนี้จะยังไม่มีผลผูกพันรัฐที่ลงนามทันทีจนกว่าจะได้มีการให้สัตยาบันสารก่อน อย่างไรก็ตาม รัฐจักต้องกระทำการโดยสุจริตก่อนที่จะสนธิสัญญานั้นจะมีผลโดยการละเว้นกระทำการใดๆ ที่เป็นการขัดขวางไม่ให้สนธิสัญญานั้นมีผล หรือกระทำการใดๆ ที่ทำให้วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาเสื่อมเสียไปและต้องมีความพยายามอย่างสุจริตใจที่จะให้มีการให้สัตยาบัน ตัวอย่างการปฏิบัติที่ถือว่ากระทำการที่ขัดต่อการลงนามประเภทนี้ เช่น การที่ประเทศไทยได้ทำข้อตกลงไม่ส่งคนชาติอเมริกาให้กับศาลอาญาระหว่างประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยได้ลงนามสนับสนุนธรรมนูญกรุงโรม (Rome Statute) ซึ่งถือว่า ขัดกับวัตถุประสงค์ของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ

แต่อย่างไรก็ตามรัฐนั้นอาจถอนการลงนาม (Withdrawal of Signature) ได้ถ้าไม่ประสงค์จะผูกพัน หรือไม่สนับสนุนวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานั้นต่อไป เช่น สหรัฐอเมริกาได้ถอนการลงนาม Rome Statute ที่ได้ลงนามไว้ในสมัยประธานาธิบดี บิลล์ คลินตัน

แนวปฏิบัติของประเทศไทยสำหรับการลงนามประเภทนี้ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อนลงนามและเมื่อลงนามไปแล้วก่อนที่จะให้สัตยาบันจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และได้รับอนุมัติจากรัฐสภา

SIGNATURE

การลงนาม

การลงนาม อาจมีความหมายหลายนัย และมีผลต่างกัน เช่น การลงนามย่อ (Initial) การลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าจะกลับไปพิจารณาอีก

ครั้งหนึ่ง (Signature *ad referendum*) การลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องได้รับการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง (Signature Subject to Ratification) การลงนามเหล่านี้จะยังไม่มีผลผูกพันรัฐ

ในความหมายเฉพาะตามกฎหมายสนธิสัญญา การลงนาม หมายถึงวิธีการที่รัฐให้ความยินยอมเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา ซึ่งเป็นการลงนามเต็มโดยลงทั้งชื่อและนามสกุลของผู้ที่มีอำนาจลงนามซึ่งเป็นผู้แทนผู้มีอำนาจเต็มของรัฐ หรือบุคคลที่มีอำนาจ โดยตำแหน่ง โดยการลงนามดังกล่าวเป็นการให้ความยินยอมที่แน่นอน (Definitive Consent) ที่ไม่ต้องการให้สัตยาบัน หรือการยอมรับ หรือการให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง โดยรัฐ (ซึ่งบางกรณีรัฐที่ให้อำนาจอาจจะกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขเช่นนั้น และในกรณีเช่นนี้การลงนามโดยผู้แทนในสนธิสัญญาจะยังไม่ผูกพันรัฐ จนกว่ารัฐจะได้กระทำการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้แล้วนั้น)

โดยทั่วไปสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนจะไม่ใช้วิธีการลงนามเต็ม แต่จะใช้การลงนามแบบต้องมีการให้สัตยาบันก่อน

SOCIAL SAFETY-NET

โครงข่ายทางสังคมเพื่อประกันกลุ่มเสี่ยง

โครงข่ายทางสังคมเพื่อประกันกลุ่มเสี่ยงเป็นมาตรการทางสังคมในการประกันสิทธิ ซึ่งจำเป็นต่อกลุ่มเสี่ยงที่อาจตกอยู่ในภาวะยากลำบากในยามวิกฤตในบางช่วงเวลา เช่น กรณีกลุ่มคนว่างงานซึ่งขาดรายได้จากการตกงาน รัฐอาจจัดมาตรการรองรับ เช่น การจ่ายเงินทดแทนการว่างงาน ในช่วงหางานใหม่ หรือการให้สวัสดิการขั้นพื้นฐานเพื่อสามารถดำรงชีพ เช่น อาหาร ยารักษาโรค ที่פקพิงชั่วคราว และการจัดหางานให้ เพื่อให้บุคคลผ่านพ้นช่วงวิกฤตอันเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมในภาพรวมด้วย เนื่องจากการลดอาชญากรรมในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำด้วย

กฎหมายที่ควรมี

กฎหมายที่ควรมี (ภาษาละตินคือ *lex ferenda*) ใช้เรียกค่านิยม กฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโดยกฎเกณฑ์เหล่านั้นไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐให้ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นกฎหมายที่ควรมีจึงเป็นแต่เพียงพันธะทางศีลธรรมหรือสิ่งที่รัฐควรที่จะยึดถือหรือควรจะปฏิบัติตาม

กฎหมายที่ควรมี ถือว่ากฎเกณฑ์ที่เริ่มก่อตัวขึ้นก่อนที่จะได้รับการยอมรับฐานะที่เป็นกฎหมายที่ใช้จริง นักกฎหมาย จึงเรียกว่า กฎหมายในอนาคต กฎเกณฑ์ และหลักการด้านสิทธิมนุษยชนที่พัฒนาขึ้นหลังการจัดตั้งสหประชาชาติมีอยู่ในรูปของกฎหมายที่ควรมี เช่น ปฏิญญา (Declaration) ข้อมติ (Resolution) คำแนะนำ (Guidelines) และหลักการพื้นฐาน (Basic Principles) กฎเกณฑ์ หรือหลักการเหล่านี้ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐ อย่างไรก็ตามถ้า Declaration, Resolution, Guidelines หรือ Basic Principles นั้นรวบรวมหรือย้าจาริตประเพณีระหว่างประเทศหรือหลักกฎหมายทั่วไปก็จะเป็นกฎหมายที่ใช้จริง

กฎหมายที่ควรมีมีความหมายตรงกันข้ามกับกฎหมายที่ใช้จริง (Hard Law / *lex lata*) ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ก่อความชัดเจนและยอมรับโดยรัฐต่างๆ ว่าก่อพันธกรณีต่อรัฐหรือผูกพันรัฐให้ปฏิบัติตามภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายที่ควรมีสามารถที่จะพัฒนาเป็นกฎหมายที่ใช้จริงได้ เมื่อมีความชัดเจนและมีการยอมรับจากรัฐต่างๆ จนเชื่อว่ากฎเกณฑ์เหล่านั้นมีผลผูกพันรัฐ

การจำแนกระหว่างกฎหมายที่ใช้จริง กับกฎหมายที่ควรมีใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาว่ารัฐละเมิดต่อพันธกรณีสิทธิมนุษยชนหรือไม่

SOUTHEAST ASIAN NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS FORUM (SEANF)

องค์กรความร่วมมือของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

องค์กรความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในการดำเนินงาน เพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน

ก่อนที่คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (AICHR) จะจัดตั้งขึ้น ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่มีกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค จึงขาดความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนในด้านสิทธิมนุษยชน สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนสี่ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย จึงได้พัฒนาจากความร่วมมือในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนอย่างไม่เป็นทางการขึ้นโดยจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือและวางยุทธศาสตร์ร่วมกัน ในการประชุมขององค์กรความร่วมมือฯ ที่ฟิลิปปินส์ ใน พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) สมาชิก จึงได้มีมติรับรองชื่อ ASEAN NHRI FORUM อย่างเป็นทางการขึ้น ในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) ประเทศติมอร์-เลสเตได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มเติมและได้เปลี่ยนชื่อเป็น SEANF

SOVEREIGNTY

อธิปไตย / อำนาจอธิปไตย

อธิปไตย / อำนาจอธิปไตย หมายถึง อำนาจของรัฐที่จะทำการใดได้โดยอิสระภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศโดยปราศจากการแทรกแซงกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ 2 ได้รับรองบูรณภาพแห่งรัฐเหนือดินแดนอันเป็นการเปิดให้รัฐได้ใช้อำนาจอธิปไตยในการออกกฎหมาย บังคับใช้กฎหมาย วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทमितถกอยู่ภายใต้การควบคุมและแทรกแซงของอำนาจใด

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่ากิจการใดที่เป็นกิจการภายในโดยแท้ก็เป็นอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ของรัฐในการจัดการ แต่หากรัฐล้มเหลวที่จะปกป้องสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน จนเกิดผลกระทบกระเทือนต่อสันติภาพของโลก สหประชาชาติหรือรัฐอื่นอาจมีมาตรการลักษณะก้าวล่วงอำนาจอธิปไตยเด็ดขาดของรัฐ ตามหลักความรับผิดชอบในการปกป้อง

SPECIAL RAPPORTEUR

ผู้จัดทำรายงานพิเศษ

Rapporteur เดิมเป็นคำภาษาฝรั่งเศสแปลตามตัวว่า “บุคคลผู้นำสิ่งใดสิ่งหนึ่งกลับมา”

ผู้ทำรายงานพิเศษในระบบคุ้มครองสิทธิมนุษยชนหมายถึงบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งโดยสหประชาชาติ ซึ่งเสนอโดยคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ให้ทำการศึกษาและรายงานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Thematic Mandate) เช่น ผู้จัดทำรายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิในการศึกษา (Right to Education) หรือผู้จัดทำรายงานพิเศษว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในช่วงการตอบโต้การก่อการร้าย (Protecting Human Rights while Countering Terrorism) หรือสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศใดประเทศหนึ่ง (Country Mandate) ขึ้นอยู่กับอำนาจหน้าที่ตามข้อตกลงที่มอบหมายเพื่อเสนอรายงานต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน

บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้จัดทำรายงานพิเศษมักเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเป็นอย่างดี รายงานของผู้จัดทำรายงานพิเศษจะนำมาสู่การพิจารณาเพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนยิ่งขึ้น

ผู้จัดทำรายงานพิเศษของสหประชาชาติในการปฏิบัติการก็จะได้รับเอกสิทธิ์และการคุ้มกันทางการทูตบางประการเพื่อให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติหน้าที่บรรลุตามที่ได้รับมอบหมาย

STAKEHOLDER

ผู้มีส่วนได้เสีย

ผู้มีส่วนได้เสีย ถือเป็นบุคคลที่มีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ และการกำหนดทิศทางนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะกรณีที่มีผลกระทบต่อกลุ่มอย่างกว้างขวาง การกำหนดดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้มีส่วนได้เสียในแง่การวางแผนลดผลกระทบ และการหาวิธีเยียวยาความเสียหาย และยังเป็นประโยชน์ในเชิงกระบวนการตัดสินใจอันจะนำไปสู่การยอมรับผลการตัดสินใจเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งและความรุนแรงในอนาคต

STATE OF EMERGENCY

สถานการณ์ฉุกเฉิน

สถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นกรอบการปกครองที่รัฐได้ประกาศขึ้นในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อความดำรงอยู่ของประเทศชาติ เช่น การรุกรานของต่างชาติ การเกิดจลาจล ไม่เคารพกฎหมายที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ หรือเกิดภัยพิบัติอย่างร้ายแรง เพื่อให้ฝ่ายบริหารสามารถใช้มาตรการต่างๆ ที่อาจจะไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ใช้ในยามปกติได้

กฎหมายสิทธิมนุษยชนยินยอมให้รัฐสามารถระงับการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศชั่วคราวในการเคารพ ปกป้อง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนบางประเภทในช่วงที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินสามารถใช้มาตรการต่างๆ ที่จำเป็นได้ เช่น ฝ่ายบริหารมีอำนาจออกคำสั่งจับกุมคุมขัง บุคคลหรือการห้ามชุมนุม การตรวจกรองข่าว แต่สิทธิมนุษยชน

บางประเภทที่ถือว่าเป็นสิทธิเด็ดขาด (Absolute Rights) หรือเป็นสิทธิที่ไม่สามารถระงับชั่วคราวได้ (Non-derogable Rights) รัฐไม่อาจระงับได้ เช่น สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิในชีวิต สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยศาลในคดีอาญา (ดู กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 4(1), อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ข้อ 15 (1) และอนุสัญญาลิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา ข้อ 27(1))

รัฐอาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินโดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ แต่ไม่ว่ารัฐจะได้ประกาศโดยมีกำหนดระยะเวลาไว้หรือไม่ก็ตาม องค์การที่มีหน้าที่สอดส่องการปฏิบัติตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชน มีหน้าที่ในการพิจารณาว่ามีสถานการณ์ที่จำเป็นถึงขั้นฉุกเฉินหรือไม่ ตลอดจนสอดส่องติดตามเพื่อไม่ให้รัฐใช้มาตรการเกินความจำเป็นหรือใช้มาตรการที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

สถานการณ์ฉุกเฉินมีความหมายเดียวกับคำว่า “สถานการณ์พิเศษ (State of Exception)”

STATE OF EXCEPTION

สถานการณ์พิเศษ

คำที่เกี่ยวข้องคือ STATE OF EMERGENCY (สถานการณ์ฉุกเฉิน)

STATE PARTY

รัฐภาคี

รัฐภาคี ในกฎหมายระหว่างประเทศ หมายถึงรัฐที่เข้าเป็นสมาชิกของสนธิสัญญาฉบับใดฉบับหนึ่งไม่ว่าโดยวิธีลงนาม ให้สัตยาบัน หรือการภาคยานุวัติ อันเป็นผลให้สนธิสัญญาฉบับนั้นมีผลทางกฎหมายผูกพันรัฐนั้น

สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีซึ่งจะกำหนดให้มีผลผูกพันโดยการให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาดังนั้นการที่รัฐเพียงแต่ลงนามรับรองยังไม่ถือว่ารัฐมีความผูกพันต่อสนธิสัญญานั้น

การเป็นรัฐภาคีเป็นจุดเริ่มต้นในการพิจารณาว่ารัฐมีพันธะหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรือไม่ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง รัฐใดจะอ้างว่ารัฐหนึ่งละเมิดพันธกรณีสิทธิมนุษยชนภายใต้สนธิสัญญาฉบับใดได้ก็ต่อเมื่อรัฐที่ถูกกล่าวหาเป็นรัฐภาคีของสนธิสัญญานั้นเสียก่อน

สนธิสัญญาแต่ละฉบับอาจจะใช้คำเรียกรัฐสมาชิกของสนธิสัญญาต่างกัน เช่น ใน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และ อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา (ACHR) ใช้คำว่า รัฐภาคี (State Parties) ในขณะที่อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (ECHR) ใช้คำว่า “อัครภาคี (High Contracting Parties)” ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกัน

STATUTE

ธรรมนูญ

ธรรมนูญ หรือ ข้อบัญญัติ ปกติใช้ในกรณีต่อไปนี้

1. ประมวลกฎหมายหรือข้อบังคับ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันระหว่างประเทศ เช่นธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ พ.ศ. 2488 (Statute of the International Court of Justice 1945) และธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ พ.ศ. 2541 (Rome Statute of the International Criminal Court 1998)
2. ประมวลกฎหมายที่กำหนดโดยการตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ภายในอาณาบริเวณเฉพาะแห่ง ภายใต้การควบคุมดูแลระหว่างประเทศ เช่น Statute of the Sanjak of Alexandra 1937

3. เอกสารแนบท้ายอนุสัญญา ซึ่งกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์บางอย่าง สำหรับใช้ปฏิบัติ เช่น Statute on Freedom of Transit ซึ่งเป็นเอกสารผนวกอนุสัญญาว่าด้วยเสรีภาพในการเดินทางผ่านแดนที่เมืองบาร์เซโลนา พ.ศ. 2464 (Convention on Freedom of Transit 1921)

SUBSTANTIVE RIGHTS

สิทธิที่เป็นเนื้อหา

สิทธิมนุษยชนที่โดยลักษณะของสิทธิเป็นเนื้อหาสาระแห่งความเป็นมนุษย์เช่น สิทธิในชีวิต สิทธิในความเป็นอิสระภาพ สิทธิในการมีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคที่พอเพียงซึ่งเชื่อว่าเป็นสิทธิที่มนุษย์มีอยู่ในตัว โดยกำเนิดอันแตกต่างจากสิทธิที่เป็นกระบวนการ (ดู PROCEDURAL RIGHTS) เช่น การทำให้บรรลุถึงสิทธิในความมั่นคงในชีวิตซึ่งเป็นสิทธิที่เป็นเนื้อหานั้น จะต้องมีการกระบวนการในการคุ้มครอง เพื่อให้บรรลุถึงการมีสิทธิหรือใช้สิทธิ ดังนั้น สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยศาลที่เที่ยงธรรม จึงเป็นสิทธิที่เป็นกระบวนการในการเสริมให้บรรลุถึงสิทธิในความมั่นคงในชีวิต

ในบางความเห็น สิทธิที่เป็นเนื้อหา คือสิทธิที่มนุษย์มีอยู่โดยธรรมชาติ ส่วนสิทธิที่เป็นกระบวนการเกิดจากการที่รัฐรับรอง หรือกำหนดขึ้น เพื่อให้บุคคลบรรลุถึงการมีสิทธิ

คำที่เกี่ยวข้อง PROCEDURAL RIGHTS

SUPERVENING IMPOSSIBILITY OF PERFORMANCE

การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา

การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา หลังจากทำสนธิสัญญาไปแล้วหากมีเหตุการณ์ภายนอก อันมิใช่ความผิดของรัฐบาลใด ๆ เกิดขึ้นเป็นเหตุให้รัฐบาลใดอยู่ในภาวะที่พ้นวิสัยที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้ รัฐบาลค่านั้นๆ อาจจะอ้างเหตุพ้นวิสัยดังกล่าวเพื่อยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัว

จากสนธิสัญญาได้ อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ในข้อ 61 กำหนดไว้ว่า “รัฐภาคีใดอาจจะอ้างเหตุพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาเป็นเหตุในการยกเลิกสนธิสัญญาหรือถอนตัวออกจากสนธิสัญญา หากการพ้นวิสัยนั้นเป็นผลมาจากการสิ้นสลาย มลายสูญหายไป หรือ การถูกทำลายไปอย่างถาวร ของวัตถุซึ่งเป็นสาระสำคัญสำหรับการบังคับให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญา หากการพ้นวิสัยนั้นเป็นการชั่วคราว รัฐภาคีดังกล่าวอาจจะกล่าวอ้างการพ้นวิสัยนั้นเพื่อเป็นเหตุให้ระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาชั่วคราว”

การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นแตกต่างกับเหตุสุดวิสัย (*force majeure*) และต่างกับพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญ (*rebus sic stantibus*) การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาไม่อาจจะถูกกล่าวอ้างโดยรัฐภาคีเพื่อเป็นเหตุที่จะยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวจากสนธิสัญญา หากการพ้นวิสัยนั้นเป็นเหตุมาจากการปฏิบัติผิดสนธิสัญญาของรัฐภาคีฝ่ายนั้นเองไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติผิดต่อพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญานั้น หรือปฏิบัติผิดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศที่ต้องปฏิบัติต่อรัฐภาคีอื่นๆ แห่งสนธิสัญญานั้น

SUSTAINABLE DEVELOPMENT

การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการลดระดับความยากจนของมวลมนุษยชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเพียงพอและเสมอภาค และการดูดซับกำจัดของเสียในระดับที่จัดการได้สมดุลกับการสร้างของเสียของมนุษย์ โดยดำเนินไปในหนทางของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน โดยไม่กระทบต่อศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่จะมีเพียงพอตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในยุคต่อไป

SWEATSHOP

สถานที่ทำงานที่มีสภาพไร้มาตรฐาน

สถานที่ทำงานที่มีสภาพไร้มาตรฐาน หรือมีสภาพการทำงานเยี่ยงทาส เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายแรงงาน คนงานที่ทำงานในสถานที่ดังกล่าวจะได้รับค่าแรงต่ำมาก และทำงานในระยะเวลาที่ยาวนานกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายแรงงาน มีการใช้แรงงานเด็ก หรือผู้หญิง หรือใช้คนที่ไม่เหมาะกับสภาพงาน ทำงานฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่มีสวัสดิการ และไม่มีการคุ้มครองแรงงาน สถานที่ทำงานแออัด สกปรก ปราศจากมาตรฐานทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีความเสี่ยงสูงและไม่มีอุปกรณ์ป้องกันภัยอย่างเพียงพอ

แนวคิดของสถานประกอบการที่เรียกว่า Sweatshop เกิดขึ้นในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งจะมีคนกลาง ที่เรียกว่า Sweater ทำหน้าที่จัดหาคนงาน เพื่อส่งให้แก่โรงงานผลิตสิ่งทอ โดยคนงานเหล่านี้จะไม่สามารถติดต่อเจ้าของสถานประกอบการได้โดยตรง และจะไม่ทราบว่ นายจ้างเป็นผู้ใด และยังมีระบบผู้รับจ้างช่วง เป็นนายหน้าจัดหาคนงานเพื่อทำงานในโรงงานในลักษณะจ้างทำของเป็นรายๆไป ระบบดังกล่าว เรียกว่า ระบบ Sweating System ซึ่งการทำงานในลักษณะที่ไม่มีมาตรฐานดังกล่าว เป็นสภาพการจ้างงานในยุคเริ่มปฏิวัติอุตสาหกรรมในเมืองอุตสาหกรรมและในยุคต่อมา

สภาพการทำงานใน Sweatshop นี้ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรง เนื่องจากเป็นสภาพการทำงาน และการจ้างงานที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง และหากคนงานคนใดเจ็บป่วยได้รับบาดเจ็บจากการทำงานหรือไม่สามารถทำงานหนักได้ จะถูกให้ออกทันทีโดยไม่มีการชดเชยตามกฎหมายแต่อย่างใด

TECHNOLOGY INTENSIVE INDUSTRY

อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยี

อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก เป็นภาคอุตสาหกรรม การผลิต หรือภาคบริการที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก อุตสาหกรรม ชนิดนี้จะมีการใช้ความรู้ วิทยาการ เทคโนโลยี ความชำนาญการในระดับสูง ในการผลิตหรือการให้บริการ

วิธีในการวัดระดับของการเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยีคือ การวัดสัดส่วนของการลงทุนในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการผลิตและการให้บริการ จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยีจะเป็น อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เงินทุนเป็นหลักด้วย เช่น อุตสาหกรรมพลังงาน ไฟฟ้านิวเคลียร์ อุตสาหกรรมการส่งดาวเทียมเพื่อการพาณิชย์ การ ถ่ายทอดรายการผ่านดาวเทียม เป็นต้น อุตสาหกรรมที่เน้นเทคโนโลยีเป็น หลักอาจมีประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนา โดยการถ่ายโอนเทคโนโลยี หากได้เข้าไปตั้งอุตสาหกรรมการลงทุนในประเทศเหล่านี้ ในขณะเดียวกัน ต้องพิจารณาประกอบกับความเสี่ยงภัยที่อาจจะเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีดังกล่าวด้วย เช่น การรั่วไหลของสารเคมี หรือกัมมันตภาพรังสี ตลอดจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และสุขภาพในชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ด้านการมีสิทธิในการดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีสุขภาพ และการอนุรักษ์ธรรมชาติ และปัญหาอีกด้านหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชน คือปัญหา การว่างงานหากมีอุตสาหกรรมประเภทนี้เข้าไปลงทุนในประเทศใด เนื่องจาก ความจำเป็นในการใช้แรงงานไร้ฝีมือมีน้อยมาก นอกจากว่าจะมีการ พัฒนาศักยภาพของประชาชนให้เป็นผู้มีความชำนาญการในระดับสูง

TERMINATION OF TREATY

การยกเลิกสนธิสัญญา

อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ข้อ 54 ได้บัญญัติไว้ว่า “การยกเลิกสนธิสัญญาหรือการถอนตัวออกจากสนธิสัญญานั้นอาจ

จะกระทำได้โดย (ก) เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญา หรือ (ข) กระทำได้ในเวลาใดเวลาหนึ่งโดยการแสดงเจตนายินยอมของรัฐภาคีทั้งปวง หลังจากได้ปรึกษาหารือกับรัฐภาคีอื่นๆ แล้ว”

แต่ในกรณีที่สนธิสัญญาที่ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการยกเลิกสนธิสัญญา หรือไม่มีข้อบทว่าด้วยการถอนตัวจากสนธิสัญญาหรือเหตุแห่งการไม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญา รัฐภาคีไม่สามารถยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

- หากปรากฏจากสนธิสัญญาเป็นที่ยุติว่า รัฐภาคีนั้นตั้งใจที่จะเปิดโอกาสให้มีการยกเลิก เพิกถอนสนธิสัญญาได้ หรือให้ถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ หรือ
- โดยลักษณะของสนธิสัญญานั้น อนุমানได้ว่ารัฐภาคีสามารถยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ ในกรณีเช่นว่านั้นรัฐภาคีฝ่ายที่จะขอยกเลิก เพิกถอนสนธิสัญญาหรือขอถอนตัวจากสนธิสัญญาจะต้องมีหนังสือบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสองเดือนเพื่อแจ้งรัฐภาคีอื่นๆ ให้ทราบเจตนารมณ์ในการยกเลิกหรือถอนตัวจากสนธิสัญญาตามที่กำหนดไว้ข้างต้นนี้

TERRORISM

การก่อการร้าย / ลัทธิก่อการร้าย

การก่อการร้าย หรือลัทธิก่อการร้าย หมายถึงการใช้กำลังก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายหรือทำให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อทรัพย์สินหรือระบบบริการสาธารณะ โดยใช้วิธีการรุนแรงเพื่อสร้างความปั่นป่วนหรือความหวาดกลัวให้แก่สังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบีบบังคับ ชูเชื้อรัฐบาลหรือองค์การระหว่างประเทศให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

การกระทำที่เป็นการก่อการร้ายแม้ว่าจะมีเป้าหมายทางการเมือง แต่กฎหมายไม่ถือว่าเป็น “ความผิดทางการเมือง (Political Offence)” และรัฐที่มีบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการก่อการร้ายสามารถส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนได้

THE 1235 PROCEDURE

กระบวนการตามข้อมติที่ 1235 กระบวนการ 1235

กระบวนการตามข้อมติที่ 1235 กระบวนการ 1235 เป็นกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน (Communication หรือ Complaint) ว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐ ตามข้อมติที่ 1235 ของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) เพื่อให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Commission on Human Rights) หรือปัจจุบันคือคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council) มีอำนาจรับเรื่องร้องเรียนจากบุคคลว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและเป็นระบบ (Systematic, Gross Violation of Human Rights)

กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ “เปิดเผยต่อสาธารณะ” ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยอาจมีการอภิปรายประจำปีที่มีรัฐบาลและองค์กรเอกชนเข้าร่วมการพิจารณาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ หรือรายงานการศึกษา การตรวจสอบ การไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

แม้ว่ากระบวนการ 1235 จะไม่มีผลบังคับใดๆ ต่อประเทศที่ถูกร้องเรียน แต่ถือว่าการสร้างแรงกดดันทางการเมืองต่อรัฐบาลที่ถูกร้องเรียน องค์กรเอกชนและภาคประชาชนอาจถือโอกาสหยิบยกปัญหาขึ้นกดดันรัฐบาลเพื่อให้แก้ไขสถานการณ์ และหากการละเมิดสิทธิมนุษยชนมีความรุนแรงมากอาจนำไปสู่การรับรองข้อมติเกี่ยวกับสถานการณ์นั้น

คำที่เกี่ยวข้องคือ ECOSOC, กระบวนการตามข้อมติ 1503, การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและเป็นระบบ, เรื่องร้องเรียน

THE 1503 PROCEDURE

กระบวนการตามข้อมติ 1503 หรือกระบวนการ 1503

กระบวนการตามข้อมติ 1503 หรือกระบวนการ 1503 เป็นกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน (Communication หรือ Complaint) ว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยรัฐ ตามข้อมติที่ 1503 ของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) เพื่อให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Commission on Human Rights) หรือปัจจุบันคือคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council) มีอำนาจรับข้อร้องเรียนจากบุคคลว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและเป็นระบบ (Systematic, Gross Violation of Human Rights) ซึ่งเป็นกระบวนการ “พิจารณาลับ”

ข้อมติที่ 1503 ได้จัดตั้งคณะทำงานว่าด้วยข้อร้องเรียน (Working Group on Communications) ขึ้นเพื่อพิจารณารับข้อร้องเรียนของบุคคลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเมื่อคณะทำงานฯ พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความน่าเชื่อถือว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงและเป็นระบบก็จะมิมติ (Resolution) เพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนพิจารณา ในการพิจารณาคณะกรรมการฯ จะแต่งตั้งให้คณะทำงานพิจารณาสถานการณ์ (Working Group on Situations) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของกรรมการฯ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการฯ เอง หลังจากนั้นคณะกรรมการฯ จะตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไร เช่นตั้งคณะทำงานขึ้นศึกษาเป็นกรณีนั้นๆ ให้มีการไต่สวนสถานการณ์ หรือยุติการพิจารณา

กระบวนการตามข้อมติ 1503 จะดำเนินการเป็นความลับตลอดกระบวนการนับตั้งแต่ขั้นรับเรื่องร้องเรียนจนกระทั่งคณะกรรมการฯ มีมติให้แจ้งให้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) ทราบผลของการพิจารณา หลังจากนั้นอาจมีการดำเนินการตามกระบวนการที่ 1235 (The 1235 Procedure) ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อ

สาธารณะเพื่อให้ดำเนินการใดๆ ต่อไป เช่น การตั้งกลไกพิเศษในรูปของ คณะกรรมการ ผู้แทนพิเศษ (Special Representative) หรือผู้จัดทำ รายงานพิเศษ (Special Rapporteur) เพื่อศึกษาสถานการณ์ สิทธิ มนุษยชนขึ้นเฉพาะ

คำที่เกี่ยวข้องคือ RESOLUTION, THE 1235 PROCEDURE, SPECIAL REPRESENTATIVE, SPECIAL RAPPOREUR, WORKING GROUP ON COMMUNICATIONS

TORTURE

การทรมาน

การทรมาน เป็นการลงโทษหรือการบังคับให้รับสารภาพโดยการ ทำให้เกิดความเจ็บปวดที่เป็นการสร้างความหวาดกลัวไม่ให้คนกระทำความผิด พร้อมๆ กับการสร้างความหวาดกลัวให้แก่สังคม การทรมานยังใช้เพื่อการ พิสูจน์ความผิด หรือการไต่สวนความผิดอีกด้วย การทรมาน หรือ ทารุณกรรมนั้นมิได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทารุณกรรมและการลงโทษที่ เป็นการลดคุณค่ามนุษย์ (CAT) ได้ให้คำจำกัดความไว้อย่างแคบ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดต้องเป็นพนักงานของรัฐหรือผู้ที่รัฐได้สนับสนุนรู้เห็นเป็นใจ และ กระทำเพื่อให้เกิดความเจ็บปวดต่อร่างกายหรือจิตใจโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ถูกกระทำยอมรับสารภาพ หรือ ให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการกระทำที่เป็นการลงโทษ แต่ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมีความหมายกว้างกว่า ไม่ว่าจะเป็นกระทำโดยใครแต่มีองค์ประกอบคือต้องจงใจ ทำให้เกิดความเจ็บปวดต่อร่างกายหรือจิตใจอย่างรุนแรงระดับหนึ่ง โดยการปฏิบัติที่ไม่มีความมนุษยธรรม

การทรมาน มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า การปฏิบัติที่เป็นการข่มขู่ คักดิ์ศรีหรือไร้มนุษยธรรม (Degrading / Inhuman Treatment)

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้จำแนกข้อแตกต่างที่สำคัญของสองคำนี้ไว้ว่า การทรมานนั้นพิจารณาถึงระดับความเจ็บปวดความโหดร้ายของการกระทำ ในขณะที่การปฏิบัติที่เป็นการข่มขู่หรือคุกคามหรือรบกวนสิทธิมนุษยชน มุ่งที่วิธีการของการกระทำที่เป็นการทำลายคุณค่าหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อย่างไรก็ตาม การลงโทษที่ทารุณนั้นถือว่าการข่มขู่หรือคุกคามเป็นมนุษย์อยู่ในตัว

TRADE UNION

สหภาพแรงงาน

สหภาพแรงงาน เป็นสมาคมของลูกจ้าง จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการเจรจาต่อรองกับนายจ้างเช่นการเรียกร้องค่าแรง สภาพการจ้างงาน หรือสวัสดิการอื่น ตลอดจนเพื่อช่วยเหลือกันระหว่างลูกจ้างด้วยกันเองในด้านสวัสดิการ และการสมาคมของเหล่าลูกจ้าง

สิทธิในการรวมกลุ่มสมาคม (The Right to Association) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รับรองสิทธิของผู้ใช้แรงงานในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์ของสหภาพแรงงาน อนุสัญญาหลายฉบับขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organisation) จัดทำขึ้นเพื่อคุ้มครองสมาชิกของสหภาพแรงงาน เช่น สิทธิในการเจรจาต่อรองร่วม

กฎหมายของรัฐที่ห้ามไม่ให้ลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐ หรือหน่วยงานเอกชนจัดตั้งสหภาพแรงงานจึงเป็นการขัดต่อสิทธิในการรวมกลุ่มและการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ดังนั้นสิทธิของลูกจ้างในการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน บรรดากฎหมายหรือแนวปฏิบัติที่ห้ามหรือมีลักษณะเป็นโทษต่อลูกจ้างเพราะเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานนับว่าละเมิดต่อสิทธินี้เช่นกัน นอกจากนั้นรัฐต้องมีมาตรการห้ามนายจ้างกลั่นแกล้ง หรือลงโทษลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน

TRAFFICKING IN PERSONS

การค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์ เป็นการก่ออาชญากรรมโดยการถือเอามนุษย์เป็นสินค้าในการซื้อขายแลกเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ของตนหรือองค์กรอาชญากรรม นับเป็นการค้าทาสรูปแบบใหม่ที่อาศัยความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และสถานการณ์ความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของคนกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้ยากไร้ ชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมือง เด็ก และสตรี มาแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การบังคับให้ค้าประเวณี หรือบังคับแรงงาน

กฎหมายสิทธิมนุษยชนถือว่าการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงมีกรอบกฎหมายเพื่อให้รัฐร่วมมือกันป้องกัน

TRANSPARENCY

ความโปร่งใส

ความโปร่งใสมีความหมายหลายมิติ ทั้งทางกายภาพ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เศรษฐกิจ การค้า การปกครอง และการเมือง ซึ่งมีลักษณะที่สามารถมองได้โปร่งไม่มีสิ่งใดปกปิด ดังนั้นการกระทำสิ่งใด ไม่ว่าในสถานการณ์ใด หากมีความโปร่งใสย่อมสามารถเห็นได้โดยชัดเจนในทุกด้าน โดยปราศจากสิ่งปิดบังอำพราง เป็นลักษณะของการมีธรรมาภิบาล การเมือง การปกครอง การค้า การบริหารจัดการอย่างมีความโปร่งใสเป็นการดำเนินการที่มีความเที่ยงตรงและเที่ยงธรรมตรวจสอบได้ นำมาซึ่งความยุติธรรมต่อสมาชิกของสังคมนั้นๆ

TRAVAUX PREPARATOIRES (French)

บันทึกร่างสนธิสัญญา / บันทึกร่างกฎหมาย

Travaux Preparatoires เป็นคำภาษาฝรั่งเศส แปลว่า “งานเตรียมการ (Preparatory Work)” บันทึกร่างสนธิสัญญา / บันทึกร่างกฎหมาย

เป็นเอกสารที่รวบรวมบันทึกการจัดทำสนธิสัญญานับตั้งแต่เริ่มต้นการเจรจาจนถึงการยอมรับสนธิสัญญา บันทึกร่างสนธิสัญญามีประโยชน์ในการใช้เป็นเอกสารอ้างอิงการตีความข้อบทสนธิสัญญาโดยทำให้เข้าใจเจตนาของผู้ร่างและประเด็นที่มีการอภิปรายกันในระหว่างการจัดทำร่าง ถ้อยคำในข้อบทนั้นว่าต้องการให้มีความหมายเช่นใด

TREATY

สนธิสัญญา

สนธิสัญญา มีความหมายอย่างแคบหมายถึงความตกลงระหว่างประเทศ กับความหมายอย่างกว้างหมายถึงความตกลงระหว่างประเทศในลักษณะต่างๆ ที่มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น อนุสัญญา (Convention) กติกา (Covenant) ความตกลง (Agreement)

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ได้ให้คำนิยามของสนธิสัญญาว่าหมายถึงความตกลงระหว่างประเทศที่กระทำขึ้นระหว่างรัฐตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปเป็นลายลักษณ์อักษรและอยู่ภายใต้บังคับตามกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะกระทำขึ้นเป็นตราสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน และไม่ว่าจะมีชื่อเฉพาะเรียกว่าอย่างไรก็ตาม ตราสารระหว่างประเทศเป็นสนธิสัญญามีลักษณะดังนี้

- เป็นเอกสารลายลักษณ์อักษรที่กระทำระหว่างคู่ภาคี สองฝ่าย หรือมากกว่าสองฝ่าย
- สนธิสัญญาต้องกระทำโดยคู่ภาคีที่เป็นรัฐหรือองค์การระหว่างประเทศ
- เป็นตราสารที่ก่อพันธะทางกฎหมาย
- ตราสารนั้นอาจเป็นตราสารฉบับเดียว สองฉบับหรือหลายฉบับเกี่ยวเนื่องกัน

ตราสารจะเป็นสนธิสัญญาหรือไม่ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับชื่อของตราสารนั้นๆ แต่อยู่ที่เจตนาของคู่ภาคีของตราสารนั้น

อนุสัญญากรุงเวียนนามีข้อบทกล่าวถึงสนธิสัญญาปากเปล่าว่ามีได้ แต่อนุสัญญาไม่ส่งเสริมให้ทำ

UNILATERAL MEASURE

มาตรการฝ่ายเดียว

มาตรการฝ่ายเดียว เป็นการกระทำที่รัฐใดรัฐหนึ่งดำเนินการ ต่อบูรณภาพของรัฐอื่น เช่น การโจมตี การส่งกองกำลังทหารเข้าไป หรือ การลงโทษทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศการแทรกแซงด้านสิทธิมนุษยชน หรือมนุษยธรรมสามารถกระทำได้ถ้าเป็นการกระทำเพื่อเป็นการร่วมกัน ป้องกัน (Collective Measure) โดยได้รับมติเห็นชอบจากคณะมนตรี ความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ตามหมวดที่ 7 แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ว่าด้วยมาตรการบีบบังคับเท่านั้น

ประเทศมหาอำนาจในการเมืองระหว่างประเทศมักทำการฝ่ายเดียวซึ่งอาจจะเป็นผลดีต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น กรณีที่มีความขัดแย้งในคณะมนตรีความมั่นคงทำให้ไม่สามารถมีข้อมติได้ รัฐใดรัฐหนึ่ง อาจใช้มาตรการแทรกแซงรัฐที่มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ของประชาชนในรัฐนั้น เช่น กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเกาหลีเหนือ

การกระทำฝ่ายเดียวของรัฐมหาอำนาจ อาจเป็นผลร้ายต่อ สิทธิมนุษยชนได้ เช่น การใช้กำลังเข้าไปเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบ เผด็จการ อาจนำมาซึ่งการพิพาทด้วยอาวุธ หรือการไม่คบค้าทางเศรษฐกิจ อาจกระทบต่อการดำรงชีพของประชาชนในทางการเมือง

UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS

ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเป็นตำแหน่งเจ้าหน้าที่ระดับสูงมีตำแหน่งเทียบเท่ารองเลขาธิการสหประชาชาติ ดำเนินงานภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่และการตัดสินใจของสมัชชาใหญ่ฯ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน หรือในปัจจุบันคือคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council) หน้าที่หลักของข้าหลวงใหญ่ฯ ก็คือการมีบทบาทอย่างสำคัญในการแก้ไขอุปสรรคและปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นและจะต้องทำให้เกิดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้บรรลุผลเป็นจริงขึ้นมา

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS (UDHR)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) เป็นตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกที่ได้ประกาศหลักการสำคัญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในการเคารพและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้สมกับคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของทุกคน

ปฏิญญาฯ จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการยกร่างซึ่งเป็นตัวแทนของภูมิภาคต่างๆ ที่มีระบบกฎหมาย ศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันโดยมีนางเอลิเนอร์ รูสเวลต์ เป็นประธาน สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาโดยมติเอกฉันท์ในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) ดังนั้นจึงกำหนดให้วันที่ 10 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันสิทธิมนุษยชนสากล (Human Rights Day)

ปฏิญญา ฯ สามารถแบ่งได้เป็นสี่ส่วน ดังนี้

- ส่วนแรก (ข้อ 1 และข้อ 2) บัญญัติหลักการทั่วไปและแนวคิดทางสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากจากมนุษย์ได้ หลักความเท่าเทียม และหลักภราดรภาพ

- ส่วนที่สอง (ข้อ 3 ถึงข้อ 21) เป็นการรับรองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)
- ส่วนที่สาม (ข้อ 22 ถึงข้อ 28) รับรองสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic, Social and Cultural Rights)
- ส่วนที่สี่ (ข้อ 29 และข้อ 30) บัญญัติหน้าที่ของบุคคลต่อสังคม การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล และการตีความสิทธิตามปฏิญญา จะต้องไม่เป็นการบั่นทอนสิทธิอื่นๆ

คุณค่าทางกฎหมายที่สำคัญที่สุดของปฏิญญา คือ การเป็นตราสารอ้างอิงหลักการและเนื้อหาสิทธิมนุษยชนที่รัฐต่างๆ ได้ปวารณาตนเองตามกฎหมายตราขึ้นที่จะส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยที่กฎบัตรฯ มิได้นิยามหรือแจกแจงว่าสิทธิมนุษยชนคืออะไร ดังนั้น ปฏิญญาฯ จึงเป็นเอกสารเสริมกฎบัตรฯ ช่วยทำให้คำว่าสิทธิมนุษยชนมีความหมายชัดเจนขึ้น

แม้ว่าปฏิญญาฯ ไม่มีผลผูกพันในฐานะเป็นสนธิสัญญา แต่ถือได้ว่าหลักการต่างๆ ที่รับรองในปฏิญญาฯ ได้มีการยอมรับจนถือได้ว่าเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ดังจะเห็นได้ว่าสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนของภูมิภาคต่างๆ ได้อ้างอิงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญของหลายๆ ประเทศได้รับอิทธิพลมาจากปฏิญญาฯ ในการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระบบกฎหมายภายในของตน

UNIVERSAL JURISDICTION

อำนาจสากลของศาลระหว่างประเทศ

อำนาจสากลของศาลระหว่างประเทศ เป็นหลักกฎหมายที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการอยู่เหนือกฎหมาย (Impunity) ของบุคคลที่กระทำความผิดร้ายแรงแต่อาศัยดินแดนที่ไม่นับว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด หรือมีรัฐบาลที่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำผิดช่วยเหลือให้หลบหนี หรือซ่อนเร้นไม่ให้ถูกนำตัวมาพิจารณาไต่สวนตามกระบวนการยุติธรรม

อำนาจศาลของศาลระหว่างประเทศที่มีอยู่เหนือการกระทำความผิดทางอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายเหนือดินแดนทั้งหลายและไม่มีอายุความเหนือการกระทำที่มีลักษณะละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เช่น การล้างเผ่าพันธุ์ การก่ออาชญากรรมสงคราม การก่ออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ และการรุกราน เป็นต้น หลักนี้พัฒนามาจากกฎหมายเด็ดชาด (*jus cogens*) อันเกิดจากจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันนำมาบัญญัติไว้ในธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court)

UNIVERSAL PERIODIC REVIEW (UPR)

การประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชนตามวาระ

การประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชนตามวาระเป็นกระบวนการสอดส่องและตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทุกด้านของประเทศที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติทุกประเทศ โดยต้องส่งรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนให้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council) เพื่อทบทวนตรวจสอบทบทวนปี การประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชนตามวาระจัดตั้งขึ้นตามข้อมติที่ 60 / 251 ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติใน ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) พร้อมกับการจัดตั้งคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน

การประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชนตามวาระเป็นกระบวนการสอดส่องและตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่ดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมของรัฐภาคีสหประชาชาติทุกรัฐ อันแตกต่างจากการตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายใต้กลไกการตรวจสอบที่จัดตั้งขึ้นตามสนธิสัญญาและอนุสัญญาลิทธิมนุษยชนเฉพาะด้านซึ่งทบทวนตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบขึ้นเป็นคณะกรรมการประจำอนุสัญญา เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองคณะกรรมการสิทธิเด็กประจำ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและต่างจากรายงานที่ทำโดยผู้จัดทำรายงานพิเศษ (Special Rapporteur) ที่กระทำโดยบุคคล

การประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชนตามวาระดำเนินการโดยคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากรัฐภาคี โดยคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนจะแต่งตั้ง “คณะทำงานว่าด้วยการประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชน (Working Group on UPR)” ประกอบด้วยสมาชิกสี่สิบเจ็ดประเทศเพื่อพิจารณารายงานและทำข้อเสนอแนะทางด้านเทคนิคเพื่อให้รัฐภาคีได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสิทธิมนุษยชน และสมาชิกสหประชาชาติทุกประเทศมีสิทธิที่จะเข้าร่วมอภิปรายหรือแลกเปลี่ยนความเห็นในกระบวนการพิจารณาทบทวนรายงาน

UNIVERSALITY (OF HUMAN RIGHTS)

ความเป็นสากล / สากลภาพ (สิทธิมนุษยชน)

ความเป็นสากล หรือสากลภาพของสิทธิมนุษยชน เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องสากล มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด ๆ และไม่ว่าจะมีสีผิว เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ภาษา ระบบกฎหมาย หรืออุดมการณ์การเมือง หรือนับถือศาสนาใด จะต้องได้รับการปฏิบัติตามหลักมนุษยชน ดังนั้น หลักการและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนสามารถปรับใช้ได้กับทุกสังคม แนวคิดความเป็นสากล / สากลภาพของสิทธิมนุษยชนนั้นมีอิทธิพลต่อรูปแบบของระบบกฎหมายและระบบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน

แนวคิดที่ตรงข้ามกับแนวคิดนี้ คือ ลักษณะจำเพาะ / สัมพัทธภาพทางสิทธิมนุษยชน (Relativity of Human Rights) ซึ่งเห็นว่าสิทธิมนุษยชนขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา อุดมการณ์ทางการเมืองของแต่ละสังคม จึงต้องปรับใช้หรือตีความเกณฑ์มาตรฐานสิทธิมนุษยชนให้สอดคล้องกับลักษณะจำเพาะของสังคมนั้น

USE OF FORCE

การใช้กำลัง

การใช้กำลังเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่กฎบัตรสหประชาชาติไม่ห้ามกรณีที่รัฐใช้กำลังป้องกันตัวเอง (Self defence) หรือการใช้กำลังเพื่อการป้องกันร่วมกัน (Collective Defence) เพื่ออํารงไว้ซึ่งสันติภาพ การใช้กำลังต้องตั้งอยู่บนหลักการข้างต้น และการใช้กำลังร่วมกันปกป้องสันติภาพนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อได้ทำตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Security Council) เท่านั้น และการใช้กำลังต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน (Proportionality) และความจำเป็นทางการทหาร (Military Necessity) ตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law) เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการใช้กำลัง

VERTICAL DIRECT EFFECT

ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวตั้ง

ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวตั้ง หมายถึง การที่ปัจเจกชนได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศ อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจเจกชน กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อคุ้มครองปัจเจกชนจากการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐ ตัวอย่างเช่น กฎหมายคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปที่มีผลบังคับต่อรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรปทุกรัฐในการบังคับการตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนในระดับสหภาพ และให้สิทธิโดยตรงแก่ปัจเจกชนในสหภาพยุโรปสามารถฟ้องรัฐใดๆ ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อปัจเจกชนนั้นได้โดยตรง

VULNERABLE GROUPS

กลุ่มเสี่ยง / กลุ่มที่เปราะบาง

กลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มที่เปราะบาง คือ กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะร่วมกันทางด้านสถานะสังคม วัฒนธรรม หรือ ด้านทางด้านกายภาพ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ หรือความพิการทางกายหรือจิตใจ และเนื่องจากลักษณะเหล่านั้นทำให้เขาขาดโอกาสในการใช้สิทธิ หรือเข้าถึงบริการต่างๆ ที่รัฐจัดให้ ดังเช่นคนอื่นหรือด้วยลักษณะดังกล่าวทำให้เขาเสี่ยงที่จะถูกละเมิดสิทธิ ที่จักได้รับการการเคารพ ปกป้อง ค้ำครอง อย่างเท่าเทียมกับคนกลุ่มใหญ่

มาตรการที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มเสี่ยงทั้งหลาย จำเป็นต้องอาศัยมาตรการทางสังคมเพื่อประกันสิทธิของกลุ่มเสี่ยงซึ่งถือเป็นการป้องกันก่อนที่จะเกิดความเสียหาย โดยใช้มาตรการต่างๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงมาตรการในเชิงยืนยันสิทธิ (Affirmative Measures)

WATER, THE RIGHT TO

สิทธิในการใช้น้ำ

สิทธิในการใช้น้ำ บางครั้งอาจเรียกว่าสิทธิในการมีน้ำที่สะอาด (The Right to Clean Water) เป็นการกล่าวอ้างถึงความจำเป็นของมนุษย์ที่จะมีน้ำสะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับดื่มและใช้ในชีวิตประจำวัน โดยถือว่าสิทธิในการใช้น้ำเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และรัฐจักต้องใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้สิทธินี้เกิดขึ้นจริง เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพอย่างมีคุณภาพของบุคคล การเข้าถึงน้ำที่สะอาด มีปริมาณเพียงพอ อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน จึงเป็นหลักประกันว่าบุคคลจะมีสุขอนามัยที่ดี ทั้งนี้ น้ำยังมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนทั้งหลาย

สิทธิในการใช้น้ำมักนำมากล่าวอ้างเรียกร้องเมื่อเกิดภาวะขาดแคลนอาหารและน้ำ ซึ่งเกิดจากความแห้งแล้ง หรือเกิดความขัดแย้งในการจัดสรรทรัพยากรน้ำ เช่น การจัดลำดับความสำคัญ หรือเกิดจากนโยบาย

การพัฒนาของรัฐ เช่น การจัดสรรน้ำสำหรับบริโภคกับน้ำสำหรับการพาณิชย์ อุตสาหกรรม หรือการท่องเที่ยว ในกรณีนิคมอุตสาหกรรมหรือสนามกอล์ฟ อันเกิดจากรัฐให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชนในการผลิตหรือให้บริการน้ำ การส่งเสริมให้ประชาชนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการรับรองสิทธิในการเข้าถึงน้ำ

WELFARE STATE

รัฐสวัสดิการ

รัฐสวัสดิการ เป็นคำที่ใช้เรียกรูปแบบหรือนโยบายทางเศรษฐกิจ การเมืองของรัฐที่มีเป้าหมายในการให้หลักประกันมาตรฐานการดำรงชีวิต ขั้นพื้นฐานของประชาชน เพื่อให้ทุกคนสามารถดำรงชีพอยู่ได้ โดยรัฐใช้ มาตรการทางด้านกฎหมายในการกระจายทรัพยากรของรัฐ เช่น การเก็บ ภาษีในอัตราก้าวหน้า เพื่อนำมาจุนเจือผู้มีรายได้น้อย กลุ่มขาดโอกาส หรือ กลุ่มเปราะบาง และกำหนดให้ปัจจัยการดำรงชีวิตเป็นสิทธิที่รัฐจัดให้ หากรัฐบาลไม่สามารถจัดทำให้ ประชาชนก็มีสิทธิได้รับการเยียวยาตาม กระบวนการทางสังคม และฟ้องร้องให้ศาลบังคับตามสิทธิได้

WELL FOUNDED FEAR OF PERSECUTION

มีมูลเหตุแห่งความกลัวว่าจะถูกประหัตประหาร

คำว่า “มีมูลเหตุแห่งความกลัวว่าจะถูกประหัตประหาร” เป็นเกณฑ์ ที่ใช้พิจารณาในการให้สถานภาพผู้ลี้ภัย เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพ ผู้ลี้ภัย (Convention Relating to the Status of Refugees) ค.ศ.1951 (พ.ศ.2494) และอนุสัญญาองค์การเอกภาพแอฟริกาเกี่ยวกับปัญหาผู้ลี้ภัย อันเป็นปัญหาจำเพาะของทวีปแอฟริกา (Organisation of African Unity Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problem in Africa) ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) โดยให้คำจำกัดความของคำ “ผู้ลี้ภัย” ว่าหมายถึงบุคคลที่อยู่นอกอาณาเขตของรัฐของสัญชาติของตนและมีมูลเหตุ

แห่งความกลัวว่าจะถูกประหารด้วยสาเหตุทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ หรือ สมาชิกภาพของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ว่าทางสังคม หรือทาง ความคิดการเมือง และบุคคลนั้นไม่สามารถหรือไม่สมัครใจที่จะรับความ ค้ำครองจากรัฐตน อันเนื่องมาจากความกลัวดังกล่าว

WHITE-COLLAR WORKERS

คนทำงานในสำนักงาน

คนทำงานในสำนักงาน ได้แก่ คนทำงานบริหาร จัดการ พนักงาน ฝ่ายขาย มักจะทำงานทางด้านบริการ (Service Sectors) เป็นคนทำงาน ที่มีความสบาย ตรงกันข้ามกับคนทำงานที่ใช้แรงงานที่เรียกว่า Blue-collar Workers) คำว่า White-collar Workers และ คำว่า Blue-collar Workers ได้มีการนำมาใช้ประมาณปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 สืบเนื่อง จากการกำหนดลักษณะการแต่งกายสำหรับคนที่ทำงานในสำนักงาน ซึ่งต้องใส่เสื้อเชิ้ตและผูกเนคไท พนักงานในสำนักงานจึงแต่งกายด้วยเสื้อ คอปกสีขาวจึงถูกเรียกว่า White-collar Workers เป็นกลุ่มคนที่มีการ ศึกษาสูงกว่าปกติเป็นคนงานที่ได้รับค่าแรงสูงกว่าคนงานที่ใช้แรงงาน

คำที่เกี่ยวข้องคือ BLUE-COLLAR WORKERS

WILD CAT STRIKE

การนัดหยุดงานอย่างไม่มีระเบียบ

การนัดหยุดงานอย่างไม่มีระเบียบ หมายถึง การจัดการชุมนุม ประท้วงระยะสั้นๆ ซึ่งมีสาเหตุการประท้วงมาจากการทำงานหรือสภาพ การจ้าง หรือเงื่อนไขการจ้างที่ไม่เป็นธรรม โดยปกติมักจะไม่ได้กระทำ โดยหัวหน้าสหภาพแรงงาน หรือโดยไม่ได้รับการอนุมัติจากหัวหน้า สหภาพแรงงาน การประท้วงดังกล่าวจึงมักจะมีระยะเวลาอันสั้น ซึ่งเป็นเพียงการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่อนายจ้าง

WIRETAPPING

การดักฟัง

การดักฟังการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่สื่อสารผ่านทางโทรศัพท์ หรือทางเครื่องมือสื่อสารอื่นเช่นเดียวกับโทรศัพท์ เช่น การสนทนาทางอินเทอร์เน็ต ถือเป็นการแทรกแซงสิทธิในความเป็นส่วนตัว (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 17) และเสรีภาพในการสื่อสาร (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 19)

กฎหมายทุกระบบยอมรับว่าการดักฟังอาจกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายถ้ามีความสมเหตุสมผลและมีกระบวนการตรวจสอบที่เหมาะสม เช่น ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเคยตัดสินวางหลักไว้ว่า การดักฟังที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจโดยเฉพาะเจาะจงและได้ขออำนาจศาลเป็นกรณีไปในการดักฟังในช่วงระยะเวลาที่แน่นอนเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นและเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสังคมถือได้ว่ามีความชอบธรรมในการจำกัดเสรีภาพในความเป็นส่วนตัว ส่วนกรณีที่กฎหมายให้อำนาจผู้บัญชาการตำรวจของท้องถิ่นเพื่อมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดักฟังบุคคลที่มีเหตุเชื่อว่าจะประกอบอาชญากรรมได้ ถือว่าเป็นการใช้อำนาจแทรกแซงเกินความจำเป็นละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวที่รับรองโดยอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ข้อ 8

WOMAN RIGHTS

สิทธิสตรี

สตรีถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ถูกละเมิดสิทธิ เนื่องจากสังคมที่ยังมีคติถือว่าชายเป็นใหญ่ ทำให้สตรีไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง หรือร่วมตัดสินใจในประเด็นที่ทำให้เกิดการกีดกัน หรือเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสตรี ทั้งที่อยู่ในรูปแบบของนโยบาย กฎหมาย และการปฏิบัติ

ในรูปแบบต่างๆ เช่น การประกอบอาชีพบางอย่าง การดำรงตำแหน่งที่สำคัญบางตำแหน่ง หรือในรูปของคติสังคม เช่น ผู้หญิงเป็นช่างเท้าหลัง และต้องอยู่บ้านดูแลครอบครัว จึงไม่จำเป็นต้องศึกษาสูง ทำให้สตรีขาดโอกาสในการพัฒนา

อนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิสตรีเรียกร้องให้รัฐต้องปรับเปลี่ยนคติของสังคมที่เห็นว่าหญิงมีฐานะด้อยกว่าชาย และมุ่งจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบทุกสถานการณ์ เพื่อให้สตรีได้มีโอกาสใช้ชีวิตในสังคมและแข่งขันอย่างเท่าเทียม มีสิทธิมีเสียงในการกำหนดอนาคตตนเองและสังคมมากขึ้น

WORLDWATCH INSTITUTE

สถาบันเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั่วโลก

สถาบันเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั่วโลก เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่วิจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี ซี ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้รับการยกย่องจัดลำดับเป็นหนึ่งในสิบอันดับแรกของสถาบันชั้นนำของโลก เพื่อการวิจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน พันธกิจของสถาบันแห่งนี้ คือ การให้ข้อมูลแก่ผู้ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และสาธารณชน ในเรื่องที่เชื่อมโยงอย่างซับซ้อนระหว่างเศรษฐกิจกับปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม งานวิจัยเหล่านี้จะเป็นลักษณะบูรณาการและเป็นพหุศาสตร์ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์ และการขาดความยากจน

ภาระงานที่สำคัญ ได้แก่การจัดทำหรือสร้างระบบการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดการใช้พลังงานจากถ่านหินและน้ำมัน ส่งเสริมการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน

หรือ เกษตรอินทรีย์ การใช้ดิน น้ำ และทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน พันธกิจเหล่านี้ ส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการอนุรักษ์สภาวะแวดล้อมให้มีคุณภาพสำหรับการอยู่อาศัยของมนุษย์ในอนาคตต่อไป

WRONGFUL TERMINATION

การเลิกจ้างโดยมิชอบ

การที่นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างโดยไม่ชอบควรร้องเรียนนายจ้างว่าการเลิกจ้างนั้นฝ่าฝืนต่อข้อกำหนดในสัญญาจ้างหรือสิทธิตามที่กำหนดไว้ในนโยบายสาธารณะหรือตามสัญญา

XENOPHOBIA

ความเกลียดกลัวคนต่างชาติ

ความเกลียดกลัวคนต่างชาติมาจากภาษากรีก ภาษาอังกฤษใช้ว่า “Fear of Foreigner” เนื่องจากความรู้สึกว่าคนต่างชาติเป็นภัยหรือเป็นอันตรายต่อประชาชนที่เป็นคนสัญชาติของประเทศนั้น เช่น ภัยจากอาชญากรรม การทำลายวัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมของชาติ อันกระทบต่อโครงสร้างทางการเมือง และเกรงว่าคนต่างชาติจะแย่งงาน หรือก่อภาระทางเศรษฐกิจของประเทศ

ความเกลียดกลัวคนต่างชาติ เป็นทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน ที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน และเป็นทัศนคติที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่าสังคมโลกประกอบด้วยประชากรที่มีความหลากหลายด้านเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ความเกลียดกลัวคนต่างชาติเป็นต้นเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติและนำมาซึ่งความขัดแย้งของสังคมได้

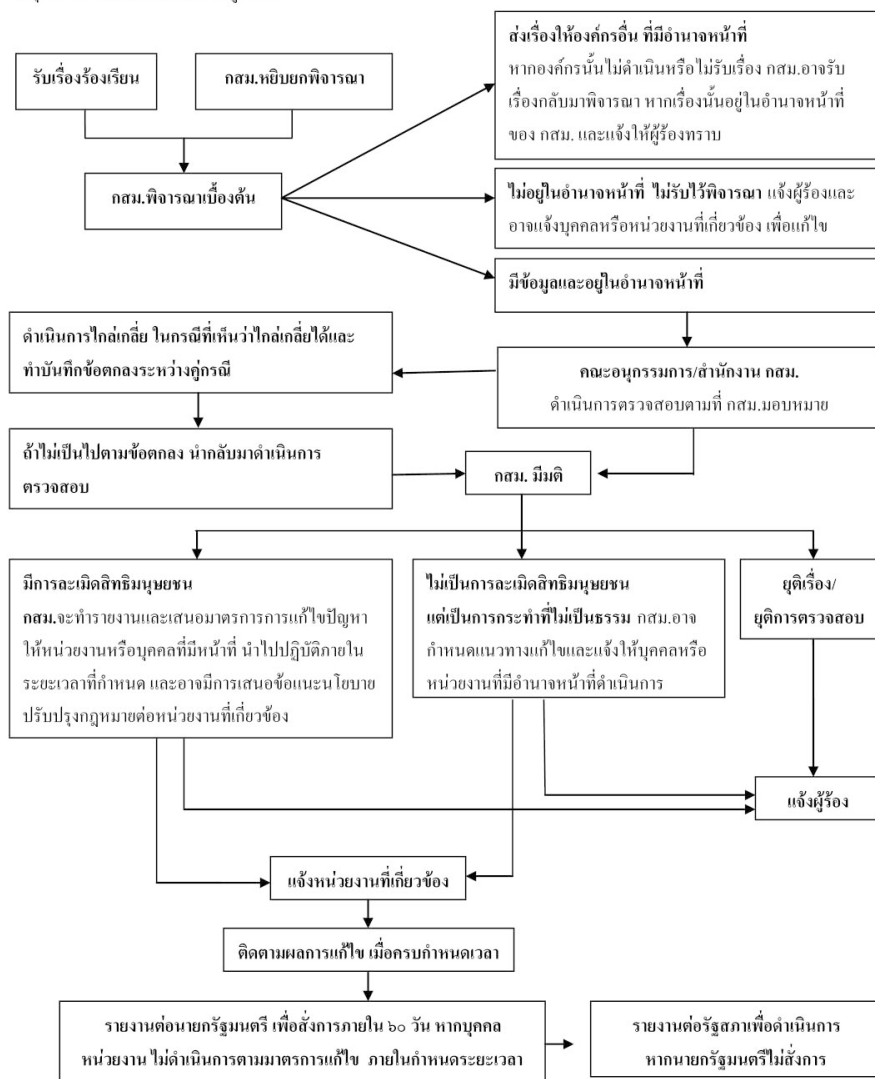
ภาคผนวก

รายชื่อสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนสำคัญที่ประเทศไทยเป็นภาคี

ชื่อสนธิสัญญา	วันที่เข้าเป็นภาคี	วันที่มีผลใช้บังคับ
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC)	27 มีนาคม 2535	26 เมษายน 2535
อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW)	9 สิงหาคม 2528	8 กันยายน 2528
กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)	29 ตุลาคม 2539	30 มกราคม 2540
กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR)	5 กันยายน 2542	5 ธันวาคม 2542
อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ ทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - ICERD)	28 มกราคม 2546	27 กุมภาพันธ์ 2546
อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือ การลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT)	2 ตุลาคม 2550	2 พฤศจิกายน 2550
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities)	29 กรกฎาคม 2551	29 สิงหาคม 2551

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

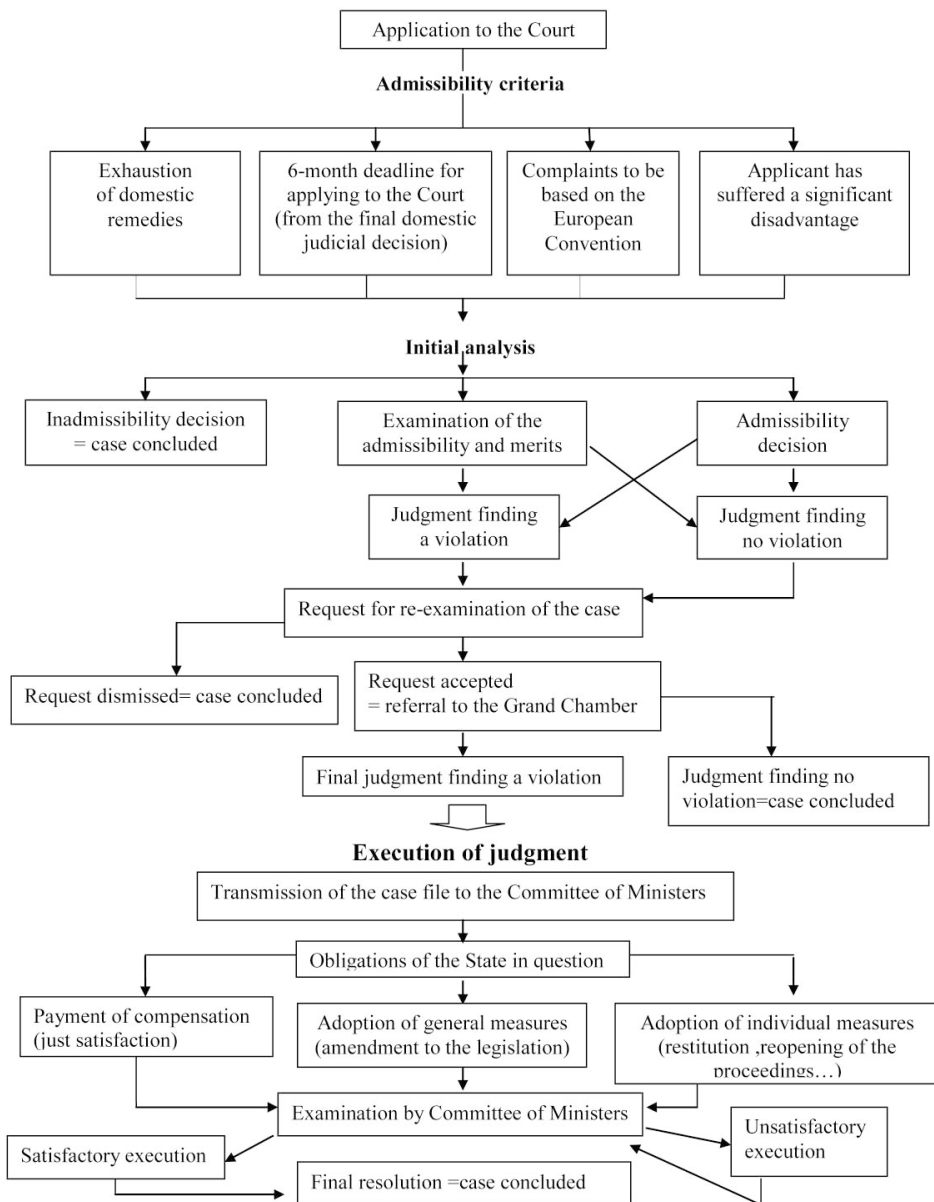
การตรวจสอบเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเรื่องที่หยิบยกเพื่อตรวจสอบการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนของกรรมการสิทธิมนุษยชนมีกระบวนการตามแผนภูมิ ดังนี้

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ http://www.nhrc.or.th/menu_content.php?doc_id=62

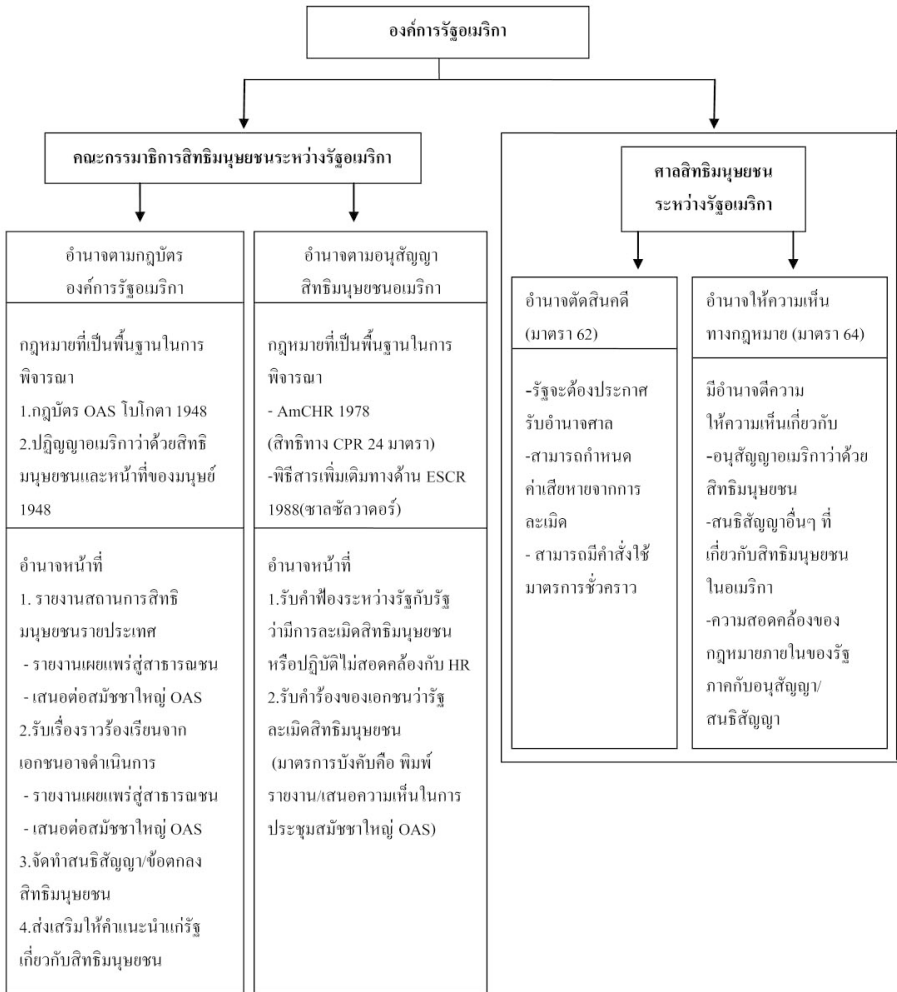
สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2554

Proceedings before the European Court of Human Rights

แผนภูมิที่ 4 กลไกกลสิทธิมนุษยชนของการระหว่างประเทศอเมริกา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมองค์การระหว่างประเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, **ประมวลความตกลง อนุสัญญาระหว่างประเทศและหลักการสากลเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือให้ความตกลง.**

กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ, ม.ป.ท. : ม.ป.ป

ราชบัณฑิตสถาน **พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตสถาน.**

กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2552

ราชบัณฑิตสถาน **ศัพท์นิติศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตสถาน.** กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2552

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ.

คำศัพท์ - คำย่อทางการทูตและการต่างประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 5)

กรุงเทพฯ: หจก. ภาพพิมพ์, 2552

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสิทธิมนุษยชน** (พิมพ์ครั้งที่ 3) นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ** (พิมพ์ครั้งที่ 5) นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย. **ตราสารระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย** ม.ป.ท. : 2542

อัจฉรา ฉายากุล และคณะ. **พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา, 2546

ภาษาอังกฤษ

Audi, R.(ed.), **Cambridge Dictionary of Philosophy**, (2nd edition).

Cambridge : Cambridge University Press, 1999

Craven, M., **The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights: A perspective on its development.**

Oxford : Clarendon, 1995

Eide, A et al, (eds.) **The Universal Declaration of Human Rights: A Commentary.** Drammen (Norway) : Universitetsforlaget

AS : 1992

Eide, A., Krause, C. and Rosas, A. (eds.), **Economic, Social and Cultural Rights: A textbook.** Dordrecht : Martinus Nijhoff

Publisher, 1995

Fomerand, J., **The A-Z of the United Nations.** The Scarecrow

Press, Maryland : 2009

Gorman, R. and Mihalkanin, (eds.) **Historical Dictionary of Human Rights and Humanitarian Organisations**, (2nd

edition). The Scarecrow Press, Maryland : 2007

Gutman, R. and Rieff, D. (eds.), **Crime of War: What the public should know.** WW Norton & Company LTD, New York :

1999

Joseph, S., Schultz, J. and Castan, **The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials, and**

Commentary. Oxford : Oxford University Press, 2000

Lacey, AR., **Dictionary of Philosophy**, 3rd edition. London,

Routledge : 1996

Morgan, R. and Turner, B. (eds.) **Interpreting Human Rights : Social science perspectives.** Routledge, London : 2009

Morsink, J., **The Universal Declaration of Human Rights : Origin, Drafting and Intent.** Philadelphia, University of Pennsylvania Press : 1999

Nowak, M., **UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary,** Kehl (Germany),NP Engel Publisher: 1993

Orlin, T., Rosas, A. and Scheinin, M., (eds.) **The Jurisprudence of Human Rights Law: A comparative interpretive approach,** Abo (Finland): Abo Akademi University, 2000

Robertson, D., **A Dictionary of Human Rights.** London : Europa Publication, 2004

Scruton, R. **The Palgrave Macmillan Dictionary of Political Thought (3 rd Edition).** Basingstoke, Hampshire : Palgrave Macmillan, 2007

Simma, B. et al (eds.), **The Charter of the United Nations : A Commentary.** Oxford, Oxford University Press : 1995

Steiner, H. and Alston, P, **International Human Rights in Context: Law, Politics, Morals.** Oxford : Oxford University Press, 1996

Turner, B. (ed.), **Cambridge Dictionary of Sociology.** Cambridge University Press, Cambridge : 2006

Winston, M., **The Philosophy of Human Rights,** California : Wadsworth Publishing Company, 1998

ดรรชนีคำ

กฎกรุงปักกิ่ง BEIJING RULES	26	กลุ่มผู้ด้อยโอกาส DISADVANTAGED GROUP	65
กฎบัตรสหประชาชาติ CHARTER OF THE UNITED NATIONS	30	กลุ่มเสี่ยง / กลุ่มที่เปราะบาง VULNERABLE GROUPS	193
กฎบัตรสังคมยุโรป EUROPEAN SOCIAL CHARTER (ESC)	75	กองกำลังนอกกองทัพ MILITIA	133
กฎบัตรอาเซียน ASEAN CHARTER	20	กองกำลังรบ ARMED FORCES	19
กฎหมายที่ควรมี LEX FERENDA	126	การก่อการร้าย / ลัทธิก่อการร้าย TERRORISM	180
กฎหมายที่ควรมี SOFT LAW	170	การกักขังโดยการตัดขาดการติดต่อ INCOMMUNICADO DETENTION	106
กฎหมายที่ใช้จริง HARD LAW	96	การแก้ไขเปลี่ยนแปลง MODIFICATION	136
กฎหมายที่ใช้จริง LEX LATA	126	การแก้ไขเพิ่มเติม AMENDMENT	14
กฎหมายย้อนหลัง RETROACTIVE LAW	161	การข่มขู่ตัวแทนของรัฐ COERCION OF A REPRESENTATIVE OF A STATE	34
กฎหมายระหว่างประเทศที่บังคับเด็ดขาด JUS COGENS	122	การข่มขู่รัฐภาคี COERCION OF A STATE	34
กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม INTERNATIONAL COVENANT ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS (ICESCR)	117	การเข้าถึงได้ ACCESSIBILITY	6
กรรมสารขั้นสุดท้าย FINAL ACT	85	การเข้าถึงทุกมุมโลก GLOBAL REACH	93
กรรมสารทั่วไป GENERAL ACT	90	การค้นหาข้อเท็จจริง / การไต่สวนข้อเท็จจริง FACT-FINDING	83
กระบวนการตามข้อมติ 1503 / กระบวนการ 1503 THE 1503 PROCEDURE	182	การค้ามนุษย์ TRAFFICKING IN PERSONS	185
กระบวนการตามข้อมติที่ 1235 / กระบวนการ 1235 THE 1235 PROCEDURE	181	การคุมขังตามอำเภอใจ ARBITRARY DETENTION	17
กระบวนการที่ถูกต้องตามกฎหมาย DUE PROCESS OF LAW	67	การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ GENOCIDE	93
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ RESTORATIVE JUSTICE	161	การจ่ายค่าทดแทนตั้งแต่ต้นสำหรับค่าจ้างงานในอนาคต FRONT PAY	88
กระบวนการเสรีนิยมใหม่ NEO LIBERALIZATION	142	การเจรจา NEGOTIATION	141
กลไกตามกฎบัตร CHARTER-BASED MECHANISMS	31	การโจมตีโดยไม่จำแนก INDISCRIMINATE ATTACK	108
กลุ่มชนที่ได้รับการคุ้มครอง PROTECTED CLASS	154	การฉ้อฉล FRAUD	87
		การชำระล้างชาติพันธุ์ / การกวาดล้างชาติพันธุ์ ETHNIC CLEANSING	74

การใช้กระบวนการทางศาล ADJUDICATION	9	การประเมินสถานการณ์ทั่วไปของสิทธิมนุษยชนตามวาระ UNIVERSAL PERIODIC REVIEW (UPR)	190
การใช้กำลัง USE OF FORCE	192	การประหยัดจากขนาดการผลิต ECONOMY OF SCALE	69
การใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่ MAXIMUM OF AVAILABLE RESOURCES	129	การประหารนอกกฎหมาย EXTRA-JUDICIAL EXECUTION	83
การดักฟัง WIRETAPPING	196	การปิดงานงัดจ้าง LOCKOUT	127
การได้เปรียบคู่แข่งอย่างเด่นชัด COMPETITIVE EDGE	40	การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา SUPERVENING IMPOSSIBILITY OF PERFORMANCE	176
การตรวจกรอง CENSORSHIP	29	การพลัดถิ่นในประเทศ INTERNAL DISPLACEMENT	113
การตระหนักถึงสิทธิและการเสริมสร้างความเข้มแข็ง AWARENESS AND EMPOWERMENT	25	การพัฒนาที่ยั่งยืน SUSTAINABLE DEVELOPMENT	177
การตีความสนธิสัญญา INTERPRETATION OF TREATIES	120	การพิพาทกันโดยใช้อาวุธ ARMED CONFLICT	18
การทดลองทางวิทยาศาสตร์หรือทางการแพทย์ในมนุษย์ MEDICAL OR SCIENTIFIC EXPERIMENT IN HUMAN	130	การไม่เลือกปฏิบัติ NON-DISCRIMINATION	143
การทรมาน TORTURE	183	การยกเลิกสนธิสัญญา TERMINATION OF TREATY	179
การทำลายอวัยวะเพศหญิง FEMALE GENITAL MUTILATION (FGM)	84	การยืนยันความถูกต้องแท้จริงของสนธิสัญญา AUTHENTICATION	23
การทำให้เป็นจริงอย่างมีความคืบหน้า PROGRESSIVE REALISATION	152	การยุติอย่างฉันมิตร FRIENDLY SETTLEMENT	87
การทำให้เป็นประชาธิปไตย DEMOCRATISATION	61	การยุยงปลุกปั่น SEDITION	166
การทำให้มีขึ้น AVAILABILITY	24	การร้องเรียน / คำร้องเรียน COMPLAINT	41
การทำให้หลักนิติธรรมเกิดขึ้นจริงอย่างคืบหน้า PROGRESSIVE REALISATION OF THE RULE OF LAW	152	การระงับพันธะหน้าที่ชั่วคราว DEROGATION	63
การทำให้หายตัวไปโดยใช้กำลัง/อุ้มหาย FORCED / ENFORCED DISAPPEARANCE	85	การรับบริการจากแหล่งภายนอกองค์กร OUTSOURCING	144
การทุจริต CORRUPTION	52	การลงโทษทางกาย CORPORAL PUNISHMENT	50
การนัดหยุดงานอย่างไม่มีระเบียบ WILD CAT STRIKE	195	การลงนาม SIGNATURE	168
การบรรเทาภัยพิบัติ DISASTER RELIEF	65	การลงนามโดยมีเงื่อนไขต้องกลับไปขอความเห็นชอบก่อน SIGNATURE AD REFERENDUM	167
การบอกเลิกสนธิสัญญา / การไม่ปฏิบัติตามพันธกรณี DENUNCIATION	61	การลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องมีการให้สัตยาบัน SIGNATURE SUBJECT TO RATIFICATION	168
การปฏิบัติร่วมกันเพื่อเรียกร้องสิทธิของแรงงาน CONCERTED ACTIVITY (LABOUR RIGHTS)	42	การลงนามย่อ INITIAL	108

การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง GROSS VIOLATION	95	คณะกรรมการรัฐมนตรีสภาแห่งยุโรป COMMITTEE OF MINISTERS OF THE COUNCIL OF EUROPE	35
การเลิกจ้างโดยมิชอบ WRONGFUL TERMINATION	198	คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการ COMMITTEE ON THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES	37
การเลิกจ้างอย่างเป็นธรรม JUST CAUSE (LABOUR RIGHTS)	123	คณะกรรมการสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม COMMITTEE ON ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS	36
การแลกเปลี่ยนบันทึก EXCHANGE OF NOTE	78		
การแลกเปลี่ยนหนังสือ EXCHANGE OF LETTERS	77	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนประจำกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง HUMAN RIGHTS COMMITTEE (HRC)	100
การเวนคืน/การยึดกิจการเป็นของรัฐ EXPROPRIATION / NATIONALISATION	81	คณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียน ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	21
การส่งผู้ร้ายข้ามแดน EXTRADITION	81	ASEAN INTER- GOVERNMENTAL COMMISSION ON HUMAN RIGHTS (AICHR)	
การสำคลุผิด / ความผิดพลาด ERROR	73	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา INTER-AMERICAN COMMISSION ON HUMAN RIGHTS	110
การสื่อสารให้เกิดความเกลียดชัง HATE SPEECH	97	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและ สิทธิประชาชนแอฟริกา AFRICAN COMMISSION ON HUMAN AND PEOPLE'S RIGHTS	11
การเหยียดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ / การเหยียดสีผิว RACISM	157		
การให้สัตยาบัน RATIFICATION	157	คณะมนตรีความมั่นคง SECURITY COUNCIL	166
การให้สัตยาบันล่าช้า DELAY IN RATIFICATION	59	คนทำงานที่ใช้แรงงาน BLUE - COLLAR WORKERS	28
การอพยพ / การย้ายถิ่นฐาน MIGRATION	132	คนทำงานในสำนักงาน WHITE- COLLAR WORKERS	195
เกณฑ์การรับเรื่องร้องเรียน / เกณฑ์การรับคำฟ้อง ADMISSIBILITY	9	คนพื้นเมือง / ชนพื้นเมืองดั้งเดิม INDIGENOUS PEOPLES	106
“ข้อ 3 ร่วม” (แห่งอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 สืบค้น) COMMON ARTICLE 3 (OF 1949 GENEVA CONVENTIONS)	38	ความเกลียดกลัวคนต่างชาติ XENOPHOBIA	198
ข้อคิดเห็นร่วมอันสำคัญ GENERAL COMMENT (GC)	91	ความจำเป็นทางการทหาร MILITARY NECESSITY	133
ข้อตกลงฝ่ายบริหาร EXECUTIVE AGREEMENT	78	ความตกลง AGREEMENT	14
ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS	188	ความตกลงชั่วคราว MODUS VIVENDI	137
เขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก EXPORT PROCESSING ZONE (EPZ)	79	ความตกลงพหุภาคีว่าด้วยสิ่งแวดล้อม MULTILATERAL ENVIRONMENT AGREEMENT (MEA)	138
คณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศ เรื่องสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ INTERNATIONAL COORDINATING COMMITTEE OF NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS (ICC NHRI)	112	ความเป็นสากล / สากลภาพ (สิทธิมนุษยชน) UNIVERSALITY (OF HUMAN RIGHTS)	191
		ความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการ INDEPENDENCE OF JUDICIARY	106
		ความโปร่งใส TRANSPARENCY	185

ความมั่นคงของมนุษย์ HUMAN SECURITY	103	ธรรมนูญ STATUTE	175
ความไม่มีผลของสนธิสัญญา INVALIDITY OF TREATIES	120	ธรรมาภิบาล GOOD GOVERNANCE	94
ความรับผิดชอบของบริษัทต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน CORPORATE RESPONSIBILITIES	51	นักรับจ้าง MERCENARY	132
ความหลากหลาย DIVERSITY	66	นิรโทษกรรม AMNESTY	16
ความหลากหลายทางชีวภาพ BIODIVERSITY / BIOLOGICAL DIVERSITY	27	เนรเทศ ผู้พลัดถิ่น / ผู้ลี้ภัย EXILE	79
ความเห็นเชิงแนะนำ ADVISORY OPINION	10	แนวคิดด้านพหุวัฒนธรรม MULTICULTURALISM	137
คอมมอนลอว์ / ระบบกฎหมายจารีตประเพณี COMMON LAW	41	แนวคิดที่เชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันทุกด้าน EGALITARIANISM	71
ค่าชดเชย / การชดเชย COMPENSATION	39	“บรรดาอนุสัญญาเจนีวา” ว่าด้วยมนุษยธรรม GENEVA CONVENTIONS	92
ค่าชดเชย / ค่าช้ำขาด/ค่าวินิจฉัย AWARD	25	บริโภคนิยม CONSUMERISM	44
ค่าชดเชยโดยไม่มีข้อผูกพัน EX GRATIA COMPENSATION	76	บันทึกการเจรจา PROSE · VERBAL	153
โครงข่ายทางสังคมเพื่อประกันกลุ่มเสี่ยง SOCIAL SAFETY-NET	169	บันทึกความเข้าใจ MEMORANDUM OF UNDERSTANDING (MOU)	131
เฉพาะกิจ / เฉพาะการ / ชั่วคราว AD HOC	8	บันทึกร่างสนธิสัญญา / บันทึกร่างกฎหมาย TRAVAUX PREPARATOIRES	185
ซีวิลลอว์ / ระบบประมวลกฎหมาย / กฎหมายแพ่ง CIVIL LAW	32	บุคคล / ผู้กระทำในกฎหมายระหว่างประเทศ ACTOR IN INTERNATIONAL LAW	7
โดยตำแหน่ง EX OFFICIO	77	ปฏิญญา DECLARATION	58
ตราสาร INSTRUMENT	109	ปฏิญญากรุงลิมา LIMA DECLARATION	126
ตัวชี้วัดด้านสิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS INDICATORS	102	ปฏิญญาว่าด้วยผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน DECLARATION ON HUMAN RIGHTS DEFENDERS (DHRD)	57
ตามที่กฎหมายกำหนด PRESCRIBED BY LAW	150	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS (UDHR)	188
ตามอำเภอใจ (การบอกเลิกสัญญาจ้าง) AT · WILL (LABOUR RIGHTS)	23	ปฏิญญาอเมริกาว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์ AMERICAN DECLARATION ON THE RIGHTS AND DUTIES OF MAN	15
ตุลาการ / อำนาจตุลาการ JUDICIARY	121	ประเทศด้อยพัฒนา / ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด LEAST DEVELOPED COUNTRIES (LDCs)	125
ที่ปรึกษาศาล AMICUS CURIAE	15	เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS (MDGS)	134
โทษประหาร DEATH PENALTY	56	ผลของสนธิสัญญาที่มีต่อปัจเจกชนโดยตรง DIRECT EFFECT	64

ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวตั้ง VERTICAL DIRECT EFFECT	192	ภาษีเพื่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ECOLOGICAL TAXATION	69
ผลโดยตรงของสิทธิตามแนวนอน HORIZONTAL DIRECT EFFECT	99	มาตรการฝ่ายเดียว UNILATERAL MEASURE	187
ผูกพัน BINDING	26	มีมูลเหตุแห่งความกลัวว่าจะถูกประหัตประหาร WELL FOUNDED FEAR OF PERSECUTION	194
ผู้จัดทำรายงานพิเศษ SPECIAL RAPPORTEUR	172	ร่องรอยความสมดุลของระบบนิเวศ ECOLOGICAL FOOTPRINT	68
ผู้ทรงสิทธิ (มนุษยชน) RIGHTS HOLDER	162	ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี MARKET ECONOMY	128
ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ INTERNALLY DISPLACED PERSON	113	ระบอบแบ่งแยกสีผิว / การเหยียดสีผิว APARTHEID	17
ผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS DEFENDER	102	รัฐประหาร COUP D' ETAT	54
ผู้มีส่วนได้เสีย STAKEHOLDER	173	รัฐภาคี STATE PARTY	179
ผู้มีหน้าที่เคารพสิทธิ DUTY BEARER	67	รัฐสวัสดิการ WELFARE STATE	194
ผู้ลี้ภัย REFUGEE	158	รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระ PERIODIC REPORTS	145
พลรบ COMBATANT	35	เรื่องร้องเรียน COMMUNICATION	39
พลเรือน CIVILIAN	33	แรงงานขั้นกรรมวิธี PRODUCTION WORKERS	151
พันธกรณีหลักขั้นต่ำ MINIMUM CORE OBLIGATIONS	135	แรงงานชั้นปัญญาชน MIND WORKERS	135
พิธีสาร / พิธีการทางกฎหมาย PROTOCOL	156	ลักษณะจำเพาะ / สัมพัทธภาพแห่งสิทธิมนุษยชน RELATIVITY (OF HUMAN RIGHTS)	159
พิธีสารเกียวโต KYOTO PROTOCOL	123	วิธีมองปัญหาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน RIGHTS-BASED APPROACH	165
พิธีสารซาน ซัลวาดอร์ PROTOCOL OF SAN SALVADOR	155	ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ HUMAN DIGNITY	100
เพศสภาพ GENDER	89	ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE (ICJ)	116
ภาระหน้าที่ / พันธกรณี ในการปกป้องคุ้มครอง PROTECT, DUTY TO / OBLIGATION TO	153	ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS	74
ภาระหน้าที่ / พันธกรณี ในการเคารพ RESPECT, DUTY TO / OBLIGATION TO	160	ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา INTER-AMERICAN COURT OF HUMAN RIGHTS	111
ภาระหน้าที่ในการทำให้บรรลุ / พันธกรณีในการทำใหบรรลุผล FULFIL, DUTY TO / OBLIGATION	89	ศาลสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแอฟริกา AFRICAN COURT ON HUMAN RIGHTS AND PEOPLE'S RIGHTS	13
ภาวะการขาดดุลในระบบนิเวศ ECOLOGICAL DEFICIT	68	ศาลอาญาระหว่างประเทศ INTERNATIONAL CRIMINAL COURT (ICC)	118

สงครามกลางเมือง CIVIL WAR	32	สิทธิเชิงบวก POSITIVE RIGHTS	148
สถานการณ์ฉุกเฉิน STATE OF EMERGENCY	173	สิทธิเชิงลบ NEGATIVE RIGHTS	140
สถานการณ์พิเศษ STATE OF EXCEPTION	174	สิทธิเด็ก / สิทธิของเด็ก RIGHTS OF THE CHILD, CHILD RIGHTS	163
สถานที่ทำงานที่มีสภาพไร้มাত্রฐาน SWEATSHOP	178	สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ESC RIGHTS	73
สถานะเพื่อการปรึกษา CONSULTATIVE STATUS	42	สิทธิที่เป็นกระบวนการ PROCEDURAL RIGHTS	151
สถาบันเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมและ การพัฒนาอย่างยั่งยืนทั่วโลก WORLDWATCH INSTITUTE	197	สิทธิที่เป็นเนื้อหา SUBSTANTIVE RIGHTS	176
สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS	139	สิทธิที่ไม่อาจพรากไอนได้ INALIENABLE RIGHTS	105
สนธิสัญญา TREATY	186	สิทธิที่ไม่อาจระงับชั่วคราวได้ / สิทธิที่ไม่อาจลดทอนได้ NON-DEROGABLE (HUMAN) RIGHTS	143
สนธิสัญญาทวิภาคี BILATERAL TREATY	26	สิทธิในการกำหนดอนาคตตนเอง SELF- DETERMINATION, THE RIGHT TO	167
สนธิสัญญาพหุภาคี MULTILATERAL TREATY	139	สิทธิในการใช้น้ำ WATER, THE RIGHT TO	193
สภาพแวดล้อมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสภาพการจ้าง HOSTILE ENVIRONMENT	99	สิทธิในการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม CULTURAL IDENTITY, THE RIGHT TO	55
สภาพการณ์ที่ความต้องการของมนุษย์ มีมากเกินไปที่ธรรมชาติมีอยู่ OVERSHOOT	145	สิทธิในการพัฒนา DEVELOPMENT, THE RIGHT TO	63
สภาแห่งยุโรป COUNCIL OF EUROPE (COE)	53	สิทธิในการศึกษา EDUCATION, THE RIGHT TO	70
สมัชชาใหญ่ (สหประชาชาติ) GENERAL ASSEMBLY (UNITED NATIONS)	90	สิทธิในการสื่อสาร COMMUNICATION, THE RIGHT TO	39
สหภาพแรงงาน TRADE UNION	184	สิทธิในความเป็นส่วนตัว RIGHTS TO PRIVACY	164
สัมพัทธภาพทางวัฒนธรรมแห่งสิทธิมนุษยชน CULTURAL RELATIVISM (OF HUMAN RIGHTS)	56	สิทธิในบูรณภาพแห่งร่างกาย RIGHTS TO PHYSICAL INTEGRITY	163
สิทธิ (มนุษยชน) ที่อาจถูกระงับได้ชั่วคราว / สิทธิมนุษยชนที่อาจถูกลดทอนได้ DEROGABLE (HUMAN) RIGHTS	62	สิทธิในประชาธิปไตย DEMOCRACY, THE RIGHT TO	60
สิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์ HIV / AIDS INFECTED PERSON, THE RIGHTS OF	98	สิทธิในศาสนาและความเชื่อ RELIGION AND BELIEF, RIGHT TO	160
สิทธิชนพื้นเมือง / สิทธิชนพื้นเมืองดั้งเดิม INDIGENOUS RIGHTS	107	สิทธิในสิ่งแวดล้อม ENVIRONMENT, THE RIGHT TO	72
สิทธิชนกลุ่มน้อย MINORITIES, THE RIGHTS OF	136	สิทธิในสุขภาพ HEALTH, THE RIGHT TO	97
		สิทธิผู้พิการ PERSON WITH DISABILITIES, THE RIGHTS OF	146

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง CIVIL AND POLITICAL RIGHTS	31	อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรีในทุกรูปแบบ	46
สิทธิมนุษยชนแบบดั้งเดิม CLASSICAL HUMAN RIGHTS	33	CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN (CEDAW)	
สิทธิสตรี WOMAN RIGHTS	196	อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ CONVENTION ON BIOLOGICAL DIVERSITY	44
สิทธิสัมบูรณ์ ABSOLUTE (HUMAN) RIGHTS	4	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ CONVENTION ON THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES (CRPD)	47
เสรีภาพทางวิชาการ ACADEMIC FREEDOM	4	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD (CRC)	48
เสรีภาพในการแสดงออก EXPRESSION, FREEDOM OF	80	อนุสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา INTER-AMERICAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS	111
หมายจับ ARREST WARRANT	19	อนุสัญญาหลักขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ILO CORE CONVENTIONS	104
หมายเรียกให้นำผู้ถูกคุมขังมาศาล HABEAS CORPUS	96	อนุสัญญาแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชน AFRICAN CONVENTION ON HUMAN AND PEOPLE'S RIGHTS	12
หลักการเก็บภาษีจากผู้ก่อมลพิษ POLLUTER PAYS PRINCIPLE	147	อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ CRIME AGAINST HUMANITY	54
อคติ PREJUDICE	149	อาชญากรรมหลัก CORE CRIMES	50
องค์กรความร่วมมือของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ SOUTHEAST ASIAN NATIONAL HUMAN RIGHTS INSTITUTIONS FORUM (SEANF)	171	อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉิน EMERGENCY POWER	71
องค์กรความร่วมมือของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ภูมิภาคอาเซียน ASEAN NHRI FORUM	21	อำนาจศาลของศาลระหว่างประเทศ UNIVERSAL JURISDICTION	189
องค์กรความร่วมมือสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก / เอเชียแปซิฟิกฟอรัม ASIA PACIFIC FORUM/ ASIAPACIFIC FORUM ON NHRI (APF)	22	อำนาจหน้าที่ที่รับมอบหมาย MANDATE	128
องค์กรนิรโทษกรรมสากล/แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล AMNESTY INTERNATIONAL (AI)	16	อิสรภาพสี่ประการ FOUR FREEDOMS	86
อธิปไตย / อำนาจอธิปไตย SOVEREIGNTY	171	อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เงินทุน CAPITAL INTENSIVE INDUSTRY	28
อนุสัญญา CONVENTION	49	อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยี TECHNOLOGY INTENSIVE INDUSTRY	179
อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ ทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION (CERD)	114	อุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน LABOUR INTENSIVE INDUSTRY	124
อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปราม และการลงโทษอาชญากรรมที่เป็นการแบ่งแยกผิว INTERNATIONAL CONVENTION ON THE SUPPRESSION AND PUNISHMENT OF THE CRIME OF APARTHEID	115	ฮิวแมนไรตวอช์ HUMAN RIGHTS WATCH (HRW)	102

คำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่ ๗๗/ ๒๕๕๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจการจัดทำประมวลคำศัพท์และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องด้านสิทธิมนุษยชน

เพื่อให้การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญด้านสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๕) และมติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๒๐ / ๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจการจัดทำประมวลคำศัพท์และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องด้านสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์	ประธานอนุกรรมการ
๑.๒ รองศาสตราจารย์วไล ฤกษ์เพชร	รองประธานอนุกรรมการ
๑.๓ ศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร	อนุกรรมการ
๑.๔ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ศรีรัตน์	อนุกรรมการ
๑.๕ นายบุญแทน ดันสุเทพวิวงศ์	อนุกรรมการ
๑.๖ นางสุพัฒตรา ลิ้มปะพันธุ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑.๗ นางกฤษณา ศรีสุวรรณ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒ / ๒. อำนาจหน้าที่...

๒. อานาจหน้าที่

๒.๑ ให้คำปรึกษา แนะนำข้อเสนอแนะ และแนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำประมวลคำศัพท์และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

๒.๒ พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับประมวลคำศัพท์และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

๒.๓ พิจารณาให้ความเห็นชอบข้อตกลงการจ้างที่ปรึกษาในการจัดทำประมวลคำศัพท์และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

๒.๔ ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการคณะนี้มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่บัดนี้จนเสร็จสิ้นภารกิจ

สั่ง ณ วันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ดร. ทศพร

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อธิบายความหมายของเครื่องหมาย

รูปทรงดอกบัว	คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย
รูปคนล้อมเป็นวงกลม	คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วน สังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน ให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ
รูปมือ	คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งในระดับ ประเทศและระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพด้วยหลัก แห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ
สีน้ำเงิน	คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วน ของสังคม คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่น จากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรม สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

มนุษย์เกิดมา มีอิสรภาพ และเท่าเทียมกัน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 0-2141-3800, 0-2141-3900 สายด่วนร้องเรียน 1377

E-mail : promotenetwork@nhrc.or.th Website : <http://www.nhrc.or.th>